

భారతదేశము - ప్రజలు

అనే శీర్షికలోని డాక్టర్ రందావా వ్రాసిన 'పూల చెట్లు' అనే పుస్తకం సామాన్యపాఠకులను ఉద్దేశించి వ్రాసినది.

డాక్టర్ రందావా శాస్త్రీయవిజ్ఞానాన్ని కళాభిరుచితో సమ్మిశ్రితంచేసిన అసాధారణవ్యక్తి. ఇంత క్రితం వ్రాసిన మంచినీటిపై పుస్తకానికి వీరికి డాక్టరేట్ వచ్చింది.

భారత సాంస్కృతిక సంప్రదాయం. సౌందర్య విపాస వీరికి కళలపై. సంస్కృతిపై ఆసక్తి కల్పించింది. ఇప్పటిదాకా వీరు ఇంగ్లీషు. హిందీ. పంజాబీలలో విభిన్నశాస్త్రీయవిషయాలపై. కళలపై 30 పుస్తకాలు వ్రాశారు. పహాడీమీనియేచర్ చిత్రాలపై వీరి పుస్తకం ఆ రంగంలో అతిప్రామాణికమైనది.

భారత వ్యవసాయ సాహిత్యాభివృద్ధికి వీరెంతో తోడ్పడ్డారు. భారత వ్యవసాయ పరిశోధనాసమితి ఉపాధ్యక్షులుగా వీరొక సాంకేతికపుస్తకపరంపరను సామాన్యులకోసం ఆరంభించారు. వాటిలో విభిన్న వ్యవసాయ కళలపై పుస్తకాలున్నవి.

ఈ పూలచెట్లపై పుస్తకం వారి వృత్తపరిజ్ఞాన-అధిక్యాన్ని. ప్రకృతిప్రేమను వేనోళ్ల చాటుతుంది.

పూ ల చె ట్ట

ఈ పుస్తక శ్రేణి గౌరవ సంపాదక సమితి

ప్రధాన సంపాదకుడు:

డా॥ వి. వి. కేశవర్

వ్యవసాయము - సన్యశాస్త్రము

డా॥ ఎమ్. యన్. రందావా, ఉపాధ్యక్షులు,
పంజాబు వ్యవసాయ విశ్వవిద్యాలయము,
లూడియానా.

డా॥ వి. పి. పార్, డైరెక్టర్ జనరల్, భారతీయ వ్యవసాయ పరిశోధన సంస్థ, న్యూఢిల్లీ.

సంస్కృతి

శ్రీ పి. హెచ్. రిచర్డ్ డైరెక్టర్ జనరల్, భారతదేశ పురాతత్వశాస్త్రశాఖ, న్యూఢిల్లీ.

శ్రీ ఉమాశంకర్ జోషి, ఉపాధ్యక్షులు, గుజరాత్ విశ్వవిద్యాలయము, అహమ్మదాబాదు.

భూగోళశాస్త్రం

డా॥ ఎన్. పి. చటర్జీ, డైరెక్టర్, భారతీయ దేశపట సంస్థ, కలకత్తా.

డా॥ జార్జి కురియన్, మాజీ భూగోళశాస్త్రాచార్యులు, మదరాసు విశ్వవిద్యాలయము, మదరాసు-5.

భూగర్భశాస్త్రం

శ్రీ పి. ఆర్. కృష్ణారావు, రిచర్డ్ డైరెక్టర్ జనరల్ ఆఫ్ ఆర్బిఐబీసీ, భారత ప్రభుత్వము, న్యూఢిల్లీ.

శ్రీ ఎన్. బాను, రిచర్డ్ డైరెక్టర్ జనరల్ ఆఫ్ ఆర్బిఐబీసీ, మాజీ కోళాదిపతి, భారత జాతీయ విజ్ఞానశాస్త్ర సంస్థ, న్యూఢిల్లీ.

సాంఘిక శాస్త్రం; సాంఘిక విజ్ఞానము

ఆచార్య నిర్మల్ కుమార్ బోస్, రిచర్డ్ కమిషనర్, ఆదిమజాతుల, ఆదిమవాసుల శాఖ, న్యూఢిల్లీ.

ఆచార్య వి. కె. ఎన్. మీనన్, మాజీ డైరెక్టర్, ఇండియన్ ఇన్స్టిట్యూట్ ఆఫ్ పబ్లిక్ ఎడ్యుకేషన్, న్యూఢిల్లీ.

డా॥ ఎన్. ఎమ్. కశ్రీ, రిచర్డ్ డైరెక్టర్, దక్కను కళాశాల, పోస్టు గ్రాడ్యుయేటు & రిసెర్చ్ ఇన్స్టిట్యూట్, పూనా.

ఆచార్య వి. కె. గోకక్, డైరెక్టర్, ఇండియన్ ఇన్స్టిట్యూట్ ఆఫ్ ఎడ్యుకేషన్, పట్టి, సిమ్లా.

జంతు శాస్త్రం

డా॥ ఎమ్. ఎల్. రూన్ వార్, మాజీ ఉపాధ్యక్షులు, జోర్ పూర్ విశ్వవిద్యాలయం, జోర్ పూర్.

డా॥ సరీష్ ఆరీ, ఉపాధ్యక్షులు, బాంబే నేచురల్ హిస్టరీ సొసైటీ, బొంబాయి.

ఆచార్య వి. ఆర్. శేషచార్, జంతుశాస్త్ర శాఖాధ్యక్షులు, ఢిల్లీ విశ్వవిద్యాలయము, ఢిల్లీ.

పూ ల చె ట్లు

రచన :

డాక్టరు ఎమ్. ఎన్. రంధావా

అనువాదము :

విద్వాన్ విశ్వం

నేషనల్ బుక్ ట్రస్ట్, ఇండియా
న్యూఢిల్లీ

డిసెంబరు 1971 (అగ్రహాయన 1898)

December 1971 (Agrahayana 1898)

© Dr. M. S. Randhawa

రూ. 5-50

డిప్టిబ్యాంకు :
ఆంధ్రప్రదేశ్ బుక్ డిప్టిబ్యాంకు
రాష్ట్రపతి కోర్టు, సింథ్రానాడు.

FLOWERING TREES (Telugu)

ప్రీతి క

మనదేశాన్నిగూర్చి అందరి కొందరు, నరులు, నేల, ఖనిజాలు, పంటలు, పక్షులు, జంతువులు, చెట్లు - వీటినిగూర్చి మనవారికి పరిజ్ఞానం చాలా తక్కువ. ఇంకొక కౌంతవరకు కారణం వాటినిగురించిన పుస్తకాలు లేకపోవడం. ఆ సంగతి గ్రహించడంవల్లనే "భారతదేశము - ప్రజలు" అన్న ఈ గ్రంథపరం పరకు ఒక పథకం వేశాము. ఈ విషయాన్ని తొలిసారిగా నేను 1982 లో ప్రధాని నెహ్రూకు తెలియజేశాను. మనసారా ఆయన దీనికి అనుమతించి, దీనిని మరింత సమగ్రం చేయడానికి చాలా సలహాలిచ్చారు. భారతదేశాన్నిగూర్చిన అలాంటి గ్రంథపరంపర ఈ దేశాన్నిగూర్చిన వివిధ విభిన్న అంశాలగూర్చిన శాస్త్రగ్రంథ భాండాగారం కాగలదని, మన విద్యార్జ్ఞానప్రగతికి దోహదం చేయ గలదని ఆయన భావించారు.

ఈ గ్రంథపరంపరలో దేశానికిసంబంధించిన అన్నివిషయాలను వివరించడం జరుగుతుంది. భూగోళం, భూగర్భశాస్త్రం, వృక్షశాస్త్రం, జంతుశాస్త్రం, వ్యవసాయం, ఆదిమానవ జీవనగతి, సంస్కృతి, భాష వగైరాలిన్ని ఇందులోకి వస్తాయి. భారతదేశంగూర్చిన సమగ్ర గ్రంథ భాండాగారాన్ని సృష్టించడం దీని అంతిమలక్ష్యం. వివిధశాఖలపై పండితులైనవారితో ఈ పుస్తకాలు వ్రాయించడానికి కృషిచేశాము. మామూలు విద్యావంతులకు సులువుగా అర్థమయ్యేలాగున వీనిని వ్రాయించడానికి సర్వప్రయత్నాలు చేస్తున్నాము. భారతదేశానికి చెందిన అనేక అంశాలపై సరిఅయిన పరిజ్ఞానం ఆయా అంశాలలో ప్రవీణులుకాని మామూలు పాఠకులకు - సులువుగా ఆ అంశాలను తెలుసుకొనగోరే పాఠకులకు సమకూర్చడమే దీని ఆశయం.

ఈ పథకంలోని నిపుణులయినవారి సాయం, ఆయా శాఖలలో ప్రవీణులైన శాస్త్రజ్ఞుల సాయం మాకు లభించడమూ అద్భుతం. వారి సహకారమే లేకపోతే ఈ గ్రంథపరంపరను ప్రచురించే ఏర్పాటే సాధ్యమయ్యేది కాదు. మామూలు పాఠకసహాయార్థం వీనిని తయారుచెయ్యడంలో మాకు తోడ్పడిన గౌరవ సంపాదకులకు - ఆయా శాఖలలో నిపుణులైనవారికి మేము కృతజ్ఞులం.

ఈ గ్రంథవరంపరలో ఇది మొదటిది ఈ కాలంలో దాక్టర్ రందావా అధికారం కల ప్రవీణుడు - ఈనంగతి దేశం గుర్తించే ఉన్నది. వ్యవసాయపరిశోధనకు చెందిన భారతనమితికి ఈయన అయిదేళ్లు ఉపాధ్యక్షులుగా ఉన్నారు. ప్రణాళికా సంఘానికి చెందిన జాతీయవనరుల నమితికి మూడేళ్లు సలహాదారుగా ఉన్నారు. భారతప్రభుత్వం వ్యవసాయ మంత్రిత్వకాలంలో రెండేళ్లు ప్రత్యేక కార్యదర్శిగా ఉన్నారు. తోట పెంపకంగూర్చి ఆయన చేసినకృషి అపారం. ఎవరూ పట్టించుకోక వెనుకబడిపోయిన అలంకార వృక్షోద్యానాలవిషయంలో ప్రాముఖ్యాన్నిచ్చిన మొదటివా రాయన. ఈయన వేసినపథకం ఈవిషయంలో కుతూహలాన్ని పునరుజ్జీవింప జేసింది. వ్యవసాయాన్నిగూర్చి చెల్ల పెంపకంగూర్చి పుస్తకాలు వ్రాయడంలో దారిచూపినవారీయన. పంటలమీద, పళ్ళ చెల్లమీద ఎన్నోపుస్తకాలు, కరవత్రాలు ఆయన వ్రాశారు. అవిప్పుడు ప్రసిద్ధమైనవి.

భారతదేశంలో సామాన్యంగా కవిపించే పూలచెల్లనుగూర్చిన వర్ణనమాత్రమే కాక, ఈ పుస్తకం ఇళ్ళను, నగరాలను ప్రకృతి పరిసరాలకు అనుగుణంగా ఎలా మలచుకోవాలో కూడా చెపుతుంది. ఇందుకు సంబంధించిన భావాలు ఆయన చాలా ఏళ్ల పరిశీలనవల్ల జేరినవి; చంఢీగఢ్ లో ప్రయోగించి చూచినవి. అక్కడ ఈ గ్రంథకర్త. "లాండ్ స్కేప్ కమిటీ చైర్మన్" గాను, 'చీఫ్ కమిషనర్'గాను ఉండేవారు.

ఈ పుస్తకం ఎంతగా పాఠకుల నాకర్పించిందో తొలిప్రచురణ త్వరగా అమ్మకం అయిపోవడంవల్లనే తెలుస్తుంది. ఇది రెండవమారు కొంత సంస్కరించి ప్రచురిస్తున్న గ్రంథం.

బి. వి. కేస్కర్

విషయసూచిక

పీఠిక

అధ్యాయము

1. దేశాన్ని సుందరతరం చేసే పథకం	....	1
2. అందంగా తీర్చవలసిన ప్రదేశాలు	....	8
3. కొత్తపట్టణాన్ని ఆలంకరించడం	....	12
4. పట్టణవీధులను ఆలంకరించేందుకు	....	20
5. జాతీయ రాష్ట్రమార్గాలు, వృక్షసంక్తులు	....	27
6. మీ గృహోద్యానం ఎలా నిర్మించుకోవాలి	....	31
7. గ్రామాలలో చెట్ల పెంపకం	....	44
8. చెట్లు నాటడం, వానిని పెంకడం	....	46
9. వనమహోత్సవం	....	54
10. చెట్లూ-వాటి ఆవాసం	....	58

చెట్ల రూపురేఖలు

అశోకం (నరమామిడి)	....	67
అడవి గన్నేరు (వెయ్యి వరహాలు)	....	70
అర్జుణ గన్నేరు (దేవళం చెట్టు)	....	72
కార్కు చెట్టు (కవుకి)	....	75
శబేరుయా	....	78
లాహూరా	....	80
ఫనూస్	....	82
జకరాందా	....	83
వచ్చెడ	....	85
అడవి బూరుగు (వసుపు పట్టు చెట్టు)	....	87
ఉలిమిరి	....	89
నిరిగి చెట్టు	....	93

ఎర్రమద్ది (అద్దన వృక్షం)	....	95
కళింగం	...	97
రాదోడెండ్రా	....	99
ఉసిరి	....	101
చీనా మైనం చెట్టు	....	104
నాగతేనరం	....	106
కానుగ (పునుగు)	....	108
థాకా	....	110
చింతచెట్టు	....	112
అశోకవృక్షం	....	115
పెద్ద తురాయి	....	117
జావారాణి రకాలు	....	119
కాంచనం	...	121
చీటి కాంచనం	....	124
రేలచెట్టు	...	126
కొండరోజా	....	128
కిల్పిరి	...	130
కొండతంగేడు (జాతి)	....	132
అవిసి చెట్టు	....	134
విద్రగన్నేరు	....	135
కొండచింత	....	138
బాదీన (బాదీత)	....	141
మర్రి	....	143
మోదుగు	....	145
అప్పేరియా తుమ్మ	....	147
వరగోగు	....	149
సీమచింత (బావ బాబ్)	....	152
మెక్సికో పట్టు పత్తిచెట్టు	....	155

గంగరేగు లేక గంగరావి	....	158
చంప	....	159
వేపచెట్టు	....	161
తురకవేప	....	164
మునగచెట్టు	...	167
లార్ బాటిల్ బ్రష్	....	169
ఫిరంగి గుండు చెట్టు	....	171
జమాన్	....	172
నేరేడు చెట్టు	....	174
కదంబం	....	177
ఇప్పచెట్టు	....	179
బప్పేరి	....	188
కొండజావ్వి	....	185
పెన్నదొన్నె చెట్టు	....	187
టీవితవృక్షం	...	189
బంగాళాదుంప చెట్టు	...	190

వర్ణచిత్రాలు

జకరాందా	....	114
వట్టెత	....	114
విరిగి	....	115
అగోళం	....	115
సీమ సుంతేసుల	....	120
బోడంబ	....	120
జావారాజీ రకాలు	....	121
రేం	....	121
అవిసి చెట్టు	....	134
బంగాళాదుంప చెట్టు	....	185
బాదీన	....	178
మోదుగు	....	176
వరగోగు	....	177
కదంబం	....	177

గమనిక :

వర్ణచిత్రాలు : I-IV మరియు VI-XII కళాకారుడు రాజీనాహెత్
గంగాసింగ్‌వి.

V మాత్రమే సాన్ బ్రూనర్ రిక్తపుగుంచి తీసివడి.

XIII మరియు XIV శ్రీ ఎన్. ఎన్. విక్టోరియ.

కృతజ్ఞతలు

ఈ క్రిందివారి సహాయ సహకారాలకు ప్రచురణకర్తలు కృతజ్ఞులు.

శ్రీ ఆర్. యన్. పార్కర్ “Common Indian Trees” అనే పుస్తకంలోని శ్రీ గంగాసింగ్ రేఖాచిత్రాలను ఉపయోగించుకో విచ్చినందుకు :

కొన్ని రేఖాచిత్రాలు “బొటానికల్ సర్వే ఆఫ్ ఇండియా” (కలకత్తా) డైరెక్టర్ డాక్టర్ హెచ్. సంతపాగారికి ;

వర్ణచిత్రాల ద్వాకులనన్నింటిని ఇచ్చినందుకు న్యూ ఢిల్లీ లోని “ఇండియన్ కౌన్సిల్ ఆఫ్ అగ్రికల్చరల్ రిసెర్చ్” వారికి ;

చిత్రరచనకుగాను పై సంస్థ కళాదర్శకుడు శ్రీ యన్. యస్. బిష్ణుగారికి ;

అన్నిటా సహకార మిచ్చినందుకుగాను పై సంస్థకు చెందిన శ్రీ దర్శిత్ సింగ్ కు.

దేశాన్ని సుందర తరంచేసే పథకం

ఒకదేశం నువ్వుగా, నమంగా అభివృద్ధిచెందాలంటే బౌతిక సంపత్తి అవసరమే- సందేహం లేదు. కాని, సుందరమైన పరిసరసంపదకూడా అంతగానూ అవసరం. పరిసరాలను అందంగా రూపొందించడంలో, ఆక్కడ నివసించేవారి మనసును సున్నితంచేయడంలో రంగురంగుల చెట్లు, పూలు అతి ప్రముఖ పాత్రను నిర్వహిస్తాయి.

దేశాన్ని సుందరతరంచేసే ఆశయంతో చెట్లను పుట్టలను, మృగసంతతిని పెంచేందుకు ఒక పథకం అవసరం.

ఇది అటు జంతుశాస్త్రానికి, ఇటు వృక్షశాస్త్రానికికూడా చెందినట్టిది. కళాత్మకంగా మృగ వృక్షపోషణం దీని అంతర్యం. అరింకార పుష్పవృక్షాలను పట్టణాల బాటలలో, ఉద్యానాలలో, బహిరంగస్థలాలలో, భవనాల ఆవరణలలో నాటడం, సాధుమృగాలను పోషించేందుకై జాతీయోద్యానాలను, పక్షి సమాశ్రయాలను నెలకొల్పడం ఇవి ఈ పథకానికి చెందినవే. మనదేశానికి చెందినంతవరకు జీవసౌందర్య ప్రణాళిక ఇలా ఉండాలి. మన గ్రామసీమలలో పట్టణాలలో కొన్ని ఎన్నికైన పూలచెట్లను నాటడాన్ని ప్రోత్సహించాలి. ఎవరికీ చెడుగుచేయని పశువజ్ర్యదులను కాపాడాలి. అందుకు అడవిబాతులు, సారసపక్షులు వగైరాల సంతక్షణకు సరస్సులను పక్షి శరణాలయాలగా ప్రకటించాలి. కనులవండువుచేసే జింకలు, దుప్పలు వగైరాలకై మన పట్టణాలపరిసరాలలో జాతీయోద్యానాలు నిర్మించాలి. ఈ మృగాల నిప్పుడు విర్దయగా నిర్మూలించివేస్తున్నారు.

అందంగా నవనాతరాలను వేయడంకూడా జీవసౌందర్యపథకంలో భాగమే. దానిని మరింత వికాసమైన అర్థంలో వాడినప్పటిమారే ఇది. కొంతకాలండాకా ఒక విద్దిష్టవిధానాన్ని అమనరించి గట్టిగా కృషిచేస్తే ఈ ప్రణాళికక్రిందకు దేశాన్ని పూర్తిగా తీసుకొనిరావచ్చును. ఆ ప్రణాళికా కర్త గొప్ప కళాకారుడు. యావత్ భారతం అతనికి బొమ్మ గీయవలసిన పటం. పూలచెట్లు అతని రంగులు. పరిసర

ప్రకృతి నతడు కను చెదరించే నీలం, పసుపు, ఊదా, ఎరుపు, గులాబిరంగు - మొదలైనవారితో చిత్రిస్తాడు. నీలిపూలుపూసే నీలి సుంకేసల చెల్లిను, పసుపు పూలుపూసే రేలచెల్లిను, నారింజరంగు పూల సీమసుంకేసల చెల్లిను, లోహిత నుమాల కిలిదిలిచెల్లిను, ఎర్రటిపూల ప్రవాళ తరువులు, లేత ఎర్రటిపూల ఎర్ర మద్దిచెల్లి - ఇలాంటి రంగుముద్దలతో అతను బాటలప్రక్కలను, రైల్వేస్టేషన్లను, కాలువగట్లను, ఇళ్ళ ఆవరణాలలో చిత్రీకరిస్తాడు. అలా కనుల కింపైన వర్ణ లేవనతో ప్రకృతిపరిసరాన్ని చిత్రంలా రూపొందిస్తాడు.

పంచవర్ష ప్రణాళికలవిజయంతో భారతీయులకు ప్రణాళికలసంగతి తెలియ వచ్చినది. అసలు ఈ శకమే ప్రణాళికల శకం. తోచినది చేయడం, అయినప్పటికి అవుతుందనుకోవడం పద్ధతిలో ఏ పథకము లేని - కేవలం పోటీకి పై ఆధారపడిన ఆర్థికవిధానం ప్రమాదకరమని, దండుగమారిదని విజ్ఞులంతా గ్రహించారు. అనూచారంగా వస్తున్నపద్ధతి అది. ఇప్పుడు ప్రపంచ ప్రజలంతా రానున్న తరాలను గూర్చి ఆలోచించడం ఆరంభించారు. ఇది శాస్త్రీయం గనుక వివేకవంతులకు నచ్చుతుంది. వెనుకబడినదేశంలో సంపత్తిని, అవకాశాలను గణగణా పెంచు కునేందుకు అనువైన దిది. జీవశాస్త్రజ్ఞునికి ప్రణాళికారీతి కొత్తదికాదు. చెట్టు చేరులను, పశుపక్ష్యదులను అతను వర్గీకరిస్తాడు. వాటివాటి వంశాలను, జాతులను వింగడించి గందరగోళంగా ఉన్నదానిని ఒకపద్ధతిలో అమర్చుతాడు. కారల్ మిన్నెన్ నిజంగా ఒక గొప్ప ప్రణాళికాకర్త కనుకనే అయోమయాన్ని తొలగించి జీవశాస్త్రంలో ఒక నిర్దిష్టపద్ధతిని ప్రవేశపెట్టాడు.

అలా ఒకపద్ధతిలో అన్నిటిని అమర్చే జీవశాస్త్రజ్ఞుని రీతిని అనుదిన జీవనం లోనికి అనువర్తించేసేదే మన జీవసౌందర్య ప్రణాళిక. సాంఘిక ఆర్థిక ప్రణాళికలలాంటిదే ఇదిన్నీ. మన పరిశ్రమలను, వ్యవసాయాన్ని ఒక పథకంమేరకు దిద్దుకుంటున్నట్టే మన పరిసరాలకుచెందిన పథకాన్ని గమనించకుండా ఉండలేము. తోచినట్టుచేసినా కొందరి కృషిమూలంగా యాదృచ్ఛికంగా ఏదో ఒక సుందర చిత్రం రూపొందవచ్చును. అది సౌందర్యపథకం అనలేము. 'తన ఇచ్చవచ్చినట్టు పెరిగినదానిలోనూ ఏదో ఒకరూపం రూపు దిద్దుకొన్నా అది పథకంక్రిందికి రాదు. బుద్ధిపూర్వకంగా వర్గీకరించినది, రూపొందినదిమాత్రమే ప్రణాళిక అని ప్రొఫెసర్ అబర్ క్రోంబీ' అభివర్ణించారు.

రెండువందలయేళ్ళ క్రిందటివరకు యూరోపులోనూ, వందయేళ్ళనాటివరకు మనదేశంలోనూ, పర్వతాలు, సరస్సులు, వన వనాంతరాలు వీనివిమూచి సామాన్యులు బెదిరిపోయేవారు. అవేవో దారుణమైన వనుకానేవారు. ఈ ఇరవైయవ శతాబ్దిలోనే విద్యావంతులు గిరిదర్శిగహన కాననాలను, వాని సౌందర్యాన్నిచూచి అభిమానించసాగారు. ప్రకృతి సౌందర్యవిపాసను కలిగించినందుకు విద్యావంతులు వర్ణవర్ణులు చాలా ఋణపడియున్నారు. కొంతమందిలో విచక్షణాశూన్యమైన, అశాస్త్రీయమైన ప్రకృతిప్రేమ ఉంటుంది. తమ ఆవరణలలో పూలుపూసేచెట్లను నాటుకోలేనివారు కొండలమీద అల్లిబిల్లిగానున్న సుమతరుపాణిచూచి పరవశించి పోతారు. అయితే నేనేదో మన పెరటి పూలచెట్లతో పోల్చి హిమాలయాలలో దేవదారుద్రుల శోభను తీసి పారవేస్తున్నా ననుకోకూడదు. అది నా ఉద్దేశంకాదు. అంతేకాదు, ఆ సున్నిగ్ధ హిమగిరిదరులపై ఆ చెట్లనే ఒకపద్ధతిలోవేస్తే మరింత మనోజ్ఞంగా ఉంటుందనే నా భావం. ప్రకృతిసిద్ధమైనవానికంటే అలా సృష్టించినది అతి మనోహరంగా ఉండగలదు. మనవి మార్చనిప్రకృతి ఎటుబడితే అటు పెరిగి అయోమయంగా ఉంటుంది. అతను నిరంతరం ప్రకృతితో పోరాటం సాగిస్తున్నాడు. దానినొక నిర్దిష్టపద్ధతిలో అమర్చడానికి తంటాలు పడుతున్నాడు. మానవుడు అడవులను చదునుచేస్తాడు. ఓళ్ళను సాగుచేస్తాడు. నదులను మళ్ళిస్తాడు. పంటకాలువలను శ్రవ్వతాడు. కరకట్టలను కడతాడు. ఊషరక్షేత్రాలను ఉద్యానవనాలుగా మారుస్తాడు. ఒక్కొక్కచోట ఇష్టారాజ్యంగా అడుపులేని అవకతవకవనులతో అతను ప్రకృతిని వికృతపరచినప్పటికీ ఇతిరంగా అతను ప్రకృతి సుందరతకు మెరుగులు దిద్దుతాడు. ఫ్రాన్సులో బాటల కటునిటునున్న తరుపాణిని, రైల్వే ద్రాక్షపండిళ్ళను, డచ్చిలో బ్యూలిష్ తోటలను, కాశ్మీర్ కుంకుమ పూ మైదానాలను, ఇంగ్లాండు గ్రామసీమలలోని కంచెల అంచులనూ చూచినవారెవ్వరూ వాని సౌందర్యాన్ని అభినందించకుండా ఉండగలరా? ఇంగ్లాండు పల్లెపట్టణ అందచందాలను మెచ్చుకొనేవారు అది ఎన్నెన్నితరాల కృషిఫలితమో మరచి పోతున్నారు. వాని పరిణామాన్నిగూర్చి లాన్సెటో ఇలా వ్రాశాడు :

‘ఇంగ్లీషు పల్లెపట్టణ అందచందాల ప్రస్తుతికి కేవలం ప్రకృతిమాత్రమే కారణం కాదు. మనిషిచేయవడని ప్రకృతి సామ్యానంగా మొహం మొత్తుతుంది. ఇంగ్లాండులోని వనాంతరాలు, పొలిమేరలు, ఎన్నెన్నో తోటలు-ఇవన్నీ మానవుల

నంపర్కంతో ఏర్పడినవే. జాకా ఎవెలిన్‌లాంటి పటికకర్తలు బుద్ధిపూర్వకంగా మహాశ్యాహంతో చేసిన కృషిఫలితాలు కొన్ని. మరికొన్ని అలనాటి వ్యవసాయంలో అవశేషాలుగా మిగిలినవి. అలాగే జపానులోని సుందరోద్యానాలు తరతరాల ప్రజల కృషిఫలితాలే.

ఏమైనా మొత్తంమీద ప్రకృతితోను, పరిసరాలతోను మవిషి నడుపుతున్న పోరాటం ఏదో ఒక పద్ధతిలో, ఒక లక్ష్యంతో నడవలేదు. ఎటుబడితే అటు నడిచింది. దీనికి కారణం సులభంగానే గ్రహింపవచ్చు. బుద్ధిపూర్వకంగా ఒక పథకం మేరకు తమ పరిసరప్రకృతిని తీర్చిదిద్దేవారు అదుదు. అత్యధిక సంఖ్యాకులు తమ జీవనరీతితో, నిత్యపరిసరాలతో సంకృప్తి పడుతుంటారు. మరి వాటిని మార్చేవారు అధికారం కలవారయి ఉండడం. తమ పథకాలను ఆమోదించేయగలగడం చాలా అరుదైనవిషయం. ఇందులో ఇతరదేశాలకంటే మనదేశం చక్కని విదర్శనం. మధ్యాసియావాసులలో మొగలులుమాత్రమే వనాలపై అతి ప్రీతికలవారు. కాబట్టి కాశ్మీరులో జీలంనదీతీరంలో చెనాక్ (*Platanus Orientalis*) శబదాని బారులుబారులుగా నాటించారు. ఒక పథకంమేరకు, అదేపనిగా చెట్లు నాటడం అన్నది మనదేశంలో కానరాదు-పైచోట తప్ప. అయితే ఇందుకు కారణం మన పల్లెలదాపుననే కోకొల్లలుగా పచ్చటి అడవులుండడం కావచ్చు. కాని ఇది పూరిచెట్లు నాటేందుకు దోహదకారే అవారి కాని అవరోధం కూడదు.

నగరనిర్మాణ పథకాలూ, ఈ వనప్రణాళికలూ అన్యోన్యసహకారంతో నడవాలి. విశాలమైన బాటలూ, నదులుగల నడవలూ, చక్కని తోటలూ, చౌకులూ గల నూతననగరాలలోనే అలంకారంగావుండే పుష్పవృక్షాలు నాటడంవల్ల ఫలితం బాగా కానవస్తుంది. ఇరుకుదారులూ వంకరటింకర వీధులూగల పాత పట్నాలలో జావిఫలితం అంతగా ఉండదు. అక్కడ ఇలాంటివాటికి అవకాశం తక్కువ. మొదటిది చెట్లు నాటేందుకు అనువైన భౌగోళిక లాభం. పైగా వీధులు, బాటలూ ఇరుకు. ముక్కు మొగంలేని ముసలితొక్కునకు అందమైన చీరెను కట్టి నట్టు పాతపట్నాలలో పూరిచెట్లు నాటడం కానవస్తుంది. ఇందువల్ల వాని వికారాకారం మరింత కొట్టవచ్చినట్లు కనపడుతుండే తప్ప అందం చేకూరదు. సుందరము వలికే అందమయిన రంగుల చీరెలు సౌందర్యం చేకూర్చగలవు. పాత

పట్నాల పరిసరాలలో పెరుగుతున్న కొత్తపేటలలోగాని, చందీగఢ్ లాంటి నూతన నగరాలలోగాని ఈ పూలచెట్లు రాజించగలవు.

పూలచెట్లు నాటడానికిముందు నగరనిర్మాణపథకాలు అవసరం. ఏరీతి పాతీలేకుండా పుట్టగొడుగులవలె మన పట్నాలను పెరుగుచివ్వుము. మన దేశంలో స్వేచ్ఛాస్వాతంత్ర్యాల విజంగా వెట్టికలలు వేసినవి. దారుణఫలితాలకు కారణమైనవి. అష్టావక్రపు వీధులలో గాలి వెలుతురులేని వికారగృహాలను ఇటుకలు పేర్చినట్టు కట్టివేశాము. పాశ్చాత్యుల పథకానుగుణగేహనిర్మాణంతో పోలిస్తే అమృతనర్. లోన్న. కాశీపట్నాల వంటివి ఇలాగే కానవస్తాయి. ఈ బంధిఖానాలలాంటి వానిలో పైనుంచి విమానంలోనుంచి చూస్తే ఒక్క పచ్చనిప్రాంతం కనిపించదు. భద్రతకరమైన మధ్యయుగంలో ఇలాంటి ఇళ్ళు అనుకూలమైనవి కావచ్చును. ఆ రోజుల్లో గాలి, వెలుతురుకంటె భద్రత ముఖ్యం. కాని నేడవి గతకాల ఖిలావశేషాలుగామాత్రమే కానవస్తాయి. అలనాటి సాంఘిక, ఆర్థికవ్యవస్థ ఏనాడో అంతరించినది. ఆ పాతపట్నాలలో రీతి పాతీ, కట్టుబాటులేని సాంఘిక ఆర్థికవ్యవస్థ ప్రతిబింబిస్తూ ఉంటుంది. ఏదో ప్రావ్య కార్మికతనూ, మాయనూ వెదుక్కొంటూవచ్చే పాశ్చాత్యులకు అవేవో కొంత కుతూహలం కలిగించవచ్చునుగాని, ఒకజాతి ఆరోగ్యంగా పెంపొందడానికి అవి తగినవికావు. ఈ మురికి వాడలగొడవ ఇక చాలునని మనం గ్రహించాలి. క్రొత్తతరంవారు నూతన జీవితరీతిలో పెరగాలి. ఆధునిక వాస్తుపద్ధతిని, వన నిర్మాణరీతిని ప్రవేశ పెట్టి మన పట్టణాల పరిసరవాతావరణాన్ని మనం బాగుపరచుకోవాలి.

మరి పాతపట్నాల భవిష్యత్తేమిటి అన్నప్రశ్న ఉదయిస్తుంది. అవి అడగ వలసినప్రశ్నే. అనారోగ్యకరమైన మురికివాడలను ఏం చెయ్యాలి? వాటిని నేల మట్టంచేస్తే సరి అంటారు కొందరు. ఆశయం మంచిదైనా ఆచరణయోగ్యం కాదు. మన పాతపట్నాలకు తీవ్రమైన శస్త్రచికిత్స జరగాలి. నడుమనున్న కొన్ని ఇళ్ళను బలవంతంగా స్వాధీనపరచుకోవాలి. వానిని నేలమట్టంచేసి, అలా భాగీ అయినచోట ఉద్యానాలను బయళ్ళను ఏర్పరచాలి. భారతనగరాలు కొన్నింటిలో పునర్నిర్మాణసంస్థలు కొన్ని బాగానే పనిచేస్తున్నవి. అయితే ఆ వస్తున్నమార్చేదో తాబేటినడక నడుస్తున్నది. మనపట్నాలలో గబగబా పెరిగిపోతున్న జనసంఖ్యను, త్వరత్వరగా మారవలసిన పల్లెపట్టణాలనూ గమనిస్తే వస్తున్నమార్పు అతి

మందంగా నడుస్తున్నది. ఉద్యానాలన్నీ వేయాలి. అలాగే వేసవిలో వినోదార్థం ఈతకొలనులన్నీ నిర్మించాలి. వానిని పంటలకు చెట్లకుకూడా వినియోగించ వచ్చును.

ఈ వేడిదేశంలో ఉద్యాన ఉపనగరాలు అవసరం. వేసవిలో మన ఉష్ణోగ్రతను గుర్తిస్తే ఇళ్లు పైపైకి పెరగడం వాంఛనీయంకాదు. అలాంటి పెక్కు అంతస్తుల ఇళ్లలోని నివేశనాలు వేసవికి అనుకూలం కావు. పైగా బస్సులూ కార్లూ బాగా పెరిగి రాకపోకలకు సౌకర్యం ఏర్పడుతున్నప్పుడు పట్నాలను అటూ ఇటూ విస్తరింపజేయడమే మంచిది. సాధ్యమైనంతలో ఉద్యాన గృహప్రాంతాలను ఒక నిర్దిష్టరీతిలో పెంచాలి. ఈ సమయంలో మన వాహనాలకు అవసరమైన బొగ్గా, నూనె వగైరాలనుకూడా దృష్టిలో ఉంచుకోవచ్చును. మురికివాడలు దాగుపరచడం, జనసాంద్రతలేని తావులలో ఉద్యానాలు, నరస్సులు నెలకొల్పడం, కొత్తపేటలను పథకంమేరకు కొత్త వాస్తురీతిలో, ఉద్యానాలతో నిర్మించడంవల్ల మన పాత పట్నాలనుకూడా కొంతలోకొంత ఆకర్షకంగా పునర్నిర్మించవచ్చును.

రహదారుల పొడవునా పెరిగేపట్నాలు ఉత్పత్తికేంద్రాలుగా పంపిణీకేంద్రాలుగా పనిచేస్తాయి. గతంలో మనకు రహదారులూ అవీ నదులూ కాలువలేగనుక, వాటి గట్లపైనే మన పాతపట్నాలు పెరిగినవి. వాటిలో గ్రామీణులు తమపంటలను కొనివచ్చి ఇచ్చి, తమకు కావలసిన వస్తుసామగ్రిని కొనుక్కొనిపోయేవారు. అలా అవి వస్తువినిమయకేంద్రాలుగా పనిచేసినవి. అవేమో కోటలచుట్టూ పెరిగినవి, ఆకోటలలో రాజులుండేవారు. తమ పరివారాన్ని తమచుట్టూ ఉంచుకునేవారు. రక్షణకుగా చుట్టూ కోటలు కట్టుకునేవారు. ఏ నిర్దిష్టపథకంలేకుండా క్రిక్కిరిసిన ఇళ్లతోడి మన కోటలపేటలు ఎటుబడితే అటుగావేసిన కుప్పలలా తయారయినవి. అప్పటి ప్రయాణీకులను, గాడిదలు, గుర్రాలు, ఎద్దులబట్ల వగైరాలను మనసులో పెట్టుకొని ఆ ఇరుకునందులు నిర్మించారు. వాటివేగం గంటకు మూడుమైళ్లుగా అంచనా వేయవచ్చును. జనాభా పెరుగుదల, యుద్ధతంత్రంలో రవాణాసౌకర్యాలలో వచ్చినమార్పులు వీటివల్ల ఆ కోటలపేటలు కేవలం కాలంతీరిన గత కాలావశేషాలుగా విలించినవి. వాటి ఇళ్లు జనంతో క్రిక్కిరిసిపోగా తోటల వారులూ, కొత్తపేటలూ పెరుగజొచ్చినవి.

ఇప్పటినుంచు ఈ కొత్త పేటల నగరపరిణామాలలో ఆదర్శపద్ధతి ఏది? మనకు ఉద్యాననగరాలు ఆదర్శప్రాయమయినవి. ఇంగ్లాండులోని వెల్విన్ గార్డెన్ సిటీ, పంజాబులోని చందీగర్ ఇందుకు నిదర్శనాలు. అలాంటిరీతిలో మన నూతన జనావాసాలు నిర్మితం కావాలి.

విద్యున్నిర్మాణాలతోపాటు విద్యుచ్ఛక్తి సరఫరా పెరిగినప్పుడు ఈ ఉద్యాన నగరాలవారిని వారివారి కార్యాలయాలకు కార్యాలయాలకు చేరవేసేందుకు ట్రాలీబస్సులు ప్రముఖంగా రవాణాసౌకర్యం కల్పించాలి. అనేక అంతస్తుల కార్యాలయాలు, కార్యాలయాలు వానితో పరిసరాలలోని ఉద్యానగృహరాజితో సంబంధం ఏర్పరచే బాటలూ, వానికి అటూ ఇటూ అందంగా నాటిన చెట్లూ, ఇలా లెక్కార్చునే పద్ధతిలో మన భావినగరం రూపొందాలి. అది మనకెంతో అనుకూలమైనది. జనం పగలు ఉత్పత్తికేంద్రాలైన పట్టణం రోడ్లలో పనిచేసి, సాయంకాలానికి తమ తోటల ఇళ్లలోనికి చేరుకొని, ఆరోగ్యవంతమూ, ప్రశాంతమూ, నిశ్శబ్దమూ, దుమ్మా ధూళి పొగా లేనిది అయిన పరిసరప్రచ్ఛాయలో వారు విశ్రమించాలి.

అందంగా తీర్చవలసిన ప్రదేశాలు

వ్యక్తులకుచెందిన ప్రదేశాలలోకంటే నడుమికిచెందిన ప్రదేశాలలో ఈ సుందర తరు ప్రణాళికలు అమలు జరగాలి. వ్యయంగా తోటలు వేసుకోలేని అధిక సంఖ్యా కులు అందమైన పూలచెట్లనుచూచి ఆనందించే అవకాశం కలగాలి. ఊరికిచెందిన ఉద్యానాలు, చౌకులు, బాటలు, రైలుస్టేషన్లు, ఆసుపత్రుల ఆవరణలు, పురాతన రక్షితప్రాంతాలు, న్యాయస్థానాలు, పురపాలకసంఘం, జిల్లాపరిషత్తులు వగైరా లకు చెందిన భవనాల ఆవరణలు - ఇలాంటి పూలచెట్లు పెంపదానికి అనువైన తావులు. ముసాఫర్ బంగళాకుకూడా - అలానే హోటళ్లు, బాంకులుఅలాంటివాని యజమానులకు, కొత్త ఇళ్ళ బామందులకు ఈ అలంకార తరుప్రోక్షణలో తగినంత సాయం చెయ్యాలి, వారిని ప్రోత్సహించాలి.

నగరాలులకు ముఖద్వారం రైలుస్టేషను. వచ్చేపోయే పొరుగుూరివారు దానిని చూచి, ఆ ఊరి భావచిత్రాన్ని గీసుకుంటారు. మొదటే అతనికి నద్దావం ఏర్పడక పోతే తర్వాత దానిని కూర్చడానికి ఎంతెంతో జరుగవలసివుంటుంది. దూరాధారం ప్రయాణం చేస్తున్నవాడు పట్నాన్ని చూచే తీరుబడిలేక ఆ స్టేషన్ వాస్తురీతి, దానితీరు చూచి ఆ పట్నం ఇలా ఉండవచ్చునని భావించుకుంటాడు. అదే వికారంగావుంటే అదో పాడుపట్న మనుకోవచ్చును. అందమైనపట్నానికి వికార మైన స్టేషన్ తగినదికాదు. ఒకప్పుడు ప్లాట్ ఫారమ్ మరీ దిగులు కలిగించ వచ్చును. రేలచెట్లూ, తురక వేపచెట్లూ, కొండ చింతచెట్లూ, వరగోగులూ దాని కొక సొంపునిచ్చి కాస్త ఉత్తేజం కల్పించవచ్చును. అంతేకాక, చెట్లు లేనిచోట రైళ్ళకోసం గంటలకొంది వేచి ఉండవలసిన ప్రయాణీకులకు హాయిగాకూడా ఉండదు. వేసవిలో నీడ నర్వదా వాంఛనీయం. ఇలాంటిచోటా, ప్లేషన్ల ముఖ ద్వారాలలోను అందమైన పూలచెట్లు నాటడం ఎంత అవసరమో మనమింకా గుర్తించడంలేదు. వేలకొంది ప్లేషన్ల నిలా అలంకరించవలసి ఉన్నది.

ఇందుకు మరో కారణంకూడా ఉన్నది. ఏ వ్యాపారార్థమో వెళ్ళేవారు లక్షలాది మంది నిత్యం ఈ ప్లేషన్లగుండా వెడతారు. ఇంతే ఇతర ప్రభుత్వ భవనానికన్నా

వీనినే వారు ఎక్కువగా చూస్తుంటారు. అదేపనిగా పూలచెట్లు చూతామని నగరోద్యానాదులకు వెళ్ళేవారినంఖ్య అత్యల్పం. కాని ఇలాటిచోట ఉన్నవానిని అందరూ చూస్తారు. అందువల్ల వీనిని అలంకరించడంద్వారా ఈ కళాత్మక పరిసరపథకాన్ని గూర్చి వారికి నేర్పినట్టూ అవుతుంది. అలా దేశసభ్యతాజీవనానికి ఈ చోట్లు దోహదకారులవుతాయి. స్టేషన్లలో ఈ చెట్లు నాటడానికి అనువైన అంట్లను నారును రైల్వేవ్యవస్థ స్వయంగానే ఓ తోట పెంచి ప్రోత్సహిస్తూ వర్షం కు ఆ మొక్కలకు పంపిణీ చేయవచ్చును. వారి శిక్షణకాలంలో ఈ విషయమైకూడా ఉపన్యాసాలు ఏర్పరచవచ్చును.

నేడు ప్రపంచం సంకోచం పొందుతున్నది. గరిగబా ఎక్తైకంగా మారుతున్నది. పాములు, పులులు, ఏనుగులు వీటితోనిండిన వికార వనాన్ని సమన్వితమైన ఓ ప్రత్యేకదేశం కాదు భారతదేశం. ఈనాడు విమానం దూరాన్ని నిర్మూలించిపేసింది. కాలవ్యవధిదృష్ట్యాచూస్తే రెండవ ప్రపంచయుద్ధమందు ప్రపంచమెంత వికారంగా ఉండినదో అందులో పరిహేనవవంతుకు నేడు తగ్గిపోయినది. అంటే విభిన్నదేశాల ప్రజలమధ్య మరింత సంబంధబాంధవ్యాలు పెరిగినవి. మనదేశానికివచ్చే పర్యాటకుల సంఖ్య ఆపరిమితంగా పెరిగింది.

ప్రస్తుతం మనదేశానికి యూరోపు అమెరికాలనుంచి చలికాలంలో వచ్చే యాత్రికులే ఎక్కువ. భవిష్యత్తులో వివిధదేశాలనుంచి వేసవిలో, శరత్తులోకూడా పర్యాటకులు వస్తారు. పైగా విద్యుత్తుతో నడిచే పంకాలు, సమోష్ణతగల రైళ్ళు, బస్సులూ, ఇళ్ళూ, హోటళ్ళూ ఉష్ణదేశనివాసంలోని ఇబ్బందులను తొలగించి వేసినవి చాలవరకు. ఇప్పుడు భారతభూమి మరి దుర్బరమైన వేడిగా గది, ఆసౌఖ్యకరంగా కాని లేదు.

ఉజ్వలవర్ణ రంజితాలయిన పర్వతోపరిభాగాలలోని పూలూ, వానితో పరుపు పరచినట్టున్న హిమాలయశాదవలభూములూ, అలాగే హిమసమాచృన్నాలయిన హిమాలయశిఖరాలూ, వానిపైన దేవదారు పరిమళాలూ, రంగురీసే హిమాలయ ప్రాంత శిలాస్థలాలూ ప్రకృతి సౌందర్యవిపాసులను ప్రపంచం నలుమూలనుంచీ ఆయస్కాంతంలా ఆకర్షింపగలవు. ఆ హిమాలయాలకు వెళ్ళడానిలోని సమస్యలో వారు చూచేదేమిటి? ఒక పథకంమేరకు మనం పూలచెట్లనునాటి ఆ మైదానాలను శబరితంచేస్తే ఆ పర్యాటకులు కొన్ని మదురస్మృతులతో వెళ్లగలరు.

తమ చెర్రీలు పూత పూస్తునప్పుడు జపానీవారు యాత్రికులను ఆహ్వానిస్తున్నట్లే మనం. కాంచన తరుపా? అరుణారుణ కుసుమ సమాచృన్నలై వుందే మార్చినెల లోనూ, నీమసుంకేసుల, రేల, కొండచింత తమ పూలతో మన బాటలను నింపి రంగులతో ధగధగలాడించే మేనెలలోను పర్యాటకులను ఆహ్వానింపవచ్చును.

రైలుదారీ, బిళ్లబాటా కలిసేచోట్ల అందమైన చిన్న ఇళ్ళలో కావలివారుంటారు. తమ ఇండ్లదాపున ఓ రెండు పూలచెట్లను నాటవలసిందిగా కోరాలి వారిని. అప్పు డవి ఎంత సుందరంగా ఉండునని! రైలుప్రయాణీకులేకాక, ఆ బాటలబడి పోయే కార్లవారు, ఇతర వాహనాలవారుకూడా కను విందొనరించే లోహిత కుసుమ పాళి తోడి రేల, నీమ అవిని, నీటితంగేడు, వరగోగులను చూచి ఆనందించగలరు. గేటు మూసివుండగా అగిపోయే ప్రయాణీకులు రెక్కమానుగూర్చి, పిర్యాదు పుస్తకాలను గూర్చి ఆలోచించడంకన్నా అందమైనవానిపై మనసుంచే వీలుకలుగుతుంది.

పురాతత్వశాఖ యాజమాన్యంక్రిందవున్న ప్రాచీనభవనాలు, శిథిలాలు ఈ పథకం అమలుపరిచేందుకు అపారమైన అవకాశం కల్పిస్తాయి. ఈ శాఖాధికారులు ఈ పనిలో ఇప్పటికే కొంత దూరదృష్టిని, ఊహాశక్తిని కనబరచారు. అగ్రా జిల్లా లోని సికింద్రా అక్బర్ సమాధిదాపున నిర్మించిన మృగవనం ఇందుకు నిదర్శనం. ఏమయినా ఈ పూలచెట్ల పెంపకం మరింత ముందుకు తప్పక కొనసాగాలి. ఫతే పూర్ పిక్రీ చుట్టూవున్న బోడికొండలపై రేలచెట్లు బాగా పెంచాలి. అవి అనా వృష్టికి తట్టుకోగలవు. పైగా వానిని మేకలూ పశువులూ తినవు. వేరువేరు కొండలమీద వేరువేరుగా చక్కటి బారులుగా ఇవిగాక మోదుగులూ, రత్త మందా రాల, ఉలిమిరి చెట్లు నాలూ. పసుపు, ముదురుపసుపూ, గులాబిరంగూ, ముదురు ఎరుపూ గల ఈ చెట్లపూలతోనిండి ఆ కొండలు నిజంగా మనోహరంగా కనిపించ గలవు. కాశీ సమీపంలోని సారనాథ్, అగ్రాలోని తాజుమహల్, కోఠార్కూ, భువ నేశ్వర్, బాదామి, అయిహోలే, వట్టద్కర్ వగైరాలలో ప్రాచీన ఆలయాదులు అజంతా, ఎల్లోరా, నాసిక్, కర్ల, ఛాన్, మహాబలిపురం వగైరాల గుహాలయాలు, మధ్యప్రదేశ్ లోని మందూదుర్గం-ఇవన్నిటా పూలచెట్ల పెంపకానికి అవకాశం ఉన్నది.

కాదవలూ చిన్న ఏళ్ళూవున్న పట్నాలు ఈ పథకం అమలుకు మరీ అనువైన చోట్లు. మదరాసులో కాదవగట్టలమీద, లక్నో గోమతీతీరంలోనూ, చెన్నం

శిడిమి లాంటి తడి వాతావరణంకోరే చెట్లను పెంచవచ్చును. కాలువక్రింది సాగును ప్రోత్సహించడం వాంఛనీయం. అది తోటల పెంపకానికి, అలంకార వృక్ష బోషణకు దోహదమిస్తుంది. కొంచెం శ్రమపడితే కాలువ తలిపెరలవద్ద చెట్లునాటి చక్కని విశ్రాంతి కేంద్రాలనుగా వానిని విర్మింపవచ్చును.

మనదేశంలో గంగ, యమున, కావేరిలాంటి నదులను ముఖ్యంగా పవిత్ర మైనవిగా భావిస్తారు. వాటి తీరంపొడవునా ఎన్నెన్ని ఆలయాలో, స్నానఘట్టాలో కానవస్తాయి. ఎర్రమట్టి, అశోకం లాంటి కృష్ణునకు, సీతకు ప్రియమైనచెట్లను అక్కడ నాటితే అంద-చందం చేకూరగలదు.

హొచ్చేళ్లు, ముసాఫిర్ ఖానలూ మామూలుగా చక్కని ఆవరణల్లో ఉంటాయి. కొన్నిటి నీటి పారుదలవసతి వుంటుంది. అక్కడ ఈపని జరగాలి. తగిన అవకాశంవున్న మదరాసు, బొంబాయివంటి సాగరతీర నగరాలను చక్కని రంగుల పొంగులుగా రూపొందించవచ్చును.

గ్రామసీమనుకూడా మనం ఉదాసీనంగా చూడరాదు. అక్కడి పాతశాలలు, పంచాయతీ భవనాలు, గుళ్లు, వీధిలో ఆలంకారిక తరుతతిని పెంచవచ్చును. పంజాబులో నీరుతోడే బావులదావున గ్రామస్థులు తరతరవేష చెట్లను నాటుతుంటారు. మనుషులకూ, పశువులకూ నీడ ఏర్పడ్డమేకాక మార్చిలో అందమైన పూలతో నిండి ఇవి ముమముమలాడుతూ ఉంటాయి. సమష్టికిచెందిన పంచాయతీ కార్యాలయ భవనాలు గ్రామసేవకులక్రింద ఉంటాయి. వాటిపై ఎన్నికయిన పంచాయతీ పెద్దల ఆధ్వర్యం వుంటుంది. అలాంటిచోట్ల పూలచెట్లు నాటవచ్చును. పాఠశాలల వంటి వాని ఆవరణల్లో అవసరమైన నారుమళ్లను, అంట్లతోటలను పెంచవచ్చును. అవి ఈ పథకానికెంతో ప్రోత్సాహం కల్పిస్తాయి.

కొత్తపట్టణాన్ని అలంకరించడం

చందీగడ్ సముద్రమట్టానికి 1300 అడుగుల ఎత్తుననున్న సమస్థలిపై 16 చదరపుమైళ్ళ వైశాల్యంతో కట్టినది. దానివెనుక వివాలిక్ నీలి కసాబీ కొండలు కనబడుతుంటాయి. ప్రాన్సు, ఇంగ్లాండు, ఇండియా సమర్థవాస్తు శిల్పులను పిలిపించి ఈ నగరానికొక రూప మివ్వమన్నారు. ఆల్ఫర్డ్ మేయర్, కోర్సాసి, వాస్తుశిల్పులు పిరజినారే, మాక్స్ వెల్ ప్రై, జేన్ బి డ్రూ ఆనేవారిసాయంతో ప్రసిద్ధమైన చందీషడ్ నగరపథకాన్ని తయారుచేశారు. ఇందులో మొత్తం మొదట లక్షయాభై వేలమంది జనం నివసించేటందుకు, క్రమంగా అయిదులక్షల మంది వసించేందుకు వీలుగా దీన్ని రూపొందించారు.

నగరవాస్తురూపం ఆశయాలను వివరిస్తూ కోర్సాసి ఇలా అన్నారు :

“సూర్యరశ్మి, స్థలమూ, పచ్చనిచెట్లూ ఇవి మన మనసులను, శరీరాలను అనూచారంగా ప్రభావితంచేసి ఇలా రూపొందించినవి. తమ సహజ వాతావరణంనుంచి వేరుపరిస్తే సకలజీవరాసులూ నశిస్తాయి. కొన్ని నెమ్మదిగాను, కొన్ని త్వరితంగాను, ఈ సామాన్యసూత్రానికి మనుషులు అపవాదం కారు. పైన పేర్కొన్న ప్రధాన పరిసరప్రకృతినుంచి మన పట్నాలు మనలను వేరుచేసినవి. పాడుచేసినవి. ఊటపీకితులను చేసినవి. కృత్రిమంగా తయారుచేసి సంకుచితపరచి, అణచివేసి కదకు విర్విర్యులను కూడా చేపివేసినవి. మహానగరాలలో మూడుతరాలుగా వివసిస్తూ వచ్చిన వారు విర్విర్యులవుతారు. కోట్లాదిపిళ్లుగా సహజప్రకృతి పరిసరాలలో పెరిగిన మనిషి మూర్ఖత్వంతో ఆ సహజరీతిని భగ్నం చేయజాలడు. ఇటుక గోడలనడుమ చిక్కువడి, పెట్రోలు పొగవాసనతో పెరిగి, మహానగరంలోని పౌరులు క్రిక్కిరిసి అణగారి హాయిలేని జీవితం నడుపుతున్నారు. జీవితంలోని ప్రధానసౌఖ్యాలను సూర్యరశ్మిని, విశాలస్థలిని, తరులకా

సంతతిని-గోల్పోతున్నారు. మానవజీవితంలో ఆ సహజప్రకృతి పరిసరా లను పునఃప్రతిష్ఠిస్తేతప్ప మిషి శారీరకంగా, మానసికంగా ఆరోగ్య వంతుడు కాలేడు.

ప్రధానాంశాలివి: ప్రకృతిధర్మాలతో సామరస్యం; ఇరవైనాలుగు గంటల పరిమితిగల సౌరదిన పరంపరలో తన కార్యశీలతకు సమన్వయం; ప్రధాన జీవితసాధ్యాల అనుభవం; క్రియాసరళతంత్రతలో, విశ్రాంతి అను భవంలో నిచుగ్నత; (కంట్రాక్టరు) పని చేయించేవారి లక్షణ నిర్వచనం; 10, 20 శతాబ్దాలు ప్రయోగశాలలో సాధించిన వాస్తు విప్లవశక్తిని విని యోగించుకొనడం; 'నిర్మితవనతి' సిద్ధాంతానికి, దానికి అవసరమైన సవ రణలకు ఒక ఏకీభావాన్ని ఏర్పరచడం; తిరిగి ప్రకృతిని నిర్మిత వనతు లలో, భూమిలో, రాష్ట్రంలో, రాజ్యంలో, పట్నంలో సమన్వయపరచి నిర్మాణాల ప్రమాణాలను పునస్థాపించి కొత్తదారులను వెదకడం; దేశ ధర్మసూత్రాలతో వీటన్నిటిని అనుగుణంగా రూపొందించడం-ఇవి ప్రధాన సూత్రాలు."

సూర్యరశ్మిని, విశాలస్థలిని, వృక్షతీని వెదుక్కుంటూ మిషి పాత పట్నాల నుంచి ఉద్యాన గృహపాళిలోనికి కొట్టుకొనివచ్చినాడు. కట్టకడపటికి ఆ ఉద్యాన పట్టణాలుకూడా పెరిగిపెరిగి పట్టణాల పరిసరాలలోని తావునుకూడా సంకోచపరచి వేయక మానవు. బాటలు, ఇళ్ళు వీనిదాడితో ప్రకృతి పరాజితమై పారిపోతున్నది. పొడవుగా పెరిగిన ఉద్యానపురాలు ప్రాచీననగర కలంధహస్తాలలో చిక్కి తుట్ట తుడకు వానిలో కలిసిపోయి, ఏదో కాస్త విశాలంగా వున్నదనుకొన్నచోట క్రిక్కిరిసిపోయినతావు కాగలదు.

ఇందుకు నిజమైన పరిష్కారం ఎత్తుగా పెరిగే ఉద్యానపురశ్రేణిలో కలదని కోర్కొని అంటాడు. క్రీడాస్థలాలు, శిశుగృహాలు, ప్రాథమికపాఠశాలలు, క్లబ్బులు వగైరా వనజులున్న ఉద్యానాలమీద ఒక అంతస్తుమీద మరో అంతస్తుగా ఇళ్లు కట్టాలి. ఒక మహాభవనంలో అనేక వివేశనాలు కేంద్రీకృతం కావడంతో ప్రక్కన తగినంత భాగీస్థలం విముక్తమవుతుంది. అలా ఆ తావు విస్తృతమై పల్లెపట్టు లతో కలగలసిపోతుంది. ఆ మహాభవనం సమిష్టిగా నీటి సరఫరా, విద్యుచ్ఛక్తి.

సమశీతోష్ణవియమనం, వైద్యసౌకర్యం. క్రీడలకు, విద్యకు అవకాశాలు అన్నీ ఏర్పరచుకొనే పీఠంబుంది. రెండువేవులా ఇళ్లవరుసలున్న వీధుల పద్ధతిపోయి, ఆ గండరగోళంస్థానంలో వాస్తునిర్మాణ అవిష్కృతీ, నిరాదంబరప్రాభవం ప్రభ విస్తుంది. పట్టణమంటే అప్పుడక అర్థంలేని రాళ్ళూ ఇసుకా ఇటికా కలిపి పోసిన కుప్పకాదు; అదో ఉద్యానమవుతుంది. అలా మనిషికి ప్రకృతికి మధ్య సమన్వయం ఏర్పడుతుంది. తరుణ్రేణులు ఒకప్పుడు మూడునుంచి అయిదువరుసల మందంతో ఏర్పడి పచ్చనిగోడలు ఏర్పడగలవు. చతురంగంగా, చక్రంగా, దీర్ఘచతురస్రంగా ఏర్పడిన తరుపాళి పచ్చనిగదులుగా ఏర్పడగలవు.

నగరవాస్తురూపం లక్ష్యాలను ఆయన అలా ప్రతిపాదించాడు. చందీగద్ రూపం లోని ప్రధానసూత్రాలను అర్థం చేసుకునేందుకు వాటి పరిజ్ఞానం అవసరమవుతుంది. దుర్బరగ్రీష్మంకల దేశంలో అనేక అంతస్తుల నివాసగృహాలు - శీతలీకరణ వసతులుంటేతప్పా - హామీగా వుండవు. అందువల్లనే ఉద్యానపురలక్ష్యాలను పాక్షికంగా అనుసరించి చందీగద్ లో నివాసగృహాలు రెండంతస్తులుగా, కార్యాలయభవనాలు అనేక అంతస్తులు కలవిగా నిర్మించారు. అంటే ఆ పట్నంపైకి పెరిగే నగరాలకు, పొడవుగాపెరిగే నగరాలకు ఒకవిధమైన రాజీమార్గంలో వున్న దన్నమాట.

ఆయన అభిప్రాయంలో నగరాలుకూడా ప్రాణులే. వానికి మెదడు, గుండె, ఊపిరితిత్తులు, కాళ్ళుచేతులు ఉన్నవి. ఆ భావంతోనే చందీగద్ పట్నం కట్టారు. ప్రధాన భవన సముదాయం - సచివాలయం, ప్రధాన న్యాయస్థానం, శాసన సభా భవనం, రాజభవనం - దానిశీర్షం. విశాలపురోద్వానాలు, శాశ్వదస్థలులు శ్వాస కోశాలు, ఆల్లకొనివున్న వాహనాల రహదారులూ, పాదచారుల నడవలూ దాని రక్తనాళాలు. వాణిజ్యభవనాలూ, విఫణులూ దానిగుండెలు. తూర్పున కార్మికుల నివేశనాలతోడి పారిశ్రామికప్రాంతం. విద్యాలయభవనాలు పశ్చిమాన దాని అంగ ప్రత్యంగాలు.

అక్కడి గృహనిర్మాణం విశిష్టతేమిటో ఇప్పుడు పరిశీలింతము. ఉత్తర భారతంలో చలికాలంలో విపరీతమైన చలి, వేసవిలో మంచుచెండలూ మూమూలు. కాబట్టి శీతకాలంలో వెచ్చదనం, వేసవిలో కాస్త నీడా అవసరం. అందుకని వేసవిలో ఎండపడకుండానూ, చలికాలంలో ఎండ పడేట్టుగానూ ఆ ఇళ్ళు కట్టారు.

రకరకార ఆ తపనిరోధకాలూ, ఇటుక బల్లీలూ ప్రవేశపెట్టి వాటికొక వ్యక్తిత్వం కల్పించారు. మొదటివానిని ఎండ నరికట్టి లోన చల్లదనం కల్పించేలా అమర్చారు. మరి చలికాలంలో పెద్దపెద్ద గాజుకిటికీలు ఎండ వెచ్చదనాన్ని ఇంటిలోకి పంపుతాయి. పైగా వీనిమూలంగా ఇంటిలోపలిభాగం పరిసరప్రకృతితో సమన్వయం పొందుతుంది. ఆ అద్దాలలోనుంచిమాస్తే కొండలు, తోటలు, చెట్లు కనిపించి ఆగృహం ఆనుబంధాలుగా సదా శానవస్తాయి మనిషి జీవిత ప్రధానసౌఖ్యాలను- సూర్యరశ్మి, విశాలస్థలం, చెట్ల పచ్చదనం వీనిని అనుభవిస్తాడు. సూర్యరశ్మి ఆరోగ్యానికి అత్యవసరం. కోర్పాసి ఇలా అంటాడు :

“భౌతికంగామాస్తే మానవుడు సూర్యశక్తి పరిగ్రహకయంత్రంవంటివాడు. ఆ శక్తి వివిధరూపాలలో వెలుతురు ముఖ్యంగా ఇన్ఫ్రారెడ్ నుంచి అల్ట్రా వయులెట్ వరకున్న విధిగా అవసరమైన పోషకపదార్థం. ఎందుకంటే మనిషి తన చర్మంద్వారా అందలి లక్షలాది సూక్ష్మద్వారాలద్వారా ఆకాంతిని పరిగ్రహిస్తాడు. ఆవి కాంతికిరణ చలనాలను స్వీకరిస్తాయి. అంతేకాక, మనిషి తన ఆహారంద్వారా - అది శాకాహారమైనా, మాంసాహారమైనా కాంతిచుట్టను పరోక్షంగా పరిగ్రహిస్తాడు. పట్నాలలోని చీకటి, చిక్కిపోయిన వెలుతురూ దుమ్ముపోగా వీనితో కలిసి ఊయకు, రికెట్టుకి, నరాలచొరబాల్సానికి ప్రమాదకరమైన కారణాలవుతున్నవి.

ఇరవైనాలుగుగంటల పడవక్రిమూ, ఆలా మారే సూర్యప్రకాశమూ ఇవే మానం ఎలా చుట్టూ కట్టుకోవాలో దోచింపగలవు. వాటివెనుకనున్న యావత్ సృష్టి ఆవిష్కృతమై మనిషిని సమీపించి, తన అక్కన అడుము కొని లాలింపజూస్తున్నది. ఆ మనిషి హక్కును తిరిగి నెలకొల్పవలసిన అవసరం ఉన్నది.”

ఈ నవనగరం కట్టిన స్థలం మొదట-ఏవో అక్కడా అక్కడావున్న చూమిడి చెట్ల చిన్నచిన్న గుంపులుతప్పా-శూన్యంగా వుండినది. వాటి నలాగే ఉంచారు. అప్పుడే పుట్టిన పాపవంటి దా స్థలం. చెట్ల బట్టలింకా వేసుకోవలసే ఉన్నది. అక్కడ చెట్ల పెంపకం ఎంత అవసరమో రాష్ట్రప్రభుత్వం గుర్తించింది.

అక్కడ చెట్లు నాటడంలో భూదృశ్యాన్ని సుందరతరంచేయడం పచ్చిక బయళ్లు పెంచడంలో సమన్వయం వివరించి వర్గీకరితాము. అవన్నీ మూడుగా తేలుతాయి. మొదట, చెట్లు నాటవలసిన నగరప్రాంతాలు; రెండు, చెట్లను ఎన్నికచేయడం, వాటిశిఖరం ఆకారాన్నిబట్టి, పూలరంగులనుబట్టి వాటిని వర్గీకరించడం; మూడు, ఆ చెట్లను ఆమర్చడం; చెట్లు నాటడంలో వాస్తవికత విశేషాలు.

చెట్లు నాటడంలో నగరంలో ప్రభావితమయేవి బాటలు, ఖాళీస్థలాలు, వాటిలో వుండే సచివాలయం, విశ్వవిద్యాలయం, విపణివీధులు, వాస్తవికనిర్మాణాలు, విడిగావున్న స్థలాలు.

బాటలపొడవునా చెట్లను ఒక వరుసలోను, రెండు వరుసలలోను, అనేక శ్రేణులలోను నాటారు. కొద్దిలస్థలాలలోను, ఖాళీస్థలాలలోను చెట్లను ఒక్కొక్కటిగాగని, ఒకేరకమైన చెట్లగుంపులనుగాని, అలాకాక వివిధ తరువిశేషాలనుగాని, లేదా పెద్దపెద్ద అడవిచెట్లనుగాని నాటారు.

రాజధానిలో రాచబాట మరీ కార్ల రద్దీగల రహదారి. దానికి సమాంతరంగా కార్లాగే స్థలం వట్టిలా వుంటుంది. ఒక్కొక్కవేపూ వెచ్చియిన కాలిబాట. దాని కానుకొని అంగళ్లు, పెద్దపెద్ద కమాన్లు, ఎత్తయిన భవంతులు. దీనికి వెలుపల దీనిలో సమరేఖగా రోయ, అందులో బాట. ఈ బాటదరిని పచ్చికబయళ్లు, అలంకారంగా ఉండే చెట్లు, బోగన్ విలాలాంటి పొదలూ వేశారు. కాలిబాటలకు అటూ ఇటూ నాలుగు అయిదువరుసలలో చెట్లుండడంవల్ల మంచినీడ వుంటుంది.

కార్లు వెళ్లేబాటకు ఎత్తయిన చెట్లఅంచులతో వేరుపరచడం ఒకవిధంగా ఉపయోగకరం. మరొకవిధంగా మొత్తం రాచబాట యావత్తు అంగళ్లు, పాదచారులు, నిలిచిన కారులబాటలూ రోయలోనికివెళ్ళే బాటలోనికి దారితీసే చిన్నదారులూ, అక్కడి విశ్రాంతిస్థలాలూ ఇవన్నీ ఒకేమారు కన్నెత్తిచూస్తే కనబడడం ఇందువల్ల వీలవుతున్నది. అలాగే అంగళ్ళముందున్న కాలినడవలు కప్పుతో వుండడం కూడా అంత అవసరమున్నూ.

కారులబాటకు ఒక వరుసలోగాని, రెండువరుసల్లోగాని బాగా ఎత్తుగావున్న కొమ్మలూ రెమ్మలూ ఆకులూగల చెట్లను నాటడంవల్ల క్రిందనించి అటూ ఇటూ

కళ్ళు చూడగలవు. అయితే ఈదవ్వలసిన ఆవనరంలేకుండా ఆకు రాలకుండా ఎప్పుడూ పచ్చగావుండే చెట్లను నాటాలి.

మరి పాదచారుల నడవకు ఆటా విటా చాలావరుసలతో ఆకులారే చెట్లను నాటాలి. వాటిద్వారా చరికాలంలో సూర్యరశ్మి రావాలి. వీటితోపాటు ఏడాది పొడవునా పచ్చగావుండి, మెరిసే ఆకులతోడి చెల్లుకూడా కొన్ని ఆవనరం.

ఈ ఏర్పాటువల్ల ఎత్తు, దళం, రంగులు, ఆకులెప్పుడూ ఉండడం వీటన్నింటి వైవిధ్యం నగరప్రధాన రక్తనాళమైన దీని కర్తవ్యాన్ని నిర్వహించడం తెలుస్తుంది.

ఒక సమయమైన ఆకారంగలచెట్లను - లంబార్థి పాప్లర్, అశోకం, మెక్సికన్ పట్టు పత్తిచెట్టు వగైరాలు ఒకపద్ధతితో వేయవలసిన పథకాలకు ఆనువైనవి. రోపరిచాలలో ఆకారవిశేషం సాధ్యం కానిచోట అందమైన పూలూ, కొమ్మలు రెమ్మలూగల చెట్లు - నీలసుంకేసుల, ప్రవాళవృక్షం, శేల, నీలసుంకేసుల, కొండ వేవ, వరగోగు లాంటివానిని నాటవచ్చును.

ఈ చెట్లతోడి పల్లెపట్టులు ఏడాదిపొడవునా ఆకర్షకంగా, కనులపండువుగా వుంటాయి.

వేసవిలో వీటివల్ల వీడ వుంటుంది. చరికాలంలో కాస్త వెచ్చదనమూ వుంటుంది. ఆకులు రాలేచెట్లు రవి కిరణసంతతి ప్రకాశించేలా వుంటాయి.

చందీగడ్ లో రకరకాల దేశీయ, విదేశీయవృక్షాలను నాటినప్పటికీ పాతచెట్లు - ముఖ్యం మావిడిచెట్లను గుంపుగావున్నా. ఒంటిగావున్నా అలానే వదిలివేశారు. అట్లే ఖర్చురపుచెట్లను, మోదుగుకోటలను అలాగేవుంచి పచ్చికబయళ్ళలోని వావిమూలంగా ఏదో ఇదంతా పాతదన్న భ్రాంతిని కల్పించారు.

పాతచెట్ల నలా ఉంచడమేకాక, చెట్లను గుంపులుగుంపులుగా నాటడం మూలంగా ఎన్నో అంచాలు తీర్చిదిద్దారు. కొన్నిటిని చదరంగా, కొన్నిటిని వర్తులంగా గుంపులుగా నాటారు. మరికొన్ని గుంపులలో నడుమ అత్యున్నతమయిన చెట్లనూ, చుట్టూరా ఎత్తు తక్కువైనవాని నాటి ఏరమిడ్ ఆకారంలో సృష్టించారు. కొండమోదగు, శేల, నీల సుంకేసుల, బాటర్ ఫ్లవ్, వగోడా, అశోకం, వరగోగు, వీచ్, వెల్రీ లాంటి చెట్లను ఇలా గుంపులుగా నాటారు. ఇలాంటి ఏర్పాటుకు వెదురు చాలా అనుకూలం. పెద్ద వెదురు, పొట్టి వెదురు, లావాటి సన్నటి వెదురు, పచ్చటి వెదురు, పసుపు వెదురు, గీతల వెదురు ఇలా నానారకాలుగా సున్నవానివి ఉపయోగించవచ్చును.

మనిషి అంతరాంతరాలలో వనరులలో నరైన ఆకాంక్ష ఆపారంగా ఉంటుంది. అడవిలోని మనిషి తన పూర్వీకుల వాతావరణాన్ని చేరుకుంటాడు. చిక్కటి నీడ. నీరవతా ఆత్మావరోకానికి, ద్యానానికి అవకాశం కల్పిస్తుంది. తన చింతలనూ, చికాకులనూ అతను మరచిపోతాడు. మఱి చెట్లమో గుంపులుగా నాటినప్పుడే తమ వ్యక్తిత్వాన్ని వెలార్చి, తమకర్తవ్యం నెరవేర్చగలవు. ఇది యూకలిప్టస్. కడివి, పసుపు పొదుగు లాంటి చెట్లపీషయంలో ముఖ్యంగా కానవస్తుంది. యూకలిప్టస్ చెట్లను ఒక వరుసవేసి వదిలితే ఏమీ బాగా ఉండదు. ఎదో లోపించి నట్టూ, పూర్తికానట్టూ అవిపిస్తుంది. ఎక్కువగా వానిని వేసి చూడండి. ఎంత అందంగా ఉంటాయని. అలాగే కడివి, దేవదారు, దిరిసెన లాంటి కూడా. తక్షణం అంతా మారిపోతుంది. ఆకాంక్ష, కాంతితరు గభీరాద్ధాన్ని వెలార్చగలవు. ఓ చల్ల దనం, ఓ నిశ్శబ్దం, ఓ నీడ ఏర్పడతాయి. చందీగడ్ లో కొన్ని ఉద్యానాలు ఈ చెట్లలాగే ప్రత్యేకించివేశారు. ఇంట్ని మహావృక్షాలు. గుంపుగావేస్తే అత్యా కర్షణంగా ఉండేవి. ఆకాంక్షవేపు చొచ్చుకొనిపోయే శాఖోపశాఖలతో గుబురుగానున్న శిఖరాలలో - మృదువుగా, పరిశుద్ధంగా, విటారుగానున్న శిఖరాలలోనున్న సరళ తరు సంతతి హిమాలయ కానన ప్రశాంతిని, నీరవతనూ గుర్తు తెస్తాయి. కడంబ వనాలు వీటి నిశ్శబ్దతలో, వాటి పరిమళంతో కృష్ణుడు గోపికలతో విహరించిన బృందావన వనాలను మనసుకు తెస్తాయి. వర్షాగమంలోని హాయిని, మాతనతను అవి చందీగడ్ పౌరులకు చేకూరుస్తాయి. పసుప్పురి దిరిసెన తోటలు, నున్నటి, పచ్చటి, తాటలేని మొనళ్ళతో ఓ చిత్రమైన సువర్ణకాంతిని ప్రసరింప జేస్తాయి. పెచ్చటి వెలుగుక్రిందనూ, ఎదో కనిపించని నీలిమేలి ముసుగువైనా వానిని ఆవరించిఉంటాయి.

కొత్తనగర స్థలంలోనుంచి త్రవ్విన మట్టితో కృత్రిమతైలాలు ఏర్పడినవి. ఈ గుట్టలు నగర గృహపాళితోకలసి రకరకాలూపులను కనిపింపజేస్తాయి. వాటిమీద ఎప్పుడూ వచ్చవైన రకరకాల చెట్లున్నవి.

జీవసాందర్య ప్రణాళికలు నగరవిర్యాణ పథకాలతో సన్నిహితమైనవి. వట్నాలు కట్టకముందు అక్కడ తోపులు, తోటలు, పచ్చికబయళ్ళు, సుదూర దిశాంచలాలు, కొండలు, గుట్టలు, నదులు, సరస్సులు ఉంటాయి. అలాంటిచోట్ల ఓ తీరూ తెన్నూలేని ఇళ్లను పేర్చడంలో ఎన్నెన్ని మధురదృశ్యాలో కనుమూడై

పోతుంటాయి. మరి ఈ పట్నంలో ఆలాకాక అలాంటి సుమనోహరదృశ్యాలు అద్దడగునుంచి చూచినా మాటుపడకుండా ఇళ్ళను తగినట్టు కట్టారు. పూల రంగును, కొమ్మలు రెమ్మల చిక్కదనాన్ని, తమ శిఖార ఆకారాన్ని వీటన్నిటిని గమనించి తగినవానిని ఎన్నుకున్నారు చెల్లెను. ఉపయోగం, కళాత్మకతామాత్రమే కాక, నగరంలోని తరువులకు దుమ్ము, ధూళి, గోలా వీటిని నివోధించేవిగా కూడా నిలిచినవి. గాలివేగాన్ని తగ్గించడానికికూడా ఇవి పనికివస్తాయి. తగినరీతిగా వాటిని నాటినందువల్ల ఇళ్ళనమూహలను ఒకదానితో ఒకదానిని అనుసంధానంచేసి అందులో ఒక సమైక్యసంయుతినిచేర్చి వాని వాస్తుసౌందర్యాన్ని తమ రంగూ తీరూ మొదలయినవాని విలక్షణతతో పెంచుతూకూడా ఉన్నవి.

ఎంతో జాగ్రత్తగా చెట్లువేసిన ప్రపంచపట్టణాల్లో చండీగడ్ ఒకటి. గుత్తుల గుత్తులపూలతో నివాసప్రాంతాలు ప్రకాశవంతమైనవి. మండువేసవిలో పచ్చటి చిక్కటి కొమ్మలూ ఆకులూ చల్లని నీడనిస్తుంటాయి. కసాబీ నీలికొండలనీడలో ఆ విశాలగృహపాళి మనిషికి నిజమైన నేస్తులయినచెట్ల పచ్చటి గోడలచాటున విరుచున్నది. ఆ గృహపాళి పైనుంచిమాస్తే విశాలదిగంతాలు అన్ని ముతుపులలో రంగురంగుల పిరాలతో కవిపిస్తుంటాయి. అప్పటికంటే ఆక్కడ కనిపించే వాన కారులో అన్నిజేవులనుంచీ మమ్మలు దోబూచు లాడుతుంటాయి. తూర్పున అవి కురుస్తుంటాయి, దక్షిణాన నల్లగా క్రమ్ముకుంటుంటాయి. పడమట ఆ స్తమిస్తున్న సూర్యుడు దిగంతాన్ని అరుణిమతో రంగు వేస్తుంటాడు. పచ్చటి రావి, మామిడి చెట్లను గ్రామసీమల వాసన విలపడంకోసం అలా ఉంచారు. అలా ఆ నగరంలో పల్లెకూ పట్నానికీ సమన్వయం కుదిరింది. అక్కడ తరువులకూ గృహపాళికి అనుసంధానం జరిగింది. అందువల్ల ఫలితం సమన్వయం, మనిషికి ప్రకృతికి మధ్య ఒక అనుబంధం ఏర్పడింది.

పట్టణ వీధులను అలంకరించేందుకు

ప్రపంచంలోకి అత్యధిక సంఖ్యలో ఇండియాలో పూలచెట్లు ఉన్నవి. కొన్ని ఇక్కడివి, మరికొన్ని పై ప్రదేశాలవి. పట్టణాలను అందం చేయడానికి వీరిని వినియోగించవచ్చును. వాతావరణం నేలతీరు రకరకాలుగా ఉన్నందువల్ల మన దేశంలో దాదాపు ఏ చెట్టునైనా పెంచవచ్చు. చల్లనిచోట్ల పెరిగే రోడోడెండ్రాన్, జంబూం చెర్రీలమొదలు ఉష్ణప్రాంతాల్లో పెరిగే ఆముప్పియా బ్రోపీలదాకా దేవి నైనా పెంచవచ్చు. మనకున్న ఆవకాశాలతోపోలిస్తే మనం సాధించింది స్వల్పం. మ్యాడ్రీల్లి, లక్నో, పట్నా, చండీగడ్, బెంగళూరులాంటి కొన్ని పట్నాలలో తప్పా మనదేశంలో అందమైనచెట్లను అత్యల్పంగా ఉపయోగించుకున్నాము.

చల్లనిప్రాంతాల పట్నాలలో. ఆధునికపాశ్చాత్య సభ్యత మిగతచోట్లకంటె ఎక్కువగా వ్యాపించినపట్నాలలో చెట్లనునాటి వాటిని అందంగా చేయడంపై ఇటీవలనే దృష్టిపడినది. విరివిగా 'లంబార్డి పాస్లర్' పెంచిన ప్రాన్సు, ఇటలీ లలో తప్పా యూరప్షియన్ నగరాలలో బాటలు అందంగా ఉండవు. ప్రథమ ప్రపంచయుద్ధంతర్వాత గృహనిర్మాణ కార్యకలాపాలు బాగా పెరిగినసమయంలో ఇంగ్లాండువారు తమ నగరవీధులలో అలంకార తరుసంతతిని నాటడం ఆవసర మని గుర్తించారు. బర్మింగ్ హాం బయటి బాటలనుమాస్తే విస్తారంగా పచ్చికనూ, చెట్లనూ ఉపయోగించి ఓ పథకం జాగ్రత్తగా అమలుజరిపా రనిపిస్తుంది. లివర్ పూర్ లో ట్రాము బద్దలమధ్యలోకూడా పచ్చిక మొలిపించి అందులు తీర్చారు.

ప్రెంచి వలసదారులు 'లంబార్డి పాస్లర్'ను కెనడాలో ప్రవేశపెట్టారు, ఖ్యుబెక్ మంక్రీర్ పట్నాలలో అది సర్వసామాన్యంగా బాటలప్రక్క చెట్లుగా పెంచుతున్నారు. జర్మనీకి ఓకు చెట్టులాగే కెనడాకు ప్రధానవృక్షమైన మాపెర్ బాటలప్రక్క చెట్లుగా విపరీతంగా ఆ దేశంలో తూర్పు అమెరికాదృష్టితో చెట్లు పెంచినదిగా కానవస్తుంది. పసుపు, తామ్రవర్ణాది చ్చాయలుగల మాపెర్, ఓకు,

చెన్నైనట్టరంగులు రాక్రీక్లో హరితగృహశ్రేణివర్ణంతో సమన్వయంపొంది ఆక్టోబరు నవంబరునెలల్లో చూపరులమనసులో చెరగనిముద్ర వేస్తుంది. జపానుకు చెందిన జంటపూల చెర్రీ, పీచ్ వగైరాల తెల్లటిపూలు, రోజారంగుపూలు, సువాసనల వెదజల్లే (మాగ్నోలియా) చంపాతరులు ఆ అందమైన నగరంలోని ప్రభుత్వభవనాలకు స్మృతిచిహ్నాలకు ఓ సొంపును సొగసును చేకూర్చినవి.

అయినా ఉష్ణప్రాంతాలలో దొరికేటన్ని అందమయినచెట్లు ఆ చలిదేశాలలో దొరకవు. మిలమిలమెరిసే పూలు, అందమైన పళ్ళిల మనప్రాంతాలలోనే కిలవు. కాండిలోని నేమ సంకేసుల బారులు, జొహననెబర్గులోని నీలిసుంకేసుల, చెట్ల తళ తళలాడే పూలు, చందీగద్లోని రేలచెట్లబారులూ ఉత్తర ఆఫ్రికాపట్నాల వీధులలోని చక్కటి పెనుతాటిచెట్ల సరుసలూ - వీటితోపోలిస్తే అమెరికాలో అలాంటివేమీ లేవు.

త్రైకోలో పృక్షశ్రేణిని ఎలా నాటాలో అలోచించి నాటారు. గిజేనుంచి ఏరెడ్డుదాకా వెళ్ళే రహదారిపొడవునా అందమైన సీమ సంకేసుల, యూకలిప్టస్ చెట్లను మార్చిమార్చి నాటారు. బాటలప్రక్క రేలచెట్లను వివరీతంగా నాటారు. అలాగే ఖర్జూరపుచెట్లనూ, ఇళ్ళ పెరకలలో ఖర్జూరపు పొదలుంటాయి. మొంకోలో ప్రెంచి వలసదారులు పట్నాల బాటలప్రక్క చెట్లబారులను ఎంతో కళాదృష్టితో నాటారు. రబాట్ ప్రధాన రహదారిలో కాస్త పొట్టిగాఉండే ఖర్జూరాలను బారులుగానాటి అటూ ఇటూ పచ్చిక అక్షరిస్తారు. పట్టణంలోని త్రికోణ స్థలాలలో తురకపేప, పైనస్ తెరిథెంతిపోలియస్ (*Schinus terebinthipolius*) నాటారు. నవంబరులో ఇవి ఎర్రటిపళ్ళను వివరీతంగా కాస్తాయి. జైరగృహాల ఆవరణలలో నారింజరంగు పూలుగల స్వర్ణపుష్పము (*Bignonia-Venusta*), ఊదారంగు బోగన్విలాలను, మంచి నీలిరంగుపూలలో నల్లచిత్రమూలం దుబ్బులనువేసి ప్రకాశవంతం చేశారు.

నగరవాస్తు నిర్మాణంలో ప్రధానలక్ష్యం పట్టణం మరింత సమర్థంగా, ఆరోగ్య వంతంగా, అందంగా కానరావాలి. చక్కగా ఒకరితో ఏర్పరచిన విశాలవీధులే కాకుండా పెద్దబాటలూ, వానిప్రక్కన పూలచెట్లూ అలాగే జాగ్రత్తగా ఏర్పరచడం మనకు అవసరం. అంటే అన్నిటా ఒకకట్టడి ఉండాలి. అంటే అన్నీ ఒకే మూసలో పోషినట్టు ఉండాలని కాదు. ఇప్పటిలాగా ఎవరికివారు ఇష్టానుసారం

వికారం చేసిపేసి అయోమయం కల్పించడం ఎంత అవాంఛనీయమో అన్ని ఇళ్ళూ, అన్ని చెట్లూ ఊళ్లూ ఒకేయాపురో ఉండడంకూడా అంత అవాంఛనీయమూ కావలసిందల్లా ఒక సువ్యవస్థితమయిన వైవిధ్యం.

వీధులలోని ఇళ్ళు ఒక వాస్తుపద్ధతిలో ఉండడమేకాక చెట్లను నాటడమూ, ఎప్పటికప్పుడు అవి ఎండిపోగానే వేరే వానిచోట నాటడం ఇవన్నీ అవసరం.

మన పట్టణాలలో బాటల రాకపోకల కొక ప్లానుండాలి. అలాగే వాటిని అందం చేయడానికి ఒక పథకం ఉండాలి. కాస్త ముఖ్యమైన ప్రతిపట్టణంలోనూ 'పరిసర ప్రకృతి'నిగూడా గీసి ఉండాలి. దానిని అమలు జరపాలి - తూ. చా. తప్పకుండా. కొత్తబాటలకు పరిచితంకాని షుష్కవృక్షాలను నాటించడం సులువేకాని పాత బాటలే అసలు సమస్య. ఇప్పుడున్న చెట్లన్నింటినీ కొట్టించేస్తే ఇక అక్కడ నీడే ఉండదు. చేయవలసిందల్లా ఎండిపోయిన, పోతున్న వావి నన్నిటినీ తొలగించి ఒకపద్ధతిలో కొత్తవాటిని నాటుతూపోవడమే.

కాశీ నిశ్శ్రవిద్యాలయం ఆవరణలో చక్కగా నాటిన పూరిచెట్లబాగులన్నీ కొన్ని మాయమైనవి - లేదా ఓపరిసర వాస్తుచిత్రం లేనందువల్ల అక్కడా అక్కడా అతుకులు గతుకులుగా తయారయినవి. అంతేకాక వాటిని పర్యవేక్షించే వారికాక కళాత్మకమైన అభిరుచి లేకపోవడంకూడా ఇందుకు కారణం. రంగులను కలిపి అందంగా తీర్చడం అందరికీ చేతకానిమాట నిజమేకాని, ఇందులో చిత్రకారులు మనకు తోడ్పడవచ్చును. చెట్లు పెంచడంలో నేర్చున్నవారిలో కాస్త వర్ణ సంకలనం, సౌందర్యం ఎరిగినట్టి, కాస్త కళాదృష్టి కలిగినట్టివారిని ఏరి వ్యవసాయ కళాశాలలో వారికి ఉద్యాననిర్మాణంలోను, వర్ణనమన్వయం, వర్ణవ్యత్యయం మొదలయినవానిలోను వారికి శిక్షణయిచ్చే ఏర్పాటు చెయ్యాలి. చిత్రకారుని ఉద్యానంలోనికి, ఉద్యానవిజ్ఞానిని కళానిలయంలోనికి ప్రవేశపెట్టాలి. అప్పుడు ఉభయులకు అనుభవం వస్తుంది. ఉద్యానాలలోని ములుమోదుగు, బాడిద, కిలిబిలి, రేలలాంటి వానిమీది గాలి, ఆకర్షకతా చిత్రశాలలోనికి ప్రవేశించి కళాకారుల మనసులను ఉత్తేజితం చేయగలవు. అలాగే సున్నితమైన భావనాతీవ్రతగల చిత్రకారుల బుద్ధిప్రాభవంవల్ల ఉద్యానాలు లాభపడగలవు. సుందరచిత్రాలద్వారా వారు తమ అనుభూతిని సామాన్యునికి అందజేయగలరు కదా! అలా నీలి సుంకేసుల వర్ణ తళత్తళలా, కిలిబిలిప్రాభవం, కాంచనాల దాళదళ్యమూ మన ఇళ్లను

రాగ రంజితం చేయగలవు - పూలుపూసి రాలిపోయినతర్వాతగూడా ఏడాది పొడవునా.

దేశంలో నలుమూలలకువెళ్లి దేశీయ, రాష్ట్ర, ప్రాంతాల బాటలప్రక్క చెట్లను నాటడంలో వాటి నీడను, వాటి ఉపయోగాన్ని మనసులో ఉంచుకోవాలి. కాని, పట్టణం బాటలప్రక్క చెట్లు పేరేరగంవి కావాలి. వీటికి చెట్లను ఎన్నికచేయడంలో చూడవలసినవి నీడ, అందమూ మాత్రమే. దురదృష్టవశాత్తు మన పూలచెట్లలో చాలాభాగం ఏటా ఆకులు రాలిపోతేనేవే. కొన్నిమాత్రమే నీడనూ, అందాన్ని ఇవ్వగలవు. ఉన్నచోటు తక్కువై ఒక నరునకే చాలినప్పుడు రేల, నీచు సుంతే సుల, నీలి సుంతేసుల, ములుమోడగు వడ్డెడ లాంటివానిని మార్చిమార్చి నీడనిచ్చే నేరేడుచెట్లపంటి (*Engena operantam*) లానితోపాటు నాటవచ్చును. ఒక్కొక్క పీఠికి ఒకేజాతిచెట్లు నాటాలి. బాగా పొడవుపెరిగే యూకలిప్టస్, ఆకాశచిల్లివంటివి గాని, విస్తారంగా కొమ్మలు చ్యాపించే షర్దిచెట్టులాంటివిగాని పట్టణవీధులకు పనికి రావు. కారణం అవి విద్యుత్తలత్రులకు ఆడ్డుకస్తాయి. మధ్యరకం చెట్లయిన నేరేడు, బస్సేరి పెంటిని నీడకు బాగా తగినవి. కొత్త థిర్తిలో వీనిని పెంపొందించగలగారు. అందుకోసమైతే ఇతరరకాలచెట్లు ఎన్నుకోవాలి.

వికాలమైన బాటలుగల పట్టణాలలో రెండువరుసలలో చెట్లు నాటడం అవసరం. పట్టణ ప్రధానవీధులలో అతిపేగంగా పెళ్ళికార్లకు చారిత్రకాక, మెల్లగా నడిచే గుర్రపుబిళ్లకూ, ఎద్దబిళ్లకూ, పైకిళ్లకు ఏర్పాటు ఉండాలి. అంటే ఈ రెండరకాలకు అటూ ఇటూకూడా విభజించగా బాట నాలుగుభాగాలుగా ఉండాలన్నమాట. వాటినుడుమ పొడలూ, పచ్చికావేషి అటూ ఇటూ కాలిబాటలు వదలాలి. ఆ కాలిబాటలకు వెలుపలివేపు రెండువరుసలలో చెట్లు నాటాలి. అందులో వెలుపలి వేపు చింత, అశోకం, నేరేడు, పుత్రంతోవ, పొగడ, కొండజువ్వి, వేప, బస్సేరి లాంటివి నాటాలి. వాటిప్రయోజనం నీడ వివ్వడమే. వీటిని ఖండఖండాలుగా కాక శరసలుగా ఉన్నచోటనే నాటాలి. లోపలివరుస పూలచెట్లు వేయాలి. బయటివన్నీ ఎప్పుడూ పచ్చగా ఉండి చిక్కని కొమ్మలూ రెమ్మలూ కలవి. వీటిలో ఒకేరకం వానిని సంత్రీగా నాటితే అందమయిన పైభాగం. ఆకారశిఖరారుల సమానతవల్ల ఓ మనోహరతా చేకూరగలవు. అవీ ఇవీ కలిపితే ఎగుడుదిగుడుగా వికారంగా అంతా తయారవుతుంది. లోనివరుస ఒక్క అలంకారార్థమైన పూలచెట్లకే కేటా

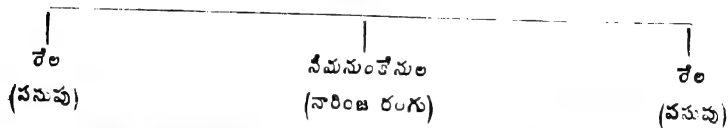
యించాలి. బయటవరుస బాటసారులకు నీడవిస్తుంది. అందుతోపాటు రంగు రంగుల పూలవెనుక పచ్చని యవనికలాగూ పనికవిస్తుంది. రెండువరుసలలోనూ ఒకచెట్టుకూ ఇంకోదానికి నడుమ 30 అడుగుల ఎడం ఉండాలి. దానికి ఎదుట ఉన్న చెట్లు మార్చి మార్చి వేయాలి.

ప్రతి పెద్దపట్టణంలోనూ బాటల కూడలిలో ముక్కొకటిగా వాటిస్తలముంటుంది. ప్రమాద నివారణార్థం వీటి నెవరికీ భవనవిరూపానికి కవులుకు ఇవ్వరు. వాటిలో బోగన్ విల్లా లాంటి పొదలు పెంచవచ్చును.

అందమైన బాటలూ, చక్కటి ఉద్యానాలూ, చౌకులూ పట్టణాలకు ప్రకృతి సౌందర్యాన్ని ప్రసాదిస్తాయి.

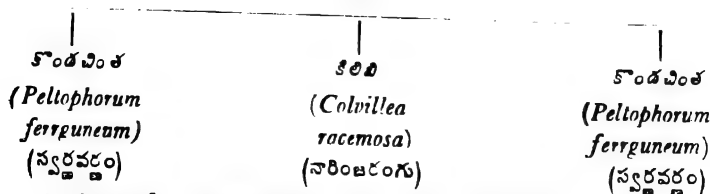
మామూలుగా ఒకజాతిని వేస్తేనే బావుంటుంది. పూలచెట్లలో అనేకరకాలు అందంగావున్నా ఒకేకాలంలో పూసే విధిన్నజాతుల చెట్లూ ఉన్నవి. వీటిని పక్క పక్కన నాటితే వాటిప్రభావం ఇంకా ఎక్కువవుతుంది. వాటిరంగులూ కలుస్తాయి. అలాంటివాటిని క్రింద వర్గీకరించి వర్ణనాశురస్యవృష్టితో ఇస్తున్నాను.

పథకం-1

ఇది చాలా కొద్దివచ్చినట్టు కానవచ్చే కలయిక. మేలో రెండురకాలివి పూసి వప్పుడు పసుపుపూలూ, నారింజరంగు పూలూ కలిపి అందంగా ఉంటాయి.

పథకం 2

ఈ పథకంలోని రెండురకాలూ అక్టోబరులో పూసినప్పుడు చాలా బాగుండుంది. వర్ణనయోగం సైదావిలాంటిదే.

పథకం-3

నీలి సుంకేసుల	పరిజి	నీలి సుంకేసుల
(<i>Jacaranda mimosaeifolia</i>)	(<i>Grevillae robusta</i>)	(<i>Jacaranda mimosaefolia</i>)
(నీలం)	(పసుపు)	(నీలం)

ఈ రెండూ ఏప్రిల్ లో పూస్తాయి. నీలిపూలు ఎండలో ఎంతో చల్లగా ఉంటాయి కళ్ళకు.

పథకం-4

వట్టెడ	మందారం	పట్టెడ
(<i>Spathodea nilotica</i>)	(<i>Erythrina indica</i>)	(<i>Spathodea nilotica</i>)
(నారింజరంగు)	(రక్తాబుడం)	(నారింజరంగు)

ఇవి రెండూ మార్చిలో పూలు విరగబూసి వెలిగిపోతుంటాయి.

పథకం-5

కావారాజీ	కావారాజీ	కావారాజీ
(<i>Cassia nodosa</i>)	(<i>Cassia marginata</i>)	(<i>Cassia nodosa</i>)
(రోజారంగు)	(శ్వేతలోహితం)	(రోజారంగు)

తగరిన తంగేడుజాతికి చెందిన ఈ చెట్లు రెండురంగుల పూలవి మే జూన్ లలో పూస్తాయి. ఇది చక్కని రంగుల కలయిక.

పథకం-6

ఎర్రబోదండు	తెల్లబోదండు	బోదండు	బోదండు
(<i>Bauhinia variegata</i>)	(<i>B. Variegata</i>)	(<i>B. Krugii</i>)	(<i>B. Variegata</i>)
(గులాబిరంగు)	(తెల్లరంగు)	(ముదురురోజా)	(లేతరోజా)

ఇవన్నీ ఒకేజాతివయినా పూలరంగులు వేరు. దుమ్ములేని బాటలకు, ఇళ్ళ చాపులవానికి ఇవి అందమిస్తాయి. ఏప్రిల్ వరి నడుమనుంచి మార్చి మధ్యదాకా ఇవి

పూస్తాయి. ఆవన్నీ ఆ రోజులలో రంగుల రాసులతో ఉంటాయి. ఇదెంతో వర్ణ మిశ్రణం.

పట్టణాల బాటలకు తగిన అలంకార వృక్షాలు

అయితే వరుసకు గుబురుచెట్లు	లో వరుసకు పూలచెట్లు
కామరాక్షి (<i>Averrhoa Corambola</i>)	రేల (కోలపూవ్వి)
కాటిల్ ట్రీ (<i>Callistemon lanceolatum</i>)	కాంచనం
కడంబం (<i>Anthocephalus cadamba</i>)	బోదంబ
నేరేడు (<i>Eugenia operculata</i>)	కిలిబిలి
లఱోకం (<i>Polyalithia long folia</i>)	కొండచింత
పుత్రంజీవ (<i>Putranjiva roxburghii</i>)	వచ్చెడ
పొలిక (<i>Sterculia alata</i>)	తావరాణి
ఎర్రగన్నేడు (<i>Pithecolombium Saman</i>)	నీమసుంకేసుల
తురకవేప (<i>Melia azad rachta</i>)	పరగోగు
చింత (<i>Tamarindus indica</i>)	పండి మాద్ర

జాతీయ రాష్ట్రమార్గాలు - వృక్షపంక్తులు

బాటలప్రక్కను, ఒహిరంగస్థలాలలో నీడచెట్లను నాటించిన పురాతనరాజన్యులలో ఆళోకు దొకడు. తాము పేసినబాటలకు నీడ అవసరమని మొగలులు గుర్తించారు. అయితే ఓ అలోచనాపూర్వకమైన ఏర్పాటులేదు. రావి, మర్రి, బస్మిరి లాంటి చెట్లతో విచక్షణారహితంగా వేప, చింత, శిప్ప చెట్లను కలగలిపి నాటారు. ఒక్క కాశ్మీరులోనే ఒకవిధమైన పథకం ప్రకారం ఆలోచించి జీలంనది పొడవునా చేనార్ చెట్లను నాటారు. పహ్లాం పెళ్ళేదారిలో గాంధర్బర్ మాతకీల దాపున ఆవి అత్యద్భుతంగా కానవస్తాయి. యూరోపులో బాటలప్రక్కన ఒక పద్ధతిలో చెట్లు నాటడం 16 వ శతాబ్దినుంచి ఉన్నది. ప్రాన్సుకు చెందిన ప్రాన్సిస్-1, ప్రధానమార్గాలలో లంబార్డి పాస్టర్ చెట్లను నాటే పథకాన్ని చేపట్టాడు. ఆ మనోహర తరుపాళిగల ఫ్రెంచి రహదారులు ఆయన కృషిఫలితాలే. ఆయన చారసులు వరుసగా అకృషి చాలాకాలందాకా కొనసాగించారు. కెనడాకు తొలినాళ్ళలో వలసవెళ్ళిన ఫ్రెంచివారు ఈ చెట్లను అక్కడ ప్రవేశపెట్టారు. క్యుబెక్ రాష్ట్రంలో బాటలప్రక్కన ఈ చెట్లవరుసలు కానవస్తాయి.

మనదేశీయ, రాష్ట్రీయ, ప్రాంతమార్గాలలో ఒక పథకంమేరకు చెట్లు నాటాలి. చెట్లనంగతి ఏమీ తెలియని పి. డబ్ల్యు. డి. ఇంజనీర్లు ఇంతదాకా ఈ పని చేస్తూ వస్తున్నారు. ఆ తర్వాత ఎండిపోతే వానిస్థానే చెట్లు నాటడం పూర్తిగా కోతలకే అప్పజెప్పుతున్నారు. వారు చేతికివారికిన చెట్లును నాటుతున్నారు. ఫలితం అనిష్టకరమైనది. మన బాటలప్రక్కనున్న చెట్లవరుసలు రకరకాలవానితో కలగాపులగ మైనవి.

విచక్షణలేకుండా నాటడం, ఆలోచనలేకుండా ఎండిపోయినవానిస్థానే కొత్తవి నాటడంవల్ల మనబాటల వృక్షపంక్తులు 'చౌ చౌ' అయినవి. వాటి శిఖరాలలోఉన్న విభిన్నతలు, వాటి పెరుగుదలలోఉన్న విడిన్నతలు వీటిమూలంగా అవి అతుకుల బొంతలుగా తయారై దూరంనుంచి చూస్తే అవి ఒకవరుసలో కనబడవు. అలా

కాక కొన్నిరకాలచెట్లనే కొన్నిమైళ్లదాకా నాటితే అవి ఒకరకంగా ఉండి, కనువిందు చేస్తాయి. పైభాగం వరుసలో ఉండి అల్లలా ఉంటాయి. కాబట్టి రకరకాలవి కలిగావులగంచేయకుండా, ఒకేరకమైనవి వాలాదూరందాకా నాటడం అత్యవసరం. వాటిరూపు మెరుగుకావడమే కాక, వాటి పర్యవేక్షణ పొదుపుగా జరుప వీలవుతుంది. ఎండిపోయినవాని దాపున వేరే నాటడం సులువవుతుంది. వ్యాపారార్థం వానిని వినియోగించుకోవడంకూడా సమర్థంగా సాధ్యమవుతుంది. మైళ్ళకొలది మేర శప్పచెట్లనో, వేపచెట్లనో నాటినట్లయితే అలాంటిప్రాంతంలో మర గాను గలను సులువుగా స్థాపించవచ్చును. అలా వేయడంవల్ల రవాణాఖర్చులుకూడా తక్కువవుతాయి. అలానే హిమాలయప్రాంత భూముల్లో ఎర్రశీసు, మద్ది, కేళ చెట్లను అలా ప్రత్యేకించి పెంచి అక్కడ కుర్చీలూ బిల్లలూ తయారుచేసే పరిశ్రమను పెంచవచ్చును. ఇప్పుడు కేవలం కోతులకు ప్రధానాహారంగావున్న చింత పండును పంజాబు, పశ్చిమ పాకిస్తాన్లకు లాభసాటిగా ఎగుమతి చేయవచ్చును. శప్ప పూలను ఇంధనంగా పనికివచ్చే మూదకద్రవ్యాల తయారీకి వాడవచ్చును.

బాటలప్రక్కచెట్లు ముఖ్యంగా నీడ నివ్వాలి. కాబట్టి త్వరగా పెరిగేవి, చిక్కని నీడనిచ్చేవి ఇందుకై ఎన్నుకోవాలి. గొడుగులాగా, కాస్త గొడుగుమోస్తరుగా శీఘ్రం కనిపించే వేప, శప్ప, చింత, మామిడి లాంటివే యూకలిస్తన. టేకు, అకాశ మల్లిలాంటి కూచిగా పైకివెళ్లే శిఖరాలవానికంటే ఇందుకు పనికివస్తాయి. నీడ విస్తూ, బాగా కలపనిచ్చేవో, లేదా పళ్ళనిచ్చేవో ఉంటే అది మరింత వాంఛనీయం. బాగా కొమ్మలు రెమ్మలు విస్తరించడానికి వీలుగా వాటిని 40 అడుగుల వ్యవధానంతో పాతాలి. బాట 100 అడుగులకంటే వెడల్పు ఎక్కువంటే రెండు వరుసలు నాటవచ్చును. బయటివరుస అంచున ఉండాలి. ఉపాహరణకు లక్ష్మీ-రామ్ బెరేలీ రోడ్డులో కొంతభాగం అలా రెండు వరుసలచెట్లతో ఉన్నది. అది బాగా నీడ నిస్తుంది. చల్లగానూ ఉంటుంది.

వర్షపాతం, నేలరకం, వాతావరణస్థితి, నీటిమట్టం వీటిని మనసున వుంచుకొని బాటలకు కావలసినచెట్లను ఎన్నుకోవాలి. నీడతోపాటు ఆర్థికంగా ఎటువైతనవానినో పెంచాలి. అలాంటివాటిని ఈక్రింద ఇస్తున్నాము.

(తురక) వేప (*Melia azedarach*). అకులు, బెరడు మందులకు వాడుతారు. గింజెలు విలువైన చూనెనిస్తాయి. వనిలి నేలల్లోను పెరుగగలదు.

ఇవ్వు (*Bassia latifolia*). పళ్లు తింటారు. గింజలు నూనె గలవి. పైగా అందంగా ఉంటుంది. మార్చి, ఏప్రిల్ నెలల్లో దాని అరుణానుజపత్రాలు అతి సుందరంగా ఉంటాయి.

చింత (*Tamarindus indica*) బాటల దుమ్మును తట్టుకుంటూ నిలిచే అందమైన చెట్టు. పండ్లు, కలపాకూడా విలువైనవి. పొడితావులకు తగినవి.

ఎర్రనీసా (*Dalbergia sissoo*) మంచి కలపనిస్తుంది. 40 అంగుళాలపైన వర్షపాతంగల హిమాలయప్రాంతం జిల్లాలకు దాగా సరిపోతుంది.

మావిడి (*Mongifera indica*) విలువైన పళ్ళను, నీరను ఇస్తుంది. కాస్త బింకగా, మిశ్రంగా ఉన్న నేలకు 30 అడుగుల నీటిమట్టం దాటని చోట్లకు సరిపోతుంది.

తెల్లచిరుగ (*Albizia procera*) త్వరగా పెరిగే అందమైన చెట్టు. ఇసుక నేలలో సులువుగా పెరుగుతుంది. వీని మొదలు తేలిక పసుపురంగులో ఉన్నందు వల్ల దుర్బలకాంతినికూడా ప్రతిబింబిస్తుంది. బాటలప్రక్కకు బహు చక్కటిది.

నిద్రగన్నేరు (*Pithe colobium Saman-rain tree*) 40 అంగుళాలమించి వర్ష పాతంగల తడిప్రాంతాలకు మంచిది.

బాటల ప్రక్కకు పనికిరాని చెట్లు

ఏ పరిస్థితిలోగానీ ఈ క్రిందివానిని బాటలప్రక్క నాటరాదు.

పెళుసువి

యాశిర్హన్ — అన్నిరకాలవి.

ఆకాశమల్లి (*Millingtonia hortensis*)

నేరేడు (*Eugenia jambolana*)

దిరిసెన (*Albizia lebbek*)

కురుందీ-చిన శంగేటు (*Ceassia Siomea*)

మర్రి (*Ficus glomerata*)

ఈ చెట్లకలవ చాలా దుర్బలం. కాస్త గాలివానకైనా విరిగిపోతుంది అందు వల్ల వాన వచ్చిపోగానే రోడ్డులన్నీ పోవడానికి వీలులేకుండా తయారవుతాయి.

తుపానులో ఇవి దురదృష్టవంతులయిన ప్రయాణీకులపాలిటి మృత్యువులు. వైగా
యూకలిప్టస్ లాంటివి కూచిగా పైకి పెరిగేవి-నీడ వివ్వవు.

ముళ్ళచెట్లు

జాలి (*Acacia arabica*) నల్లతమ్మ.

నీచతమ్మ (*Acacia modesta*)

బార (*Zizyphus j. juba*)

ఇవన్నీ ముళ్ళచెట్లు. వీటిముల్ల చిన్న కార్లచెర్లకు ప్రమాదకారులు-పైకిళ్లకూ,
మోటారుకార్లకు కూడా.

మీ గృహోద్యానం ఎలా నిర్మించుకోవాలి

తోటపని సంగీతంవలె అతి లలితమయిన కళ. తోట ఎలా ఉండాలి? నిర్ణయించే వాడు చిత్రకారుడు. సౌందర్య పిపాసీ. వృక్షశాస్త్రజ్ఞుడూ, తోటమాలీ, వాస్తుశిల్పి కూడా అయివుండాలి. రంగునూ రూపునూ దిద్దడంలో చిత్రకారుడు కావాలి. సౌందర్యపిపాసిగా అతను ప్రకృతిని, సుందర తరువాళిని ప్రేమించాలి. అలాగే చెట్లనుగూర్చి వాటి స్వరూపావస్థభావాలనుగూర్చి వానికి తెలియాలి. చిత్రకళా, శిల్పమూ తెలిసి ఇళ్లు చెట్లూ వాని రూపసామ్యమూ గ్రహించాలి. నేలకు సరి పోయిన చెట్లను ఎన్నిక చేయగలవాడేకాక, చెట్లు నాటడంలో ఒకవిధమయిన వంయుతీ, రీతీ గతీకూడా తెలిసినవాడు కావాలి.

అందమూ ఉపయోగమూ నమపాళంగా మేళవించాలి. ఒక వందయేళ్లక్రితం వరకూ ఇది రెండూ పరస్పరవిరుద్ధాలుగా ఉండినవి. అందమంటే ఆ రోజుల్లో తరీదయినదీ, మరి అలంకారాలు చేసినదీ అనే భావ ముండినది. ఒక కుర్రయో బిల్లో అందమయినది కావాలంటే మరి బిచ్చుచేసి విపరీతంగా నగిషి చేయాలి. ఇప్పుడు బిల్లులూ కుర్రీలూ లేదూ, చంచాలూ కప్పులూ నిరాడంబరంగా ఉపయుక్త ముగా ఉన్నా చాలు అందంగా ఉంటున్నవి. ఉపయోగం, అందంలోని ఆశయా లిప్పుడు సమన్వయించినవి. ఇప్పుడు దేనిని రూపొందించినా అది తనపని సులు ఘగా, చక్కగా, అందంగా నిర్వర్తింపగలగాలి. పూర్తిగా ఎడిగినయువతి అందంగా ఉన్నదంటే ప్రజనన సామర్థ్యం చక్కగా ఏర్పడినందువల్లనే. ఒక తేనీటిపాత్ర అందంగా ఉన్నదంటే తగినన్ని నీళ్లు పట్టాలి, తిన్నగా నీటిని పోయ గలగాలి. అలాగే రకరకాలచెట్లనూ కలగాపులగంగా పూరిరంగునుగాని, వాటి ఆకారాన్నిగాని లెక్కించకుండా నాటితే ఆ తోట అందంగా ఉండదు. తోట అంటే ప్రళాంత స్థలం, సౌందర్య నమారాధనాస్థలం. మరి దానిరూపు మనసును కలత పరిచేదిగావుంటే అది సరిఅయినది కాదన్నమాట.

తోటనిర్మాణంలో నరై నచెట్టును ఎన్నికచేసి, నరై నచోట పాతాలి. చెట్టునూ, దానితావునూకూడా ఎన్నుకోవాలి. పొట్టిగావున్న తోటంట (కన్నాడ్) మొక్కను

పొరుగుగతి కలిగివెనుక నాటితే అది సరైనదికాదు. అంటే వస్తువుతోపాటు స్థలంకూడా ప్రదానమే.

సహజపరిసరాలను నేలవాయ. చెట్లూ, ఆకసమూ ఈ మూడింటివి. అందంగా సమన్వయంపడెయ్యడమే ఉద్యాన విర్యాజం అని రూతే. కెల్లెలు విర్వచించారు. అక్కడి స్థలంతో కలగలసిపోయేట్టుగా ఉంటుంది చెట్లు రూపం. ఒక నిర్దిష్ట స్థలంలో పెరిగేచెట్లు శిఖరాలరూపు అక్కడి సహజపరిసరాలకు అనుగుణంగా ఉంటుంది. జపాన్ కు చెందిన క్రిష్టిమోరియాలు ఎగుడుదిగుడు అగ్నిపర్వతశీలాలకు అనుగుణంగా వంకరటింకరగా ఉంటాయి. పొడవుగా నిటారునా పెరిగే దేవదారు. సరళాదులు నిటారుగా పెరిగే మొదళ్లతో, గుబురుగా గోళంలా విస్తరించే శిఖరాలతో హిమాలయాల ఆకారానికి అనుగుణంగా ఉన్నవి. అలాగే ఓకు, చూపర్, చెన్లెనట్, అపిల్ లాటివి ఏటవాలుగావున్న ఇంగ్లండు ప్రాన్సులలోని గుట్టలకు తగినట్టుగా ఉన్నది. అలాకాక గొడుగులలాంటి తుమ్మచెండ్రజాతుల చెట్లు, నీలి సుంకేసుల వంటివి, అర్ధాకపత్రాలంకారంలోని వేపలు, ఇప్ప, ముడి, మర్రి, లాలాంటి ఉత్తరాదిమైదానాలలో పెరిగేవి అక్కడి సమస్థలిని చక్కగా అతికేవిగా ఉన్నవి. వీటితో వ్యతిరేకించే జనానా సయోగ్యాలుకాని వింధ్యపర్వతాలలోని వంకరటింకరచెట్లను చూడండి. చెట్లు ఆకారం, శిఖరం బహుళ కాంతితో సంబంధించింది కావచ్చును. క్రిక్కిరిసి సంకుచితంగా ఉన్న తోటలలోని లాలచెట్టును చూచాను. అది దేవదారులా ఉంది. తన కొమ్మలు వ్యాపించడానికి అనువయన విశాలస్థలమున్నచోటనే గొడుగులాంటి ఆకారం సహజంగా ఏర్పడుతుంది. కొండలలో క్రిక్కిరిసివుండడంవల్లనేమో కొన్ని చెట్లమొదళ్లు నిటారుగా సన్నగా పెరిగిఉంటాయి. బహుళ పిరమిడ్లలాంటి పర్వతాలరూపుతో శిఖరాలు కాని, కాస్త సన్నగా పొడవుగాగాని ఏర్పడడం ఆయాతావులకు అనుగుణంగా వచ్చిన మార్పువల్ల కావచ్చును. అలాకాక యాదృచ్ఛికమూ కావచ్చును. ఈ అలవాటు సహజసిద్ధమేమో. ఎందుకంటే ఈ చెట్లు బాగా విశాలంగావున్న మైదానాలలో పేసినా అవి అలా నిటారుగా సన్నగా పైకే పెరుగుతున్నది. అక్కడ విస్తరించేందుకు అటంకం ఉండదు. వెలుతురుకోసం వెంపరలాడవలసిన వనే లేదు.

ఒక ప్రత్యేకప్రాంతంలోని చెట్లను దానికి సహజంకాని మరోతావున నాటడం వల్ల అది కొట్టవచ్చినట్లు కనిపిస్తుంది. దేవదారులాంటివానిని సమస్థలిగా ఉన్న ప్రాంతాలలోవేస్తే అవి దాగా ఆకర్షిస్తాయి. అది విలక్షణత.

విలక్షణత : దానిచుట్టూవున్న చెట్ల లక్షణాలకంటే స్పష్టంగా కానవచ్చే విభిన్న లక్షణాలన్న చెట్లను నాటడంవల్ల ఒక విలక్షణత స్థాపింపవచ్చునని రూఢికిరేలన్నారు. మామూలుగా ఆ ప్రాంతంలో పెరిగేచెట్లు విభిన్నస్వరూప స్వభావాలుగల వేరుచెట్లనునాటి వైలక్షణ్యం చూపవచ్చును. ఓ పచ్చికభూమి మూలలో ఒకే ఒక ఖర్జూరాన్నో, ఆశోరాన్నో, ఆకాశమల్లినో, సరళద్రుమాన్నో, దేవదారులనో నాటితే చుట్టూ తగ్గులో చిన్న చిన్నపొదయీ అవి కల ఆచోట అది ఓ విలక్షణతను కల్పిస్తుంది, అలాగే మరి గురుడుగా ఉండేవాటిని, మరి కొట్టవచ్చినట్లున్న రంగుల పూలతోడి వానిని నాటి విలక్షణత సాధించవచ్చును. ఒంటరి కిరియిరి, నీమ సుంకేసుం అందుకు పనికివస్తాయి. అయితే ఇందుకని పొడుగాటి అపురూప మైనచెట్లను అదేవనిగా ఎక్కువవేసినా ప్రయోజనం ఏర్పించదు. మనదృష్టి చెదిరి పోతుంది.

తన ఇంటికి ఎలాంటికోట చూపుకావాలంటే మామూలుగా కాస్త నాగింకలు నిర్మిబద్ధమైనహిసం కావాలంటారు. విబద్ధమూ నిర్మిబద్ధమూ అనేమాటల నిక్కడ ప్రత్యేకమైన అర్థంలో వాడుతున్నాము. సాంఘిక రాజకీయవాసనలకు మారమైన వ్యాఖ్యానమిది.

నిర్మిబద్ధమైన చెట్లనాటుడు చదరంగా, ఎగుడుదిగుడుగా ఉన్న రెండురకాల వేలంకూ సరిపోతుంది. విబద్ధపద్ధతి ఒక్క సమతలస్థలికే సరిపడుతుంది. 'నిర్మిబద్ధ పద్ధతి ఆస్థలాన్ని అనుసరించేది. విబద్ధపద్ధతిరేఖలను అనుసరించినది. ఎగుడు దిగుడుగా ఉన్నవానిని ఎగుడుదిగుడుగా నాటడం నిర్మిబద్ధం. ఒకపద్ధతిలో వానిని అట్టిపద్ధతిలోనే నాటడం విబద్ధపద్ధతి. ఖచ్చితమయినవి గనుక సమరేఖలో, కోణ రేఖలలో విధిగా అనుసరించేది విబద్ధం. ఎక్కువగా వంపులనూ, వర్తలాలనూ చూచేది నిర్మిబద్ధం. విబద్ధపద్ధతిలో భావనకు ఏదీ వదిలరు. ఒకచోట విలబడితే సర్వం కనిపించేలా స్వల్పమైన విభిన్నతలతో ఉంటుంది. పోయినకాలం కౌత్త

తావులు కళ్లముందు విస్తరిస్తూపోవడం ఇందులో ఉండదు.' అని రూపేత్సలలు విర్యించారు.

విబద్ధపద్ధతి రేఖగణితంలోలా అంశ ఒకపద్ధతిలో ఉంటుంది. మిగతాదానిలో తద్విన్నంగా ఉంటుంది. ఒకేరకమైన శిఖరాలుగల చెట్లతో అటూ ఇటూ సమానంగా ఉండేలా విబద్ధపద్ధతిలో చూస్తారు. బారులుబారులుగా తూయిచెట్లను నాటడంలో ఇది కనబడుతుంది. చాస్తురీతి ఇందులో ప్రాముఖ్యం వహిస్తుంది. చెట్లకూడా ఇంటిరేఖలరీతినే అనుసరిస్తాయి. నాలుగువేపులా పైకి ఎదిగిన శిఖరలకూ, తూయిచెట్లకూ సామ్యం శాఙ్గమహర్వద్ద చూడవచ్చును. పట్టణాలలోని గృహవిర్యాటాలకు ఈ పద్ధతి అనువయనపి. పట్టణాలలో నమరేఖలో, కోణరేఖలో ప్రధానం. అవీ గృహోన్యాల వృక్షలవనంలో ప్రతిబింబించాలి. ఒకే ఆకారంగల చెట్లనూ, పొదలనూ పేయాలి. చెట్ల, పొదల ప్రైభాగాలు సమంగా లేనప్పుడు నాటిని కత్తిరించి సమం చేయవచ్చును. ఈ పద్ధతిలో నడవలు, అంచులు, గోడలు, పచ్చిక పరుపులూ ఇవన్నీ విడివిడికింటాయి. ఆ విభాజకరేఖలకు తగినట్టు అందుకు తగినవానిని ఆకారాన్నిబట్టే-స్వరూపాన్నిబట్టికాక ఎన్నుకోవాలి.

విర్విబద్ధపద్ధతి హమాలమరేఖ దాపులనూ, దక్కన్ పీఠభూమిలో కొన్ని చోట్లనూ అనుకూలమైనది. దీనిలో సూర్యాప్యాయ కెక్కువ ప్రాముఖ్యం. ద్రుమానుగతంగా కనబడుతూ వచ్చేదిది. దేపి కదిగా ఒక సమానతకల భాగాలను కొన్నింటిని కలిపేపద్ధతి ఇది. దీని అందచందాలు క్రమంగా చూపరముందు ఉన్మీలితమవుతాయి. హఠాత్తుగా వానిముందు మొత్తం కనిపించదు. దీనికి చక్కటి విదర్శనం జపానుతోటలు. వృక్షవాపన మిందులో ప్రముఖం. ఎక్కువగా పొదలను వాడి, వాటిని సమానవ్యవధానంతో కాక తక్కువ ఎక్కువగా నాటి ఒంటిగానో, గుంపులుగానో పెంచుతారు. చెట్లకు షూలరంగు, వాసన లేదా కొమ్మలు రెమ్మల అందం, లేదా నాటి వంకరకొమ్మలూ వీటినిబట్టి ఎన్నిక చేస్తారు.

వ్యక్తుల గృహాల ఆవరణల్లో అలంకారవృక్షాలను వరైన పథకంలో నాటితే వాటి సంయుక్తదృశ్యం ఒక ఆకర్షకంగా ఉంటుంది. ఇలా ఎవరయినా తనకుటుంబాని కొక కళాత్మక వాతావరణం సృష్టించుకొనవచ్చును. తద్వారా తాను

నివసించే వట్టణం అందానికి ప్రోదిచేసి తన పౌరజాత్యత నిర్వర్తింపవచ్చును. దురదృష్టవశాత్తు మన గృహనిర్మాణ పథకాలలో అలంకారవృజ్ఞులకు ప్రాముఖ్యం లేదు. వికారమైన ముళ్లుగల వేప, నల్లటి మామిడి తిరిసెనా ఒకే చప్పుడుచేస్తూ గలగలలాడే గుత్తులతో అత్యాధునికమైన ఇంటి అందాన్నికూడా పాడుచేయ గలవు. మామిడి, జామ, వనస క్రీక్కిరిసి నాటిన గృహోపరణలు చీకటిగా, దిగులుగా, విచారోత్పాదకంగా ఉంటాయి.

మామూలు ప్రమాణంలోని ఇంటికి సరిపడే వస్తతి ఇది: ప్రక్కల మధ్యరకం ప్రమాణంకల అలంకార పుష్పవృజ్ఞులు, ముందుపేపు ఎక్కు తక్కువున్న పూల చెట్లు లేదా పొదలు, ప్రధానద్వారంనుంచిపొన్నే కనబడని ఇంటి పెరిటిపేపు పళ్ళ చెట్లూ - ఇలా నటాలి.

మరి మధ్యరకం, చిన్నరకం ఇళ్ళకు అలంకార తరుపాళిని కేవలం ఇంటిపేరప ఆవలవేపు నటాలి. చిన్న అనరణలోపలి దారులలో చెట్లవరుసలు నాటడం లాభంలేదు. పైగా పేదో ఊపిరాడనివ్వక మరింత చిన్నదైపోయినట్టు కనబడుతుంది. ఏ రెండోరాలస్థలమో ఉంటే అప్పుడు ఇంటిప్రక్కల రెండు వసుసలలో చెట్లు నాటవచ్చును. బయటివరుసలో ఎప్పుడూ పచ్చగాఉండే చెట్లను - గుబురుగా కొమ్మలూ రెమ్మలూగల లోకం, అస్సోరియా తుమ్మ, ఫుత్రంజీవ, ఉసరిక లాంటి వానిని నటాలి. ఒకజాతిచెట్లను ఒకపేపూ, మరొక జాతివానిని మరొకపేపూ నటాలి. తొలి మూడురకాలు తగుమాత్రం పొడవుగాఉన్న శిఖరం, కాగా గుబురుగావున్న కొమ్మలూ రెమ్మలూ కలివి. 15 అడుగుల వ్యవధానంతో వానిని నాటితే చక్కటి తెరగా ఉంటాయి. బయటివరుసకు ఎనిమిది అడుగుల లోపల మరోవరుస అలంకార పుష్పజాతి వానిని నాటితే వీనికవి నేపథ్యంగాకూడా పనికివస్తాయి. పేరుగా పేర్కొన్న ఎత్తులేని పూలచెట్లనే వాడాలి. పెద్దపెద్దచెట్లను, గొడుగులాంటి శిఖరంకలిగి విస్తరించే నీమ సుంకేసుల వంటి చెట్లను చిన్న ఇంటి అవరణలో నాటితే లాభంలేదు, వాటికి తగినంత తావుండదు.

అలాగో ఎన్నో పొదలు, చెట్లు రాత్రిల్ల సువాసనలు వెదజల్లేవి ఉన్నవి - ముఖ్యంగా వానకాలం, చీనా కరింగువ, సువాసనమల్లి, కరింగువ లేక కొండమంగ, నైబ్ క్విన్ (రేరాజీ) లాంటివివి. కిటికీలముందూ, పడకగది తలుపులముందూ

నాటికే సాయంకాలం ముఖ్యంగా వేసవిలో ఆ మధుర పరిమళాన్ని అనుభవించ వచ్చును.

చక్కవి ఇల్లుకు రూపం ఇచ్చేముందు మీ ఆవరణ ఎలా ఉండాలో చూచు కొనడం వరచిపోకూడదు. ఇల్లూ ఆవరణ రెండూ ఒకే అందంగా భావించుకో వాలి. తోటలోనుంచి ఇల్లెలా కానవస్తుందో, ఇంటినుంచి తోట ఎలా కానవస్తుందో ఆలోచించుకోవాలి. చిత్రానికి చిత్రంలాంటిది ఇంటికి ఆవరణ. ఇంటిలోనుంచి ఉద్యానదృశ్యం అతిముఖ్యం. ప్రతి వాకిటినుంచీ, వరండానుంచీ ఎక్కడనుంచి చూచినా మనోహరంగా వర్ణ శబలితంగా కానరావాలి. వరండాముందు పచ్చిక బయలుతర్వాత బోవరాణి, శేరి, కొండచింత, బోదంబులాంటివి నాటాలి. అవన్నీ మార్చి-జూన్ లలో పూస్తాయి. ఆ వేసవిలోనే మనం మన వరండాలో కూర్చుంటాము కదా! అయినా చెట్లతో ఇంటిని ఉక్కిరిబిక్కిరి చేపడేయరాదు. కంచెకూ, మూలలకూమాత్రమే చెట్లుండాలి. ఇంటిముందు చదరంగా, ప్రళాంతంగా విశ్రమించేందుకు పచ్చిక బయలుండాలి. అది చిన్నస్తలమైనా విశాలంగా ఉన్న భావన కల్పిస్తుంది. ఇంటిని అనుకొని చెట్లు నాటికే గంధరగోళంగా, ఇరుకుగా ఆ స్థలం తయారవుతుంది.

ఆధునిక గృహనిర్మాణం చేసుకునేవారికి మంచినీటిలో ఏమిటంటే ఆ యింటి నిరాదంబరత వాస్తూరూపానికి అనుగుణంగా తోటరూపం ఏర్పరుచుకోవాలి. అంచులతో జటిలమైన పుష్పస్తలాలూ, అవసరమైన మేరలూ, అర్థంలేని కాలి బాటలూ, పనికిరాని తీవెల (ఆర్బెన్)కమాన్లు, నీడ గడియారాలూ, నీటి ఊట గొట్టాలూ, విగ్రహాలూ, పొదరిట్లూ ఇవన్నీ వదిలివేయాలి. నక్షత్రాకారంలోని పూరిపాదులు చిక్కయినవి, వ్యయభరితమైనవి. పైగా కన్ను చెదిరేట్లూ చేస్తాయవి. మామూలు దీర్ఘచతురస్రాలు, వర్తులాలు, బాదామీ వాటంగలవి వేస్తే మరుపుగా చూచుకోవచ్చు. ఏకాంతిదాయకంగా ఉంటాయవి. ఎగుడుదిగుడుగా ఉన్న నేలఅయితే ఏటా పూసే వానికోసం అంచెలంచెలుగా పాదులను ఏర్పరచ వచ్చు. నాడుగయదు అంతస్తులలో అవి అందంగా కానవస్తాయి. పూరిపాదులు ఆరునుంచి పదదుగులదాకా వెడల్పుండాలి. వెనుక పొడుగుటివీ, నడుమ మధ్య రకంవీ, ముందు పొట్టివీ వేస్తే చిన్నతావులలో చాలా సొంపుగా ఉంటాయి.

వరండాలో క్రోటన్లూ, అపీ, లేకుండా ఉంచేనే మంచిది. పాత ఆంగ్ల ఇండియన్ పద్ధతిలో ఎక్కువ పూలకుండీలు ఉంచడం మురికిచేరి తేట్లు, జెర్మనీ పాములు చేరడానికి తావిస్తుంది. సాలెపురుగుల కది నెలవవుతుంది. తీవె దూరికే పెంచినా బాగుండదు. అలాకాక గుండ్రంగా, గొట్టాల్లాగా పాముల్లాగా ఉండే కాక్టస్ తెగకు చెందిన మొక్కలు ఆధునికగృహానికి అతికినట్టుంటాయి. ఇలాంటి వాటిలో నెలకొల్పినవాటి తోట బాగుంటుంది. లంటానా, హజారా, పెట్రీయా, బోగన్ విలాలు పెంచితే ఆవరణ అందంగా ఉంటుంది. అయినా ఈ మొక్కలను మరీ ఎక్కువగా పెంచరాదు. తగినచోట్ల మితంగా పీసినీ నాటితే ఊరికే మొక్కలతో నీంపి నెలకంటే ఎక్కువ మనోహరత వేయరుతుంది. ఆధునిక ఉద్యానాలలో కీలకం నిరాదరణ పడుతుంది.

ఇంటి ఆవరణలతోటల్లో ముఖ్యం కంచెలు. మరీ నిర్దిష్టపద్ధతి ఇక్కడా వదిలి వేయాలి. ఎక్కడ అవసరమో, ఎక్కడ సానికీవస్తుందో అక్కడ ఉంచాలి. పూలమొక్కలనుంచి కూరగాయలను విడగొట్టడానికి కంచె ఉంచవచ్చును. చలి కాలం రాస్తే నీలం తాగేందుకు వీలుగా మిథాగాన్ని విడగొట్టడానికి కంచె వాడవచ్చును. తురాయిచెట్లలో ముంపుల మోల్ వంటి ఆనేవి ఇంట్లో బాగా పనికి వస్తాయి. ఎప్పుడూ చచ్చగా ఉండితీరి, ముదురు పచ్చరంగుతో ఉండడం వీటి విశేషం. చూడూర్ల తోడోలూ, పొరలూలంటే ఇవి బాగుంటాయి. ఆవరణలో విధాగాలకివి అవసరం. నొక్క ఇల్లను, బారుపెద్దను ఇలా విడగొట్టవచ్చును.

స్థలం తక్కువగా ఉన్నప్పుడు ఇల్లుమధ్యలో కట్టరాదు. అలాగడితే అటూఇటూ పీలికలుగా స్థలం మిగులుతుంది. అదెంతకూ పనికిరాదు. ఇల్లు ఒక ప్రక్కగా కట్టి ముందువేపు పచ్చిక బయలుకు తగినంత వదలి, మరొక ప్రక్క చిన్నచిన్న ఆలంకార పుష్పవృక్షాలు నాటడానికి ఆ ఆకారంలో స్థలముంచవచ్చును. మరీ సమానత కోసమని అటూఇటూ ఒకేరకమైనవి నాట నక్కరలేదు. కేవలం చచ్చు సమానత కన్నా ఒకవిధమైన సమన్వయదృష్టి చూపితే ఫలితం మెచ్చు-అలంకరణలో. రెండు ప్రమాణాలలోని రెండురకాలచెట్లను రెండువేపులా నాటితే కళాత్మకంగా ఉంటుంది. సమన్వయం కుదిరేట్లాగా సమానతను భంగపరచడం ఆధునిక ఆలంకరణ దోరిణి.

పూలచెట్ల ఎన్నికలో కొందరు ఏడాదికి ఏ రెండు నెలలలో పూసే చెట్లకన్నా ఏడాదిపొడవునా పూసేవానిని అభిమానిస్తారు. స్థలం తక్కువున్నచోట ఇది అనుకూలం. కృష్ణతామర లాంటివి. మేనియా ఎరెక్టా (*Myenia erecta*), ఇక్సోరా (*ixora*) కు చెందిన ఎరుపు, పసుపు, నారింజరంగు రకాలు. నీలిచిత్రమూలం. జీనియా (*Zinnia linearis*), నారింజరంగుపూల పొట్టి జినియా లాంటివి ఏటా పూలు పూసే వానికన్నా అనుకూలమయినవి. కృష్ణతామర పాగులవంటివి స్నావం గదుల ముందు నాటికే మంచిది. వాటి పెద్ద ఆకులు త్వరగా నీటిని పీల్చుస్తాయి - మురికినీటిపారుదల కదాక పరిష్కారమార్గం.

అయినా పళ్లచెట్లను ఇళ్ళ ఆవరణలలో పూర్తిగా విషేధించాలని లేదు. కళా దృష్టితో ఎట్టి పరిస్థితులలోను వానిని ఇంటిముందు నాటరాదు. కారణం అవి ఆకర్షకమైన ఆకారం కలవి కావు. ప్రవేశద్వారానికి కానరాకుండా ఇంటివెనుక భాగానికి దానిని కేటాయించవచ్చును. ప్రధానసూత్రం అందమయినవి ముందూ, ఉపయోగకరమైనవి వెనుకా అన్నది. అర్థికంగా పనికివచ్చేవి కనబడకుండా ఎక్కడో ఉండిపోవాలి.

చిన్న ఆవరణలకు పనికివచ్చే పోటీ అలంకార వృక్షాలు

పూలచెట్లు

నీచుతుమ్మ	<i>Acacia auriculiformis</i>
ఊడుగు	<i>Alangium lamarchii</i>
కాంచనం	<i>Bauhinia purpurea</i>
బోడంట	<i>B. variegata</i>
మోదుగు	<i>Butea frondosa</i>
శం	<i>Cassia fistula</i>
జావారాజ్	<i>C. javanica</i>
	<i>C. marginata</i>
కందుగోగు	<i>Cochlospermum gossypium</i>
ఇరికిరకం	<i>Cordia sebestena</i>
ఊడుమద్ది	<i>Crataeva religiosa</i>

మలుమొదుగు (•)

త్రవాలవృక్షం

సిలోకావాగామ్

కొడిశపాం

వీరిగుల్మహర్ (నీలి ములేసుల)

కొండ రోజా

బోలా (బెంగాలీ)

వాగతేనరం

కామరూ

అశోకం

ఉల్లగడ్డ చెట్టు

తప్పెడ

లాహరి

గంగలేగు-గంగరావి

Erythrina blakeii

E. cristagalli

Guaiacum officinale

Gliricidia maculata

Holarrhena antidysenterica

Jacaranda mimosaeifolia

Brownsa coccinea

B. ariza

Kleinhovia hospita

Lagerstroemia thorelli

Mesua ferrea

Milletia auriculata

Plumeria rubra and *P. alba*

Pongamia glabra

Saraca indica

Solanum wrightii

Spathodea nilotica

Sterculia colorata

Tecomella undulata

Thespesia populnea

వాననగల చెట్లు మొక్కలు

పదామల ఆరిటిచెట్టు

ఎవకరింగువ

కలింగువ-కొండమంగ

శువానవమల్లి (కన్నడం)

మూరవీరిత (అతిమత్తము)

కొడిశపాం

బోరంట

అంతచంప (హిందీ)

Alstonia scholaris

Anthocephalus indicus

Artabotrys odoratissimus

Gardenia lucida

G. latifolia

G. florida

Hiptage madagblota

Ixora parviflora

Lawsonia alba

Magnolia grandiflora

చంపకము
శరవేపాట
వగడమర్రి
సైవన్ మోలె

Michelia champaca
Murraya exotica
Nyctanthes arbortristis
Schinus molle

అందమైన కొమ్మలు, రెమ్మలుగల చెట్లు

కమ్మరాట
బాటోల్ ట్రవ్

Averrhoa carambola
Callistemon lanceolatus
Citharexylum suberratum
Polyalthia longifolia

అశోకం

అందమైన పళ్ళతోడి చెట్టు

హజారా నారింజ

Hazara orange

మామిడి, జామలాంటి చెట్లను వేస్తే వచ్చే మరో చికాకేమిటంటే గద్దెలూ చిలుకల గొడవ. గద్దెలూ రాత్రిళ్లు కీచుమంటూ ఒకే గొడవచేస్తాయి. పగలేమో చిలుకలు ఆ పళ్ళతో నానారథసా చేస్తాయి. ఏమయినానరే ఇంటి ఆవరణలోని తోటను పళ్ళతోటగా దిగజారిపోనీరాదు. మారీస్తే అందుతోపాటు కంట్రాక్టర్లు, తోటదారీలూ, దబ్బా చప్పళ్ళూ పక్షులను పాపద్రోలడానికి ఇంకెన్నెన్నో చప్పళ్ళూ- ఇవన్నీ తప్పవు.

ఇంటి వెనుక భాగంలో నాటేందుకయినా పళ్ళచెట్లను కొన్నిటి నెన్నుకోవాలి. ద్రాక్ష, నారింజ, కమలా, నిమ్మలాంటివి మంచివి. వాటి పూలు మంచివాసనలు వెదజల్లుతుంటాయి. వాటిలో విటమిన్ సి అధికం కనుక బోజనానికి అనుకూలమయినవి. శలివెట్టు (*Carissa Carandas*) వేస్తే వాసనగల పూలూ, అందంగా ఆలంకారాలూ ఉండే కాయలు దాగుంటాయి. వీటిని ఊరిగయ పెడతారు. అత్తి చెట్లరకాలు, అంటుమామిడి రకాలు- దసేరీ, నఫేదా, నారసీ లాంగ్రా-బొప్పాయి, మారేడు, శనగిశ లాంటివి కూడా మంచివి. బొప్పాయి పళ్ళలో పెప్పిన్ ఉంటుంది. మాంసకృత్తును అరిగిపోయేట్టుచేసే ఎంజైమ్ ఇది. మాంసాహారులకు చాలా మంచిది. శనగిశ కాయల్లో అత్యధికంగా విటమిన్ సి ఉంటుంది.

అత్తిరకాలు, విరేచనకారులు, ఆజీర్ణరోగులకు చాలా మంచివి.

ఏ అయిదేకరాల స్థలమోడింటే అప్పుడు రకరకాలచెట్లను నాటవచ్చును - యూకలిప్టస్ లాంటివి, విస్తరించే నీలి నుకేను లాంటివి, జావాలాణి లాంటివి కూడా. అలాంటి పెద్ద ఆవరణలలో లోపల దాదలకు అటూఇటూ చెట్లవరుసలు నాటవచ్చును. పొడవుగా, నన్నగా, సమానంగాఉండే ఖిరాలతోడి చెట్లను అందుకు ఉపయోగించవచ్చును. వరుసగా పెరిగితే అవి మనోహరంగా ఉంటాయి. ఇంటిని కనపడకుండా కప్పచేయవు కూడా.

తైలీ ఎగుడుగావెళ్ళే దాడులు అటూ ఇటూ లోకాల వరుస (Polyalthia Pandala) బహు అందకండా ఉంటుంది. రకరకం లోకాల పుత్తి కాన్పూరులోని 'కనులా రిట్రీట్'లో చూడవచ్చును. తోలికి వెళ్లారులకు తగిన ఇతర తరు పుత్తి లోకాల (మామలు), నీమతమ్మ, బాటిల్ ట్రీ, యూకలిప్టస్, కంపిరికె, కమ్మరాతి లాంటివి అందంగా ఉంటాయి.

సమంగా అందంగాఉన్న ఖిరాలవి-పిరవిర్లలా, చూచిగా, గుండ్రంగాఉన్న ఖిరాలవి ఇలా వరుసయ్యా నాటడానికి అనువైనవి. అలాగే విచారుగా పొడవుగా ఉన్న మొదటా గురుడుగాఉన్న చెమ్మయీ గలవికూడా అవి కావాలి. పెద్ద పిరాల మైన ఆవరణల్లో, దీర్ఘమార్గాలన్నచోట పృథ్వీపుత్తి నాటాలి. అయినా ఒకే రకంపే వేయాలి. ఖిరదాన్యం, సమ సంగా పెరగడం ఇవి ముఖ్యం. అవే అందం. సగరోద్యానాలలో దాదాప్రక్క నాటడానికి పనికివచ్చేవి కొన్ని ఉన్నవి. తాటి (రాయ్ పామ్) లాంటివి. అవి ఇళ్ళ ఆవరణలకు పనికిరావు. దాగా విశాలంగావున్న రోడ్డుప్రక్కల అవి సమంగా ఉండి అందకంగా ఉంటాయి గాని, ఇంటి ఆవరణలో కంటి కింపుగా ఉండవు.

విశాల భవనానికివెనుక మూడు నాలుగు వరుసలలో యూకలిప్టస్ చెట్లు నాటితే అద్భుతంగా ఉంటుంది. అవి గుంపుకట్టితేనే అందం. ఒకేవరుసలో ఇళ్లప్రక్కన వేస్తే వికారంగా ఉంటుంది. వెయ్యాలనుకుంటే ఇళ్ళవెనుక మూడునాలుగు వరుసలుగా మార్చిమార్చి దగ్గరదగ్గరగా వేయాలి. కిటివికూడా చాలా ఎత్తుగా పెరిగి రాజసం ఉట్టిపడేలా ఉంటాయి. అవి వెనుకవరుసలో మూలలలో నాటితే అందం వస్తుంది.

పెద్ద ఆవరణలో చిన్నచిన్న అలంకారపుష్పకరుసంతతిని గుంపులుగా, వరుస మార్చి వరుసగా నాటవచ్చు. పెద్దచెట్లు బాగా ఎదిగినా క్రిక్కిరిసిపోరాదు. అందు వల్ల ఎక్కువచెట్లు పేయాలన్న ఆశకు పోరాదు. ఎవో కొన్ని ఏరి కోరి వేసుకున్న చెట్లు కావాలి కాని మొత్తం వృక్షశాస్త్రోద్యానం పెంచాలని చూడకూడదు.

వట్టణం రస్తానుంచి పెద్ద ఇంటి ఆవరణకు ఆశోకాల నాటడంద్వారా సులువుగా వేరుపరచవచ్చును. కానరాకుండా చేయవచ్చును. లక్ష్మీ ప్రభుత్వ భవనం ఆవరణం గోడపొడవునా ఈ ఆశోకాలు నాటారు. అదెంతో బాగున్నది. చిక్కగా పెరిగే ఆశోక పంక్తి ఎత్తైన ఆవరణలో ఉంటుంది. ఏకాంతతను కల్పిస్తుంది. దుమ్ము ధూళి రాకుండా వడబోస్తుంది కూడా.

చిన్న ఆవరణలో చెట్లను సమానరేఖల్లో ఉంచడం అవసరంలేదు కాని, పెద్ద ఇల్లుగల విశాల ఆవరణలో ఇది అవసరం. ఆ ఇల్లు మొత్తం ఆవరణలో మధ్యలో ఉండాలి. ముందు నేలవద్దలంగా కాని, అర్ధవద్దలకారంలోగాని తావునుబట్టి పచ్చిక బయటూ, దానిప్రక్కనే బాటా ఉండాలి. ఆ బయటమధ్యలో కొమ్మలూ రెమ్మలూ వ్యాపించగల నీచ సుంతేనుల గాని, తావారాళ రకాలుగాని ఒకే ఒకటిగా నాటాలి. వీటి తీవెలపై, ఆనక్తికంటే దానిమధ్య ఓకొలను నిర్మించి అందులో ఎర్రతామరలను, నీలి ఉదాకంజులను పెంచవచ్చును. వాటిలో దోమలు చేరకుండా ఉంచేందుకు చిన్న చేపలనుకూడా పెంచవచ్చును. వీటి మొక్కలకోసం కాకున్నా ఇంటిపెనుక తగినంత ఎత్తులో ఓచిన్న ఈతకొలను నిర్మిస్తే దానిలో నీరు పచ్చికలోనికి తోటలోనికి పారించవచ్చును.

పెద్ద ఆవరణకుమాత్రమే పనికివచ్చే అలంకారవృక్షాలు

అందమైన పూలచెట్లు

అంథోసిఫలస్ ఇండికస్

Anthocephalus indicus

Bombax malabaricum

శం

Cassia nodosa and *C. grandis*

Chorisia speciosa

కలల

Colvillea racemosa

ఎన్నంగి

Lagerstroemia flos-reginae

అకాశవల్లె
కొండచింత

Millingtonia hortensis
Peltophorum ferrugineum
Poinciana regia
Sterculia colorata

వాననగల చెట్లు

తూవ, పెద్ద కరింగ
పొగడ

Dillenia indica
Mimusops elengi
Pterospermum acerifolium

అందంగా ఉన్న గుబురుచెట్లు

యూకలిప్టస్ (అన్నిరకాలు)
తనిరిక
పుత్రంజీవ
ఎర్రమద్ది

Eucalyptus
Phyllanthus emblica
Putranjiva roxburghii
Terminelia arjuna

నీడనిచ్చేవి

మమికిచెట్టు
బస్సేరి
కొండబావ్వి
కిజ్లి
చింత

Diospyros embryopteris
Ficus infectoria
F. retusa
Kigelia pinnata
Tamarindus indica

గ్రామాలలో చెట్లపెంపకం

గ్రామాలలో నాటదానికి ఆదర్శప్రాయమైనవి వంటచెరకుకు పనికివచ్చేవి. వళ్ళు విచ్చేవి, అలాగే సేద్యపు పనిముట్లకు కావలసిన కర్రనిచ్చేవి. అయిన చెట్లు, త్వరగా ఎదిగేవి, సులువుగా పెడగేవి, ఎప్పటికప్పుడు కొట్టివేసినా చిగిర్చేవి అయిన జాతులను ఎన్నుకోవాలి.

వంటచెరుకు, కలవలకు: తుమ్మజాతిచెట్టు నీటివనరు లేకపోయినచోట్లు, వీరువాపి వేసినచోట్లా, బురదగా కాలువగట్టున్న చోట్ల-ఎక్కడయినానరే పెరుగుతాయి. మంచి వంటచెరుకు నిస్తాయి. సేద్యపు పనిముట్లను, బండి చక్రాలు వగైరాలకు మంచి కర్రనిస్తాయి. తుమ్మచెరుకు చర్మం కరవేయడానికి ఉపయోగిస్తుంది. శబుగుడు చెట్టు కలపకూ, కర్రెపుల్లలకూ కూడా పనికివస్తుంది. గబగబా పెరుగుతుంది. హోషియార్ పూర్ జిల్లాలో కాయల ఒడ్డుపొడుపునా ఇసుకతెర నేలలో విస్తారంగా దీనిని వేళారు. ఇది కొట్టివేసినా తిరిగి చిగిలించి పెరుగుతూ ఉంటుంది. తురకవేప త్వరగా ఎరుగుతుంది. పురుగుపట్టని కలస దీనిది. నాగేళ్లు అవీ చేసుకోవచ్చు. ఇసుకనేలల్లో రాలనేలల్లోకూడా సీమచామి బాగా పెరుగుతుంది. పొదుగు ఎంత పాడునేలయినా మొలుస్తుంది. చౌదవర్ర అయినా తట్టుకుంటుంది. గుంటలదగ్గర వెదురుపొద పెంచవచ్చు. అది చాలావాటికి పనికివస్తుంది. మలబరీ రకాలలో రోలి (రేషం చెట్టు) మాత్రం పెంచవచ్చు.

రోశవా! వళ్ళుచెట్టు: రోశవా! మామిడిలో మంచురకాలు చూడవచ్చు-రసం పలచగా వాసన బాగా ఉండేవి. అంటుత్రొక్కిన సఫేదా దునేశి లాంటివి లాండ్లా వంటివి కొన్ని నాటాలి. 30 అంగుళాలకంటే ఎక్కువ వర్షపాతం కలచోట వరగోగు బాగా పెంచవచ్చు. చాలాచోట్లఉన్న చెట్టు శివు. దాని పళ్లు, కలపాకూడా విలువయినవే. కాస్త చౌటనేలయినా ఘరవారేదు. బాగా పెద్దగాఉండే నేరేడు - గంగనేరేడు బాగా పెంచేట్టు

చూడాలి. ఎంతగా నీళ్ళు విల్చినా తట్టుకోగల చెట్టిది. వరదలు వచ్చే అవకాశం ఉన్నచోట్ల దీన్ని వేయవచ్చు. చింతచెట్టు ఆహారంలోనికి చింత పండు విస్తుంది. అంతేకాక, దీనిబొగ్గు గాస్ ఇంజనలకు పనికివస్తుంది.

మేతకు పనికివచ్చే చెట్టు పశువులకు చలికాలం మంచిమేత విస్తుంది. అప్పుడు వచ్చిక దొరకడుకదా? పచ్చికకంటెకూడా కొన్నిచెట్ల ఆకులు ముఖ్యంగా బొడంబి, పూతికచెట్లు మంచి పోషకపదార్థాలు కలవి. కొవ్వు, మాంసకృత్తులు, సున్నం, నత్రజనిరేవి పదార్థాలు వాటిలో ఉన్నవి. ఉత్తమమైన మేతనిచ్చేవి బొడంబి, పూతిక, వేవ, తుమ్మచెట్లు. గ్రామాలలో ఇవికూడా పెంచాలి.

మనదేశంలో చెట్లపంటమీద అటవీశాఖవారు మరింత శ్రద్ధచూపాలి. ప్రభుత్వం అడవులలోను, గ్రామాల అడవులలోనుకూడా వీటిని పెంచాలి. అడవి పళ్ళచెట్లు బీర, రేగు, పూతిక లాంటివానిని బంజరుభూములలోను అడవులలోను పెద్ద ఎత్తున పెంచాలి. రేగు లో రకరకాల పళ్ళకలవి ఉన్నవి. వాటిపళ్ళను పండించికూడా తింటారు. వాటి ఆకులను గొర్రెలకూ, మేకలకూ, గేదెలకూ మేతగా వేస్తారు. ఇది చాలా మొండిచెట్టు. అనావృష్టికి, మంచుకుకూడా తట్టుకోగలదు. తక్కువ వర్షపాతంకల జిల్లాల కిది బాగా పనికివస్తుంది. కరవుకాటకాలలో ఇది మంచి ఆహారాన్నికూడా సమకూరుస్తుంది.

చెట్లు నాటడం, వానిని పెంచడం

మనదేశంలో అటవీ వాతావరణం ఉన్నది. అది చెట్లు పెంచడానికి అనుకూలమైనది. ఏటా 40 అంగుళాలకంటే ఎక్కువగల జిల్లాలలోను, అంతకంటే తక్కువ తడికలిగి నీటిపారుదల వసతిగల జిల్లాలలోను ఓ అంటు నాటితే అది ఆరేళ్ళలో ఓ పెద్దచెట్టు అవుతుంటుంది. చాలారకాల ఆలంకార వృక్షాలు నాలుగు అయిదేళ్లు కాగానే బాగా పూచుపూస్తాయి. విత్తనంపేసి పెంచడంకంటే ఒకటి రెండేళ్ళ అంట్లనుతెచ్చి నాటడం లాభకరం. బొత్తిగా శూన్యంగా ఉన్నచోట్ల త్వరగా నీడకావాలి గనుక, రెండేళ్ళ సమయం కలిపిరావడం ఎంతో లాభకారి గనుకా ఈ పద్ధతే మంచిది. అయితే రెండేళ్ళకు పైగా ఉన్న అంట్లను తెచ్చి నాటడం వాంఛనీయంకాదు. అవి కోయకొనడం చాలాకాలం పడుతుంది. ముఖ్యంగా అవి కుండ్లలో వేళ్లు కుంచించుకొనిపోయి పెంచినవైతే కోయకొనడం కష్టం.

చెట్లను నాటడానికి మూడునాలుగు నెలలకుముందే ఎక్కడ గోతులు త్రవ్వాలి గుర్తుపెట్టుకొని ఓ వధకం పిద్దంచేసుకోవాలి. అంట్లుగా ఉన్నప్పటి స్రవణం చూచి అవి బాగా పెద్దవయ్యాక ఎంతస్థలం ఆక్రమిస్తాయో ఊహించుకొనలేక మరీ ఎక్కువగా నాటాలని చూస్తారు. పొట్టి మొక్కలకు 15 - 20 అడుగులు దూర దూరంగా నాటాలి. మరీ భారీవృక్షాల మొక్కలను ముప్పై అడుగుల వ్యవధానం ఉంచి నాటాలి. మార్చిలోనే ఎన్నిచేసిన తావులలో నాలుగడుగుల వెడల్పు, నాలుగడుగుల లోతు ఉండేట్లు గోతులు త్రవ్వాలి. ఏప్రిల్ మే నెలలంతా ఆ నేల బాగా ఎండేట్లు చూడాలి. జూన్ ప్రారంభంలో ఆ వెలికితీసిన మట్టిలో 5 : 1 బాగా లో పాత ఎరువును కలపాలి. ఆ మిశ్రమంతో ఆ గోతులను నేలమట్టండాకా వింపాలి. కొత్త ఎరువును వేయడం మంచిదికాదు. అది చెడను ఆహ్వానించడమే అవుతుంది. ఆ నేల చెట్ల పెరుగుదలకు అనువుకావి ఏ చేతినేలో, ఇసుకనేలో అయితే పేరేదోటనుంచి తెచ్చిన మట్టిలో ఆ గోతులు నింపాలి. ఒకటి రెండు

వానలో, లేక ఒకటి రెండుసార్లు నీళ్లు కట్టడమో జరిగాక ఆ గుంతలు పిద్ద మవుతాయి.

చెట్లు నాటడానికి ఉత్తమమైన కాలం..జనవరి, ఫిబ్రవరి కావి, జూలై..సెప్టెంబరు వానకారుగాని మంచిది. నీటిపారుదల వనరులున్నచోట ఏటా ఆకురాల్చే చెట్లు నాటడానికి ఉత్తమమైనది చలికాలం. అప్పుడవి నైర్దింగా ఉంటాయి కనుక అంట్లను శ్రవ్య తీసినా దెబ్బతినవు. మరి ఎల్ల కాలం వచ్చగాఉండే చెట్లను వానకాలం అను వైనది. నీటి వనరులున్నప్పుడు ఫిబ్రవరి ఆఖరువారంలో నాటవచ్చును. అప్పుడవి వసంతంలో ఎదిగి తర్వాత వానకారుకంతా గట్టిగా పాదుకొని ఉంటాయి. వీరులేనిచోటా, చాలనిచోటా జూలై ఆఖరులో అంట్లు నాటాలి. ఫిబ్రవరిలో అయితే సాయంకాలంవేళ మంచిది. వానకాలమయితే వానపడుతూనో, మబ్బు వేసో ఉన్నరోజు అంట్లు నాటాలి.

ఊండిలలోనుంచి అంటును తీసేటప్పుడు వేళ్ళచుట్టూ అంటుకున్న మట్టిని కదవకుండా అలాగే ఉంచాలి వేళ్ళను కాస్త నడపించి చక్కబరచాలి. విరిగి పోయిన వానిని ఉత్తరించేయాలి. వేళ్ళకుమీదు సరిగా నేలమట్టంపిగువ ఉంటుంది. అంటు నాడేటప్పుడు అదేచోట ఉండేలా చూడాలి. దానిని మరి రోతుగా నాటడం మొక్కలకు నష్టకరం. మరి ప్రేళ్లు ప్రాకేందుకు వీలుగా గోతిలో రోతుగా రంధ్రం చేయాలి. అందులో ఏటారుగా అంటునునాటి చుట్టూ మట్టితో దట్టించాలి. నాటగానే మొక్కలను నీటితో ముంచెత్తివేయాలి. ఆ అంటు దాగా పెరిగేందుకు ఈజాగ్రతలన్నీ తీయవలసిందే. అలా కానిపోతే మొక్క చావనైనాచస్తుంది. లేదా గిడనబారిపోతుంది.

ఒకే రంధ్రంలో రెండుమూడు అంట్లను-నిదో ఒకరైనా బతుకుతుంది రెండూని నాటడం దుండుగ, మంచిదికాదు. ఒకటి రెండేళ్ళ వయసున్న అంట్లు కొన్ని రోజులలోనే పాదుకుంటాయి. వాటిలో ఏవైనా దెబ్బతనిపోతే వాటినితీసి ఆలస్యం కాకుండా వేరే అంట్లు నాటాలి.

లేతమొక్కలకు (గడ్డి) వచ్చిక చాలా ప్రమాదకారి. ముఖ్యంగా ఆకురాల్చే వానికి మరింతనష్టకారి. పళ్ళచెట్లకు వచ్చిక పెరగడంతో ఊపిరాడదు, వాటి పళ్ళు

గట్టిపడి, గిడసబారిపోతాయి. వానలో పచ్చికక్రింది నేలలోని కార్బన్ డయాక్సైడ్ దున్నిన నేలలోకంటే అయిదింతలు అధికమవుతుంది. నీటిపొరలో ఇది కరిగిపోయి రసాయనిక పరిణామాలన్నో జరుగుతాయి. జాను, లిచ్చి, రోకడో లాంటి పళ్ళుచెట్లకంటే అడవిచెట్లు రేగు, ఎంక, వరగోగు లాంటివి పచ్చికతో, కలుపుమొక్కలతో పోటీపడగలవు. వీటివేళ్ళు బాగా లోనికి వెడతాయి గనుక, నీరుపడని కాలంలోకూడా ఇవి పెరుగగలవు. అప్పుడు ఆ పచ్చికమో స్తబ్ధంగా ఉంటుంది. పైనున్నవేళ్ళు నేలకలికి ఆగగలవు గనుక ఆ చెట్లు ప్రాణవాయువు కోసం, ఖనిజాలకోసం గడ్డితో పోటీపడి, పోరి గెలుపొందగలవు. అయినా మొక్కలు ఆరోగ్యంగా పెరగడానికి కలుపుతీయడం, మట్టిని క్రిందుమీదులను చెయ్యడం నీరుపెట్టడంకంటే ముఖ్యం. నేల ఎండిపోగానే గోతులలోని మట్టిని కలియబెట్టాలి. ప్రేళ్లు నడలింపు పెరుగుదలకు మూలమవుతుంది పోషకపదార్థాలను దొంగలించే కలుపుమొక్కలను తీసివేయడంవల్ల తప్పకుండా లాభకారి అవుతుంది. గొయ్యిలో పూర్తిగా కలుపు పెరక్కుండా చూడాలి. అయితే నేల తడిగా ఉన్నప్పుడు త్రవ్వరాదు. అదొకసారి నవ్వారంకూడా. బురదను చిలకడంవల్ల ఏ ప్రయోజనము ఉండదు.

మన చెట్లలో అధికభాగం ఏటా రెండుసార్లు పెరుగుతాయి. ఒకసారి మార్చి-ఏప్రిల్ నెలల్లో, రెండోసారి జూలై నుంచి సెప్టెంబరుదాకా. నీటిపనరు దున్ను చోట్ల చలికాలం పోగానే ఏప్రిల్లో అంట్లు నాడటం మంచిది. మార్చినుంచి ముఖ్యంగా వానరేని ఏప్రిల్, మే, జూన్ నెలల్లో మొక్కలకు ఎరువగా నీరు కట్టాలి. నెలకు ఒకసారి అయిదారుసారులు నీరు కట్టాలి. ప్రతిసారి వేరుదాకా వెళ్ళేట్లు నీరు బాగా కట్టాలి. వీటి బొత్తానతో నీరు పోయ్యడంకాక, కాలువద్వారా పాదులకు అంచులదాకా నీరు కట్టాలి. గ్రైండర్ సూచించే దేమంటే మట్టి పూల కుండీలను వియపుగా గోతులలో దించి అవి విందేలాగా నీరు పోయమంటారు. నీరు చేడిపోసేచోట ఇది మంచిది. ఎందుకంటే అలాంటిచోట్ల తోటమాయలు ఏదో నీరు తడిసే తడవకుండా పెట్టిన కాస్తం చేస్తారు. పైపైన నీరు తడవడం రోజుమార్చి రోజు అయినాకూడా చెట్లకు చెడుపే చేస్తుంది. ఎందుకంటే అలాంటి తడుపువల్ల వేళ్ళు పైపైనే ఉండిపోయి ఎడగడం గిడసబారిపోతుంది. అలాకాక నీరు బాగాకడితే వేళ్ళు బాగా లోతుగాదిగి చెట్లు బాగా ఎరుగుతుంది. మరి ఒకసారి

నీరుపెట్టి మరోమారు పెట్టేలోగా గోతిలో మట్టిని బాగా తిరగదోదాలి. అందువల్ల మొక్కలకు ప్రాణవామువు తగినంత లభించడమేకాక, ఇవి తడిని నిలుపుతుంది.

నీటివనరులు లేనిచోటా, అల్పంగా ఉన్నచోటా మార్పిలో మొక్కలకు నీరు పెట్టరాదు. పెడితే కొత్త ఆకులువేసి, గాలిపీల్చడం, వడలడం ఎక్కువవుతుంది. ఆతర్వాత నీరుపోయే నీరులేకపోతే మొక్కలు దెబ్బతింటాయి. అలాంటప్పుడు మొక్కలకు నీరుపోయకుండా వాటి బ్రతుకు అవే చూచుకొనేలా వదిలివేయాలి.

రెండో ఏడు అంట్లు రెండు మూడు రెమ్మలువేస్తే వాటిలో బాగున్నవి ఉంచి తక్కినవి కత్తిరించివేయడం మంచిది. కత్తిరింపు ఏ మొక్కల కత్తిరిస్తో, రంపంతోనో జరగాలి. ఆ గాయాలకు తారు పూచాలి. చెట్టు ఎదిగినకొద్దీ క్రింది రెమ్మలను కత్తిరించివేసి, అటూ ఇటూ చిక్కువడుతున్న కొమ్మలను తొలగించి మొక్క తిన్నగా ఎదిగేలా చూడాలి. మొదలు నిటారుగా ఉండేందుకు సాయపడుతుంది గనుక తొలిరోజులలో మొక్కకు అవారంగా ఏ చక్కని లావాణి కొమ్మ దుంగనో, వెదురుకర్రనో నాటాలి. అరటి కర్రతో దానికి మొక్కను కట్టాలి. ఏ పాతబట్ట మొక్కనో మడిచి ఆ రెంటికీ నడుమ పెట్టడం మంచిది. తోళ్ళతో గాని, కట్టుతోగాని వాటిని కలిపి పెట్టరాదు. అప్పుడు మొక్కతాటకు దెబ్బ తగులుతుంది. మేకులలాంటివి కొడితే అనలు మొక్క ఒరోమారు ఎండిపోవచ్చు. లేదా ఏ బదనితో ఆపేయించవచ్చు. మరి మొక్క ఎదిగాక ఆ పోటీకర్రనో, వెదురునో తొలగించివేయాలి.

ఇంటి ఆవరణలోని లేతమొక్కలను కాపాడడం ఏమంత కష్టంకాదు. కాని నగరోద్యానాలలోను, బాటలప్రక్కను వాటిని కాపాడడం కష్టం. వాటికి ప్రధాన శత్రువులు మేకలు, పశువులు, కోతులు, అగ్లరి పిల్లలు. దీనికి పరిష్కారమార్గం ఆ మొక్కలచుట్టూ ఇటుకలతో దడీకట్టి పైన గారవేస్తే ఆ ఇటుకలను ఎత్తుక పోరు. ఇవి నగరోద్యానాలు, పట్టణ రైల్వేస్టేషన్లు వీటికి అవసరం. వల్లె వట్టులలో బాటలపొడవునా, ఇవి కట్టడం వ్యయభరితం. పైగా గ్రామస్థులూ, బళ్ళ వాళ్ళూ వాటినిలాగి దారిలో వండుకునేందుకు పాళ్ళుల గుట్టగా ఉపయోగించుకో జూస్తారు. అలాంటిచోట్ల మట్టితో కడితే చొకగాను చెడకుండాను ఉంటాయివి. దానిచుట్టూ కందకంలాంటిది త్రవ్వితే అవులు, దున్నలు రాకుండా ఆపుతుంది.

అంతేకాక అమట్టికట్టడంమీద శంకవేస్తే కోతులు, పిల్లలు, మేకలు దరిచేరకుండా చూడొచ్చు.

కొన్ని పళ్ళచెట్ల శిఖరాలు నరిగి ఉంచాలంటే కత్తిరింపు అవసరం. ముఖ్యంగా ఆ శిఖరాలు చుట్టూ విస్తరించేలావులేని ఇళ్ళ ఆవరణలలో అత్యవసరం. ఇవి కత్తిరించడంకోసమే అన్నట్టు జరుగరాదు. ప్రతిచెట్టుకూ ఒక నహాబిద్దమైన శిఖరం ఉంటుంది. అది నమస్థితిలోను ఉంటుంది. అలంకారవృక్షాలను కత్తిరించవలసిన అవసరం అరుదుగా ఏర్పడుతుంది. అయితే అసిర్, బేరిలాంటివాటికి అవసరం. రేల, వేప, బ్రహ్మాండం లాంటివి ఎంతగా కత్తిరించినా తట్టుకోగలవు. దాగా పెద్దగా పెరిగేచెట్లు 15-20 అడుగులవద్ద కొట్టినా పెరుగగలవు. త్వరగా పెరిగే నీలి గుల్మహర్, నీల మంత్రం లాంటిచెట్లను 20 ఏళ్ళయ్యాక పూర్తిగా కొట్టి వేసి కొత్తగా నాటడం మంచిది. ఎండిపోయిన, పుచ్చిపోయిన కొమ్మలనుమాత్రం ఎప్పుడూ కొట్టివేయవలసిందే. విధిగా.

రెండు మూడేళ్ళ వయసునుంచే చెట్లను కట్టుబాటులో ఉంచాలి. లేత మొక్కలను వంచి, కట్టివేసి అందమైన రూపాలలో తీర్చి దిద్దవచ్చును. రేలచెట్లతో తీవెలతో ద్వారాలు ఏర్పరచవచ్చును. బాటిల్ బ్రష్ చెట్లను గుంటలపై కొలనులపైకి వంచి 'పిప్పింగ్ విల్లో'లాగా చేయవచ్చును. మంకరబింకర కొమ్మలుగల కాసియా నాడోసా (*Cassia Nodosa*) ను కొమ్మలు అరంభమయ్యేచోట చెక్కి, ప్రధానశాఖ పొడిచుగా పెరిగేట్టుచేసి ఇంటి ఆవరణ చిన్నదిగా ఉన్నచోట తిన్నవి చెట్టుగా పెంచవచ్చును.

అలంకార, ఫలవృక్షాలను, వీడనిచ్చే చెట్లను పెంచడంలో మొదట ఎక్కువగా సస్యక్షేత్రాలను నెలకొల్పడం అవసరం. ఇప్పుడున్నవి చాలవు. ఎక్కువమంది పనివారితో ఎక్కువగా వీవివి ఏర్పరచాలి. ప్రతిదానికి కోలా ఏర్పరిస్తే వ్యక్తుల సౌమరితవం ఉదాహరణ వీవి అభివృద్ధికి ఆటంకం కాకుండా ఉంటుంది. థిల్లి, చండీగడ్, షహరా (పూర్) బెంగుళూరు, హైదరాబాద్, పూనా పట్టణాల్లో ప్రభుత్వోద్యానాలకు అనుబంధంగా సస్యక్షేత్రాలున్నవి. అవి అలంకారవృక్షం అంటున్న సరఫరా చేయగలవు. దేశావనరాలు అత్యధికంగా ఉన్నందువల్ల

అందుతో పోలిస్తే వీటిసంఖ్య ఆత్యల్పం. మనలో చాలామందికి మనకున్న అలంకారవృక్ష సంపత్తి ఎంత ఉన్నదో తెలియదు. ఇళ్ళ ఆవరణలోను, పి. డబ్ల్యు. డి. కాలనారి యజమాన్యంలో ఉన్న భవనాలదాపులనూ ఇతర ప్రభుత్వ భవనాలలోనూ నేరేడు, ఇప్ప, శిలశిల లాంటి చెట్లు అతి విచారకరమైనస్థితిలో ఉన్నవి. చక్కగా ప్రచారంచేసి, ముఖ్యమైన అలంకార వృక్షాలగుర్తిన పరిజ్ఞానాన్ని పాఠశాలల్లో, కళాశాలల్లో బోధిస్తే అంట్లకు గిరాకీ పెంచవచ్చును. మామూలు మనిషి ఒక చెట్టును నాటదలచుకుంటే ఏది దగ్గరలో లభ్యమైతే అది వేత అయినా నీవనుకొనేను అయినా సరే-దానిని చేజిక్కించుకుంటాడు. వానికి ఏది నాటడం మంచిదో బాగా తెలియజేస్తే, అందుతోపాటు సరసమైన దరకు అంట్లను కొరికేట్లుచేస్తే తప్పకుండా ఆతను వివక్షణను చూపి తీరుతాడు.

మన రాష్ట్రప్రధాన నగరాలలో సస్యక్షేత్రాలను విస్తరింపజేయవలసిన అవసరం ఉన్నది. జిల్లా ముఖ్యపట్టణాలలోనూ ప్రభుత్వభవనాలలోను, పురపాలక సంఘాల, జిల్లాపరిషత్తుల భవనాలలోను, పబ్లిక్ వర్క్స్ కాలనీ కాలనీల పర్యవేక్షణ శాఖకు చెందిన భవనాలలోను వీటిని ఏర్పాటు చేయవచ్చును. పురపాలక సంఘాలు, పరిషత్తులు, ఉద్యానాలు, అలంకారవృక్షాలను, మిగతావి అలంకార పరిచ్ఛాయావృక్షాలను ప్రోత్సహించి పెంచవచ్చును. భవనం ఆవరణలకు అలంకార వృక్షాలు; వీధి నిచ్చేవి బాటలప్రక్కకు, పక్కచెట్లు కాలనీలకు బాటలకు ఏర్పరచవచ్చును.

“నాటలప్రక్క చెట్లు” అనే కరపత్రంలో యమ్. డి. చతుర్వేది సస్యక్షేత్ర నిర్మాణంగూర్చి మంచి సలహాలు ఇచ్చాడు. పర్యవేక్షణాధికారులకు సస్యక్షేత్రముల గురించికూడా తెలియాలి. అలా అయితే ఈ ప్రధానాంశం తోటమాలి ఇష్టానుష్ఠానకు వదిలివేయవలసినపని ఉండదు. బాటలప్రక్క చెట్లను పెంచడంగూర్చి చతుర్వేది చేసిన సూచనలను ఆ కరపత్రంనుంచి ఉదాహరించడమే మంచిదనుకొంటాను.

సస్యక్షేత్రస్థలం : సస్యక్షేత్రాలను సారవంతమైన భూమిలో ఏర్పరచాలి. బాగా ఎండిన లోతైన ఇసుకతీరనేల మొక్కల పెంపకానికి ఉత్తమం.

గట్టి బంకనేలను సాద్యమైనంతలో వదిలివేయాలి. మంచు, ఎండ వడ కుండా నారు మళ్ళమీద కప్పువేయడానికి శాశ్వతమైన స్తంభాలను నాటాలి.

ఎరువులు : బాగా దున్నాలి. అప్పుడప్పుడూ కొంత వచ్చి ఎరువును-వేడను. అకూ అలములను వేయాలి. అప్పుడు మొక్కలు బాగా పెరిగి, తిరిగి నాటినప్పుడు ఎక్కువ నష్టంకాకుండా తట్టుకోగలవు. నారుమళ్ళు అయిదు అడుగుల వెడల్పుండాల్సి. ఎటునుంచైనా మడినదుమ తోటమాలికి అందేట్టుండాల్సి. కాస్త అటూ ఇటూ అయినా పొడవు అనుకూలంగా ఉండాల్సి. 5×25 అడుగులుగా ఉంటే అందులో 500 అంట్లు నాట వచ్చును. ఒక్కొక్కదానికి ఆరంగుళాం వ్యవధానం ఉండాల్సి. అవసరమైతే నీడకోనమని పొడవువేపు తూర్పు-పడమరగా ఉంటే మంచిది.

విత్తనం : విత్తనాలను ఆరంగుళాలదూరంలో నాటి మంచి మట్టితో కప్పాలి. గట్టి పెచ్చున్న విత్తనాలను కొన్నినిమిషాలు వేడినీళ్ళలోవేసి నీళ్ళు చల్లారాక తీసి నాటాలి. మళ్ళు చదరంగా ఉండాల్సి. లేకపోతే తగ్గుగా ఉన్నవేపు విత్తనాలన్నీ కొట్టకొనిపోగలవు. సాయంత్రంకంటే పొద్దున్న పూట జాగ్రత్తగా నీళ్ళు కట్టాలి. ప్రతిసారి నీరు కట్టాక మట్టిని తేలికగా కదపాలి.

కలుపు : నారుమళ్ళను కలుపుమొక్కలు లేకుండా పూర్తిగా కలుపు తీయాలి. నేలను బాగా కలియబెట్టాలి. నీరు కట్టడంలాగే కలుపు తీయడం. నేలను కదపడం అత్యవసరం. అలాకాక వీటిమీద దృష్టిపెట్టి ఇవి మరచి పోతే కలుపుమొక్కలే అవలు మొక్కలకంటే ఎక్కువగా పెరుగగలవు.

లదను : వానకాలం రాగానే మళ్ళలో విత్తనాలు చల్లడం చౌక. అనుకూలమూ.

నాట నాటడం : తర్వాతి ఏటవరిదాకా మొదటిమడిలోనే నారును ఉంచడం మేలు. తర్వాత మట్టితోపాటు నానిని పైకితీసి రెండడుగుల వ్యవధానంతో మరో మడిలో నాటాలి. వేసవికాలమంతా వీటికి నీరు కట్టాలి. మరీ వానకాలం రాగానే తీసి ఇంకోమడిలో మూడు మూడుగుల

వ్యవధానంతో నాలూలి. ఇలా రెండుమార్లు నారు మళ్ళలోనే తీసి నాటడం వల్ల గట్టిపడి తోటలో నాటినప్పుడు ఆ దెబ్బకు తట్టుకోగలవు. వానివేళ్లు పరిమితిమించి అల్లుకొని పోకుండానూ ఉండగలవు. మూడో వానకారులో నారుమొక్కలు రెండేళ్ళవైనప్పుడు బాటలప్రక్కన నాలూలి.

నారు మడిసుంచి జాగ్రత్తగా దెబ్బ తగులకుండా త్రవ్వి తీయాలి. తీసే ముందు ఒకటి రెండుసార్లు నీరుకడితే నేల మెత్తబడి తీయడం సులువవుతుంది. ప్రతిమొక్క క్రిందా ఉన్న పట్టికంద నలాగే ఉండేట్టు ఓ గోనలోనో, గడ్డితోనో కట్టివేయాలి. దానిని దారిలో తడుపుతూ ఉండాలి.

ఈ సమయంలో అకులధాగాన్ని తగ్గించి అంతశ్చలనాన్ని తగ్గించాలి. సుధానమైన కొమ్మలలోతప్పా బుగత అకులన్నిటిని కత్తెరతో కత్తిరించి పెయారి-విప్పుడూ చేతితో గిల్లరాదు.

వానకారు బాగానే తీసిన నారుమొక్కలు రెండుమూడువారాలలో స్థిర పడతాయి. ఆ రెండుమూడు వారాలవ్యవధి విజయానికో వైఫల్యానికో దాడితీయగలదు.

అక్టోబరు అఖియ అన్నిమొక్కలూ పరగడం ఆగిపోతుంది. వీటి వనరున్నచోట తర్వాతి మార్చిలోనే నీరు కట్టడం కొనసాగించి, వసంతంలో పెరుగుదలకు పూర్తి అవకాశమివ్వాలి.

మంచునుంచిరక్షణ : వైన కాస్త కష్టాన్ని నీరుకట్టడం. నేల కదపడం వీటిద్వారా అతి శీతల దుర్బరస్థితిని తగ్గించవచ్చును. కాస్త పెద్దగా, గట్టిగా ఉన్న మొక్కలను తొలివాన కాయకనే వేళ్లను బాగా లోనికి ప్రాక గలవు. తర్వాతి వేసవికంతా అవి బలపడి ఇక రేవిచోట నీరు పెట్టవలసిన అవసరమే ఉండదు.

వన మహోత్సవం

మన అడవులు పరివరించడానికి, మన వనాంతరాలు పాతు కావడానికి కారణం మన వారికి కళాదృష్టి లేకపోవడం. తరు సంతతిపై గౌరవం లేకపోవడం మాత్రమే కాదు, జనాభా పెరిగినకొంది పొలంమీద ఆళ పొంగి పొరలినది. మిషి అతని నాగలి, అవు, మేకా ఇవన్నీ సహజవృక్ష సంతతిపై దురాక్రమణ చేసినవి. గ్రామకంఠాలు, నమిష్టి అడవులు. పచ్చికబీళ్ళుకూడా వారు వదిలిపెట్టలేదు. ఇంతకూ చెల్లనుమాత్రమే కొట్టివేయడానికే అయినా వారు ఆ నేలలో లాభపాటి కాని సేద్యం చేశారు. కొన్నాళ్ళకు వాటిగతిని వాటికి వదిలిపెట్టారు. అనిశ్చితమైన మన అబద్ధవిధానం మన దేశీయ, రాష్ట్ర వనభూముల వినాశానికి దోహదం చేసింది; జరుగవలసిందేదో జరిగిపోయింది.

ఎక్కడో అక్కడా అక్కడా కనిపించే వరదల పొలంకోతలు ప్రమాదకరమైన స్థితికి చేరుకొన్నవి. గ్రామాల అడవులు పాడుకావడంతో గ్రామీణులు వంట చెరుకుకోసం ఇతరత్రా వెదకసాగారు. నేలకు నత్తువనిచ్చే పేదను విడకలుచేసి వంట కుపయోగించి వంటల తరుగుదలకు దారితీసారు. అందుతో ఉన్న చెట్లమీద నల్లా పడ్డారు. ప్రకృతిలోని సహజ సమన్వయం దెబ్బతిన్నది. అందుతో అతి వ్యయభరితమైన పాతం నేర్చుకుంటున్నాము.

ఇప్పుడు కావలసిందేమిటంటే, చెట్లు నాటడం ఎంత అగత్యమో గుర్తించి యావద్దేశస్థాయిలో తిరిగి వృక్షపునరావాస కల్పనకు యత్నించాలి. దీనికి ఆరంభం 1947 లో జరిగింది. ఢిల్లీరాష్ట్రంలో జయప్రదంగా వృక్షవాసనవారోత్సవం జరిగింది. మన జాతీయనాయకులు స్వర్గీయ జవహర్ లాల్ నెహ్రూ, రాజేంద్ర ప్రసాద్, అబుల్ కలాం ఆజాద్ ఇంకెందరు నాయకులతోనో కలసి ఆ ప్రథమ భారత వనమహోత్సవంలో పాల్గొన్నారు.

ఈ వారోత్సవ ప్రధానాశయం చెట్లు నాటడం జాతీయంగా ఎంత అవసరమో జనానికి తెలియజేసి వారిని అందుకు ఉన్ముఖులను చేయడం. ఆ ఆశయం చాల

పరకు నెరవేరింది. నన్యక్షేత్రాలలో అంట్లకోసం జనం ఎగబడ్డారు. చాల రాష్ట్రాల్లో ఈవారం విర్యాణ ప్రాతిపదికపై నడిచింది.

ఇది వగరాలకు, పట్టణాలకేకాక పల్లెలదాకా ప్రాకింది. చెల్లంటే మంచి పంటకూ, మంచి జీవనస్థాయికి, మంచి పశువులకు, మంచి అందమైన గ్రామాలకు మూలమన్న అంశం గ్రామస్థులకు గ్రాహ్యం అయ్యేట్లు చేసింది.

తర్వాత కె. ఎమ్. మున్సి పంచాయతీల వాల నామకరణంచేసిన ఈ వారోత్సవాలు మంచి ఫలితమే సాధించినవి. అయితే మరింత ఫలితం పొందాలంటే ఇంకొంత కృషి జరగాలి. మనజీవితంలో చెల్లు నాటడానికి ఎంత ప్రాముఖ్యమున్నదో జనం తప్పక తెలుసుకోవాలి. ఈ ఉత్సవం కేవలం లాంచనప్రాయంగా మారిపోరాదు.

ఇది మతసంబంధమైన పండుగలవలె ఒక రోజు రెండురోజులలో నడచి తర్వాత ఏ ఆర్థం, ప్రాముఖ్యంలేని ఆచారంగా మారకూడదు. శరు సంతానవృద్ధితై నిరంతరం కొనసాగే ఉద్యమాని కిది సంతేకం. చెల్లు నాటడం కేవలం నాందీ వాచకం. వాటికి తగిన జీవనవసతి కల్పించడం, అవి పాడుకాకుండా, మనిషో, పశువో నష్టపరచకుండా వాటిని కాపాడడం మొదలై నవన్నీ చేసేందుకు తగిన పరిజ్ఞానానికిది నాందీ.

ఈ వనమహోత్సవంలోని ప్రాముఖ్యాన్ని చాలామంది గ్రహించారన్నమాట నిజమే. కాని, దీనిగూర్చిన సమాచారం సామాన్యజనానికి తెలిసేలా ప్రచార కార్యక్రమం నడవాలి. అడవులు మన నేలకల్లి ఒడలిపై బట్టలుగా కప్పివేసి ఆర్య నాగరికతను తన ఒడిలో పోషించిన అలనాటి పవిత్రగత కథను వారికి జ్ఞాపకం చేయాలి. పొలంలో పంటదిగుబడి ఎలా తరుగుతూ పస్తున్నవో వారికి చెప్పాలి. ఒక పథకంలేకుండా, ఒక సమన్వితదృష్టిలేకుండా పశువుల పచ్చిక దీళ్ళను, వనభూములనుకూడా సేద్యం చేయించే మన గ్రామీణ ఆర్థికవ్యవస్థే ఇందుకు మూలం. జాతీయ ఆర్థికవ్యవస్థలో ఆ వనాల విలువ గ్రహించాలి. వంకలూ వాగులూ పొలాన్ని కోపివేయకుండా ఆపుతామి; వరదల ఉధృతిని అగ్ని స్త్రాయి. ఇక్కడి ఎండవేడికి కావలసిన నీడనూ, ఇక్కడ గాడ్పులకు తలచాటునూ కల్పిస్తాయి. అంతేకాక గ్రామాలకు అంచం చేకూరుస్తాయి-వనాదులు.

మరి ఈ ఉత్సవం క్రియాత్మకం కావాలి. రకరకాల అంట్లను చేకూర్చగల పెద్దపెద్ద వన్యజీవజాల ఏర్పడాలి. కావలసినవారందరకు అంట్లను సరఫరా చేయగలగాలి. మనకున్న వనరులన్నింటిని ఈ దారివెంట మళ్ళించాలి. చెట్లను నాటదలచుకొన్న వారందరికు సులువుగా, చౌకగా వారికి కావలసినవి లభ్యంకావాలి.

చెట్లను ఎలా నాటవలసిందీ, తర్వాత వాడినెలా ప్రోది చేయవలసిందీ, విరుద్ధ శక్తులనుంచి వానినెలా కాపాడుకోవలసిందీ-జనానికి సక్రమంగా బోధపరచాలి. తొలిరోజులలో ఈవిధమైన నలహాసహాయం ఎడతెరిపిలేకుండా జనానికి అందివ్వాలి.

వనమహోత్సవంలో బాలబాలికలు బాగా పాల్గొంటే బావివృక్షసంతతి కది దోహదకారి అవుతుంది. ప్రతి పాఠశాలలోనూ చెట్లు నాటటంగూర్చి ఓ ప్రత్యేక పాఠ్యప్రణాళిక ప్రవేశపెట్టాలి. ఉపాధ్యాయులూ, విద్యార్థులూ స్వయంగా తోటపని చేసి శ్రమమీసి గౌరవభావం అందరిలో నాటుకొనేలా చేయాలి. పాఠశాలాంటి పనిముట్లూ, ఆచనరమైనచోట నీరు తోడేందుకు తగిన పరికరాలూ ప్రతి పాఠశాలకూ సమకూర్చాలి. బాగా పని చేసినవారికి బహుమతులు ఏర్పాటుచేయాలి.

గ్రామాలలో అక్కడ అక్కడ ఒక్కో చెట్టు నాటడమే కాక పొలం ఉన్నచోట వనాలనే పెంచేలా చూడాలి. గాలి తాకిడికి అడ్డుగానూ, నీడ నిచ్చేవిగానూ మన గ్రామాలకు వనాల అవసరం. వనమహోత్సవ సమయంలో ఇలాంటిపనికి శ్రీకారం చుట్టాలి.

వృక్షవాసన పథకం అక్కడక్కడి అవసరాలకు అనుగుణంగా మెరుపు కొనేందుకు వీలుగా ఉండాలి. ఈ పథకం కేవలం పూలచెట్లు నాటడాకే పరిమితం కారదు. అది అందులో తప్పనిసరిభాగంగా ఉండవలసిందే. అయినా, కలపనిచ్చే చింత, వేప, శివు, తమ్మ లాంటి చెట్లను బంజరుభూములలో నాటాలి. పళ్ళనిచ్చే విమ్మ, నారింజ, బొప్పాయి, ఉనరిక, మామిడి, ఆరటిలాంటివానిని తోటలలోను. ఇళ్ళ ఆవరణలలోను నాటడంకూడా ఇందులో భాగం కావాలి.

వనమహోత్సవం ఏటలా క్రమానివృద్ధి చెందుతూ వస్తున్నది. ఈ ప్రజల ఉత్సాహాన్ని ఇలాగే పెంచుతూ రాగలిగితే మనదేశం మూలమూలాలరంగురంగుల

బంగారుపూలతో, లోహిత కుసుమాలతో, ఉదా ఆలరులతో, నీలి లతాంతాలతో, తెల్లటిపువ్వులతో ప్రకాశవంతమై దగధగలాడి పోగలదు. ఇందుకు అద్భుతకాలం వట్టదు. 18 వ శతాబ్దికి చెందిన ఒకానొక కవి సందేశంలోని నత్యాన్ని యువతరం గ్రహించగలదు :

“చెట్టు నాటువాడు వివసేనకుండోను
తరితరాల్పైన కరుణ గురియి :
ఇందువలన నాని నెరుగిని జనతతి
దావికాలమందు ప్రస్తుతించు.”

ప్రస్తుతం ఈ వనమహాత్మ్యం విభిన్నదేశాలలో, విభిన్న నామదేయాలతో వ్యవహార విభిన్నమైంది. ఆశయాలు ఒకదైనా తరవరకు వాటిపేర్లు ప్రధానం కావు. ఈ ఉత్సవాలు అంతర్జాతీయంగా నడుపుచున్న సమయం దిక్కుడు ఆనన్నమైనది. ఈ ఉత్సవంలో ప్రధానాంతర్యం శాశ్వతశాంతి చిహ్నంగా చెట్టును ప్రతిపాదించాలి. అంతర్జాతీయ సౌభ్రాత్రభావం, ప్రపంచశాంతిభావం ప్రతిదేశంలోని యువ జనం ప్రోదిచేయడం యోగ్యమైనది అయినదే శాల చెట్లచిత్రనాలను ఒకదేశం బిడిపిల్లలు మరొకదేశం బిడిపిల్లలకు పంపిపెట్టుకొనింది. ఆయా దేశాలపేరున వనాలను నిర్మించుకొనడం విద్యారూపంలో విజృంభిస్తోనే ఉంది. నమిబ్వి జేమనందా యరమూ, అంతర్జాతీయ పరస్పర స్నాన సంధాయకమూహాడా అవుతుంది. చాలాదేశాలు తమ జాతీయచిహ్నాలుగా కొన్నిచెట్లను, పామలను, పూలను ఎన్నుకొన్నవి. అలాంటివానిని ఇతరదేశవిద్యార్థులకు అందజేయడం స్నేహసహకార ప్రకటనకు సంకేతం కాగలదు. అంతర్జాతీయమైత్రీ వనాంతరాలను నిర్మించే లాంటి కార్యక్రమసరిగ్గా జనోపయోగానికై దేశాంతర సహకార స్నాన చిహ్నాలుగా చెట్లను నాటడంరూపంలో సరికొత్త యువ మనఃఫలకాలపై తప్పక చెరగని ముద్రలేయగలదు. ఇంతకూ అటవీ సమస్యలు ఏ ఒకదేశానికో పరిమితం కావు. ఎన్నెన్నిదేశాలకో చెందిన విశాలఖండాలుకు చెందినవివి. ఈ ఉత్సవాలు మరి అంతర్జాతీయస్థాయిలో సరికొత్త అటవీపరిజ్ఞానాన్ని ఒకరికొకరు ప్రధానంచేపే సమిష్టి పేదరికగా అది పనికిరాగలదు. తద్వారా ఒకదేశానికి మరొకదేశానికి మధ్య సమవగాహనం నమకూరగలదు.

చెట్లూ, వాటి ఆవాసం

అచ్చితంగా చెప్పే కాయలుకాయవివస్థ పూలచెట్లు. వాటిలో కొన్నిటిపూలు కన్ను చెదిరే రంగులతో ఉంటాయి. నీమనంతేనుం పద్మైద వంటివి. అలాగే వర కొన్నింటిపూలు వచ్చగా కనిపించకుండా ఉంటాయి. మంచిరంగుల పూలున్న చెట్లను "అలంకార పుష్పవృక్షైః" అని వర్గీకరించవచ్చు. మరి పూలు కనబడ కున్నా అందమైన కొమ్మలూ రెమ్మలూ ఆకులూ గుబురుగా ఉండి వాంఛనీయమైన వానిని "అలంకార వృక్షవృక్షైః" అనవచ్చును. మొదటివానిలో చాలవరకు ఆకురాల్చే చెట్లే. కొన్నిమాత్రమే ఎల్లప్పుడూ వచ్చగా ఉండేవి. మరి రెండవ రకంవి ఎప్పుడూ వచ్చగా ఉండేవే. చిక్కగా విస్తృతంగా కిక్కిరింపుచున్న ఈ చెట్లు బాటలప్రక్కన పొదవునా నీడ నిచ్చేందుకు నాటడానికి అనుకూలమైనవి. ఉద్యానాలకూ తగినవి.

అలంకార పుష్పవృక్షం జాబితాను ఓసారి పరిశీలిస్తే వాటిలో బహుకొద్ది మన దేశానికి చెందినవి. అధికభాగం విదేశాలనుంచి మదగాస్కర్, దక్షిణాఫ్రికా, దక్షిణ అమెరికా, జావా, మలయా, భారతదేశం వానినుంచి వచ్చినవి. వీటిలో నీమనంతేనుం, అర్జునగన్నేరు లాంటివి కొన్ని బహుళవ్యాప్తి చెందినవి. మిగతావి అనేకం సామాన్యులకు తెలియవు. వాటిని ప్రచురపరిచే ప్రయత్నం జరగలేదు. ఈ అందమైన చెట్లపేర్లను బాలబాలికలకు తప్పక నేర్పాలి. బడిపిల్లలను బృందాలుగా పురోధ్యానాలకు తీసుకొనివెళ్ళి బాగా పూతతోఉన్నప్పుడు వాటిని చూపించాలి.

అచ్చితంగా ఉండడమూ, అంతర్జాతీయ వ్యవహారంలో ఉండడమూనల్ల ఈచెట్ల లాటిన్ పేర్లనే వాడడం మంచిదేకాదు. మామూలుభాషలో మామూలుపేర్లు పెట్టుకొనడంలో తప్పులేదు. మనదేశపు పూలచెట్లలో చాలావాటికి మన పేర్లేవో ఉన్నవి. వాటిని ప్రచురపరచడమట్లాకే జరగాలి. అయితే విదేశచెట్లలో చాలావాటికి మన

పేర్లు లేవు. ఈ గ్రంథకర్త కొన్ని పేర్లు ఉపయోగించాడు. వీటిని విద్యాలయాల్లో, విశ్వకళాపరిషత్తులలో ఉద్యాన బోధనాలయాలలో మరుపుగా ప్రచురపరచవచ్చును. మన సగరోద్యానాలలో కొన్ని మాదిరిచెట్లను ఎన్నుకొని వానికి లాటిన్ పేర్లతో పాటు మనపేర్లనూ కలిపి వ్రాసి తగిలించవచ్చును. అప్పుడు మామూలు మనిషి కూడా వానిని గుర్తించగలడు.

పూలుపూయడం ఉష్ణోగ్రతతో సన్నిహితనంబంధం కలది. దక్షిణంనుంచి ఉత్తరానకు వెడుతుంటే ఆకారంలో పూలపూయడం అలంకారమవుతూ వస్తుంది. ఉత్తరంవేపు 'లాటియూడ్' ఒక్కొక్కటిగ్గి పెరిగినకొద్దీ ఈ వ్యవధి నాలుగు రోజులు పెరుగుతూ వస్తుంది. ఉదాహరణకు శీతశలో మామిడి దీసెంబరు ఆఖరువారంలో పూస్తుంది. అదే హైదరాబాదులో జనవరి తొలివారం పూస్తుంది. గుజరాతు, మధ్యభారతంలో ఫిబ్రవరి మొదటివారంలోను, మార్చి తొలివారం వంజాబులోను, మామిడి ఫిబ్రవరి వస్తుంది. వేవ చెట్టేమో ముంబాయిలో జనవరి తొలివారంలోను, మైసూరులో ఫిబ్రవరి తొలివారంలోను, మధ్యభారతంలో మార్చి మొదటివారంలోను, వంజాబు ఉత్తరభారతంలో ఏప్రిల్ మొదటివారంలోను, హిమాలయప్రాంత భూముల్లో మే తొలివారంలోను పూత వడుతుంది. చింత తమ్మ పూతకాలంలోకూడా ఈ వ్యత్యాసం కనబడుతుంది. అఖిలభారత పరివర్తన పరీక్షన వధకంక్రింద నాలుగుచెట్లను-మాచి, వేవ, చింత, తమ్మ-పూతకాలం గూర్చిన వివరాలకోసం ఎన్నుకొన్నారు. ఈ చెట్లు అన్నిరాష్ట్రాలలోనూ ఉన్నవి. కన్యాకుమారినుంచి హిమాలయందాకా ఉన్న ఇవి విజయైన జాతీయవృక్షాలనుకో వచ్చును. అఖిలభారతవ్యాప్తి కల చెట్టివి.

మామిడి పూతవర్షదం దక్షిణగ్రంథి (80° N Latitude) దీసెంబరు తొలివారంకాగా, ఉత్తరాగ్రంథి (30° N Latitude) మార్చి తొలివారంలో జరుగుతుంది. అంటే తొందలై రోజుల వ్యత్యాసం ఉందన్నమాట. మరొకవిధంగాచెప్తే ప్రతిఒక్క డిగ్రీ తగ్గినకొలది నాలుగురోజులు అలంకారమవుతుందన్నమాట. ఉత్తర అమెరికాకు చెందిన హాప్పిన్స్ ప్రతిపాదించిన 'బయో క్లెమాటిక్ లా' (జీవ వాతావరణసూత్రం)తో ఇది సరిపోవడం కుతూహలజనక మవుతున్నది. ఈ

నాగుచెట్ల పూతకాలంలోని వ్యత్యాసం మిగతాచెట్ల విషయంలోనూ చాలవరకు సరిపడుతుంది.

అలంకారవృక్షాలను కళాత్మకదృష్టితో నాటడం వృక్ష వాతావరణసంబంధ పరిజ్ఞానానికి ఎంతో సన్నిహితత్వం కలిపి. కాబట్టి ఈ పథకం వేసేవారికి ఆ పరిజ్ఞానం అవసరం. భూసారం, నీటివనరులు, వర్షపాతం, నదులు, కాలువలు, చెరువులు, ఉష్ణోగ్రత ఇవన్నీ చెట్ల పెరుగుదలలో ప్రధానపాత్ర వహిస్తాయి. చెట్లను వానివాని సహజపరిసరాలకు అనువైనచోట నాటాలి. 40 అంగుళాల వర్షపాతం, తడి వాతావరణం కలిగి ఉన్నచోట కొన్నిచెట్లు నియవగలవు; ఏటి ఒడ్డునగాని, కాలువ గట్లపైగాని బ్రతుకగలవు. వర్షపాతం తక్కువగా ఉన్నచోట్ల నీరుకట్టి పెంచవచ్చునుగాని, తడితావులలో పెరిగినంతగా ఇవి పెరుగలేవు. అలాంటివానిని ఇలాంటిచోట వేయనేకూడదని అర్థంకాదు గాని, అందుకుతగిన నీటివనరులుండాలి. అయితే అవి తమ సమగ్రసంపూర్ణ ప్రమాదానికి లోబడగవు. కాని చిన్న ఇంటి ఆవరణలుగల వాని దృష్టితోచూస్తే ఇదికూడా ఒకందుకు చేరే. తెంగాలులో చుహావృక్షంగా కనిపించే వరగాని పంజాబు ఉత్తరప్రదేశ్ ప్రాంతాల్లో మధ్యరకం చెట్టుగా ఉంటుంది. విభిన్న పరిసరాలలో పెంచడానికి అనువైనచెట్లను ఇక్కడ ఇస్తున్నాము.

తడితావులకు తగిన అలంకార పుష్పవృక్షాలు

పేరు	పుట్టిన దేశం	పూత నెలలు	పూలరంగు
దాశా <i>Amherstia nobilis</i>	బర్మా	మార్చి	బిగాలు చుక్కలు రోజారంగు
బోడంట	ఇండియా	మార్చి-ఏప్రిల్	తెలుపు, రోజారంగు
కాంచనం	పెన్ ఇండిస్	ఏప్రిల్-మార్చి	ఎరుపు
కొండరొజా	"	"	"
" మరొరకం	"	"	రోజారంగు
జావారాజ్	సిరొన్	మే-జూన్	రోహితం
"	జావా	"	రోజారంగు
"	ఇండియాలో	"	రక్తవర్ణం

కలిమి	మదగాస్కర్	అక్టోబరు-నవంబరు	నారింజ
	వెస్ట్ ఇండిన్	మార్చి-ఏప్రిల్	నీలం
వరగోగు	ఇండియా	ఏప్రిల్-మే,	ఊదా
		జూలై-సెప్టెంబర్	
చెన్నంగి	"	"	తెలుపు
కొండశంగేడు తీగ	మదగాస్కర్	మార్చి	ఊదా
వీరుసుంకేనుల	మదగాస్కర్	ఏప్రిల్-జూన్	నారింజ
కొండచింత	మలయా	అక్టోబరు	బంగారురంగు
నిద్రగన్నేడు	బెజిల్	మార్చి-సెప్టెంబరు	లేతగులాబిరంగు
అశోకం	ఇండియా	ఏప్రిల్-మార్చి	నారింజరంగు
బంగాళాదుంప చెట్టు	బెజిల్	ఏడాది పొడవునా	తెలుపు ఊదా
		ముఖ్యంగా	లేతనీలం
		అక్టోబరు	

పొడి వాతావరణంలో తగిన అలంకార పుష్పవృక్షాలు

పేరు	దేశం	పూతకాలం	పూలరంగు
వత్సరి	ఆఫ్రికా (ట్రాపికల్)	ఏప్రిల్-మార్చి	నారింజ ఎరుపు
స్టెట్యూరియా	ఇండియా	ఏప్రిల్-మే	"
కొలరా	ఆస్ట్రేలియా	అక్టోబరు-నవంబరు	వసుపు
మోదుగు	ఇండియా	మార్చి	రక్తవర్ణం
కేల	"	ఏప్రిల్-మే	వసుపు
విరిగి	"	ఏడాది పొడవునా	నారింజ
		ముఖ్యంగా	
		జనవరి-మార్చి	
అడవిబూదగు	"	మార్చి	వసుపు
కొండగోగు అశోకు			
బాడిదె	"	ఏప్రిల్-మార్చి	రక్తవర్ణం
(మోరకం)	"	ఏప్రిల్	ఎరుపు
నీలసుంకేనుల	బెజిల్	మార్చి-ఏప్రిల్	ఊదా నీలం
(నీలిగుల్మహర్)			

వన	ఇండియా	ఏనెర్	
వెయ్యివరకూలు	దక్షిణ ఆమెరికా	మార్పి-ఏనెర్	
		జాలై-అక్టోబరు	తెలుపు
కానుగు	ఇండియా	మే	పొటలపర్లం
పై తోడియోనిలోనికా ఆఫ్రికా (ద్రోనికర్)		ఏప్రిల్-మార్చి	నారింజ
(<i>Spathadia Nilotica</i>)			
లామూరా	ఇండియా	మే	లేత ఊదా
గంగలేగు (రావి)	,,	ఏడాది పొడవునా	వసుపు
		ముఖ్యంగా	ఎరుపుకలసిన ఊదా
		అక్టోబరు-నవంబరు	

అనావృష్టికి తట్టుకునేవి

అరిసెన	ఆకులు రాల్చే చెట్లు బాగా విస్తరిస్తుంది. త్వరగా పెరుగుతుంది. 40-60 అడుగులవాకా. పంజాబు, రాజస్థాన్, దక్షిణ ఇరాన్‌లో ఎక్కువ. కొంతవరకు పీటి ఎర్రత్తి తట్టుకో గలుగుతుంది.
మోదుగు	మధ్యతరంగా ఉంటుంది. ఆకులు రాలిస్తుంది. మార్చిలో ఎర్రటి పూలు విరగబూస్తాయి. ఎంత పీటి యెర్రడినైనా తట్టుకొంటుంది.
రేం	మధ్యతరం ప్రమాణం. ఆకులు రాలిస్తుంది. 30, 40 అడుగులు ఎత్తుంటుంది. మేలో బంగారుపూలు పూస్తుంది.
(<i>Cassia fistula</i>)	ఎప్పుడూ వచ్చగా కనిపించే వర్షదా వచ్చగా ఉండే చెట్లు.
నరవ లేత వరుక	50-80 అడుగుల ఎత్తు. మూడులాంటి పొడుగుల ఆకులు. అప్రేలియా జన్మవ్వం. ఇసుకతెరనేలలో పెరుగుతుంది. పంజాబు రాజస్థాన్‌లో ఎక్కువ.
(<i>Casuarina equisetifolia</i>)	పొడవుగా, ఎప్పుడూ వచ్చగా ఉండే చెట్లు. పంజాబు ఇరాక్ దేశాల్లో బహుళ వ్యాప్తి.
ఎయ్యిగడ్డి చెట్టు	ఆకులు రాల్చే చెట్లు. 20-40 అడుగుల ఎత్తు పెరుగుతుంది.
(<i>Eucalyptus citriodora</i>)	మార్చిలో ఊదాపూత. పంజాబు రాజస్థాన్‌లో వ్యాప్తి.
అరకవేప	ఆకులు రాలిస్తుంది. మధ్యతరం ఎత్తు. అందమైన తుకలాంటి ఆకులు. త్వరగా పెరుగుతుంది. ఎంత పీటి యెర్రడినైనా ఓర్చుకుంటుంది. మెక్సికోదేశం.
(<i>Melia Azadirach</i>)	
సీమపాపి	
(<i>Prosopis juliflora</i>)	

పూరిక

(*Morus Indica*)

ఖర్జూరం

(*Phoenix dactylifera*)

పెద్దవరగోగు

(*Salvadora Persica*)

మల్బరీ రకం. వంజాడు, సిరియా, దక్షిణ ఇరాక్ లో
హెచ్చు.

వర్షాను పాకిస్తాన్, ఇరాన్, ఇరాక్ లో విస్తారమున్నది.
ఎన్నడూ వచ్చుగా ఉంటుంది. చిన్నది.

బాదామి వాడుగా చిక్కని ఆకులు ఎంత కాటకమైనా
వరవారేదు. వర్షాను పాకిస్తాన్, ఇరాక్ లో హెచ్చు.

ఉప్పు పుర్రలలో బలికేది

వేవ

(*Azadirachta indica*)

మోదుగు

(*Butea Frondosa*)

ఇప్పచెట్టు

(*Bassia latifolia*)

నిమ్మగడ్డి

(*Eucalyptus citriodora*)

ఖర్జూరం

(*Phoenix dactylifera*)

ఉసిరిక

(*Phyllanthus emblica*)

కావ

(*Pridium guava*)

ఎర్రనిరి

(*Tamarix articulata*)

గంగరావి

(*Thespesia Papulosa*)

ఉప్పునేలయినా వరవారేదు.

ఎంత ఉప్పు వర్షయినా వరవారేదు. చవిటినేలలో బ్రతికే
ఒకే చెట్టు-నిజావికి.

ఉప్పునేలలో బతుకుతుంది. మంచి కలవ, తినే వల్ల ఇస్తుంది.
ఆ వర్షరసం మిరియలెట్టి పారా తయారుచేస్తారు.

ఉప్పును ఉట్టకుంటుంది. ఇరాకులోను పెరుగుతుంది.

గడ్డినేలలో పెరుగుతుంది.

కాస్త ఉప్పుటోంగే నేలయినా బతుకుతుంది.

కాస్త చాటినేలలోనూ పెరుగును.

గడ్డినునేల ఉప్పునేలలో పెరుగుతుంది.

కేరళవంశాధిపతుల వద్ద విలివివ నీటిలో పెరుగుతుంది.

బురదనేలలో నీరు విలిచినతావులో పెరిగేవి

యాకొలిప్తా రకం

(*E. rostrata*)

వీటిపాల

(*Salix tetraperna*)

బురదనేలలోవేస్తే నీటిని బాగా నీళ్లుకునే చెట్టు.

నీటిదళని పెంచడానికి అనుకూలమైనది.

బిచ్చి బిహిషాం

(*Salix babylonica*)

ఎర్రనిరి (రకం)

(*Tamarix* Sp)

ఱరటి

(*Plantains*)

పై దానివలనే నీటిదరి పెరిగిచెట్టు.

నీ రెంక విరిచినచోదైన పెరుగుతుంది.

పెరల్చాటి ఆకులు నీటిని నీచుకునేశక్తి గలవి.

తేనె నిచ్చే చెట్లు

కాంచనం (*Bauhinia purpurea*)

కాలిల్ లాన్స్ (*Callistemon lanceolatum*)

హార్స్ చెస్ట్ నట్ (*Aesculus indica*)

నేరేడు (*Eugenia jambolana*)

బోరంబ (*Bauhinia variegata*)

చేప (*Azadirachta indica*)

ఎర్రనిన్ను (*Dalbergia sissoo*)

కుంకుడు (*Sapindu*)

నందిచెట్టు (*Cedrela tuna*)

ఉలిమిరి (*Crataeva religiosa*)

పై కొదితాలోని చెట్లలో అధికభాగం తడి వాతావరణంకల ప్రాంతాలకు అనుకూలమైనవి. అధిక వర్షపాతమూ, ఎక్కువ తడి గాలి కల ప్రాంతాలకు చెందినవి గనుక. అలాకాక, వీరు తక్కువైన తట్టుకోగలవి అలాంటిప్రాంతాలకు చెందినవి. అవి అందుకు అనువుగా పరిణామం, పరిపర్తనం చెందికన్నవి. వీటిలో కొన్ని మనదేశానికి చెందినవి. ఇవి నీటివనరులు లేనట్టి వేడిగాయలు వీచే చెట్ల ప్రాంతాలకు చాలా అనుకూలమైనవి. అంటే అవి ఉన్న ప్రాంతాలలోతప్ప పెరగనవికాదు. అలాంటిచోట పెరగగలవని మాత్రమే. శీతలప్రాంతాలలోనూ అవి బాగానే పరిగలవు.

కాచవలు, నడులు, చెరువులులాంటి వానిగట్లపైన కడిమి, ఎల్లో, ముఖ్య లాంటివి పెంచడం ఏమైనా మంచిది. ముఖ్యనే 'నీనా బాలోట్రి' అని అంటారు. అదంత పెద్దదికాదు. ఆకులు రాలే చెట్టు. దానిఆకులు వివిధవర్ష కాలితాలై అందంగా ఉంటాయి. హిమాచలప్రదేశ్ లోని కాంగ్రాజిల్లాలో కేరళకు ఉపయోగిస్తున్నారు ఈ చెట్టును.

బురదగా నీరు విరిచి ఉన్న తావులలో కొన్నిచెట్లుమాత్రమే పెరుగగలవు. వర్షము పోకిస్తానోలోని ఎగువ ఊరిం కాలువవద్దనున్న నీరు విరిచినతావుల్లో ఇవి బాగా పెరిగినవి. అలాంటితావులకు పిల్లో, చింతకాతిచి తగినవి. తగినంత రక్షణ ఉంటే అరటివికూడా పెంచిమాడవచ్చు. మనగ్రామాల్లో తావులముందు బురద నేల తయారవుతుంది. అలాంటిచోట్ల వాటిని ఎండిపోజేసేందుకు కూడా వీటిని పెంచవచ్చును. ఇలాంటి బురదగుండు లేర్పడినచోట చెట్లు నాటి, వాటిని పశువులు తినిపోకుండా ఇటుక గోడలతో కంచె కట్టాలి. పైన చెప్పిన చెట్లే ఇక్కడ జేయాలి. వీరింకిపోవడానికి గోతులు త్రవ్వినా ఫలితంలేనిచోట్లకూడా ఈ చెట్లు నాటడం సత్ఫలితాల నివ్వవచ్చును.

వృక్షజీవితంలో భూమితరం చాలా ప్రాచాన్యం వహిస్తుంది. మిక్కిలా బాగా ఎండిపోయి, ఇసుకా బంకమన్నుచేరిన నేల చెట్లు పెరుగుదలకు అత్యుత్తమం. వీళ్లు విరిచిన పల్లంనేలల్లో చెట్లు, గిడనబారిపోతాయి. సారహీనమైన ఇసుకపొర కేలలోనూ కొన్నిచెట్లు పెరుగగలవు. లెగుమినోనే కుటుంబానికి చెందినవాటిలో ఇలాంటి వెక్కువ. వీని వేళ్ళలో కొన్ని క్రిములుండి వాతావరణంలోని నీత్ర జనివి గ్రహించి చెట్టుకు అందిస్తుంటుంది. ఉప్పురాడినేలల్లో పెరిగేటి కొన్ని మొదగు లాంటివి. చెట్లు పెరగడాన్నిబట్టి అక్కడినేల తరం ఏదో నిజానికి చెప్ప వచ్చును. మరికొన్నేమో మట్టి తక్కువగా ఉన్న గురుమనేలల్లో పెరిగొచ్చు. ఇదవి బొదగు (కొండ బొదగు), శం, నీరువాచి, అదవి గన్నేరు లాంటివి ఇందు లోనివి. మధ్యభారతంలోను, రాజస్థాన్‌లోను కనిపించే బోడికొండలను అచ్చా విలవజేయడానికి ఇవి చాలా అనుకూలమయిన చెట్లు.

పశువులు, ముఖ్యంగా మేకలు లేతమొక్కలకు ప్రధాన శత్రువులు. శంవాంబ వానిలో ఒకరకమయిన ర.సాయనపదార్థం ఉండి పశువులకు ఇంపితం కావు. మేకలు, ఆవులు, గేరెలాంటివి వాటి అంజును ముట్టవు. తింటే ఇక వానికి విరేచనాలు పట్టకోగలవు. బాబట్టే ఈ చెట్లను బంజర్లలో-కంచెలవేసి కాపాడ లేనిచోట వీనిని వేయవచ్చును.

హిమరేఖ అన్నదొక భావనమాత్రమయిన రేఖ. అది వెళ్ళేచోట క్రింది జిల్లా లలో ఎప్పుడూ మంచు కురవదు. ఈ రేఖ స్థూలంగా ఉత్తరప్రదేశ్‌లోని హిమా

లయ ఉప భూములనుంచి వంజాబు తూర్పు జిల్లాలవాకా వెడుతుంది. ఈ రేఖకు పైన మామూలుచెట్లు బ్రతుకవు. శీతకాలంలో తగినంత రక్షణఇస్తే బ్రిటిని మంచు కురిసేచోట ఇవి తమ సంతతిని విస్తరింపజెయ్యలేవు. ఇందువల్లనే 1900 ఉత్తరప్రదేశ్ లోకూడా అతి తక్కువగా విత్తనా లివ్వగలదు. తది వాకా వరణానికి తగిన వివి. ఇచ్చిన జాబితాలో 12 రకాలచెట్లు ఆఫ్రికా, మదగాస్కార్, జావా, పెస్టెఇండిస్, మలయా, బర్మాలలాంటి దేశాలకు చెందినవి. ఇవి కాశ్మీరం లోనూ, హిమాలయప్రాంతాలలోనూ సరిగా పెరగవు. ఈ విషయంలో ఉత్తర ప్రదేశ్, బీహారు, బెంగాలు, మదరాసు, మహారాష్ట్రలలాంటి ప్రాంతాలు చాలా అదృష్టం కలవి. ఆ ప్రాంతాలలో నాదానికి అనువైన చెట్లరకాలు అనేకంగా ఉన్నవి. ఉత్తరాదిలోకన్నా ఈ పర్వతప్రాంతాలలో అక్కడ పుట్టిపెరిగి ఆ వాకా వరణానికి అలవాటు పడిపోయినవాటినే వేయాలి.

అశోకం

Polyalthia longifolia Benth and Hook. f.

కటుకం : అన్నోనాసియా ANNONACEAE

మరో వాడుకపేరు : ఆకుఫల

మనదేశంలో వాడుక పేరు : హిందీ - అశోక ; (దేవదార్)

బెంగాలీ - దేవదారు

మలయాళం - కొడబ

ఉత్తరాది - దేవదార్

దక్షిణాది - అశోకం

పొల్వొల్లియాతో రెండు గ్రీకుమాట ఇన్నవి. పోలీ అంటే అధికం లేక అనేకం. లల్లియా అంటే చికిత్సలు. అనేక చికిత్సలకు పనికివచ్చేది అన్న ఈ పేరు మందులకు పనికివస్తుందని సూచిస్తుంది. లాంగిపోలియా అనే లాటిన్ మాట పెద్ద ఆకులకు చెందినది.

పరివ్యాప్తి : సిలోన్, బెంగాలుకు చెందినది. ఈ దక్షిణాది చివర విపరీతంగా ఉన్నది. తూర్పున సర్వసామాన్యంగా కనబడే చెట్టు.

దాఖలేఖలు : పిల్లప్పుడూ పచ్చగా ఉంటుంది. నిటారయిన మొదలు ; వన్నటి కొమ్మలు అటూ ఇటూ, నమానంగా పిరమిడ్ లా ఉన్న శిఖరం.

అందింగా కత్తుల్లా ఉన్న ఆకులు కొనలుదేరి ఉంటాయి. ప్రక్కలు తరగల్లా ఉంటాయి, లేత ఆకుపచ్చరంగులో చివుళ్లుగా ఉన్నప్పుడు గజాలా మెతురు లోపలి పోయేలా గుబురుగా పెరిగిఉంటాయి.

చుక్కల్లాంటి పూలు పసుపు కలిపిన పచ్చరంగులో కనబడకుండా ఉంటాయి. పొడగ్గా నన్నగా ఉన్న కాదల కాపు పిటవరినుంచి ఏప్రెల్ దాకా ఇవి కవిపస్తాయి.

పళ్ళికాకం జ్యూలై . అవి కోడుగుడ్డు ఆకారం కలవి.

క్రిందికి వాలిన రెమ్మలతో గజ ననలతో అందంగా కవిపించే స్తంభంలాంటి ఈ చెట్టు బాటలప్రక్కకు చాలా బాగుంటుంది. దీనితోటనుంచి మంచి నార వస్తుంది. తేలికగా, మెత్తగా వంగే దీని కర్రను మద్దెలలాంటి వానికి, పెప్పిళ్లు.

అరటికాయ (Polyalthia Longifolia)

పెద్దెలు మొదలయినవానికి ఉపయోగిస్తారు. వండిన పళ్లను రాత్రి గబ్బిలలు తింటాయి. పరునాటిప్రొద్దుట చుట్టూ విత్తనాలు చెదరిపడి ఉంటాయి. ద్వారాకూ వానికి దీని ఆకుల తోరణాలను పండుగ పద్ధాంతలో ఆలంకరిస్తారు.

ఇది ఆనలు ఆశోకం (*Saraca Indica*) కాదు. పేరుషుణ్ణి అలా ఆషకో కూడదు.

శోటపనికి నూచనలు : కుండీరలో జ్యాలై లో విత్తనాలు వాటి తగివంత పెరిగక తీసి దియట నటాని.

దక్షిణంపేపు ఆవరణం గోదకు 15 అంగుల వ్యవధానంతో నాటితే ఎండనూ, దుమ్మునూ రావీదు. గాలిని అప్రతుంది. ఉద్యానాలలో ఇళ్ళలో కంచెలకు చక్కటి చెట్టిది.

అడవిగన్నేరు (వెయ్యివరహాయి)

Plumeria alba Linn.

దేవుని పేరు :

APOCYANACEAE

మగతా వాడుక పేరు :

పగోడాచెట్టు.

మనదేశంలో వాడుక పేరు : కమిళం - పెరు, పెరుమల్లారి, పెరుంగళి ;

తెలుగు : వెయ్యివరహాయి ;

సంస్కృతం : శానకరవీరం.

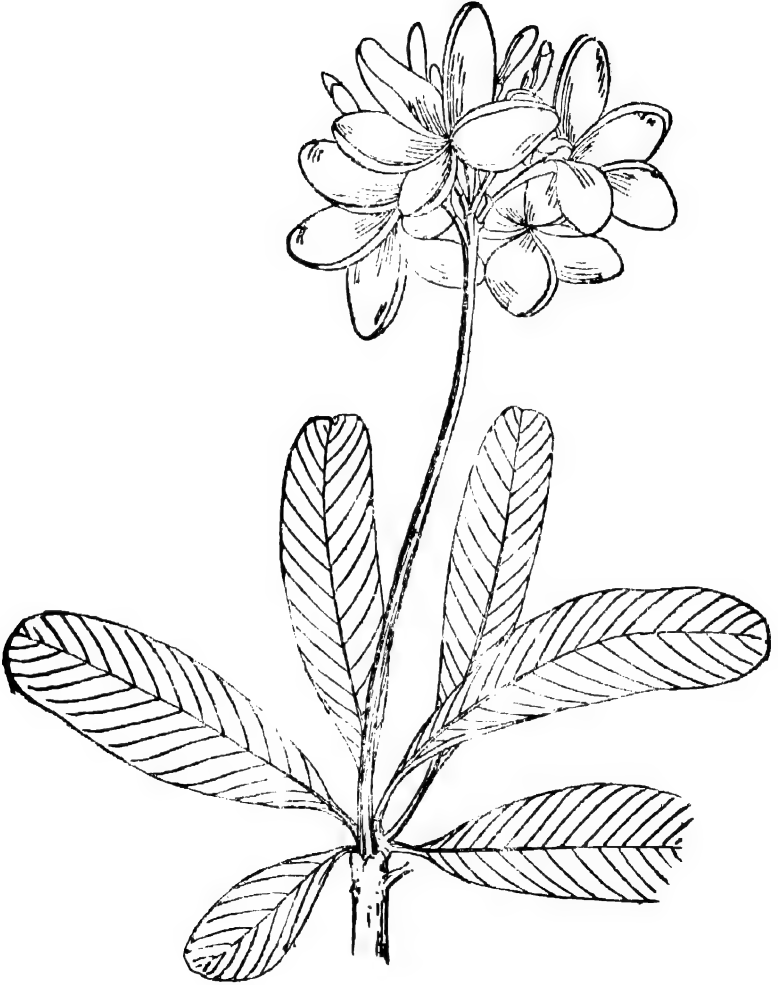
వరివ్యాప్తి : దేశమంతా వ్యాపించింది. మెక్సికో జన్మస్థలం.

దాపురేఖలు : గన్నేరుకంటే చిన్నది. ముదురు పచ్చని గుత్తులు గుత్తులుగా ఉన్న ఆకులు. వానికింద జూబా.

మంచి వాసనగల పూలు. పసుపు మధ్యలోలేని తెల్లటిరంగు. మార్చి ఏప్రిల్లోనూ, మరోసారి జూలైంచి అక్టోబరుదాకానే ఈ చెట్టు పూస్తుంది.

ప్రపంచ వర్గంలో సుందరతరమైనది. దావాపు ఎప్పుడూ పచ్చగా ఉంటుంది. ఇందులో ఎన్నో సంకరజాతివి. 'టూబర్క్యులాటా' మాగ్నిఫికా. లూటియో_లాంటివి చాలా ఉన్నవి. కలకత్తాలోని అగ్రీ హార్టీ కల్చరల్ సొసైటీ ఉద్యానంలో ఇవి లభిస్తాయి. పూత పట్టినప్పుడు వీటిలో కొన్నిటిని చూచాను. కొన్ని చాలా అందమైనవి. మామూలు వాటికంటే చాలా పెద్దపూలుగలవి. మదరాసు వీచిలో ఈ చెట్లదారొకటి చక్కనిది కలదు.

శ్రీ. ప. సూరనలు : కొమ్మలు నరికి నాటి సులువుగా పెంచవచ్చు. ఇళ్ళ ఆవరణలకు చాలా అనుకూలమైనది.

అడవిగన్నేరు (Plumeria Alba)

అర్హత గన్నేరు

Plumeria acutifolia Poir. (Syn. *P. rubra* Linn. Forma *acutifolia* Poiret).

కటుంబం :

APOCYANACEAE

మిగత వాడుకపేర్లు : శ్రంగిపానీ, చంప, వగోదా.

మనదేశంలో వాడుకపేర్లు : హిందీ - చమేలీ, గులేచిన్ ;

ఆస్సామీ - గతోచీ ;

బెంగాలీ - దాలిమాఫూలా ;

కన్నడం - కాడునింపెగె ;

గుజరాతీ - దోలోచంపో ;

మళయాళం - అరళి, వెళ్ళవంవకన్ ;

మరాఠీ - ఖైర్ చంప ;

తమిళం - ఇలత్తదారి, పెరుంగాలీ ;

తెలుగు - అర్హత గన్నేరు ;

ఒరియా - గోలోచి.

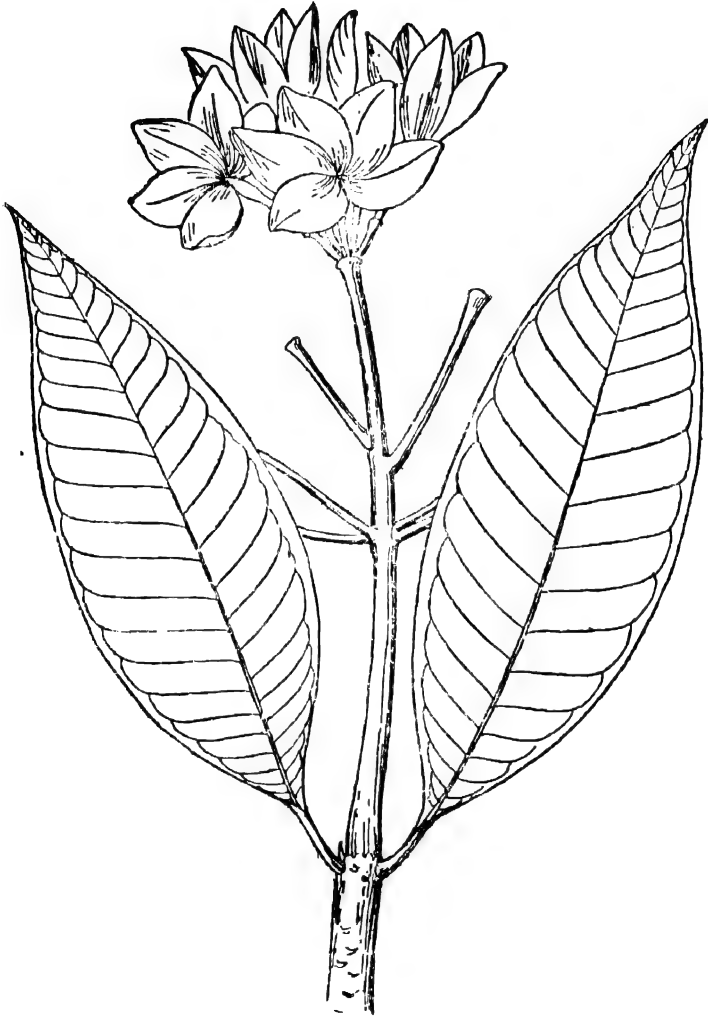
చారెన్‌ప్లమే అనే ప్రెంచి వృక్షశాస్త్రజ్ఞునిపేర వుమేరియా వచ్చింది. అయితే పోలియా అన్నది కూచిగా ఉన్న పత్రాగ్రాంతుబట్టి.

వరివ్యాపి : మెక్సికో. గొతమేలాలలోపుట్టి మనదేశమంతటా పెరుగుతున్నది.

భూభరణి : ఆకులు రాల్చే చిన్నచెట్టు. వంకర మొదలు. కమ్మపెడితే బెరడులోనుంచి పాలుకారుతుంది. తెల్లటి మొదలూ కొమ్మలూ ఉండి మన్నం పూపినట్టుండేరకం తిరువనంతపురంలో ఎక్కువగా కనబడుతుంది.

ఆకులు పెద్దవి. క్రిందా పైనా కూచిగా ఉండి వదులు వెడల్పుగా అటూ ఇటూ కవిపించే ఈనెలతో ఉంటాయి. పొడుగుటి కొమ్మల తుదల్లో గుత్తులుగా మొలుస్తాయి. దీసెందిరునుంచి వానకాలండాకా ఆకులు రాలిపోతాయి. లేత మొక్కలుమాత్రం ఆకులతో ఏడాదిపాడవునా ఆకర్షకంగా ఉంటాయి.

పూల వదులు వసువుగా మిగతా తెల్లగా. సువాసవగా, ఆ వైపుకు గుత్తులుగా పూస్తాయి. దళాలు ఒకొక్కప్పుడు క్రిందివేపు రోజారంగుతో ఉంటాయి. పూక

అర్చిత గన్నేరు (Plumeria Acutifolia)

కాలం మరి ఏమెల్, జ్యాలై నుంచి ఆక్టోబరుదాకా పుమపుమలాడే దీవిపూలు విరిసి విప్పారి నేలమీద ఏడాదిపొడవునా రాలి పడుతుంటాయి. జనాదరణ కిదే కారణం.

బోడుగాటి కాడ వేయకుండాగా దానికి రెండుకొమ్మల్లా కాయలుంటాయి. గింజలు పట్టుకుచ్చలాంటి దానినడుమ ఉంటాయి. మనదేశంలో ఇది అరుదుగా కాస్తుంది, గింజల విస్తుంది.

అలంకారార్థం నాటడానికి బాగా సనికివస్తుంది. తరుచు దేవళాలతో సన్నిహిత మైనది. దీవిబెర్రడు జ్వరాలకు మందు ; గాయాలను మాన్పుతుంది. పట్టువేస్తే కణితిలాంటివి కరిగిపోతాయి. మాంచి విరేచనకారి కూడా.

శ్రీ. ప. నూచనల : జ్యాలై ఆగస్టులో కొమ్మలు నరికి నాటి పెండవచ్చు. నాటేముందరి వాడనివ్వాలి. 20 అంగుళాలకంటే మించిన వర్షపాతంగలచోట్ల ఇసుక గరుననేలలో పెరుగుతుంది. మనదేశంలో దీనిని “జీవితవృక్షంగా” పూజిస్తారు. వేళ్ళు పైకి వచ్చేట్టు నేలను త్రివ్వినా పెరుగుతుంది, పూస్తుంది. వాడి పోదు. దావిచిత్తీసి మరొకచోట నాటినా ఏమీ కానట్టే తిరిగి పెరుగుతుంది.

కార్కు చెట్టు (కవుకి)

Millingtonia hortensis Linn. f.

తమిళం :

BIGNONIACEAE

మనదేశంలో వాడుకపేర్లు : హిందీ - ఆకాశ్ నీమ్, మిని చెంపేరీ,

నీమ్ చమేరీ;

బెంగాలీ - ఆకాశ్ నీమ్, కాల్కగచ్,

మిని చెంపేరీ;

కన్నడం - బెరతు;

మళయాళం - కాపేశం;

మరాఠీ - ఆకాశ్ నింట్, కల్లానింట్,

మిని చెంపేరీ;

ఒరియా - బత్తేని, రియారీ, మల్ మల్,

నీతాహర;

తమిళం - కార్కు, మరప్పర్ల, కాటుమర్ల;

తెలుగు - కవుకి (ఆకాశ్ మర్ల).

18 వ శతాబ్ది అంగ్ల వృక్షశాస్త్రజ్ఞుడు టి. మిలింగ్టన్ పేర విరింగ్టనియా అన్నారు. హార్బెన్సిస్ అన్న లాటిన్ మాటకు అర్థం ఉద్యానవనంబంది అవి.

దాపురేఖలు : పొడవుగా నిటారుగా ఎప్పుడూ పచ్చగా ఉంటుంది. అరి వై అడుగులదాకా ఎత్తు పెరిగి, చిన్నశిఖరం పసుపు కలపిన బూడిదరంగుతో రబ్బరు లాంటి బెరడు. కిందికి వాలే కొమ్మలు ముదురుపచ్చ రెమ్మలు.

అకులు పెద్దవి, అందులో ఎన్నో చిన్న అకులు. ఇవి 1-3 అంగుళాల పొడవు. అకులు రాలి జవవరి మార్పిలో తిరిగి చిగిరిస్తుంది.

పూలు వెండిలాంటి తెలుపు. రాత్రి మంచివాసన. కొమ్మలచివర నవంబరు-డిసెంబరులోనూ, తిరిగి ఏప్రిల్-జూన్ లోనూ పూస్తాయి. విడిసీ విడగగానే నేల మీద రాలి పరచుకుంటాయి.

కొర్రుపెట్ట (Millingtonia Hortensis)

కాయలు మృదువుగా దబ్బగా రెండువేపులా కూడుగా ఉండి పండగానే రెండుగా చిట్లుతాయి. ఇక్కడ సులువుగా ఈ చెట్లు కాయవు. దీనిగింజలు పలచగా, దబ్బగా వెడల్పుయిన సున్నితమైన దబ్బలతో ఉంటాయి.

అలంకారార్థం ఇండియా అంకటా పెంచుతున్నారు. కర్ర కుప్పీలూ, బల్లలూ వగైరాలకు, నగిషీపనులకు పనికివస్తుంది. చొకరకం కాక్కు (దిరడా)లకు బెరడు వాడతారు. ఇందులోని జిగురు విసేతమైన చేదు. ఇండోనేషియాలో జ్వరచికిత్సకు ఉపయోగిస్తారట.

డా. ప. సూరనలు : మనదేశంలో గింజ లాఢీరావుగనక దుంపలద్వారా, కొమ్మలద్వారా పెంచుతారు. పై పై వేళ్ళూ వాటిప్రక్క దంపలూ ఉంటాయి. ఆ పిలకలు త్రవ్వి తిరిగి నాటుతారు. విత్తనం దొరికేచోట నాటవచ్చును. పిలక లయితే ఓ ఏడాది తర్వాత తిరిగి నాటాలి.

దీనికర్ర పెరును. పైనుగాలికి తట్టుకోలేదు. అయితే గబగబా పెరుగుతుంది గనుక ఆ నష్టం భర్తీ అవుతుంది. నట్నాల వీధులుప్రక్క నాటానికి అనువైనది. లక్నోలో ఈ చెట్టుపేర ఒకతరుసంక్తి చక్కగా కానవస్తుంది.

మొండిగా, గబగబా పెరిగేదిగా ఉన్న ఈ చెట్టు తడివాతావరణంకల తావులలో వృద్ధిచెందుతుంది. పొడిగాలి తావులో పండగలదు.

తదేబుయా

Tabebuia rosea D. C.

కుటుంబం : BIGNONIACEAE

తదేబుయా అన్నది దీవి బ్రెజిలియన్ పేరు. రోజారంగు పూలవల్ల పచ్చింది రోసియా అన్నది.

వరివ్యాధి : మెక్సికో స్వస్థలం. తది వాతావరణప్రాంతాలకు అనువైనది.

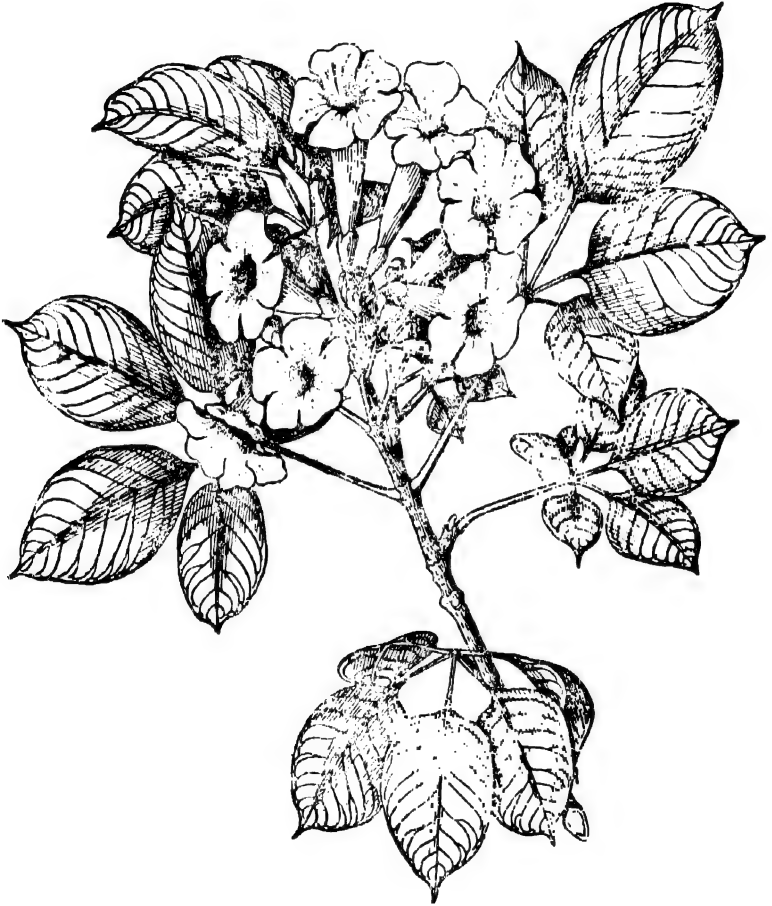
దూఃశేఖలు : విటారుగా పెరిగే చెట్టు. ఆకులు రాయిస్తుంది. అయిదేసి ఆకుల రెమ్మలతో ఉంటుంది.

పూలు పెద్దవి. గొట్టాల్లా ఉంటాయి. ఒకేకాదకు మూడుమూడుగా ఉంటాయి. అందమైన లేత ఊదారంగు. జ్యూన్ లో ఆకులన్నీ చాలిపోయక పూత పూస్తుంది.

కాయలు గుండ్రంగా చిన్నగా ఉంటాయి. గింజలు వలచగా దబ్బియగా ఉంటాయి.

బాటలప్రక్క సామాన్యంగా నాటే చెట్టు. పూల అందంచూచి ఉద్యానాలలో పెంచుతారు.

కో. వ. సూచనలు : వానకాలంలో గింజలు నాటి పెంచాలి.

తేజయా (Tabebuia Rosea)

లాహూరా

Tecoma undulata G. Don. or *Tecomella undulata* Seem.

కుటుంబం :

BIGNONIACEAE.

మిగత వాడుకపేర్లు : పెకోమా.

మనదేశంలో వాడుకపేర్లు : హండి - దుగ్ లోరా;

మరాఠీ - రాత్రియోరా;

వంజాబీ - లాహూరా, బవార్, రిగ్గో, రియోవాన్,

రోహిలా, రోయిల్.

పెకోమా అన్నది మెక్సికా పేరు. అందులాటా ఆకుల పైబాగంబట్టి వచ్చింది. వరివ్యాప్తి : హరియానా, రాజస్థాన్, గుజరాత్ ఏడారిప్రాంతాల సర్వ సామాన్యం.

దూపురేఖలు : చిన్నచెట్టు. పూత వట్టినప్పుడు చాలా ఆకర్షకంగా ఉంటుంది. కొమ్మలు కిందికి వారి ఉంటాయి. ఆకులపై కాస్త బూడిదవలసిన వచ్చరంగు.

ఆకుల రంగలాకిందగా వాటి అంచులు అంటు అంటుగా ఉంటాయి.

పూలు పెద్దవి. గొట్టంలా ఉంటాయి. పసుపు నారింజరంగు. చిన్నచిన్న రెమ్మలకు 6-10 ఉన్న గుత్తులుగా పూస్తాయి. మార్చి-ఏప్రిల్ నెలల్లో దాగా పూత వట్టినప్పుడు అందంగా ఉంటుందీ చెట్టు.

కాయలు కాస్త వంకరగా 6 అంగుళాల పొడవు. $\frac{1}{2}$ అంగుళం వెడల్పుగా ఉంటాయి. గింజలు కొద్దిగా చీలి ఉంటాయి.

ఇది నెమ్మదిగా పెరుగుతుంది. పొడగానో, ఉద్యానాలు, భారీ స్థలాలలోనో ఆక్కడక్కడా నాట వీలయినది. చండీగడ్ లో బాటల ఎక్కనా, ఉద్యానాలలోనూ విరివిగా నాటారు. మార్చిలో పసుపు నారింజపూలతో కనులనండువుగా ఉంటుంది. కుప్పీలూ, బల్లూ వగైరాలకు దీనికర్ర ఉపయోగిస్తారు. కాస్త మొండిగా వీరులేకున్నా అగగలదు గనక, విప్పును తగులవీదు గనుకా. ఆడవులకు, మైదానాలలో పెంచడానికి తగినది.

కో. వ. సూచనలు : గింజలు నాటిగాని, కొమ్మలు సరికి నాటిగాని పెంచవచ్చు. కుప్పీలూముల్లో పెరుగుతుంది. నీటివనరులు లేనిచోటా విలుస్తుంది.

ಅಮರ (Tecomaria undulata)

'పనూన్'

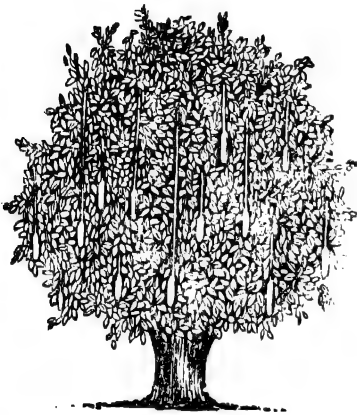
Rigelia Pinnata D. C.

తటంబం :

BIGNONIACEAE

పనదేశంలో చాడుకపేరు : యూర్ ఫనూన్.

కగేరియా అన్నది స్వస్థలంలో పేరు. ఏపూటా అన్నది చిన్నచిన్న ఆకులన్న వచ్చిన పేరు.

పరివ్యాప్తి : పశ్చిమాఫ్రికా (మొజాంబిక్ జిల్లా) స్వస్థలం. బాగా చలిగా ఉండే పంజాబులోనూ బాగా పెరుగుతుంది.

భూభరణలు : మధ్యరకంనుంచి బాగాకూడా పెరుగుతుంది. ఎప్పుడూ పచ్చగా ఉంటుంది. బాగా విస్తరించి గుండ్రని శిఖరంతో చిక్కిన కొమ్మల రెమ్మల అల్లికతో ఉంటుంది.

ఆకులు కలుసుకొని, చిన్నచిన్నగా, మోటుగా, ముదురుపచ్చగా రెమ్మల తుదం పెరుగుతుంటాయి.

పూలు పెద్దవి. దొన్నెల్లా ఉంటాయి. ముదురు పొటంవర్ణం. పూలైన వాసన. పొడుగుటిరెమ్మలకు పూస్తాయి-పూతకాలం ఏప్రిల్-మే.

కాయలు పెద్దవి. బరువుగా సోరాయల్లా, పొడుగుటి తొడిమలకు రెండు మూడు కలిపి ప్రేలాడుతూ ఉంటాయి.

ఉద్యానాలకు తగిన ఆకుల గుబురు చెట్టిది. పకువులు దీని ఆకులు తినవు. కంచెపేయలేని తావులలో నాటడానికి అనువైనది.

కో. ప. మంచల : గింజలు వాడే మామూలుగా పెంచుతారు. భూమి పొర వంతమైతే తడిగాలిగం ఉష్ణప్రాంతాలలో బాగా పెరుగుతుంది. ఆలాగే అనావృష్టితో ఎండిపోయిన నేలలోకూడా.

జకరాండా

Jacaranda mimosaefolia D. Don.

కటుంబం :

BIGNONIACEAE

ఇండియాలో వాడుక పేరు : వీరి గుల్మోహర్ ; తెలుగులో వీరి నుంకేనుం అనవచ్చు.

జకరాండా అన్నది బ్రెజిల్ లో పెట్టిన పేరు. ఈకలలాంటి మెత్తటి ఆకులను మూచించేది చిమినెఫేరియా.

పరివార్తి : బ్రెజిల్ స్వస్థలం. ఒక వాయవ్యనడిహద్దులో తప్పా మనదేశంలో విస్తారంగా లేదు. లక్నో, డేరాడూన్, చండీగడ్, కొత్త ఢిల్లీ లోమటుకు సర్వ సామాన్యం. అక్కడ బాగా పూస్తుంది. దిగువ బెంగాలులోమా ఉన్నది కావి లంతగా పూయదు. కోయంబత్తూరులో ఆనలు పూతలేదు.

దాపురేఖలు : కొమ్మలు బాగా పరుచుకునే మధ్యరకం చెట్టు. చూడ ముచ్చట పేస్తుంది. రెమ్మలలా పొడుగటి ఆకులు అటూ ఇటూ వానికి చిన్నచిన్న ఆకులు. పూత పచ్చేముందు కొన్నాళ్లు ఆకులుండవు. చిటారి కొమ్మలకు 40-100 దాకా చిన్నకాడలతో ఉదారంగుపూలు. గొట్టాల్లా కొన్ని రెండరిగూళాల పొడవుదాకా ఉంటాయి. తేనెవి రగానే ఆ పూలరింగు కళ్ళకెతో చల్లగా ఉంటుంది. మార్చి జులైనుంచి మే మధ్యదాకా పుష్పించే చెట్టిది.

కాయలు పళ్ళెంవలె చదురుగా ఉండి పండి పగిలిపోతాయి. మొదట పచ్చగా ఉండి ఏడాది ముగిసేసరికి గోధుమవన్నె తిరుగుతవి. వాటిలో ఎన్నో గింజలుంటాయి. వాటిమీద పత్తిలాంటి దుంటుంది.

బాటలప్రక్కకు, ఉద్యానాలకు, తోటలకు అనువైన చెట్టు. అందంగా గుబురుగా. సొగసైనపూలు. మంచిసీదా ఇస్తుంది. గట్టికర్ర మునుపుగా ఉండి పవి ముట్ల పిడులకు ఉపయోగపడుతుంది.

కో. వ. మాచనలు : గింజలువాటి, దిగిర్చి కొమ్మలునరికి నాటి పెంచుతారు. దక్షిణ ఫ్లోరిడాలో దాగా ఎదిగి పూసే చెట్ల అండ్లకు వీనికి అంట్లుకట్టి త్వరగా పూసేరకం ఉత్పత్తి చేస్తున్నారు. ఈసుందరతరువు త్వరగా పెరిగేదయినా

ఎక్కువరోజు ఇందేది కాదు. అయిదేళ్లప్రాంతంలో పూత వడుతుంది. ఇరవై యేళ్ళకల్లా వికారంగా తయారవుతుంది.

సీరు నియమించోట పెరుగుతుంది. తడినేల దీనికి తగదు. దీనిని 5000 అడుగుల ఎత్తు కొండలమీదకూడా పెంచవచ్చు.

పట్టెడ

Spathodea campanulata Beauv. (Syn. *J. acutifolia* Humb. & Bonpl., *J. ovalifolia* R. Br.)

కుటుంబం :

BIGNONIACEAE

మిగత వాడుకపేర్లు : పొందెన్ చెట్టు, నింజి చెట్టు, ఉగాండా ప్లేమ్, బెర్ ప్లాండా;

మనదేశంలో వాడుకపేర్లు : కన్నడం - నీరుకావి;
తమిళం, తెలుగు - పట్టెడ.

నృధోడ్ అంటే గ్రీకుతో ఒక. పూల ఆకారాన్నిబట్టి వచ్చింది. కంపానులాట అంటే గంట. పూల ర వైపు అలా ఉంటుంది.

పొందెన్ ట్రీ అని పేరు కావడానికి కారణం గిన్నెలాంటి దీనిపూలలో వీరుంటుంది. వాటిని పంజాబీ నీరు చిమ్ముతుంది.

చరిత్రాధి : ఇది తూర్పు ఆఫ్రికా చెట్టు. హైదరాబాదులోను, ఆంధ్రప్రదేశ్ లోను నిరూపకవ్యాప్తి కలదు. చండ్రిగడ్, టిల్లెలలో సుమారు కనబడుతుంది.

దాతురేజులు : లలికంగా, మధ్యలికంగా, చిక్కనికొమ్మలతో ముడుగు గోధుమ వన్నె బెరడుతో, ముడుచినప్పు ఆకులతో ఉంటుంది.

కొమ్మలపైన పెద్దగా ఎగురుచుగుడుగా, మోటుగా, బాచువాటంగా ఈనెల బాగా కనిపిస్తుండగా అరులుంటాయి. చివుళ్ళు పట్టుకున్నట్లు ఉంటాయి. మరీ కొత్త చివులుకులక్రింద సూగు ఉంటుంది. పోడివతాపరణం కలదోట్ల ఇది ఫిబ్ర వరిలో ఆకులు రాలిస్తుంది.

పూలు పెద్దవి. చెట్టు చిటారి కొమ్మలచివర గోళగుచ్చాల్లా ఎర్రగా, ముదురు గులాబీరంగులో ఉంటాయి. పూతకాలం ఫిబ్రవరి, మార్చి.

కాయలు రెండుకొవలా కూచిగా ఉంటాయి. బాగా కాపినప్పుడు అవి చూపు తున్న వేళ్లలా ఆకులపైకి పొడుచుకొని వస్తాయి. గింజలు తెల్లగా, జాబితో ఉంటాయి. టొంబాయిలో ఇది అరుదుగా కాస్తుంది. బాటప్రక్కల నీడ విచ్చేం దుకు పనికివస్తుంది. గుంపులుగా పెంచితే-ముఖ్యంగా ఎగురుచిగుడునేంట్లో చాలా మనోహరంగా ఉంటుంది. ఆఫ్రికా వేటగాళ్ళు దీనికాయల కషాయం వాడుతారు.

దీవికర్ర తెల్లగా, మున్నగా ఉంటుందిగనుక కర్ర వీదికి, కాగితం గుజ్జుకు ఉపయోగిస్తారు.

డా. వ. నూనల : గింజ నాటిగాని, వేళ్ళదుంపలు నాటిగాని, కొమ్మలు నాటిగాని పెంచవచ్చు. నీరు పారిపోయే సారవంతమైన భూమి అవసరం.

నాలుగువేల అడుగుల ఎత్తు ప్రదేశాలలోకూడా ఇది విత్తుతుంది. 20 నుంచి 40 అంగుళాలదాకా వర్షపాతం కల జిల్లాలకిది అనువైనది. ఈ కర్ర మరీ పెత్తన గనుక తుపానులాంటి గాలి తాకిచికి కట్టకోలేదు.

అడవి బూరుగు

Cochlospermum gossypium D. C. (Syn. *C. religiosum* [Linn.] Alston.)

కటుకం :

BIXACEAE

ఇండియాలో వాడుకపేర్లు : హిందీ - గోలక్, గల్ గల్, టండి;

బెంగాలీ - గొల్లొల్;

గుజరాతీ - చాదా చోగుండీ;

కన్నడం - అరసిన బూర్గ, బెట్టతవరె;

మళయాళం - అప్పకటక్క, చెంపానీ;

మరాఠీ - గల్ గల్, గాంగ్లే, గనరీ;

ఒరియా - కొంటా-వలాన్, బెనియప్రి రామీ,

గజెరీ;

వంజాబీ - టండి;

తమిళం - కొంగిలం, తన్నాక, కన్నెగరం, కటింపు;

తెలుగు - అడవి బూరుగు, అకోటము.

కోష్లో స్పెర్మియం లో రెండు గ్రీకుపదాలన్నవి. కోష్లో అంటే గుల్ల, నత్త; స్పెర్మియం అంటే బీజం. కాయలక్షణాన్ని సూచించేపేరుగా కనబడుతుంది. గోస్పిరియమ్ అంటే వత్తి. గింజచుట్టూ ఉండే పట్టుకాంటి చూచినిబట్టి వచ్చింది.

తరివ్యాప్తి : ఇండియా, బర్మా, తూర్పు ఆఫ్రికెలాతో దీవులు కొన్నింటా పుట్టినది. ఇప్పుడు భారతదేశమంతటా-గార్వాలో, బుందేలుఖండుం, పడమటి హిమాలయప్రాంత భూములలో 30 వేల అడుగుల ఎత్తదాకా, శశిమ బెంగాల్, బీహారు, ఒరిస్సా, మర్కటారణం, దక్కను పీఠభూమి-ఆన్నిటా ఉంది. వేడిగా, వొడిగా, రాతిపొరగా ఉన్ననేలలో మరీ ఎక్కువ.

దాతురేణులు : ఆకులు రాల్చే చిన్న చెట్టు, లావాటి మొదలు. అనేక కాయలు. బూడిదరంగుతోడి నున్నటి బెరడు.

ఆకులు కొమ్మలు చివర దాగా కనపస్తూ, పైన వచ్చగా క్రిందివేపు బూడిద తంగుగా మారుతో ఉంటాయి.

అడవి వాచగు (Cochlospermum gossypium)

అకులు రాలిపోయాక బంగారులాంటి వసుపురంగుతో పూలు కొమ్మలచివర ప్రివరినుంచి మార్పిడాకా పూస్తాయి. నీలి ఆకాశం వెనుక కావనస్తుండగా ముందు కనిపించే ఈ పూలు అతి మనోహరంగా ఉంటాయి.

కాయలు పెద్దగా ఎర్రగా-ఎండిపోయేదాకా ఉంటాయి. వాటిలో గింజలు పట్టు లాంటి దూదితో చుట్టకొని మూత్రపిండంలాంటి ఆకారంలో ఉంటాయి.

దీనిబంకను పాదరక్షలు కట్టేవారు వినియోగిస్తారు. అక్షలను, ఎండినపూలను మాదకద్రవ్యాలుగా ఉపయోగిస్తారు. చివ్వులను తలంటుపోసుకునేందుకు వారు తారు. గింజలను వేయించితింటారు. గింజలనుట్టాకన్న దూదిని జావా, ఇండియా పత్తికి బదులుగా పరుషలు, దిండ్లు మొదలయినవాటిలోనికి కూరుతారు. ఈతలో వాడే నడుం పట్టీలకు వాడతారు. దీనికర్ర కషాయం పిండితో కలిపి తాగితే దల వర్ధకం; ముందుగా ఉపయోగిస్తారు.

అనావృషికి తట్టుకోగలది గనుక నిర్బలప్రాంతాలలో బాడలప్రక్క చేయడానికి బాగా అనువైనది. రాళ్ళతోనిండిన గొడిటండలమీద చేయవచ్చు. ఇవి కారు చిచ్చును ఆటుకోగలదు. కోటలో, దేవాలయాలలో దీనిని అందమైన పప్పుటి పూలలోనం పెంచుతారు.

తో. ప సూచనలు : గింజలు నాటి నయపుగా పెంచవచ్చు. బాగా నేం మక్కి చేస్తే ఈ చెట్టు పొడవుగా నన్నగా పెరుగుతుంది.

ఉలిమిరి

Crataeva religiosa Hook. f. & Thoms. non. forst. F. (Syn. *C. nurvala* Buch.—Ham.)

బటుంబం :

CAPPARIDACEAE

ఇంగ్లీషు పేరు :

కావర్ ట్రీ, డి పీత్రెక్ ఐన్న

మనదేశంలో వాడుకపేర్లు :

హిందీ - బర్హ, బిలానీ;

బెంగాలీ - బరుహ్;

గుజరాతీ - వర్హ;

కన్నడం - హాలెతుంబె;

మళయాళం - కిలి;

మరాఠీ - హరవర్, వావావర్;

ఒరియా - బరుహ్;

పంజాబీ - బర్హ;

తమిళం - అదివరణం, మరలింగం;

తెలుగు - ఉలిమిరి;

సంస్కృతం - ఎరుడ.

గ్రీకు వృక్షశాస్త్రజ్ఞుడు క్రాటేపస్ పేరున క్రాటేవా అన్నారు. రిలిజియోసా అంటే మతసంబంధమైనది. సూర్యం అన్నది దక్షిణాది భాషానామం.

పరివ్యాప్తి : అడవుల్లోగాని, తోటలలోగాని మనదేశంఅంతటా కానవస్తుంది కాని. ఉత్తరప్రదేశ్ లో మరి ఎక్కువ. దిర్మా పిల్లోన్ లలోనూ సర్వసామాన్యం.

దాళురేఖలు : కాస్త చిన్నగానో, మధ్యరకంగానో చిక్కటి కొమ్మలూ రెమ్మలతో, వక్రశాఖలతో ఆకులూలేచే చెట్టు. సున్నగా బూడిదరంగుతో ఉండే బెరుడు. గజాలా మెరిసే ఆకులు.

ఆకులు మూడుమూడు కలిపి తొడిమతో ఉంటాయి. చలికాలంలో ఆకు రాయి తుంది. పిల్లవరి-మార్చిలో చిగిరిస్తుంది.

పూలు తెల్లగా, లేత పసుపుగాగాని, ఎఱుపుకలిపిన పసుపురంగులోగాని ఉంటాయి. కొమ్మలచివర అనేకంగాఉన్న కాడలకు ఊదారంగు నారతోడి వానిలో

అధిమం (*Crataeva religiosa*)

అంటాయి. ఏదైనా మేలలో ఆకులన్నీ రాలిపోయి పూతతో ఉన్నప్పుడు ఈ అరిమిరి చెట్టు చాలా అందంగా ఉంటుంది.

కాయలు గుండ్రంగానో కాస్త కోరికగానో వైన పెచ్చు, లోనుగుట్ట, అందులో గింజలు కలవిగా ముందు వచ్చగాఉండి మాగినప్పుడు ఎర్రగా మారుతూ ఉంటాయి.

దీనికర్ర కాస్త గట్టిదే అయినా మన్నికలేనిది. ద్రమ్ములు, అగ్గిపుల్లలు, దువ్వె నలు, తరిణబిడ్డ వస్తువులు దీనితో చేస్తారు. కాయపెచ్చును రంగు అద్దకంలో ఉపయోగిస్తారు. ఆకులను బెరడును మండలలో వాడుతారు. దీనిబెరడు విషాయం విరేచనకారి, జీర్ణకారి. దానిలో టానిక్, సపోనిక్ పదార్థాలు కలవు. మూత్రకోశ వ్యాధులకు పనికివస్తుందంటారు.

నగరోద్యానాలలోనూ, ఛాన్సలాలలోనూ అలంకారార్థం వేయడానికి అను వైనది. నీరంత అక్కరిలేదు గనుక అలాంటిచోట వేయవచ్చును.

డా. ప. సూర్యనల : వానకాలం గింజలు నాటి పెంచవచ్చును. వేళ్ళ దండల తోనూ పెంచవచ్చు. జ్యాలై ప్రాంతాల గింజ విత్తనంగా తయారైనా గట్టిది గనుక ఒకోసారి మొలకెత్తడానికి ఏడాది పడుతుంది. లేక మొక్కగా ఉన్నప్పుడు మంచు కురిస్తే సహించలేదు.

ఎంత నీటి ఎద్దడికైనా ఆగగల మొండిచెట్టు. పెరుగుదల నిదానం. ఆకులను పళ్ళువులు మేపివేయగలవు. గనుక దీన్ని కొంచెంవేపి కాపాడాలి.

విరిగిచెట్టు

Cordia sebestena Linn.

పంటుంబం :

BORAGINACEAE

ఇంగ్లీషు పేరు :

అల్ఫోన్సు - స్కార్లెట్ కార్టియా;

మనదేశంలో వాడుకపేరు : హిందీ - లాల్‌లసోరా, భోకర్ ;

కన్నడం - చచ్చెకెండల;

తమిళం - అయ్యప్పనాదివర్తి;

తెలుగు - విరిగి.

18 వ శతాబ్ది జర్మన్ ప్రకృతశాస్త్రజ్ఞుడు వాలెరియస్ కోల్టన్ పేరుతో కోట్టియా అన్నాడు. సిరియన్ అన్నది ఇలాంటి పర్షియన్‌జాతి నవిస్తా నుండి వచ్చింది. సెదెస్తా పట్టణంవద్దటా పెరిగేదని. పశ్చిమబెంగాల్ ఆ పేరు వచ్చింది.

పరిమ్యాదీ : రూరూ పుట్టిల్లు. భారతదేశమంతలా హిమాలయం 5000 అడుగుల ఎత్తునదేశాలవాతా వ్యాపించింది.

దాతురేఖలు : ఇదో చిన్న ఆకురాల్చే చెట్టు లేక తోటలో పొద. ఎత్తు పెంకదు. ఆడపులలో పొట్టి చంకర మొదలుతో ఇది 40-50 అడుగులవాతా ఎరుగుతుంది. గోధుమపన్నె తెరడు గట్టుగట్లుగా ఉంటుంది.

ఆకులు పెద్దవి. బాదామి లాంటివి. కొనలు కూచిగా ఉండవు. ఈనెల బాగా కనిపిస్తుంటాయి. మరీ ముదురు పచ్చరంగుతో. ముడతలునడి, మోటుగా, కలుకు కాగిపోలాగా ఉంటాయి.

కొమ్మలచివర పెద్ద గుత్తులుగా, చూచి నారింజనిరువుతో గంటల ఆకారంలో గుదురు రెమ్మలలో అక్కడకూడా కానవస్తాయి. జనవరినుంచి మార్చిదాకానూ లేదా ఏడాదిపొడవునా పూలు పూస్తుంటే చెట్టు.

తెల్లటికాయలు బాగా కానవస్తాయి. అందులో దింకగాడిదే గుడ్డా. అందులో గుడ్డా ఉంటాయి.

అలంకారవృక్షంగా ఇది చాలా విజవైనది.

కో. ప. సూచనలు : గింజలు నాటిగావి. అంట్లు తొక్కిగావి పెంచవచ్చును. త్వరత్వరగా పెరుగుతుంది. జూన్ జూలైలలో గింజ పరివర్తమవుతుంది. నాటి ముందు గుడ్డలోనుంచి చెంకలు తీసివేయాలి.

ಪೊದೆ (Cordia sebestena)

ఎర్రమద్ది

Terminalia Arjuna Bedd.

కటుకం :

COMBRETACEAE

మనదేశంలో వాడుకపేర్లు : హిందీ - అర్జున్ ;

తమిళం - వెల్లమర్ల, కలవదురు ;

తెలుగు - ఎర్రమద్ది ;

వంస్కృతం - అర్జునం.

ఉర్మినాలియా అన్నది ఉర్మినాలిన్ అనే లాటిన్ మాటనుంచి వచ్చింది. చివర పూలుండడంచేత, అర్జున అన్నది హిందీ అర్జున్ నుంచి వచ్చింది.

పరివార్తి : బారతదేశమంతటా, బర్మా సిలోన్లలోనూ వ్యాపించింది. మామూలు చెరువులు, బాగులు, వంకలు వగైరాలగట్టలమీద పెరుగుతుంది.

దానితేజస్ : ఎప్పుడూ పచ్చగా ఉండే పెద్దచెట్టు. బెరడు బాడిదరంగుతో మన్నగా ఉంటుంది. పచ్చ, ఎరుపులలో.

ఆకులు పొడవుగా ఒకదాని కెదురుగా ఒకటిగా ఉంటాయి. ఆకుల క్రింది భాగంలో కాదను దగ్గరగా రెండు కణితులుంటాయి.

పూలు లేతమొత్తులైతేపు రంగు. గిన్నెల్లా చిన్నగా పొడుగాటి కంకిలాంటి రెమ్మపై ఉంటాయి ఎక్కువగా. మార్చినుంచి జూన్దాకా పూలు పూస్తాయి. వీటి తేనెకోసం తేనెటీగలు ముసురుతుంటాయి.

కాయ రెండు దబ్బలుగానున్న బాదామిలా గట్టిగా ఉంటుంది. పైనున్న పెచ్చు అయిదువంతులుగా ఉంటుంది. ఈనెల ఎక్కిగా ఉంటాయి. అవి తిన్నగా పైకి పోక మెత్తగా వాలిపోతుంటాయి. ఎండినతర్వాత పళ్ల కమలినరంగులో ఉంటాయి.

బాగా వీడవిచ్చే చెట్టు. బాటలప్రక్కన పెంచుతారు. వీనిబెరడు బలవర్ధకంగా మండలలో చేరుస్తారు. తోళ్ల కర వేసేందుకు, రంగు అర్ధకంలోను ఉపయోగిస్తారు. దీనిబంకనుకూడా మండగా వాడుతారు. దీనికర్రను పేద్యపు పనిముట్లు, పడవలు, ఒళ్ళు చేయడానికి ఉపయోగిస్తారు.

కో. ప. మానవల : గింజలునాటి మామూలుగా పెంచుతారు. ఈ పండు విత్తనాన్ని నగం నేలమీద కానవచ్చేట్టుగా నాటాలి. పూర్తిగా నేలలో పాతికే మొలకెత్తదు. ఒకటాది పెరిగాక తిరిగి నాటవచ్చును. బాగా లోతుగా, తడిగా ఉన్న నేల దీని పెరుగుదలకు దోహదం చేస్తుంది.

అరచుర్తి (Terminalia Arjuna)

కళింగం

Dillenia indica Linn.

తమిళం :

DILLENIACEAE

తమిళంలో వాడుకపేర్లు : హిందీ - చల్తా;

బెంగాలీ - చలితా;

కన్నడం - పట్టడకణగల్;

గుజరాతీ - కరంబల్;

మళయాళం - చలితా;

మరాఠీ - కరంబల్;

ఒరియా - చలాలా;

తెలుగు - కళింగం.

జె. జె. డిలెనియస్ ఆనే ప్రఖ్యాత వృక్షశాస్త్రజ్ఞునిపేర వచ్చింది కళింగయా, ఇండియా అంటే ఇది ఇండియాకు చెందినదని సూచన.

పరివ్యాప్తి : బెంగాలు, బీహారు, అస్సాంలో సర్వసామాన్యం. ఇండో చైనా, బోర్నియో, జావాదాకా వ్యాపించింది.

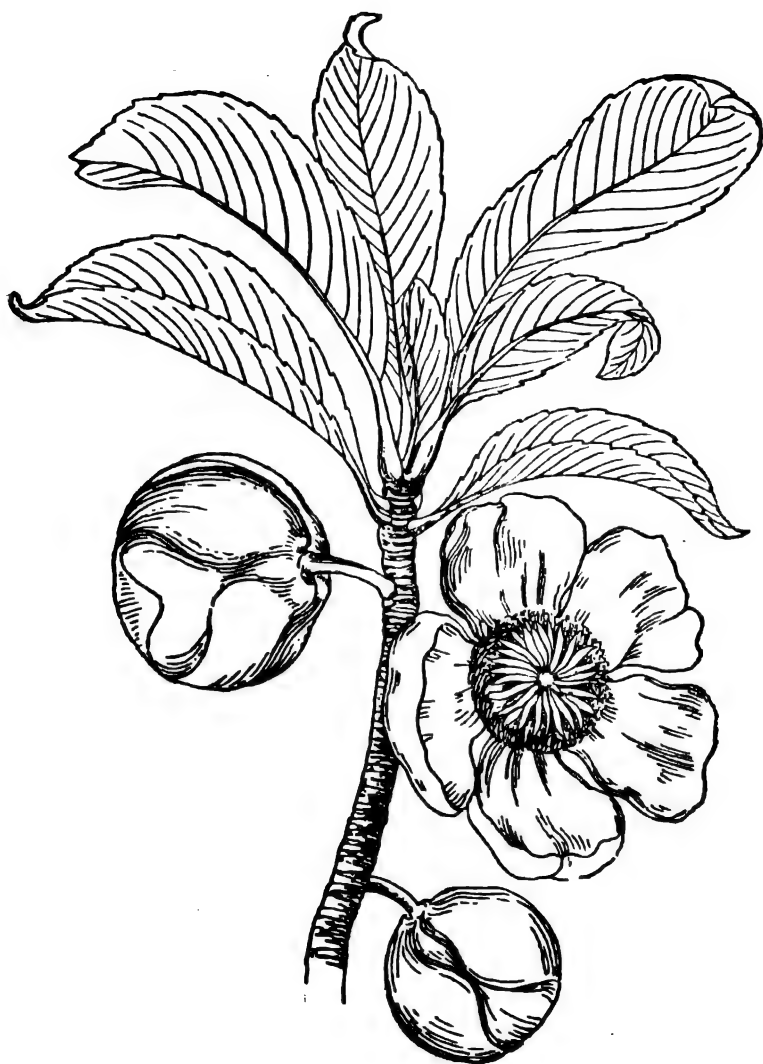
దాఖలలు : విటారుగా, ఎప్పుడూ పచ్చగాఉండే గుండ్రని కీబరంగల చెట్టు. కొమ్మలు బాగా వ్యాపించిఉంటాయి. అందంగా పెరుస్తూ పచ్చగా తొంపము తుంటాయి. బెరడు సున్నగా. ఎర్రగా. లాగితే పట్టుపట్టుగా వస్తూఉంటుంది.

ఆకులు పెడల్పుగా, కూచిగా, ప్రక్కల రంపంపళ్ళలో ఉంటాయి. కొమ్మల చివర పెరుగుతాయి. ఆకు ఈనె గుంటపడి ఉంటుంది. ఈనెలేమో ప్రక్కనున్న రంపంపళ్ళకు సరిగా వెళతాయి. అందుతో ఆకులు దోనెలా నడుమ గుంతపడి ఉంటాయి. ఆకుల వైభాగమూ క్రింది ఈనెలభాగమూ మాగుగా ఉంటాయి.

పూలు పెద్దగా, తెల్లగా, వాసవకరివిగా ఉంటాయి. కొమ్మలచివర ఒకొక్కటిగా జ్యాలైలో పూస్తాయి.

కాయ పెద్దగా, గట్టిగా ఉంటుంది.

కే. వ. మాచనలు : వానకాలంలో గింజనాటి పెంచవచ్చు. తడి బాగా ఉన్న ప్రాంతంలో, మంచులేచిపోతూ పెరుగుతుంది. చిన్న ఇళ్ల ఆవరణల్లో పెంచడానికి అనువైన చెట్టు.

ಕೊಂಕೊ (*Dillenia indica*)

రోడోడెండ్రా

Rhododendron arboreum. Smith.

వటంబం :

ERICACEAE

మిగత వాడుకపేరు :

బరాన్.

వర్ణన : హిమాలయప్రాంతంలో ముఖ్యంగా పిమ్లలో సర్వసామాన్యంగా కానవస్తుంది.

దూపురేఖలు : కాస్త పెద్ద పొడవైన రేఖ చెట్టు. 40 అడుగులదాకా ఎరుగుతుంది.

ఆకులు 4-8 అంగుళాల పొడవు. కత్తిలా పదునుగా, పైన కరకరమంటూ, కవిపించే ఈనెలలో, క్రింద తెల్లగా ఉంటాయి.

పూలు చిక్కటి గుత్తులుగా ఎర్రగా ఉంటాయి. తొడిమ చిన్నది. కాండం కూడా చిన్నదే. హిమాలయాల్లో ఈ చెట్టు మార్చి నుంచి మేదాకా కొండలన్నీ ఎర్రనికాంతిని వెలిగిస్తూ ఉంటాయి. పూలు పుల్లగా ఉంటాయి. కొండజాతులవారు వీటిని వచ్చడకే ఉపయోగిస్తారు.

కో. ప. మాచనలు : కాస్త పులుసునేలల్లో పెరుగుతుంది.

ರೋಡೋಡೆಂಡ್ರಾ (Rhododendron Arborescens)

ఉసిరి

Phyllanthus emblica Linn.

కుటుంబం :

EUPHORBIACEAE

మిగత వాడుకపేర్లు :

ది ఎంబ్లిక్ మైరోబాలిక్, ఇండియన్ గూస్బరీ,
మలక్కా బ్రీ.

భారతదేశంలో పేర్లు :

నెల్లి, అప్ల, అమలక్కాయ.
పంస్కృతం - అమలకం.

ఫిలంశవ్ ఆన్నది రెండు గ్రీకుమాటలతో ఏర్పడింది. ఫిల్లా అంటే ఆకు, అంబా అంటే పూవు. ఆకులపై పూవుపూసినట్టు కనబడ్డంతవల్ల వచ్చిన పేరు. ఎంబ్లికా ఆన్నది తొడత దీవి పేరు మైరోబాలిన్ ఎంబ్లికా - అందునుంచి వచ్చింది. ఉపరికరకాయను ఎంబ్లిక్ మైరో బాలిక్ అనేవారు. పర్షియన్లోని అప్లా ఆరబ్బీలోని అంబర్టీ, సంస్కృతంలో అమలకం మూలం కావచ్చు దీనికి.

పరివ్యాప్తి : గరునునీలలో తప్పా ఇండియా అంతటా వ్యాపించింది. దిర్బా లోనూ ఎక్కువే. కాశీలో అంటుకట్టి సృష్టించిన చెట్లరకం చాలా అందంగా ఉంటుంది, పెద్దకాయలను కాస్తుంది.

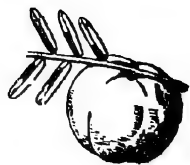
భూభరణము : సమపాళంగా ఉండే అందమైన చెట్టు. ఆకులు రాలిపోతుంటాయి. బూడిదరంగు బెరడు. రంగురంగుల మొదలు.

ఈకలలాంటి చిన్న ఆకులు మృదువుగా ఉంటాయి. దీనిప్రత్యేకత ఒకటైంది. ఇది ఆకులు రాలినప్పుడు వాటితోపాటు అవి ఉన్న రెమ్మలనుకూడా రాలి పోతుంది.

పూలు చాలా చిన్నవి. వచ్చనివి. ఆకులలేని రెమ్మభాగంలో క్రింద గుత్తులుగా పూస్తాయి. పూతకాలం మార్చినుంచి మే దాకా.

కాయలు నవంబరునుంచి ఫిబ్రవరిదాకా కాస్తాయి. పసుపుకలిపి వచ్చగా కండ గలవిగా ఉంటాయి. విటమిన్ సి ఇందులో చాలా ఉంటుంది.

మందులకు పనికివచ్చే కాయలకోసం దీనిని పెంచుతారు. కాయలు, బెరడు, తోళ్లు కరవేయడానికి. రంగు అద్దకానికి ఉపయోగిస్తారు. వళ్ళను తీరగాయ

೩೩೩ (*Phyllanthus Emblica*)

వేస్తారు. ఊరకనేకూడా తింటారు. కర్ర గట్టిగా. ఎర్రగా ఉంటుంది. ఊరికి పగిలిపోతుంది గనుక ఎక్కువగా ఉపయోగించరు.

శో. వ. మాచనలు : మామూలుగా గింజలునాటి పెంచుతారు. అంటుకొక్కిరిగిర్పాక, వేరునక తీసి నాటడము కద్దు. ఎక్కువగా గింజలు మొలకెత్తవు. దాగా మాగినపళ్లను ఎండలో ఎండించి గింజలు పగిలి బయటకువస్తాయి. మార్పిలో విత్తనంనాటి వరుసగా నీళ్లు కడుతుండాలి. మొదట ఏళ్ళలో గదిగది పెరిగినా తర్వాత తర్వాత మరీ విదానంగా పెరుగుతుంది.

చీనా మైనం చెట్టు

Sapium Sebiferum Roxb.

తెలుగునామం :

EUPHORBIACEAE.

మామూలు తున రేళంపేరు : హిందీ-నిలాదుతి *నిలా*.

వరివ్యాధి : చైనా చెట్టు మామూలుగా హిమాచలప్రదేశ్ లోని కాంగ్రాజిల్లాలో పెరుగుతుంది.

దానిరేఖలు : నమ్రమాణం. ఆకులు రాలుస్తుంది. ఆకులు *నిలా* (Red wood) ము పోలినవి. శరత్తులో ఆకులు ఎర్రగామారి బహు సొంపుగా కనిపిస్తాయి.

కో. ష. సూచనలు : గింజరిచుట్టూ తెల్లటిమైనం ఉంటుంది. సులువుగా మొలి తెత్తుతాయి. ఎంత మంచుకై నా ఇది విలుస్తుంది. ఏళ్ళు వాగుచులాంటి వానిదగ్గర తడినేరిలో పెంచడానికి ఉత్తమమైన చెట్టు. ఉద్యానాలలో గుంపుగా పెంచితే శరత్తులో మనోహరదృశ్యం చూడవచ్చు. అమెరికాలో 'మాపిల్' రాగిరంగు వివిజ్ఞాపకం చేస్తాయి.

చినా స్రునం చెట్టు (*Sapium Sebiferum*)

నాగకేసరం

Mesua ferrea Linn.

టటుంబం :

GUTTIFERAE

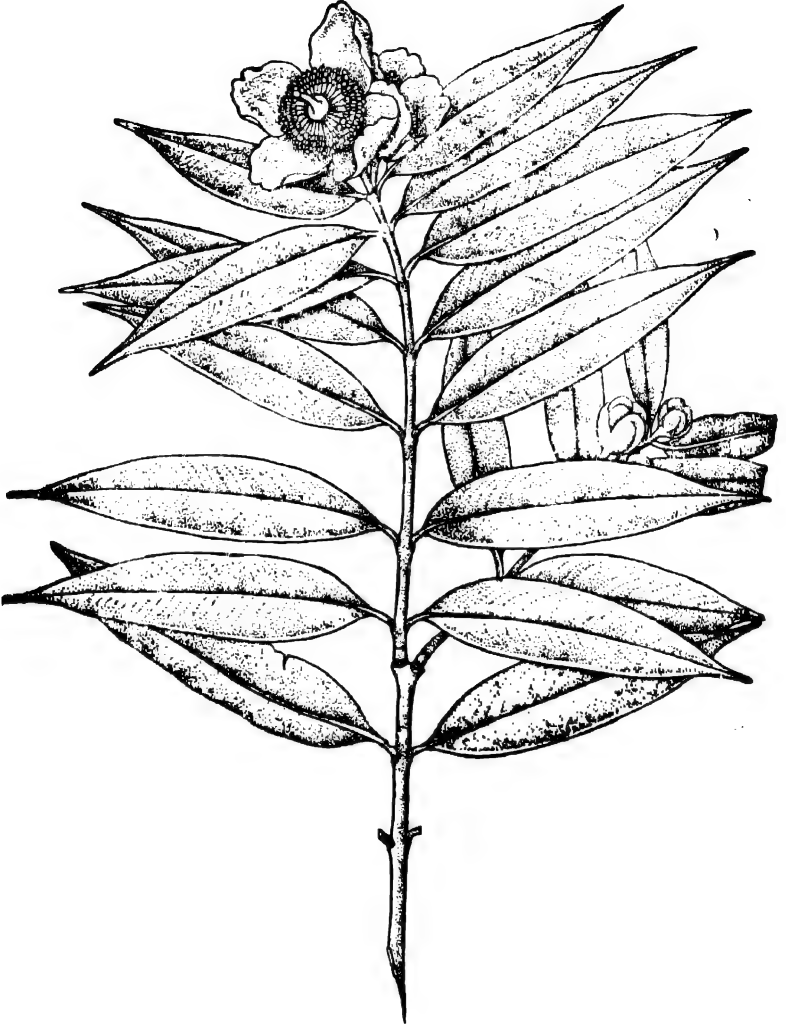
మనదేశంలో వాడుకపేర్లు : నాకా, నాగకేసరం.

పరివ్యాప్తి : సిరోన్ లో బొద్దాలయాల దాపుల విస్తారంగా కనిపించే చెట్టు. వేడిగాను, తడిగాను ఉన్న ప్రాంతాలకు అనువైన చెట్టు. అస్సాంలో విస్తారంగా ఉంది.

దాతురేఖలు : మధ్యరకం ప్రమాణం. ఏప్రిల్-మే నెలల్లో పెద్ద తెల్లటి పూలు పూస్తుంది. మధ్యలో పసుపురంగు కేసరాలుంటాయి.

చివుళ్ళరంగు ముదురు రక్తవర్ణంగా వైనా, క్రింద పెండిలాంటి తెలుపు, కర్ర గట్టిది.

కో. ప. మూలనలు : గింజనాటి పెంచే చెట్టు.

వాగతేపరం (*Mesua ferrea*)

కానుగ

Pongamia glabra Vent. (Syn. P. pinnata)

తమిళం :

LEGUMINOSEAE

మనదేశంలో పేర్లు :

హిందీ, బెంగాలీ - కరంజ, వవర్, పాన్డీ, కాంటీ;
మళయాళం - ఉణ్ణి;
తమిళం - వర్గం, వుంగు;
తెలుగు - కానుగు.

పొంగామియా అన్నది తమిళంలోని పొంగా లేక పొంగం అనే పేరునుంచి వచ్చింది. లాటిన్ లో గ్లాబ్రా అంటే నున్నటిది, పెండుకలులేనిది అని అర్థం.

పరివ్యాప్తి : ఇండియా, బర్మా చాలాచోట్ల వంకరూ వాగులూ లాంటివాని ఇసుక తిప్పలమీదా, సముద్రతీరంలోనూ విసరీతంగా ఉన్నది. మధ్యభారతం ఆడవుల్లో సర్వసామాన్యం.

దానితేజాలు : పొట్టి ఆకులు రాల్చేచెట్టు. మొదలు కురువగా విస్తరించిన కిక్కిరంతో ఉంటుంది. నున్నటి బూడిదరంగు బెరుడు.

మూడు మూడుకులుగా ఉంటుంది. ముదురుపచ్చగా. గజాలా నున్నగా ఉంటుంది. పురుగుపట్టి క్రింద కచ్చులుపెట్టి ఆకులను వికారంగా చేస్తుంటాయి సామాన్యంగా.

అరంగుళం పొడవున్న పూలు కొండతంగేడు పూలలాగా ఉంటాయి. ఆకుల తొడిమదగ్గర చిన్న రెమ్మలకు పూస్తాయి. ఏప్రిల్ తదివారం, మే అంతటా ఆకులు రాలినప్పుడు పూతపట్టి చూడ ముచ్చటగా ఉంటుందీ చెట్టు.

గట్టి పెచ్చుతోడి కాయలు పసుపుగా మొదలై ముదురు బూడిదరంగుగా మారుతాయి. ఇవి ఎండినా వగులవు. తర్వాతి ఎరు మార్చి-మేలో అవి పక్వానికి వస్తాయి.

ముఖ్యంగా నీడకోసం, అలంకారార్థం వేస్తారు దీన్ని. బాటలప్రక్కకు అత్యనుకూలం. రైల్వే స్టేషన్ లోను బాగుంటుంది. దీని ఆకులను ఎరువుగాను, చర్మ వ్యాధులకు మంచిగాను వాడుతారు.

కో. ప. సూచనలు : వానకాలంలో గింజలునాటి పెంచుతారు. కొమ్మలు వదిలి వదిలవచ్చును. చాలా త్వరగా పెరుగుతుంది.

కానుక (*Pongamia glabra*)

ధాతా

Amherstia nobilis Wall.

కుటుంబం :

LEGUMINOSEAE

మిగత వాడుకపేర్లు :

ధాతా (బెన్గీస్), అందాం అమర్తీయా,
ఫ్లేమ్ అమర్ స్తీయా.

దారత తరుతతిపై అనక్రి చూపిన ప్రభిణి అప్సార్స్ట, అమె కూతురూపేర
లమర్ స్తీయా అన్నారు. నోబిలిస్ అన్నది దీని పూంతినికి. అందాన్ని చూచి
పెట్టినది.

పరివ్యాప్తి : బెంగాల్ పుట్టి బెంగాలులోను, మిగత ఉక్కపోసే వాతావరణం
గల చోట్లా వ్యాపించింది. కలకత్తా, తిరువనంతపురంలో ఉద్యానాలలో దీని
మాడిరింను చూడవచ్చు.

దౌఢ్యతలు : మధ్యరకం ప్రమాణం. ఎప్పుడూ పచ్చగా ఉంటుంది. ఒకే
రెమ్మకు ఎన్నో ఆకులు క్రిందికి వాలికంటాయి, చివుళ్లు పతకాల్లా వ్రేలాడుతూ
రక్తాక్షణంగానో, ఊదాగానో వుండి ముచ్చటగా కనవస్తాయి. ముదిరితే పచ్చగా
మారిపోతాయి. లావుగా ఉండే మొదలు ఎగుడుచిగుడుగా ఉంటుంది. ముదురు
బూడిదరంగు బెరడు.

పూలు పెద్దవి. రోజారంగుతో దళాలపై బంగారుచుక్కలతో పొరువుగా
వ్రేలాడుతున్న కాదలకు పూస్తాయి. ఆకుల కణుపుల దాపున. నవంబరులోనూ,
ఏప్రిల్ లోనూ దీని పూతకాలం. పూలు రెండుమూడు రోజులే ఉంటాయి.

కాయలు దబ్బిగా, కూచిముక్కతో ఉంటాయి.

అందమైన పూలకోసం దీన్ని పెంచతారు.

కో. ప. సూచనలు : గింజ నాటిగావి, కొమ్మ నాటిగావి పెంచాలి. ఉక్కగా
ఉండేచోట్ల బాగా పెరుగుతుంది. వేడిగాడ్పులవల్లను, మంచుసోనల వల్లనూ
ఉత్తరాదిలో అయితే దెబ్బ తింటుంది. గాడ్పులూ ఎండ తగలకుండా దీన్ని
పెంచడం అవసరం.

వేసవిలో దీనిమొక్కను వంచి అంటుకోక్కి. వానకాలంలో దానిని కోపి
వాటవచ్చును. కొన్నిచోట్ల అనయ గింజలే దొరకవు.

దక్షిణ, తూర్పు ప్రాంతాల కిది తగినది. ఉత్తరాదిలో పెరగదు.

५५ (Amherstia Nobilis)

చింతచెట్టు

Tamarindus indica Linn.

కటుంబం :

LEGUMINOSEAE

మిగత వాడుకపేరు : ఇండియన్ రేవ.

మనదేశంలో వాడుకపేర్లు : హిందీ - ఇల్లీ, ఇల్లు, లాల్లీ;

బెంగాలీ - శేవల్;

మళయాళం - శమిళం - శ్రీ;

మరాఠీ - అల్లీ;

తెలుగు - చింత.

టామరిండన్ అన్నది పర్షియన్ లోని తామార్-ఇ-హింద్ అనే దీవిపేరునుంచి వచ్చింది (అంటే ఇండియాకు చెందిన ఖడ్జూరంచెట్టు అని అర్థం). ఇండియా అంటే ఇండియాకు చెందినది.

వరివ్యాధి : ఆనలు ఆఫ్రికాలో పుట్టినదని విశ్వసిస్తున్నారు. కానీ ఇప్పుడు అసియా ఆమెరికాలన్నిటా పెరుగుతున్నచెట్టు. మనదేశంలో సర్వసామాన్యం. ఉత్తరప్రదేశ్ లోని తూర్పుభాగమైన బెర్ లో మంచురకంచెట్టు చూడవచ్చు.

భావరేఖలు : ఎప్పుడూ పచ్చగాఉండే అందమైనచెట్టు. ముదురు బూడిదరంగు బెరడు గురుగుగా ఉంటుంది. విస్తరించిన ఎత్తైన శిఖరం. పొట్టిగా దృఢంగా ఉన్న మొదలు. బెరడు మీద విరుపు నెర్రెలూ, అడ్డు బుడవలూ ఉంటాయి.

10-20 చిన్న ఆకులతోడి రెమ్మలు విండిన ఆకులు.

కొమ్మలచివర తొడిమలకు పూలు అక్కడక్కడా వెనజల్లిన ట్లుంటాయి. అవంకగా కనిపించవు. అరంగుళం పొడవులో పసుపుగా, ఎర్రగా ఏప్రె-జూన్ నెలల్లో కానవస్తాయి.

పెచ్చగరి కాయలు విండా ఈనెలగం పులుపుగుడ్డ ముదురు గోధుమవన్నెతో ఉంటుంది. దానిలో సున్నటి మెరిపేగింజలు 3-12 దాకా ఉంటాయి. నవంబరు డిసెంబరులలో కాయ పండుతుంది. ఇందులో తియ్యపండు, ఎర్రపండు అని రెండురకాలు. ఎర్రటిపండు మంచిదంటారు.

బాటలవక్కు నాటేందుకు, చింతవందుకూ, వియనైన కలవకు ప్రకృతమైన చెట్టు, చింతవందు వంటకు, వల్లెలకూ వనికవస్తూంది. ఆకు, పూలుకూడా తోజ్యములే. కర్ర మరీ గట్టిపిడులకూ, రోకళ్ళు గానుగలులాంటి వానికి వాడుతారు. వందు నిర్వచేసి తూకంవేసి అమ్ముతారు. గింజలు పిండిపదార్థాలకు చౌక ప్రత్యామ్నాయం. మాలు, జనపనార, ఉన్నిలాంటివానికి వరిచేసి పూస్తారు. పొట్టు బాటలమీదికి వాడుతారు.

కో. క. సూచనలు : మార్పిలో విత్తనంనాటి తర్వాత తీసి నాటుతారు.

జకరాండా (JACARANDA MIMOSAEOFOLIA)

(చూడు పుట 83)

విరిగి చెట్టు (CORDIA SEUESTENA)

(చూడు పుట 83)

← పచ్చెర చెట్టు (SPATHODEA CAMPANULATA)

(చూడు పుట 85)

అశోక (SARACA INDICA)

అశోకవృక్షం

Sarasa Indica Linn (Syn. *Jonesia asoka* Roxb)

తటస్థం : LEGUMINOSEAE (CAESALPINIOIDEAE)

మనదేశంలో వాడుకపేర్లు : హిందీ - అశోక్, నీలా అశోక్

బెంగాలీ - అశోక్, అశోక;

గుజరాతీ - అశోకవంశ;

కన్నడం - అశోక;

మళయాళం - అశోక, హేమపుష్పం;

మరాఠీ - అశోక, బొనుందీ;

ఒరియా - అశోకో;

తమిళం - అసోగం;

తెలంగాణ - అశోకము.

పారిశ్రామికంగా ఎలావచ్చిందో తెలియదు. ఇండియా అంటే ఇండియాకు చెందినది. బొనెనియా అన్నది బ్రిటిష్ పండితుడు సర్ విలియం జోన్సేపేర వచ్చింది. అశోక అన్నది ప్రాచీన సాంస్కృతికనామం.

పరివ్యాప్తి : ఇండియా, బర్మా, మలయాలకు చెందినది. బెంగాల్‌లో ఎక్కువగా ఉంది. అస్సాం ఖాసియాకొండల అరిపులలోను, ఉత్తరస్కార్లు, బొంబాయి పశ్చిమతీరంలోను విపరీతం. కలకత్తా, లక్నోలాంటిచోట్ల ఉద్యానాలలో పెంచారు. పీర్‌నల్‌కూడా ఇది సర్వసామాన్యమే.

బాహుళ్యము : చాలా అందంగా, చిన్నగా, నిటారుగా ఎప్పుడూ పచ్చగా కనిపించే చెట్టు. అన్ని వేపులకూ కొమ్మలు వ్యాపించడంవల్ల గుబురురెమ్మలు అకలతో చక్కని శిఖరం ఏర్పడుతుంది. దీనిబెరడు బూడిదరంగుతో నున్నగా ఉంటుంది.

ఆకులు ముదురుపచ్చగా, మెరుస్తూ ఉంటాయి. ఒక్కొక్క ఆకు అడుగు పొడవు అరి అంచుతోడి 3-7 జతల చిన్న ఆకులు. చివుళ్లువారి, రాగిరంగుతో వేలాడుతూ ముదిరాకకూడా అలానే ఉంటాయి. కొమ్మల మీద ఆకులు మార్చి మార్చి పెరుగుతవి.

పిల్లవరి మార్చినెలలో పూలు నారింజరంగు చిన్నచిన్న గుత్తులుగా పూస్తాయి. ముదురుపచ్చ నాకులలో నారింజరంగుపూలు అద్భుతంగా ఉంటాయి. కామదేవునికి అంకితం కనుక దీనిని హిందువులు వనిత్రంగా చూస్తారు. బుద్ధుని జన్మ తీవ్ర్రిందే గనుక బౌద్ధులకూ పూజ్యమే. తాయిలాండు బర్మాలోనికి బుద్ధవిహారోద్యానాలలో దీనిని విడివిగా పెంచుతున్నారు. సమృద్ధికి, సంస్కృష్టికి ఇది ప్రతీక. కుశాన్, మధుర, సాంబీ, బార్లుత్ బౌద్ధాలయాలలో విశేషంగా శిల్పాలలో దీనిని మలచి ఉన్నారు. దీనికాయ పండనప్పుడు ఎర్రటికండతో చింతకాయలాగే ఉంటుంది.

ఇది చాలా అందమైన భారతదేశవృక్షం. బాగా నీడనిచ్చేదిగా ఉద్యానాలలో పెరుగుతున్నది. బాగా విస్తరిస్తుంది గనుక ఖాళీప్రదేశాలలో గుంపుగా నాటడం మంచిది. దీని బెరడును కషాయంగాకాచి గర్భకోశవ్యాధులలో ఇస్తారు. దీని పూలను ఎండించి చూర్ణంచేసి నీళ్ళలోకలిపి అతిసారంలో ఇస్తారు.

కో. ప. సూచనలు : సులువుగా గింజలునాటి పెంచవచ్చు. వేడిగాడ్పులు తగలకుండా ఉత్తరాదిలో దీనిని కాస్త నీడలోనాటాలి. దక్షిణ, ప్రాచ్య ప్రాంతాలకిది చాలా అనువైనది.

పెద్దతురాయి (నీమ సుంకేసుల)

Poinciana regia Bojer (Syn. *Delonix regia* Raf.)

కటుంబం :

LEGUMINOSAE (CAESALPINIOIDEAE)

మిగత వాడుకపేర్లు :

నీలక ప్లవర (నెమలి పువ్వు) ఫ్లాంజాయంట్
Fleur de Paradis, Gold Mohur.

మనదేశంలో వాడుకపేర్లు : హిందీ - గుల్ మోహర్;

కన్నడం - చాడ్డరల్లగిరి;

మళయాళం - అలీసెప్పు;

మరాఠీ - గుల్ మోహర్;

తమిళం - మయిల్ కొండై ప్ప;

తెలుగు - పెద్దతురాయి, నీమసుంకేసుల (సుంకేసుల).

పోయిన్ నీయానా అన్నది వెస్ట్ ఇండిస్ గవర్నర్ యమ్. డి. పోయిన్సీ జ్ఞాపకార్థం. రెజియా అంటే లాటిన్ లో రాజనం.

పరివ్యాప్తి : మదగాస్కర్ పుట్టిల్లు. దాదాపు మనదేశం అంతటా వ్యాపించిన చెట్టు.

దూపురేఖలు : చాలా పెద్దది. దాదాపు ఎప్పుడూ వచ్చగా ఉంటుంది. కొమ్మలు వ్యాపిస్తాయి, వంకరటింకరగా ఉంటుంది. అయినా గొడుగులా ఉంటుంది. మృదువైన ఈకలనంటి రెమ్మలూ ఆకులూ.

పొడుగుటి ఆకులకు అటూ ఇటూ ఈనెలు, వానికి 20-30 చిన్న ఆకులు ఉంటాయి. మార్చిలోమొదలు ఆకులు రాలిపోతాయి.

ఎర్రటి పెద్దపూలు దగదగ లాడుతుంటాయి. లేతనారింజరంగులోనూ. ముదురు ఎరుపులోనూకూడా ఉంటాయి. కొమ్మల పొడవునా. చివరా గుత్తులు గుత్తులుగా 'లాకెట్' ఆకారంగల దళాలతో కనిపిస్తాయి. ఏప్రిల్ జూన్ లు పూత కాలం. జూలైలో రెండోసారి పుష్పిస్తుంది. వానకాలం చివర ఒకోసారి ఇంకోపూత కానవస్తుంది. రాంచీలోని 'లాక్ రీసెర్చి ఇన్ స్టిట్యూట్'లో మరీ పెద్దీ పూలు పూసేరకం ఉన్నది.

రెండున్నరంగుళాల వెడల్పు. 12-14 అంగుళాల పొడవుగల కాయలు పూతకాలం ముగియగానే కనబడతాయి. మొదట పచ్చగా ఉన్న త్వరలో నల్లగా గట్టిగా మారిపోతాయి.

బాటలప్రక్కలకూ, అలంకారార్థమూ పెంచడానికి బహు చక్కవి చెట్లు. ఇదొకటి శం చెట్టొకటి మాల్పిమార్పి నాటితే సుమనోహరంగా ఉంటుంది. పూలు, మొగ్గలు వంటకు ఉపయోగిస్తారు.

కో. వ. సూచనలు : గింజలవ్వారా, కొమ్మలవ్వారా పెంచవచ్చు. గింజలు మరీ గట్టిగా ఉండడంవల్ల మొలకెత్తడం అలస్యమవుతుంది. కాబట్టి నాటేముందు వీటిని వేడినీళ్ళలో ఓ ఎనిమిదినిమిషాలు నానవేయడం మంచిది.

చాలా త్వరగా పెరిగే చెట్టిది. గింజ నాటాక నాలుగయిదేళ్ళకాలంలో పూత వడుతుంది. మంచుదెబ్బ పడమగనుక దీనిని చలిప్రాంతాల్లో పెంచడం కష్టం. వాతావరణంలో మార్పులను తట్టుకునే గట్టిదనం వచ్చేదాకా లేత మొక్కలకు పైన ఓ పందిరిలాంటిది వేస్తే బాధరేదు.

మరోరకం *Poinciana elata* Linn. (Syn. *Delonix elata*) కూడా మన దేశంలో పెంచుతారు. దీనిని తెల్లటి గుల్మోహర్ అనవచ్చు. స్థానికంగా దీని పేర్లు:

హిందీ - నంకేనరీ

మరాఠీ - నందేనర, నంకేనుర

గుజరాతీ - నందేస్రా

ఒరియా - వేమమొదారూ

కన్నడం - తెంపు తెంజిగ

తమిళం - పాదేనారాయన్

తెలుగు - చిలికేశ్వరపు చెట్టు.

ఇది చిన్నగా బొద్దుగా గొడుగులాంటి శిఖరంతో ఉంటుంది. పిల్లవరి-మార్పి లలో తెలుపు కలపిన పసుపు రేదా మీగడరంగు పూలు పూస్తాయి. పచ్చటి మృదుపళ్ళాలలో ఇవి కొట్టవచ్చినట్టు కానవస్తాయి. మధ్యప్రదేశంలోనూ, హైదరాబాదు (ఆం. ప్ర.), గుజరాతులోని సోరాష్ట్రంలోనూ విరివిగా కనబడుతుంది.

అరబ్బులు అభిసేవియానుంచి దీనిని తెచ్చి మనదేశంలో ప్రవేశపెట్టారు.

జావారాణి రకాలు

1. జావా కాసియా

Classia javanica Linn. (Syn. *C. Hasillus*)

పటులం : LEGUMINOSEAE (CAESALPINIOIDEAE)

మనదేశం వాడుకపేరు : హిండి - జావాకీ రాణి R.

కాసియా అన్నది "శియోస్కోరైడ్స్"కు పాత గ్రీకుపేరు (బహుశా సుగంధం కల పట్టుతోడి ఒకానొక చెట్టునకు - అడవి కర్పూరంచెట్టు జాతికిచెందిన దేదో కావచ్చు.) జవనికా అంటే జావాకు చెందినదని సూచన.

వరివ్యాప్తి : మలయా జావాయి పుట్టిళ్లు. మనదేశంలో చాలారాష్ట్రలలో కనిపిస్తుంది. చండీగడ్ బెంగుళూరులలో సర్వసామాన్యంగా బాదలప్రక్కగా పెరుగుతున్న చెట్టు.

దాపురేఖలు : ననుప్రమాణంగా అందమైన చెట్టు. నిటారుగా పెరగినమొదలు. విస్తరించే శిఖరం. ప్రక్కలకు పెరిగేకొమ్మలు. చాటికి అనంతభాగంగా కుచ్చుల్లా ప్రేరే ఆకులుగల రెమ్మలు. కాసియా నాదోసా కంటే కాస్త ఎత్తయినది.

దీని ఆకులు కాసియా నాదోసా కంటే భిన్నమైనవి. ఆకులు గుండ్రంగా మొనలు లేకుండా ఉంటాయి. మే లో చివుళ్ళతోపాటు ముడుగు రోజారంగులో మొగ్గలు గుత్తులు గుత్తులుగా కాస్తాయి. చిన్నరెమ్మల తుదల ఇవి కానవస్తాయి.

మే-జూన్ నెలల్లో రోజారంగు పూలగుత్తులుకూడారెమ్మలకు ప్రేలుకుంటాయి. గుబురుగా ఉన్న ఆకులలోకలిసి కానవచ్చే పూలుగల ఈ రకంచెట్టు, ఆకులు పూర్తిగా రాలిపోయ్యాక పూపే ఇంకోరకంకన్నా భిన్నమైనది.

కో. ప. సూచనలు : కర్ర పెరుసు గనుక పెద్దగాలికి తట్టుకోలేదు. అందుకు కాస్త చోటు అవసరం.

2. కాసియా నాదోసా

వరివ్యాప్తి : ఇది బిర్మాకు చెందినది. మలయా, ఉత్తరాదిలో కొన్ని ప్రాంతాలు. అస్సాముకూడా దీని పుట్టిండ్లే. చండీగడ్ లో చాలా పెందాదు. మే నెలలో విరగజూసిన ఈ చెట్లు బాదలనంటి ఉంటూ మనోహరరూపాన్ని నమోదిస్తాయి.

పై చెట్టుకిది నమానధర్మం కలదే.

దాపురేఖలు : పెద్దచెట్టు, ముక్లగల మొదలు. విరివిన కిరం. చిన్నచిన్న ఆకులతోడి పెద్ద రెమ్మల్లాంటి ఆకులు 8-12 అంగుళాల పొడవుంటాయి. మృదువైన చిన్న ఆకులు 8-14 జతలుంటాయి దానికి. ఇవికాక కుదకు వేరే రెమ్మ ఉండదు. ఈ చిన్నఆకులు కూచిగా ఉంటాయి.

రోజూరంగుపూలు పెద్దపెద్ద గుత్తులుగా కొమ్మలచివర ఉంటాయి. కొమ్మలన్నిటా ఇవి కనబడతాయి. మే-జూన్లలో ఆకు రాలి పూత పడుతుంది. ఆకులు తిరిగి క్రిందికొమ్మలనుంచి చివురించడం మొదలుపెడతాయి. పూరి చెట్లన్నిటా అందమైన చెట్టిది. జూన్లో అతి మనోహరంగా ఉంటుంది.

ఉద్యానాలకు, బాటలప్రక్కకు, ఓ మోస్తరు తోటలకు బహుపొందిక అయినవి.

కో. ప. సూచనలు : వంగిపోతుంది గనుక లేతగా ఉన్నప్పుడు మొక్కలకు అందగా ఏ పెద్దకర్రో పాతాలి.

3. బర్మా కాశియా

Cassia renigera

రెసిగెరా అన్నది మూత్రపిండం ఆకారం గలవి. ఆకులమొదట ఉండడంవల్ల వచ్చినపేరు.

వరిపూస్తే : బర్మా పుట్టిల్లు. మహారాష్ట్ర, తమిళనాడులలో విరివిగా ఉన్నది.

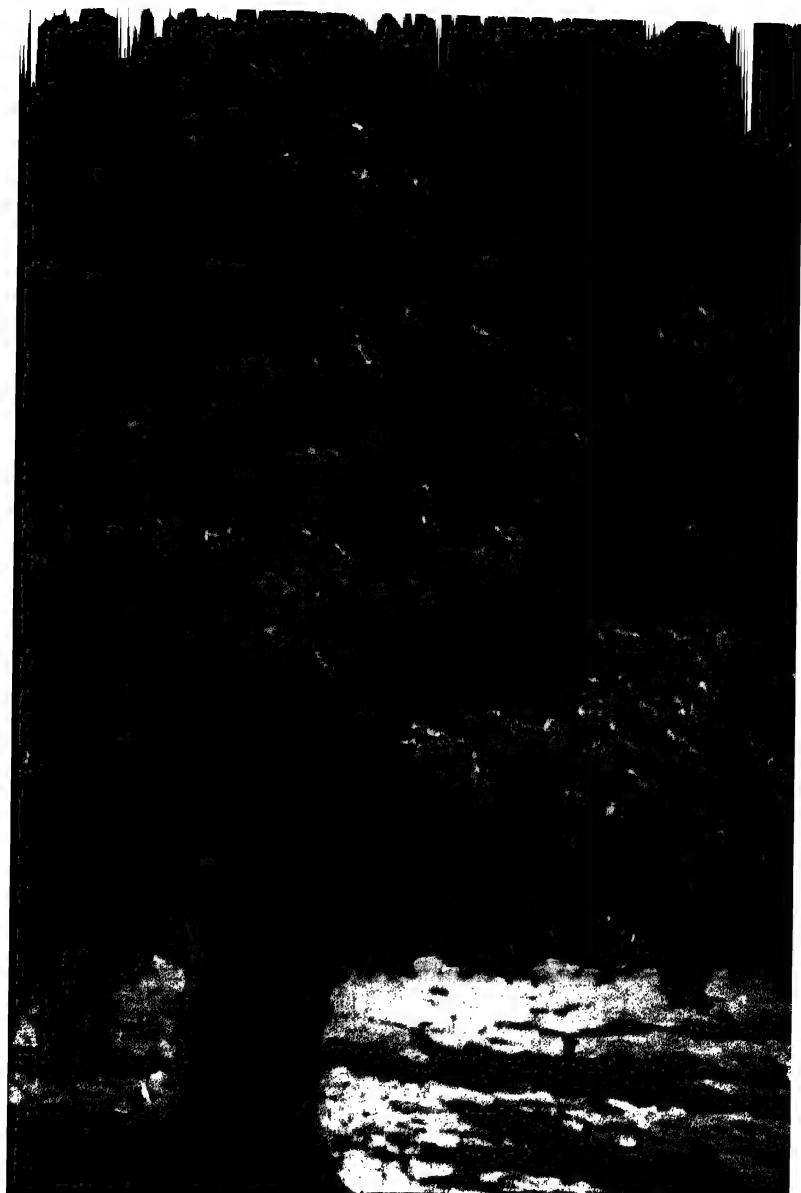
దాపురేఖలు : మధ్యరకం ప్రమాణం ; 18-40 అడుగుల ఎత్తు; ఆకులు రాలిస్తుంది.

పాత ఆకులమొదళ్ళలో చిన్న తొడిమలకు పూలు గుత్తులుగా పూస్తాయి. వాన కాలానికి కాస్త ముందు మే-జూన్లలో పూత పడుతుంది.

ఆకుల రెమ్మలు కూచిగా, చర్మంలా దళంగా, గజులా ఉంటాయి. కొత్త చివుళ్ళ కాదల మొదట మూత్రపిండం ఆకారంలో బుడవలుంటాయి. అవి తర్వాత రాలిపోతాయి.

కో. ప. సూచనలు : గింజలు నాటి పెంచాలి. వేళాక నాలుగయిదేళ్ళకు పూస్తుంది. ఈ రకం చాలాకాలం బ్రదకకున్నా. త్వరగా పెరుగుతుంది.

కాపియా రకాలన్నింటి గింజలనూ కాలే పీళ్లలోవేసి చల్లారేదాకా ఉంచాలి. గింజపెచ్చు గట్టిది గనుక అది మెత్తపడేందుకు నాణే ముం దిలా చేయడం అవసరం.

పెద్ద కురాయి చెట్లు (POINCIANA REGIA)

(చూడు పుట 117)

బోగోబ (BAUHINIA VARIEGATA)

జాన రాణి (CASSIA JAVANICA)

రేల చెట్టు (COSSIA FISTULA)

కాంచనం

Bauhinia Purpurea Linn.

తటవం :

LEGUMINOSEAE (CAESALPINIOIDEAE)

మిగిలిన వాడుకపేరు : కొంక ఎబొనీ, జెరానియమ్.

మనదేశంలో వాడుకపేరు : హిందీ - గులాబీ కచ్చార్ ఆర్. గైరాతీ, కాశ్మీయర్ :

బెంగాలీ - దేవకాంచన్, తెలూగీ, రత్నకాంచన్ :

కన్నడం - ఎనవనపాదు :

మళయాళం - సువర్ణమండాళం :

మరాఠీ - లటాందో :

ఒరియా - వొరోడా :

పంజాబీ - కార్లీ :

తమిళం - కాంబిలాచ్చి, మందారీ :

తెలుగు - బోడంట, కాంచనం.

జాన్, కాస్పర్ బాపిన్ అనే ఇద్దరు వృక్షశాస్త్రజ్ఞులపేర బాపినియా అన్న పేరు వచ్చింది. వారు కవలలు. పద్మరియా అన్నది ఎర్రపూలవల్ల వచ్చింది.

పరివ్యాప్తి : ఇండియా అంతటా ముఖ్యంగా హిమాలయప్రాంత గిరిప్రాంతాలలో సింధునది అస్సాందాకా ఉన్నది. మధ్య, దక్షిణభారతప్రాంతాల కొండల్లోకూడా ఉంది. చండీగఢ్ లో బావులు బావులుగా నాటారు.

దూపురేఖలు : సదా వచ్చగా ఉండే చువ్వరకం చెట్టు. చక్కటి కొమ్మల గుబురు, గుండ్రటి శిఖరం సున్నటి గోధుమరంగు బెరుడు. కాకిదాసు సంస్కృత నాటకాల్లో దీని ప్రస్తావన చాలచోట్ల ఉంది. దీనిని సంస్కృతంలో తోవిదారం అంటారు.

అకలు రెండుమొసలతో సగంనుంచి విడివడి ఉంటాయి. 9-11 వాకా గట్టి ఈనెలు తొడిమనుంచి పైకిప్రాకి ఉంటాయి. ఈ నడుమచీలికతో ఈ అకు గెట్టెలా ఉంటుంది. ఇందుతో దీనిని సులువుగా కనుక్కోవచ్చు.

మొగ్గలు అయిదుకోణాలతో ముదురుపచ్చ, లేక ముదురు గోధుమరంగుతో ఉంటాయి. విడిగాక రెండురెక్కలా, మూడురెక్కలా గలవిగా విడిపోతాయి

కొంచనం (Bauhinia Purpurea)

పూలు విధిగా రక్షవర్ణంతోనో, అరుణాదులంగనో ఉంటాయి. పెద్దవిగా, కొద్దివచ్చినట్లుగా. అయిదుదళాలతో సూదుల్లా ఉంటాయి. ఒక్కొక్కప్పుడు దళం మొదలు తెల్లగా ఉంటుంది. నవంబరులో ఇది విరగబూస్తుంది.

దాగా పూసినతర్వాత కత్తుల్లాంటి పొడుగుంటి పచ్చనికాయలు ప్రెంచి దీన్ను లాగా పొడసూపుతాయి.

దీనిబెరడును అద్దకం పనికి, కరవేయడానికి, నారకుకూడా వినియోగిస్తారు. పూలు కూరచేస్తారు. ఊరవేస్తారుకూడా. నేలలోని దీనివేళ్ల బెరడు విషప్రాయం. దీనికర్రను పేద్యపు పనిముట్లకు, దంతెలు, దూలాల వగైరా లాకు వాడుతారు.

ముఖ్యంగా అరింకారాధం వేసే కెట్టిది. చిన్నతోటలకూ, బాటలప్రక్కకూ దాగా అనువైనది.

శ్రీ. ప. సూచనలు : విత్తనంనాటి నులువుగా పెంచవచ్చు. వానకాలం మొదట్లోనే వరుసగా వీనిని నాటాలి. 4-10 నాళ్లలో మొలక వస్తుంది. వానకాలం వానిని తీసి నాటాలి. వంగి ప్రేరే కొమ్మలను నరికివేయాలి.

మెరకగా నీరు పారిపోయేనేలలో ఇది దాగా ఎరుగుతుంది. చలి దీనికి పడదు. చలికాలంలో పూసే బహు కొద్దిచెట్లలో ఇదొకటి గనుక ఈ అందమైన తరువును దాగా వ్యాప్తికి తేవాలి.

చీటీ కాంచనం

Bauhinia Variegata Linn.

కంటింజం : LEGUNINOSEAE (CAESALPINIOIDEAE)

విగత వాడుకపేరు : Variegated Bauhinia, Camel's Foot.

మనదేశంలో వాడుకపేర్లు : హిందీ - కచ్చాల్, (బైలాల్);

బెంగాలీ - బిడుల్, కోవిదార;

కన్నడం - అరిసినంటాగి;

మళయాళం - కోవిదారం;

మరాఠీ - కాంచన్;

ఒరియా - బొరొడా;

తమిళం - మందారై;

తెలుగు - బోడంట.

చేరిగటా అన్నది పూల-పరుంగులవల్ల వచ్చినది.

పరివ్యాప్తి : మనదేశం చెట్టు, దేశమంతటా ఉంది. హిమాలయప్రాంతాలలో పిండునుంచి అస్సాం, చోటా నాగపూర్, మధ్యప్రదేశ్, పశ్చిమతీరభూమి - అలా అంతటా విరివిగా వ్యాపించినది. కాంగ్రా లోయలో ప్రతిఊరిలోనూ ఉంది.

దూపురేఖలు : చిన్నగా కొమ్మలు పరచుకొని, ఎగుడుదిగుడు భింతో, కొద్దిగా కరకుగాఉండే బెరడుతో ఉంటుంది.

ఆకుయమధ్య చీలి, కాడపైనుంచి ఈనెల 11-15 కిరడాల్లా ఉంటాయి. పిల్ల పరిలో ఆకుయరాలి చెట్టు బోడిగా ఉంటుంది.

ఈ రకంవి మొదట్ల ముగిసిరిగి గరుసు బెరడుతో ఉండడంవల్ల చాలా పాత చెట్లన్న బ్రాంతి కల్పిస్తుంది. ఇవి 60-70 ఏళ్ళకంటె ఎక్కువ బ్రతకడం ఆరుసు.

పూలు పెద్దవి. తెల్లగా పసుపుచుక్కలతోను, లేదా ఎర్రచుక్కలతో రోజూ రంగులోనూ ఉంటాయి. పిల్లపరినుంచి మార్పిదాకా ఆకులన్నీ రాలిపోయినప్పుడు పూత పడుతుంది. పూలు పూసినప్పుడు అందంగా ఉంటుంది.

మొగ్గలు పంటలో ఉపయోగిస్తారు. కర్ర గట్టిగా ఉండి వంగుచెరుకుకు, పేద్యపు పనిముట్లకు ఉపయోగపడుతుంది. దీనిపట్లను మందులలో వాడుతారు. అలా బెరడుతీసే ఈ చెట్టు గాయపడినట్టు కానవస్తాయి తరుచు. దీనిని రంగు అద్దకంలో, చర్మం కరవేయడంలో ఉపయోగిస్తారు. దీని ఆకులను వీడియ చుట్ట దానికి వాడుతారు. దీనిబంక మంచి రకం. గింజలనుంచి నూనెతీస్తారు కూడా.

దీనికాయలు పొదవుగా సన్నగా 10-25 గింజలతో ఉంటాయి.

అందమైన చెట్టిది. ఎరుపు, తెలుపు. ఊదారంగుల పూలచెట్లనుకలిపి బాబల ప్రక్కనువేస్తే అద్భుతంగా కాస్తుంది.

తో. ప. సూచనలు : గింజనాటి పెంచవచ్చు. మొదట్లో బాగా ఎదుగుతుంది. మొదటిపడే ఏడెనిమిది ఆరుగుల ఎత్తు పెరిగి రెండో ఏడు పూత పడుతుంది. కొమ్మలు నరికి నాటితే కష్టంమీదగాని బదకదు, తోటలకు. ఖాళీస్థలాలకు ఉత్తమ మయనది.

ఇందులోనే *B. Triandra Roxb* అనేరకం - ఎర్ర బాహునియా. లాల్ శహ్వాల్ అనేది - చిన్న పొదలాంటి చెట్టు. ఎర్రటిపూలు. అక్టోబరు-నవంబరులో పూస్తుంది.

రేలచెట్టు

Cassia fistula Linn;

పంటుం :

LEGUMINOSEAE (CAESALPINIOIDEAE)

విగత వాడుకపేర్లు : Golden Shower, Pudding Pipe tree.

మనదేశంలో వాడుకపేర్లు : హిందీ - అమల్తాన్ :

బెంగాలీ - బందర్లాతి, అమల్తాన్, సాంతల్ :

కన్నడం - కత్తె

మళయాళం - బహారా, బావా :

ఒరియా - వందారి :

పంజాబీ - లంఖ్ :

తమిళం - అపై, కొత్తై, తిరుకొంతై :

తెలుగు - రేల, అరగ్వంథం (వంస్కృతం.)

కానియా అన్నది వాననగల బెరుగుతోడి అడవి కర్పూరంచెట్టులాంటి దాని గ్రీకు పేరు. నీసలా అంటే రాత్రీలో గొట్టం. దీనికాయ ఆకారాన్ని సూచిస్తుంది.

వరివ్యాధి : మనదేశం చెట్టు. అడవులలో, మైదానాలలో విపరీతంగా పెరుగుతుంది. హిమాలయ పాదభూముల్లోను ఉంది. బిర్మా, జావా, వియత్నాం, ఫిలిప్పైన్లకు వ్యాపించింది.

దాపురేఖలు : చిన్నరకంనుంచి మధ్యరకం ప్రమాణందాకా ఉంటుంది. కొమ్మలు ప్రక్కలకు వ్యాపిస్తాయి. ఆకులు రాలిపోతాయి. గట్టిచెట్టు. పచ్చకలపిన బూడిదరంగు బెరుగు, రేతచెట్లపై వ్యాపించి చెట్లు ముడిచాక గోధుమరంగు తిరిగి దిరుసుగా ఉంటుంది.

ఆకులు పెద్దవి. పెరుసు. చిన్నరెమ్మలు. చివుళ్ల రాగిరంగుతో. క్రింద మెత్తటి నూగుతో వ్రేలాడుతూ ముడిరేదాక ముసుచుకొని ఉంటాయి. మార్చి-ఏప్రిల్లో ఆకులు రాలిపోతాయి, మే పూర్వార్థంలోకూడా.

పేడి వాతావరణంలో ఇది బాగా కానవస్తుంది. ఏప్రిల్-మేలో బంగారురంగు పూలగుత్తులు వ్రేలాడుతూ ఉంటాయి మరి : పూతకాలంలో ఆకులు రాలిపోతాయి.

శరవట ఆకులు రాలడం, బంగారుపూలు పూయడం మొదలవడం ఒకేమారే జరుగుతుంది. తిరిగి చివురించేదాకా పూలు పూస్తూనే ఉంటుంది.

కాయలు పొడవుగా, గుండ్రంగా 1-2 అడుగుల పొడవుతో $\frac{3}{4}$ అంగుళం వ్యాసంలో ముదురు గోధుమరంగులో ఉంటాయి.

కర్ర గట్టిది. బిళ్ళు, నాగరిలాంటి వ్యవసాయం పనిముట్లూ దీనితో చేస్తారు. బెరడు కరవేయడానికి ఉపయోగిస్తారు. ముదురు గోధుమరంగుతో ఉండే గుజ్జు విరేచనకారి మందులలో వాడతారు. బెంగాల్‌లో దీనిని పొగాకులో సువాసనకు ఉపయోగిస్తారు. దీహారులోని సంథాల్‌జాతివారు పూలను అహారంగా వాడడం కద్దు.

తోటలకు, ఉద్యానాలకు, బాటలప్రక్కకు పనికివచ్చే చెట్టు.

తో. ప. సూచనలు : మామూలుగా గింజలునాటి పెంచుతారు. కొన్ని మొలకెత్తాలన్నా చాలా నాటడం మంచిది. మొలక రావడం కష్టం మరి. నాటేముందు అయిదునిమిషాలు వాటిని ఉడికిస్తే మొలకెత్తడం సులువు. అప్పుడు గింజ పెచ్చు మెత్తబడుతుంది. తొలి వానకాలంలో నారునుతీసి కుండీలలో పెట్టవచ్చు.

కంది? పురుగులవల్ల ఆకులుండవు తరుచు. లేకమొక్కల ఆకులమీది పురుగులను తీసివేస్తూ కనిపెట్టి ఉండాలి.

ఇది గట్టిచెట్టు. దీని ఆకులను మేకలు, పశువులు మేయవు. కాబట్టి పశువులు తిరిగేచోటయినా వేయవచ్చు. మెరకజిల్లాలకు అనువయనది.

ఈ చెట్టు నెమ్మదిగా పెరుగుతుంది. వదేళ్లకుగానీ పెద్దగా ఎదగదు. అనుకూల పరిస్థితులలో అయిదేళ్ళప్రాయంలో ఈ చెట్టు పూస్తుంది.

కొండరోజా

Brownea coccinea Loeff ex Griseb.

కుటుంబం : LEGUMINOSEAE (CAESALPINIOIDEAE)

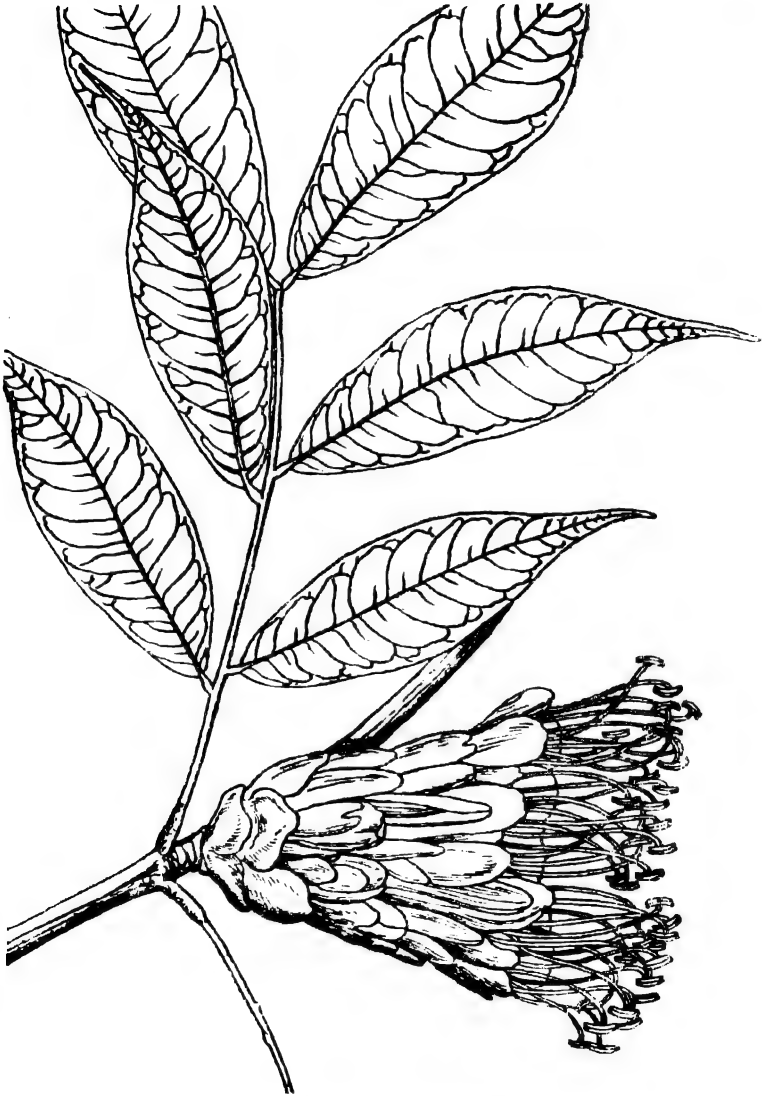
వరివ్యాప్తి : వెనిజులా పుట్టిల్లు. పశ్చిమబెంగాల్, ఉత్తరప్రదేశ్, మైసూరు, కేరళ ఉద్యానాలలో దీనిని చూడవచ్చును.

దూపురేఖలు : చిన్నది. 8-10 అడుగుల ఎత్తు. అంశంగా కుడిమట్టంగా ఉంటుంది. ఆకుల మాటునుంచి వెలికివచ్చే ధగధగలాడే ఎర్రటిపూలు. అయినా విరగబూయదు.

రెండు విశిష్టలక్షణాలున్నవి. ఆకులు, పూత, లేత ఆకులు ఓ పెన్సిలు లాంటి నంచిలో పెరిగి హఠాత్తుగా విడిగి ఆకులు కానవస్తాయి. అందంగా రంగురంగులు కానవస్తాయి. త్వరలోనే అవి ముదురుపచ్చ నాకులుగా కానవస్తాయి. పూలు 30-50 ఒకొక్కచోట అరంగులాల కీర్దాలతో మొవటినిండా పూస్తాయి-శిఖరందాకా. కానీ కొమ్మలలో కనిపించడం అరుదు.

తో. ప. సూచనలు : అంట్లద్వారా పెంచవచ్చు.

శీతప్రాంతాలలో బాగా పెరుగుతుంది. వేడిగాడ్పులు వీచే ఉత్తరాదికి వణికి రాదు. అయితే వీర ఉండేచోట్ల పెంచవచ్చు. రక్షిణప్రాచ్య తీరభూములకు చాలా అనువైనది.

కొండరోజు (Brownea Coccinea)

కల్పిత

Colvillea racemosa Bojer

కటుకం : LEGUMINOSAE (CAESALPINIOIDEAE)

మామూలు మనదేశంలో వాడుకపేరు : హిందీ - కల్పిత.

నర్ చార్లెస్ కొల్వీల్ పేరున కొల్పోలియా అన్నారు. రెస్సోసా అన్నది పూలను బట్టి వచ్చినపేరు.

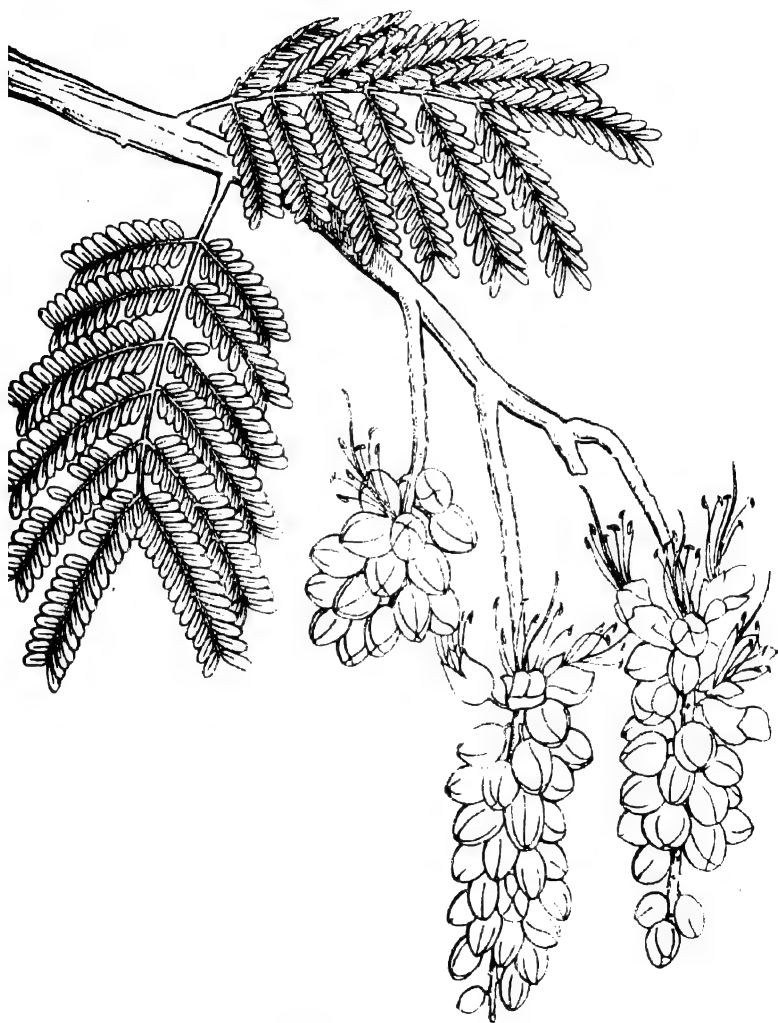
పరివ్యాపి : తూర్పు ఆఫ్రికా లేక మదగాస్కార్ పశ్చిమతీరం దీని పుట్టిల్లు. బెంగుళూరులో బాదలప్రక్క సామాన్యంగా కనిపిస్తుంది. అలహాబాదు ఆల్మోరా పార్కులో కూడా ఉంది.

దావురేఖలు : మధ్యరకం ప్రమాణం. గొరుగులాంటి శీఘ్రం. పూలలేనప్పుడు నీమనుంకేనుం చెట్టులా ఉంటుంది. ఆకులు పొడవుగా ఉండి అందులో ఒకొక్క దానిలోనూ 20-30 చిన్నచిన్న ఆకులుంటాయి.

జ్యాలై ఆగవ్వునుంచి అక్టోబరుదాకా పూస్తుంది. కొమ్మలచివర గెలల్లాంటి కాడలకు పూలుపూస్తాయి. నారింజరంగుతో ద్రాక్షగుత్తుల్లా ఉంటాయవి. కాడలు పెద్దవిగా కానవస్తాయి. శీఘ్రంపైన ఎరుపు పూసినట్టుగా పూలు కానవస్తాయి. మొగ్గలు చిన్నచిన్న గచ్చకాయల్లా కానవస్తాయి. ముందు లావుగాఉండి కొనకు వెళ్ళేకొద్దీ చిన్నవై పోతువస్తాయి.

కాయ రెండుదెబ్బలు ఆరికించినట్టు గుండ్రంగా ఉంటుంది. ఈ చెట్టును ఉద్యానాలలోనూ, తోటలలోనూ అలంకారార్థం పెంచుతారు.

శో. ప. నూనవల : గింజనాటి పెంచవచ్చు. పూలు కొమ్మలచివర పూస్తాయి గనుక దీనిని కత్తిరించరాదు. కాస్త తడిగాను, కొద్ది తడిలేవినయిన పల్లం ప్రాంతాలలోనూ ఇది బాగా వస్తుంది.

3036 (Colvillea racemosa)

కొండతంగేడు (జాతి)

Milletia ovalifolia Kurz.

కుటుంబం :

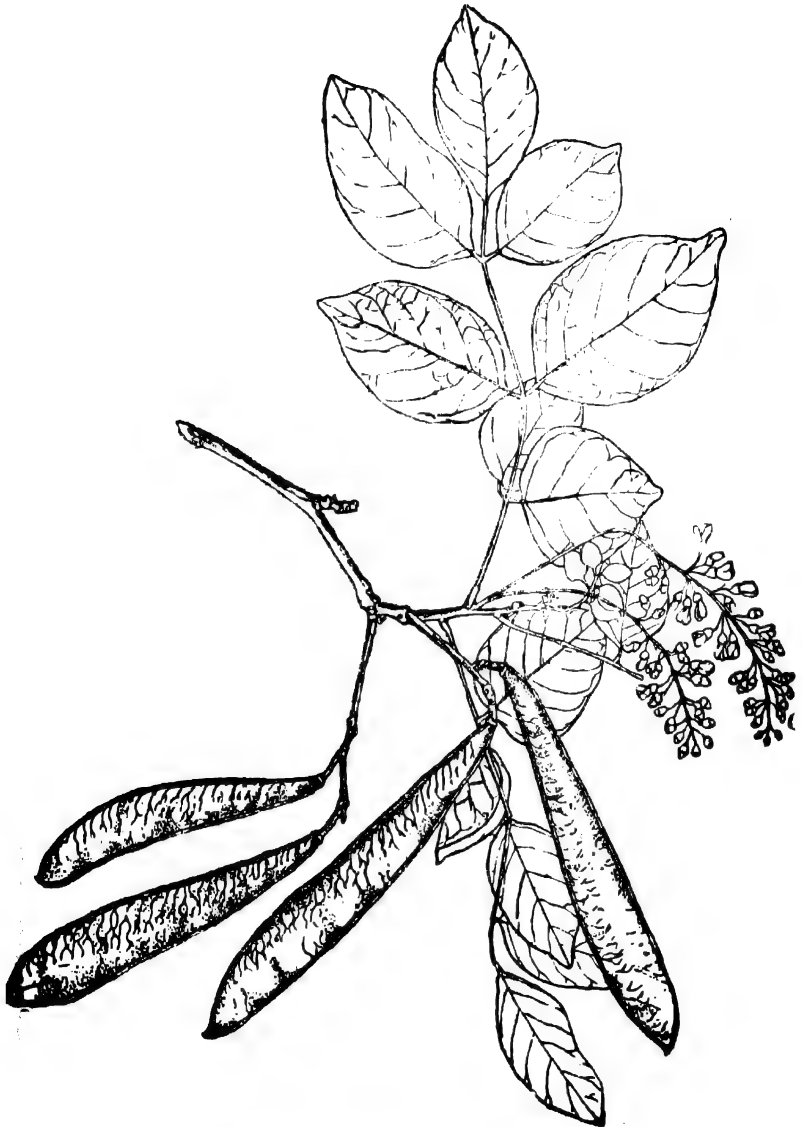
LEGUMINOSAE (PAPILIONACEAE)

వరివ్యాప్తి : ఢిల్లీ, లక్నో, అలహాబాదు ఉద్యానాల్లో పెరుగుతున్నది.

రూపురేఖలు : ఇదో చిన్నచెట్టు. అందమైన ఎర్రటిపూలు అటులు రాలిపోయాక మొత్తం చెట్టునంతా కప్పివేస్తాయి. ఏప్రిల్లో ఈ వర్ణస్రావణం సుమనోహరం.

ఇళ్ళ ఆవరణలకు, ఉద్యానాలకు, వాణిజ్యలాంకు అనువైనది.

కో. ప. నూనెనలు : గింజలు నాటి పెంచాలి.

ಕೌಡಕಂಗೆಡು ಉಪವಿಧ (Millettia ovalifolia)

అవిసి చెట్టు

Sesbania grandiflora Poir.

కుటుంబం : LEGUMINOSAE (PAPILIONACEAE)

సెస్బానియా అన్నది అరబ్బి మాట. ఈజిప్టులో సర్వసామాన్యం అనేందుకు సూచన. గ్రాండిఫ్లోరా అన్నది పెద్ద అందమైన పూలునుబట్టి వచ్చింది.

పరివ్యాప్తి : మారిషస్ ఇండియానుంచి ఆఫ్రికాయాకు పయనించిన చెట్టు.

దాని లక్షణాలు : చాలా త్వరగా పెరిగే చిన్నచెట్టు. పెద్ద ఆకులు చానికి అటూ ఇటూ చిన్న ఆకుల వరుస ఉంటాయి. పూలు పెద్దగా చిరిక ముక్కులాగా వంగిన ముక్కుతో ఉంటాయి. ఆకులమొదట కాదరికు పూస్తాయి. కాస్త ఎరుపుగా, తెల్లగా ఉంటాయి. దీపెంబరు-జనవరి పూతకాలం. విర్రపూలరకం చెట్టుకు పూలు సాయంకాలం విడుగుతాయి. అప్పు డవి రేత వచ్చాకండి తెల్లవారేనరికి ఎరుపు తిరుగుతాయి. తేనెనోనం వచ్చే గబ్బిలలు వగైరాలతో పుప్పొడి వ్యాపిస్తుంది కొవచ్చును.

కాయలు పొడవుగా, సన్నగా ఉంటాయి.

పూల ఆందంచూచి తోటలలో పెంచుతారు. పూలను మోడిగా చేపికొని తింటారు. ఈ చెట్టుభాగాలు కొన్ని మందులలో వాడుతారు.

కో. ప సూచనలు : వానకాలం గింజలునాటి సులువుగా పెంచవచ్చు. ఏడాదిలో చక్కని దరిగా ఏర్పడి అదే ఏడే పూస్తుంది. వచ్చటి ఎరుపుకుకూడా దీని ఆకులను ఉపయోగిస్తారు.

బంగాళాదుంప చెట్టు (SOLANUM GRANDIFLORUM)

(చూడు పుట 181)

నిద్రగన్నేరు

Enterolobium Saman Prain. (Syn. *Pithecolobium Saman* or *Samania Saman* Merrill.)

కుటుంబం :

LEGUMINOSAE (MIMOSOIDEAE)

మామూలు మనదేశం పేర్లు : హిందీ, బెంగాలు - *శెలాయిశీ శిశిష్* ;

మలయాళం - ప్లవు ;

తమిళం - అమయివగై ;

తెలుగు - నిద్రగన్నేరు.

నిమానియా అన్నది స్పానిష్‌లోని కామా ఆనేవానికి అవతరణం.

పరివ్యాప్తి : మధ్య అమెరికా, వెస్ట్ ఇండిస్‌లకు చెందినది. మనదేశంలో ముఖ్యంగా బెంగాలులో హెచ్చుగా ఉన్నది.

దాఖలేలు : అందమైన పెద్ద చెట్లు. విస్తరించే శీఘ్రం ఎప్పుడూ పచ్చగా ఉంటూ గుబురుకొమ్మలు రెమ్మలతో చాచినీ ఉప్పెనట్టుంది. దీని తాళ గరుకుగా ఉంటుంది.

ఆకులు పెద్దవి. వాటికి చిన్న ఆకులు. తొడిమయందవు. పైకి పోనుపోను చివర మరింత పెద్దవిగా ఉంటాయి. చివర కూచికాక గుండ్రంగా ఉంటాయి. వాతావరణంలో మార్పునుబట్టి ఈ ఆకులస్థానం మారుతుంది. బాగా ఎండ కాస్తన్నప్పుడు నిటారుగా నిలిచి చక్కటిగుబురులో ఎండ దూరకుండా తప్పివేస్తాయి. మరి రాత్రిపూట మళ్ళు వేసినప్పుడు ముడుచుకొని ప్రక్కలకు వాలిపోతాయి. ఈ చెట్టుక్రింద నేల రక్షితదీగా ఉంటుంది గనుక దీనిని వానచెట్టు అనికూడా అంటారు. (నిద్రగన్నేరు అన్నది రాత్రి ఆకులు ముడుచుకోవడంతో వచ్చిన పేరు.)

కొమ్మలచివర పెద్ద కుచ్చులలాగా లేత గులాబీరంగుతో పూలు పట్టుకుచ్చుల్లా ఉంటాయి. మార్చినుంచి సెప్టెంబరుదాకా దీని పూతకాలం. కాయలు గుట్టతో పగిలిపోకుండా తియ్యగా ఉంటాయి. ఉడతలు వగైరా చాలా ఇష్టంగా వీనిని తింటాయి.

ವಿರಗವೈರು (*Enterolobium Saman*)

గాలిని అవుతవి గనుక, ఎంత గాలికై నా రూపు చెడవు గనుకా వీనిని బెంగాలులో బాటలప్రక్కల చాలా పెంచారు. కాయలగుట్టను వళువులు, గుర్రాలు మేస్తాయి. గింజలు సామాన్యంగా అరగవు. అవులకు ఈ కాయలు పెరిగే పాలు ఎక్కువగా ఇస్తాయని ప్రతీతి.

మనదేశంలోని వేడిప్రాంతాలకే తగినది. ఉత్తరాదిలో మంచువడి ఎండి పోయే ప్రమాదం ఉంది. మరి పెద్దచెట్టు గనుక ఇళ్ళ అవరణలకు ఇది వనికి రాదు. రహదారులలో మంచి వీడ విచ్చే చెట్టిది.

శ్రీ. ప. నూచనలు : వానకాలంలో వీనిగింజలు నాటి పెంచవచ్చును నులువుగా. కొమ్మలు నరికి నాటినా పెరుగుతుంది. ఇవి గరిగడా ఎదిగివచ్చే చెట్టు.

కొండచింత

Peltophorum inerme (Roxb.) Llanos. (Syn. *P. ferrugineum* Benth. or *Gaessalpinia inermis*; *P. roxburghii* [G. Dou] Degeher.)

వరుస :

LEGUMINOSAE (CAESALPINIOIDEAE)

మన వాడుక పేరు :   తమిళం - ఇవల్ వగై, ఇయల్ వగై, ఇయవాకై,
   పెరుంగోందై 9;

తెలుగు - కొండచింత.

పెట్టోళోరం అంటే గ్రీకులో దాని పట్టుకొన్నది అని అర్థం. కాయల ఆకృతిని బట్టి వచ్చినది. ఇనర్మి అంటే ఇనర్మిస్ అనే లాటిన్ మాటకు ప్రతిరూపం - నిరాయుధం అని అర్థం. తుప్పుపట్టిన రంగునల్ల పెడ్రుశినియమ్ అన్నారు. కలకత్తా బొటానికల్ గార్డెన్సు పర్యవేక్షకుడుగా 1751-1815 లో ఉన్న విలియమ్ రాక్స్ బర్డ్ జ్ఞానకార్యం వచ్చినది రాక్స్ బర్డ్.

తామ్రపరి అనికూడా కాయల రంగునుబట్టి అంటారు.

పరివ్యాప్తి : పిల్లోన్ పుట్టిల్లు. బీహారు, బెంగాలు, పడమటికనుమలలో విరివిగా ఉన్నది.

దాని లక్షణాలు : కొంతవరకు ఆకులు రాల్చేచెట్టు. సున్నటి బెరడు. అందమైన పచ్చటి కొమ్మలు రెమ్మలు - విస్తరించే శీలం.

పెద్దగా మృదువుగా పొడవుగా ఉండే పెద్ద ఆకులకు అటూ ఇటూ చిన్న ఆకులు. జనవరిలో ఆకులు రాలిపోతాయి. ఏప్రిల్ లో చిగురించేటప్పుడు నిండుగా బంగారురంగు పూలు పూస్తుంది. ఏటా రెండు మార్చినుంచి మే దాకా. పెద్దెంబరునుండి నవంబరుదాకా పూసే చెట్టిది.

పూలు సున్నితమైన వానకలవి. కొమ్మలచివర కాడలకు గుత్తిగా ఉంటాయి. కొంతకాలమే ఉండి క్రింద రాలి కంబళిపరిచినట్టుంటాయి.

కొండచింత (Peltophorum inerme)

కాయలు పెద్ద రాగికొడల్లా చెట్టు. ఆకు రాలినవిదవ బాగా కానవస్తూ ప్రేలాడు తుంటాయి. తర్వాతి వసంతండాకా ఆవలా ఉండిపోయి నల్లవది పెరుసుగా మళమళ లాడుతుంటాయి.

అలంకారంగా ఉండే చెట్టిది. కోదరికు, ఉద్యానాలకు, బాటలకు అనువైనది. ఈ చెట్లవరుసను ఒకటి కొండవంశా ఒకటి నీమనుకేసులా అలా వేస్తూపోతే పొగసుగా ఉంటుంది. దీని బంగారు వచ్చనిపూచూ, దాని ఎర్రటిపూచూ వర్ణ వైరుధ్యంతో సొంపు చేకూరుస్తాయి. దీవికర్రను పెట్టెలు చేయడానికి ఉపయోగిస్తారు.

కో. ప. సూచనలు : గింజలు నాటిగాని, కొమ్మలునరికి నాటిగాని నురువుగా పెంచవచ్చును. ఇది త్వరత్వరగానే పెరుగుతూ వస్తుంది.

బాదీస (బాడిత)

Erythrina indica Lam. Var. *Parcelli*

పంటం :

LEGUMINOSAE (PAPILIONACEAE)

మనదేశం మామూలుపేర్లు : హిందీ - పండ్రి, ఫరాద్, దాదవ్ ;

బెంగాలీ - పలిశమందాత్, రక్తమందాత్ ;

మళయాళం - మందారం, మురిష్కు, నీలశరు ;

తమిళం - మరుక, ములుమురుంగు ;

తెలుగు - బాడిస-బాడిత.

గ్రీకులవల్ల ఎర్రతెలుపు అంటే ఎర్రని అని అర్థం. ఎర్రటి పూలుంటి వచ్చింది. ఇండియా అంటే భారతదేశానికి చెందినదని సూచన.

తరివ్యాప్తి : మనదేశం చెట్టు, దీహారు, బెంగాలు, సముద్రతీరం అడవులలో పెరుగు. ఐర్యా, అండమాన్ దికోబర్ దీవులు. జావా. ఫిలిప్పీన్లలో మాత్రం కానరాదు. హిమాలయ ఉపఖండంలో సర్వసామాన్యం.

దేశీయత : త్వరగా పెరిగే చిన్నచెట్టు. చిక్కనికొమ్మలూ రెమ్మలూ. మొదలు, కొమ్మల పైత్రని నున్నవి తెరడుకలవి. రంగుల ఆకులు హస్తాకార త్రిదళ సంయుక్తవ్రత్రాణ. ఏటితో తీవ్రంగా ఉంటుంది.

చిన్నకొమ్మలు దాదాపు తిన్నగా ఉంటాయి. నాటిచివర తొడిమలకు ఎర్రటి పూలుంటాయి. గుత్తుడగా ఎన్నో వ్రేళ్లున్న చేతుల్లా ఉంటాయని. పిల్లనరిమంచి పిల్లనెరదాకా ఆకు రాలినప్పుడు పూత పడుతుంది.

కాయలు 8-12 అంగుళాలదాకా పొడవుతో, వంకరతిరిగి. కూచిగా, పచ్చగా ఉండి తర్వాత నల్లగా మారుతూ ఉంటాయి. నాటిలో ఒక్కొక్కటి వన్నెండు దాకా గింజలు. ఒక గింజకూ మరో గింజకూ మధ్య కాయ అణగిపోయి ఉంటుంది.

పూల అందాన్నిచూచే దీన్ని పెంచుతారు. దీని చివుళ్ళను కూరచేస్తారు. కర్రను చెక్కడంవనికి వాడుతారు. రెండు మూడు ఒకొకరునలో నాటిలే ఐహా మహా

హరంగా ఉంటుంది. చండిగఢ్ లో వీధులవ్రక్కా, ఉద్యానాల్లో, తోటల్లో విపరీతంగా వేళాదు.

కో. ప. సూచనలు : కొమ్మలు నాటి, గింజలు నాటికూడా పెంచవచ్చు. మేరకలో బాగా పెరుగుతుంది. ఓ కొమ్మతీసి నాటితే త్వరలో వేరునుతుంది.

త్వరగా పెరుగుతుంది. తొలికారులోనే ఆరడుగులు ఎరుగుతుంది. తొలి ఏడే పూస్తుంది. కర్ర పెరును కనుక పెనుగాలికి దెబ్బ తినగలదు.

మృది

Gliricidia maculata H. B. K. (Syn. *G. Sepium* [Jacq] Walpers.)

కుటుంబం : LEGUMINOSAE (PAPILIONACEAE)

మన వాడుక పేరు : తమిళం - కొమ్మరం;
తెలుగు - మృది, మదుర.

గ్లిరిసిడియా అంటే ఎరుకలను చంపునది. గింజరగుణంబట్టి వచ్చింది.

మానులాటా అంటే మచ్చలుగలది. ఆకులక్రింద ఉండే చిన్న బుడవలను బట్టి వచ్చినది. సెవియం అంటే కంచెకు చెందినది.

పరివ్యాప్తి : దక్షిణ ఆఫ్రికా పుట్టింది. ఇప్పుడు మన ఉద్యానాలలో సర్వ సామాన్యం - ముఖ్యంగా మహానాష్ట్ర, మదరాసు, కేరళలలో.

దాని లక్షణాలు : త్వరగా పెరిగే అందమైన చిన్న చెట్టు. వృక్షకాయలు పక్షికల నంయుక్తవృక్షాలు. కత్తిరించకపోతే దీని పెద్దకొమ్మలు పెరిగి క్రిందికి అర్చిలలా వారిపోతాయి. ఆకులక్రింది మచ్చలతో మచ్చులెట్టినీ అంటారు.

ఆకులు పిల్లవరిలో రారిపోతాయి. చెంబనే లేక గులాబీరంగుపూలు పూస్తాయి. పిల్లవరి మార్చి పూతకాలం.

దీనికాయలు పరిచగా చిక్కు పిల్లా అంటాయి. వచ్చటికాయలు మార్చిలో చెట్టుకా నిండి వేలాడుతూ అందంగా ఉంటాయి. అందంకోసం పెంచుతారు. వంటలకు మంచి నీడనిచ్చే చెట్టిది. దీనిలో నత్రజని ఎక్కువ గనుక వచ్చి ఎరువుగా వాడుతారు. ఒక్కపూలలోనే 3-36% నత్రజని ఉంటుంది.

కో. వ. సూచనలు : గింజ నాటిగాని, కొమ్మ నాటిగాని పెంచవచ్చును. 5-6 అడుగుల పొడుగు కొమ్మ నాటాలి. ఒకదానిని మరోదానికి మధ్య 12 అడుగుల వ్యవధానం ఉండాలి.

కత్తిరించకపోతే కొమ్మలు ఆకులతో నిండిపోతాయి. నీడలేనికాపుల నాటిలే పెరుగుతర్ర గమక దెబ్బ తింటుంది. అందుకని తరుచు కత్తిరించి పొట్టిగా ఉంచాలి. ఉత్తరాదిలో మంచుకు నిలవలేదు. దక్షిణాదిలో కంచెలకు బాగా అను వైవది. వచ్చిఎరువు, వంటచెరుకు, ఎరుకలు చంపేగింజలూ ఇస్తుంది. అంద మయిన పూలుపూస్తుంది.

పులి (Gliricidia maculata)

మోదుగు

Butea frondosa Roxb. (Syn. *B. Monos perma* [Lam] Kuntze.)

పటుంబం : LEGUMINOSAE (PAPILIONACEAE)

మనదేశం వాడుకపేర్లు : హిందీ - దాక్, ఫలాక్, చల్పా, కాంత్రి;

బెంగాలీ - కజక, ఫలాక్, పోలాషి;

గుజరాతీ - బక్ దా, ఖత్తా, కక్ డియా;

కన్నడం - ముట్లగ, (బహువృక్ష);

మలయాళం - మురికు, కామత, (బహువృక్ష), వలాకా;

మరాఠీ - చల్తావ, వలాక్;

ఒరియా - కి బక్;

పంజాబీ - పంక్ చావ్రా;

కమిళం - పారితం, పారను, వరళ, కట్టుమరుక్క;

తెలుగు - మోదుగ, మోదుగు.

బాటియా ఆన్నది బాటేప్రభువు జాన్ స్టువర్ట్ అనే వృక్ష శాస్త్రవేత్తపేర వచ్చినది. ప్రాంతానా అంటే అకు లెక్కవగలది అని సూచన.

పరివ్యాప్తి : మనదేశం చెట్టు. దేశమంతటా వచ్చికవియళ్ళలో, అడవుల్లో, మైదానాల్లో అక్కడ అక్కడా కానవస్తుంది. ఐర్లాండ్, ఏల్స్ లోనూ కూడా సర్వ సామాన్యం.

దానిరేఖలు : చిన్నగాను, మధ్యరకంగాను ఉండే అకురాల్చే చెట్టు. ఎగుడు దిగుడు ఆకారం. పెరుగుదలా, మొదలు ముదీవదీ వక్రంగా ఉంటుంది. శాఖలో నారవస్తుంది. బాటిదరంగులో ఉంటుంది.

ఒకే కాడమీద మూడుమూడుగా అకులుంటాయి. పెదబ్బుగా విరుసుగా. మొదట్లో ఉబ్బిఉంటాయి. పూతకాలం పోగానే తిరిగి అకువేస్తుంది. ఉత్తరాదిలో జనవరిమంచి మార్చిదాకా అకు రాలిపోతుంది.

పెరుస్తూ ఎర్రటిమంటల్లా ఉంటాయి పూలు. రక్షకవస్త్రావళి వలుపు. చిరుక ముక్కు ఆకారం. గుత్తులు గుత్తులుగా దగ్గరదగ్గర ఏప్రిల్ మేలో పూలు

పూస్తాయి, కొన్నిరకలు వసువు, వక్కరంగు పూలుకూడా పూస్తాయంటారు. మొగ్గలు నూగుతో, ముదురు గోధుమరంగు కలవి. చెట్టు పై భాగమంతా పూలు పేలుకట్టలా కవిపించి వనంకంలో చెట్టు త్వరితా కానవస్తుంది.

కాయలు ఒకే గింజతో ప్రేలాడుతూ, గట్టి ఈనెలతో రేకవచ్చగా మొదలై కనువుగావండి మరిపోతాయి. వెండిజరీలాంటి జూలుతో ఒకొకప్పుడు అకులు విండిఉన్నట్టు భ్రమ గొల్పుతుంది. వండినాక కాయలు చాలా తేలికై జ్యూన్ లో వేడిగాడ్చులను దిక్కుదిక్కులా చెదిరిపడతాయి.

మండకు తట్టుకుంటుంది. అనావృష్టికి విలుస్తుంది. కాస్త చొటినేలలో పెరుగు తుంది. అర్థికంగా చాలా విలువైనది. కర్ర మంచి వంటచెరకుగా, బెరడు కర్ర వేయడంలో, ఆకులు విస్తళ్ళకు పనికివస్తాయి. బెరడుమీద ఊరేబంక (జిగురు) ఉత్తేజకాది. పూలు రంగులఅద్దకంలో వాడుతారు. నారను త్రాళ్లగ పేనుతారు. గింతెలమంచి మానె తీస్తారు. తోటలలో చిన్నచిన్నగుంపులుగా నాటడానికి అను వైనది.

కో. ఓ. సూచనలు : కొత్తచిత్తనం నాటితే త్వరగా మొలకవస్తుంది. వళ్ళ నుంచి గింజ తీయగానే నటారి. అది చాలాకాలం ఉండవు. అనారు తీసి నాటితే చలిలో, ఎండల్లో చచ్చిపోతాయి. ఆ నాట్లువేయడం రెండుమూడు ఏళ్ళు కొవ సాగిస్తే గట్టిమొక్క మిగులుతుంది. అది నాశవరణం మార్పులకు తట్టుకోగలదు. దీని పెరుగుదల దిహా అలవ్యంగా జరుగుతుంది.

ఆస్ట్రేలియా తుమ్మ

Acacia auriculiformis A cunn. ex: Benth.

కటుక : LEGUMINOSAE (MIMOSOIDEAE)

తరివ్యాప్తి : దీహాడు, ఉత్తరప్రదేశ్‌లో పెచ్చు.

దానితేలిక : అందంగా. సదా పచ్చగా. ప్రేతే కొమ్మలతో, ఆకులలాంటి శంకులతో ఉండేచెట్టు. పూలు లేక పసుపురంగు.

కో. వ. సూచనలు : గింజలు నాటి పెంచాలి. వానలేకున్నా తట్టుకుంటుంది. చొటివర్రలైనా పరవాలేదు. మెరకపొలాలకు అనుకూలమైనది. గుంకరాతినేలలో అయినా పెరుగుతుంది. కోడలకు, ఉద్యానాలకు, బాగ్‌స్థలాలకు, ఇళ్ల ఆవరణలకు కూడా అనువైనది.

అన్తేరియా కుమ్మ (Acacia auriculiformis)

వరగోగు

Lagerstroemia flos-reginae Retz (Syn. *L. Speciosa* Pers)

తటస్థం :

LYTHRACEAE

మిగత వాడుక పేర్లు : Crepe flower, Motla-Bondara, Queen crepe Myrtle.

మనదేశం వాడుక పేర్లు : హిందీ - అద్దున, జరుల్ ;

అస్సామీ - అయూర్, అజార్, తింగ్ దొళ్లడో ;

బెంగాలీ - అజార్, జరుల్, జరుల్ ;

కన్నడం - హాలెదనవల, వల్ల, హాలెద వల్ల ;

మళయాళం - అటంపు, చెమ్మరుట, కాటప్ప, మణిమరుదు ;

మరాఠీ - తామూ, మోటబండాఠీ, బొందారలెండి ;

ఒరియా - పబోలీ, అరి ;

పంజాబీ - జరుల్ ;

తమిళం - కదళి, పుంపరాదు ;

తెలుగు - వరగోగు.

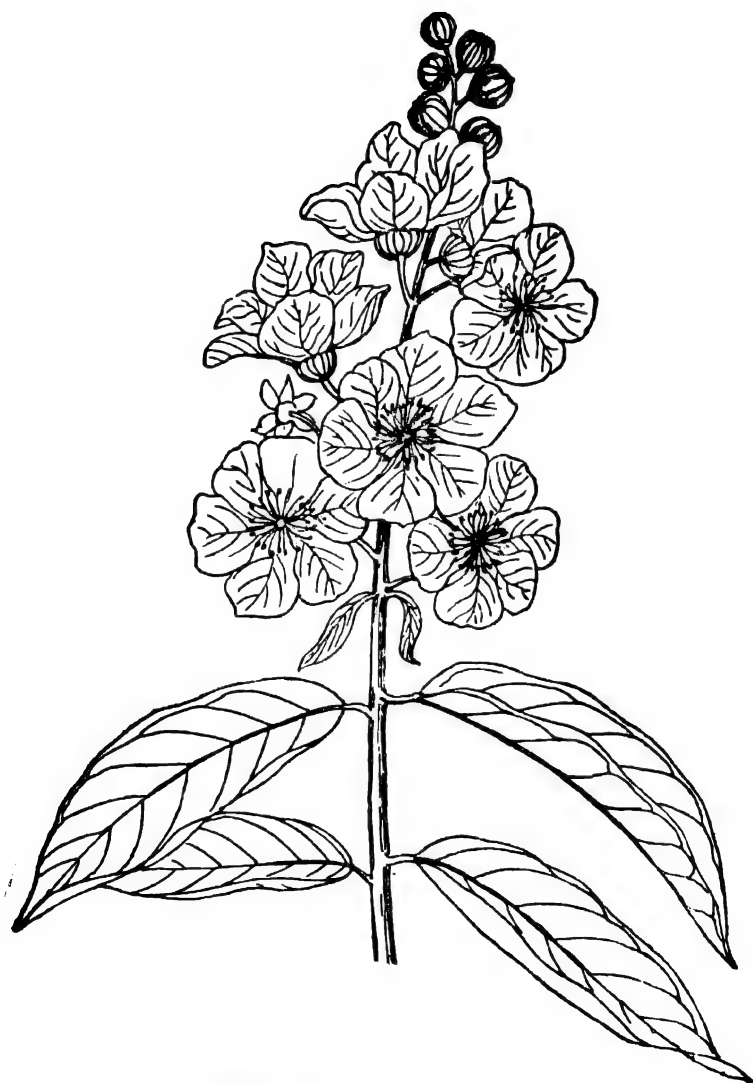
స్వీడిష్ వృక్షశాస్త్రజ్ఞుడు మాగ్నస్. వి. లాగస్ట్రామిపేరున వచ్చినది రాగస్ట్రామియా, ఫ్లోసిగినియా అంటే రాణి పువ్వు.

పరివ్యాప్తి : ఒరిస్సా, బెంగాలు, దక్షిణభారతం, అస్సాంలో బర్మా, సిచోకా. కేరళ అడవులలో పుట్టి ప్యాప్రిచెందినది. మరదనేలల్లో నడుల గట్ల మీదా సర్వ సామాన్యం.

దాతురేఖయ : ఆకులురాచ్చే చెట్టు. తూర్పుననున్న నజల వాతావరణంలో చాలా పెద్దదవుతుంది. ఉత్తరభారతంలోని నిర్జల వాతావరణంలో చిన్నగా ఉంటుంది. 16-20 అడుగులకంటే ఎన్నడూ పెరగదు. గుండ్రవి శీఘ్రం. మొదలు చిన్నది. పెత్తనకొమ్మలు లేత బూడిదరంగు బెరుడు. ఆకురాలడం యథాక్రమంగా జరుగుతుంది గనుక ఎప్పుడూ బొత్తిగా బొప్పిగా కనరాదు.

ఆకులు పైనేమో ముదురాకు పచ్చగాను, అడుగున లేతపచ్చగాను ఉంటాయి. ఈనెలు చాలా ఉంటాయి. అవి కొమ్మలపొడవునా మార్చిమార్చి అంతటా కాన వస్తాయి. ఫిబ్రవరి మార్చిలలో రాలేసరికి ఎర్రవడతాయి. ఏప్రిల్ మేలో కొత్త చివురు తొడుగుతుంది.

పరగోన (Lagerstroemia flos-reginae)

పూలు కొట్టవచ్చినట్లు కావవస్తాయి. రోజారంగుతో తొలుత కనబడి రాలి పోయేలోగా తెల్లపడిపోతాయి. ఒకటి రెండడుగుల పొడవున్న సుడులలోని కొదలకు పూస్తాయి. వీనిని “త్రెపెప్లవర్” అంటారు. కారణం ఆకర్షణసక్తావళి ముదతలుపడి నలిగినట్లుంటాయి. ఏప్రిల్-మే, జూలై-ఆగష్టులలో పూసే చెట్టిది.

కాయగుళిక గట్టిగా చిన్నగా ఉంటుంది. పండినప్పుడు 6-8 ముక్కలుగా వగుల్తుంది. వాడిన కొడిమపై ఉంటుంది. చలికాలంలోనే అవి పండినా ఆకులు రాలే వమయావికే వగిలి తేలికగా గోరుమరంగుతో ఉన్న గింజలు రాలిస్తాయి - ఆ కాయలు. మరేమో గట్టిగా చిట్టిపోయేట్లు గింజ పెచ్చు ఉంటుంది. మొదటి వచ్చగా ఉన్నా తర్వాత నల్లబడి చాలానాళ్లు చెట్టుకు వ్రేలాడుతుంటాయి. ఒకో మారు తర్వాతి పూతకాలం కాయకాలందాకా కూడా అవలా ఉండిపోతాయి.

కర్ర డేకుతర్వాత ముఖ్యమైనది. పడవలు, బిళ్ల మొదలైనవాటికి ఉపయోగిస్తారు. వేళ్ల కషాయం పెడతారు. గింజలు మదకతా గుణం కలవంటారు. ఆకులు, బెరడు విరేచనకారాలు. అందమాన్లో పండును నోటి పుట్టకురుపులు మాన్పడానికి వాడతారు. ఆకులు, పండ్లు, తోళ్లు కరవేయడానికి తగినట్లు పండుతారు.

అలంకారవృక్షంలో ప్రసిద్ధమిది. పూల సోయగం పూచి పెంచుతారు. బాబరి ప్రక్కనా వేస్తారు.

తో. వ. సూచనలు : గింజలునాటి సులువుగా పెంచవచ్చును. మొదటి సంవత్సరం విధానంగా పెరిగినా రెండవది కౌస్త్ర వేగు పుంజుకుంటుంది. నాడు విధాది పెరిగాక తీసి నాటుతారు. ఆతర్వాత మూడుమంచి ఆయిదేళ్ళలోగా పూత పడుతుంది.

ప్రక్కకొమ్మలను కత్తిరించడం అవసరం. లేకపోతే ఇది చక్కని చెట్టుగా కాక దుబ్బిలా పొదలా తయారవుతుంది.

సారవంతమైన వాటి చుట్టితోమా, బంకమన్ను వచ్చి ఎరువు కలపిన సాదుల్లోను బాగా పెరుగుతుంది.

దీనికి కొంత వెలుగు తగలాలి. మరి చిక్కనినీడలో వారు చూపుతుంది.

ఇందులోనే మరో అందమైన పూలచెట్ల *Lagerstroemia thorelli* gagnep అనేది తెలుపుపూలు జ్యూలై నుంచి సెప్టెంబరుదాకా పూస్తుంది. ఇది పొట్టిగా పొడలా ఉంటుంది. గింజనాటి సులువుగా పెంచవచ్చు. చందీగర్. లక్నోలలో విరివిగా వాడారు దీనిని.

సీమచింత (టాప్ బాట్)

Adansonia digitata Linn.

కుటుంబం :

MALVACEAE

మిగత వాడుక పేర్లు : గోరఖ్ చింత.

మనదేశంలో వాడుక పేర్లు : హిందీ - గోరఖ్ ఇమ్లీ, గోరంతిచోరా;

కజరాతి - గోరఖ్ చింత;

తమిళం - వసార్ పురియా, పెద్రుక, పెరొక.

ఆకాశానియా (పెంచి వృక్ష కాస్త్రవేత్త అధ్యాపక) పేర వచ్చింది. దశబాట అన్నది చేతిప్రేళ్ళవంటి ఆకుల ఆకృతిని సూచిస్తుంది.

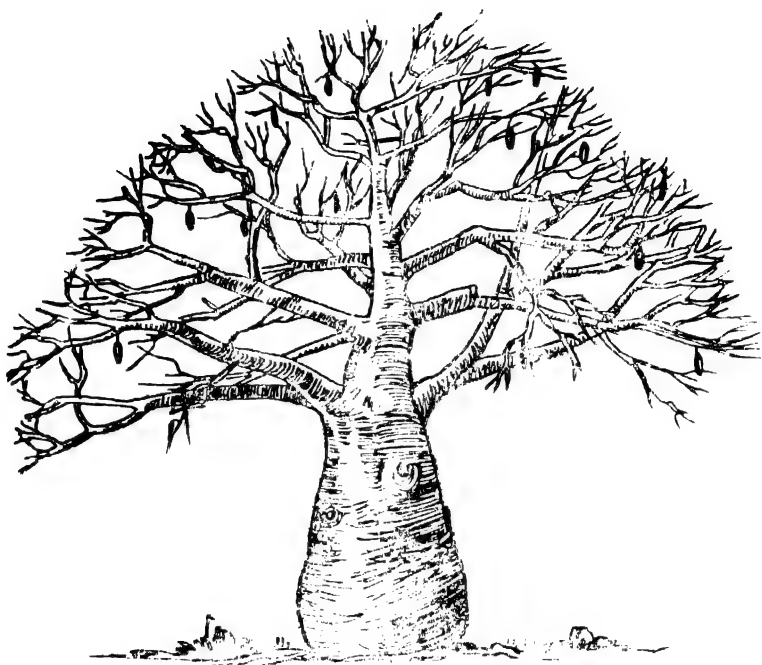
గోరఖ్ చింత అన్నది గురు గోరఖ్ నాథ్ స్మృత్యర్థం పెట్టినది. ఆయన తన శిష్యులకు ఈ చెట్టుక్రిందనే తోడించాడట. దీని కమండులువునే పానపాత్రగా వాడడట.

వరివ్యాప్తి : అఫ్రికాలో పుట్టినది. అరబ్బులు దీనిని మనదేశంలో ప్రవేశ పెట్టారు. ఔరంగాబాదులోను, మదరాసు సమీపంలోను చక్కని చెట్లున్నవి. విర్జం భూములలో బాగా పెరుగుతుం దిది.

దాతురేణులు : ఆకులరారే పెద్దచెట్టు. దీనిమాను సీసాలా ఉంటుంది. దీని లావాటి మొదలులోనుంచి లావాటికొమ్మలు ప్రక్కలకు వెడుతుంటాయి.

దీని పెద్ద ఆకులకు అయిదు చిన్నఆకులు చేతిప్రేళ్ళలా పైకి వస్తాయి. పైన మాను ఉంటుంది. వేసవిలో ఆకులు రాలిపోతాయి. అప్పుడు ఎన్నో కొమ్మలుగా విడివడిన ఇది బ్రహ్మాండంగా కానవస్తుంది.

పూలు పెద్దవి. పొడుగ్గా రావుగా ఉన్న తొడిమకు వ్రేలుతుంటాయి. తెల్లటి ఆకర్షణసాదనకే. ఈ ఆందమైనపూలు నదీరేయిలో విచ్చుకుంటాయి. మరునాటికి వదిలిపోతాయి. పూతకాలం జూలై .

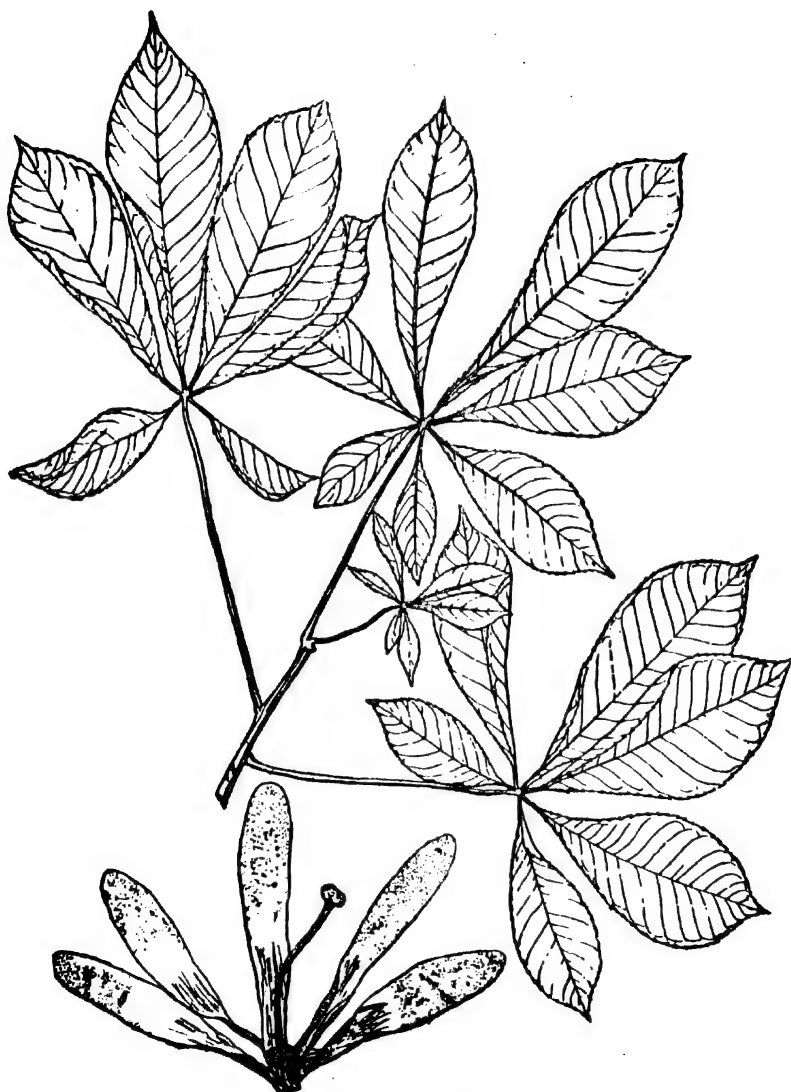

ఏనుచింక (*Adansonia digitata*)

కాయలు సొరకాయల్లా, తెల్లగా, సిద్దుగా, మానతో ఉంటాయి. రోవల సాగే పుల్లటిగుడ్డ, అందులో మూత్రపిండంలాంటి గింజలెన్నో గట్టినారతో ఉంటాయి.

ఇది కొమ్మల రెమ్మలతో గుబురుగా ఉంటుంది. చాలావరం జీవిస్తుంది. రోవల తాటినుంచి తీసిన నార, తాళుకూ వానికి ఉపయోగిస్తారు. దీనిగుడ్డ తినవచ్చు. దానితో శీతలపానీయాలు తయారుచేస్తారు. వాపులు దురదలు గజ్జిలాంటివానికి మందుగా దీనిని వాడుతారు. జీర్ణోశక్త్యాదులను ఉపయోగిస్తారు. దీనికాయల బుర్రలను గుజరాత్‌లో దెన్నలు తయారంకురట్టి చేలేట్టు చేస్తారు. సాధువుల కమండులు వుగా వాడుతారు. ఆకులనూ ఉంటారు. నారగలదీర్ర గనుక దెండులాంటివి గనుక తెప్పలకూ వానికి ఉపయోగిస్తారు.

తో. వ. నూచనలు : మాములుగా గింజనాటే పెంచుతారు. తోటల్లో దీనిని ఒంటిదిగానే నాటుతారు.

పెక్కికోవట్ల పత్తివెట్ట (Chorisia speciosa)

మెక్సికో పట్టు పత్తివెట్టు

Chorisia Speciosa St. Hill.

వటంబం :

MALVACEAE (BOMBACACEAE)

పరివ్యాప్తి : మదరాసు కేరళలో సర్వసామాన్యం. అందంగా సీసాలంటి పచ్చటి మొదలుతో ఉంటుంది. గదిగది పెరుగుతుంది. అయిదేళ్ళలో ఇది పూతకు వస్తుంది.

దాగురేఖలు : అక్టోబరులో ఆకులు రాలిపోతాయి. లేత పసుపుపూలు చాలా పూస్తుంది. దాని పచ్చటిమొదలు అందంగా ఉంటుంది.

శ్రీ. వ. సూచనలు : గింజనాటి పెంచుతారు. వానకాలంలో, చాలా నేలరికు పరిపడుతుంది. ముఖ్యంగా దక్షిణాది సముద్రతీరంలో బాగా పెరుగుతుంది.

గంగరేగు లేక గంగరావి

Thaspesia populnea Soland ex Correa (Syn: *Hibiscus populneus* Linn.)

కుటుంబం:

MALVACEAE (PAPILIONACEAE)

మిగిలిన వాడుకపేర్లు : Portia tree, tulip tree.

మనదేశంలో వాడుకపేర్లు : హిందీ - శేండి, విప్పల్;

బెంగాలీ - దుంట్లా, గజకుండి, పోరఖ్;

గుజరాతీ - శేండి, పరానవిఫ్లో;

కన్నడం - తరసి, హూవర్సి;

మళయాళం - చాందమరం;

మరాఠీ - శేండి, రజశేండి;

ఓరియా - గుంజెప్తో;

పంజాబీ - నహాడీ వీవల్, వరానువీవల్;

తమిళం - కళ్యాల్;

తెలుగు - గంగరేగు, గంగరావి, గంగరావాటచెట్టు.

దెస్సెన్సియా అన్నది గ్రీకు దెస్సెనియోస్ అన్న మాటనుంచి వచ్చింది. దైవ సంబంధం అని అర్థం. మాదాగుడులకు, గుడులకు దగ్గరగా నాటుతూ ఉండడం వల్ల అలా పేరువచ్చింది. పాశుల్పియా అన్నది ఆకుల ఆకారంవల్ల అలా పేరు వచ్చింది. రావాకుల్లా ఉంటాయి మఱి.

వరివ్యాధి : దక్షిణాదిలో ముఖ్యంగా మదరాసు, మైసూరు, కేరళలో ఎక్కువగా కానవస్తుంది. అంతేకాక బర్మా, మలయా, ఆఫ్రికా, పసిఫిక్ దీవులలోను కానవస్తుంది. చందీగద్లో బాటలప్రక్క చాలా నాటారు.

దాళుశేఖర : ఎప్పుడూ పచ్చగా ఉండే పెద్దచెట్టు (30-40 అడుగుల ఎత్తు). పంకర టింకర కాండము, రావాకులాంటి నున్నగా, పచ్చగా ఉండే ఆకులు.

పూలు పెద్దవి. పసుపుగా, ఎర్రగా, గంబర ఆకారంతో, శంఠ పూరిలా ఉంటాయి. లేమా పత్తిపూరిలా ఉంటాయి. ఏడాదిపొడువునా తరుచు ఒంటొంటి పూలు పూస్తాయి. చలికాలంలో బాగా పూత పడుతుంది.

కాయ గుళికమాత్రలా గుండ్రంగా పైన కాస్త అణిగినట్టు ఉంటుంది.

ಕೂಗುರಿನ ಶಿಖರ (Thespesia populnea)

ఇది బాటలప్రక్కలకు అనువైనది. చక్కటి వీడ నిస్తుంది. మవ్యరకం తోటలకు, ఉద్యానాలకు ప్రవేశింపస్తుంది.

దీని తాటితో బాగా నార వస్తుంది. కర్ర గట్టిది. శ్లేశుపాకిమడమలకు, బండి చక్రాలకు ఉపయోగిస్తారు. ఆకులు ఆహారపదార్థాలు కట్టడానికి ఉపయోగిస్తారు. గింజలనుంచి చక్కటి నూనె వస్తుంది. ఫలరసాన్ని పైపూతకు చర్మవ్యాధులలో ఉపయోగిస్తారు. వేళ్ళను బలవర్ధకంగా వాడుతారు. మలయాలో దీనిచేయవను గుండెపోటులో మందుగా వాడుతారట.

కో. ప. సూచనలు : గింజ నాటిగావి, కొమ్మనడి నాటిగావి పెంచవచ్చును. గజగదా పెరుగుతుంది.

కాస్త సక్లగా బయట తక్కువగా ఉన్న నేంకిది తగినది. చాటినేంలొనూ వియస్తుంది. ఏడాదిపొడవునా పూలు పూయడమేకాక, వీడకూడా ఇచ్చే అరుదైన తరువిది. దీన్నింకా విస్తారంగా పెంచవలసి ఉన్నది. మొండిది కనుక ఒక్క కొండప్రాంతం తప్ప మిగతా భారతరాష్ట్రాల్నిల్లా పెంచ వీరియవచ్చెట్లు.

చంప

Magnolia Stellata, Maxim (Syn. *M. Halleana* Hort.)

దీపింజు :

MAGNOLIACEAE

మిగత వాడుకపేర్లు : చంప.

ఇది చాలా గట్టిపొద లేక చిన్నచెట్టు. కొమ్మలు వ్యాపించికంటాయి. దీని ఆకులు 2-6 అం॥ పొడవుగా, పెదయ్య తక్కువ. పొద ఎక్కువగా ఉంటాయి. కొనలు మొనదేరిఉంటాయి. క్రింద నూగు ఉంటుంది.

చంప (*Magnolia stellata*)

నాగా వూలు పూస్తుంది. రెండడుగులు ఎదగకముందే పూతకు వస్తుంది. వూలు వివరీతంగా. తెల్లగా. చిన్న తొడిమలతో సువాసనలు వెదలుతుంటాయి. రేకులు కాస్త పొడవుగా కొద్దిగా (9-8) విడిగి ఉంటాయి.

షక్కలో పరివంకమైన పరిదళాలు కొద్దిమాత్రమే ఉంటాయి.

వేప చెట్టు

Azadirachta indica A. Juss. or *Melia indica* Line.

కటుక :

MELIACEAE

మిగత వాడుకపేర్లు :

మార్గోసా

మనదేశం వాడుకపేర్లు :

హిందీ, బెంగాలీ - నీమ్, నిమ్;

గుజరాతీ - లింబ;

కన్నడం - శేవు;

మళయాళం - వేప;

మరాఠీ - నింబె, లింబ;

పంజాబీ - నీమ్;

శమీకం - వేప;

తెలుగు - వేప, వేము.

ఆశాదిరత్నా అన్నది పార్శ్వలోని మెలియా ఆశాదారత్న అనేదానికి చెందినదని సూచన. ఇండికా అంటే ఇండియాది అని అర్థం.

కలివ్యాప్తి : మనదేశానిది. మెట్టపొలాలన్నిటా పెరుగుతుంది.

భూభ్రుశేఖలు : మధ్యరకంగాను, పెద్దదిగానుకూడా ఉంటుంది. విటారుగా ఉండే మొదలు, తీవ్రంగా, ఎప్పుడూ పచ్చగా ఉంటుంది. కొన్నిరకాల వాతావరణంలో ఆకు రాలడంకూడా కద్దు.

ఆకులు నయం క్తం. పొడవుగా. వేరుకూ కొమ్మలచివర గురుగుగా ఉంటాయి. చివుళ్లు పాలినట్లుగా. లేత పచ్చగా కాస్త తుప్పపట్టిన రంగుకలిపి ఉంటాయి. చక్కవి ఆకుపచ్చరంగూ. వాటిమీది మెరుపు ఈ చెట్టును మనోహరంగా కనిపింపజేస్తుంది. మార్చిలో ఆకు రాలినా బహు కొద్దిరోజులే.

పూలు చిన్నగా, తెల్లగా. మంచి వాసనకలిగిగా ఉంటాయి. ఏప్రిల్ తొలి వారంలో పూత పడుతుంది. వాన వచ్చాక దీనిపళ్ళు పాడువాసన వేస్తాయి. ఆకులున్నతాగం మరీ ఎక్కువ గనుక ఎన్నో చెట్లకంటే వేప ఎక్కువ ప్రాణవాయువు పడుతుంది. ఎందుకంటే ఇందులో కిరణజన్య సంయోగక్రియ ఎక్కువ. అందు

५०३ (Azadirachta indica)

వల్ల గాలిని పరిశుభ్రం చేయగలదని పేరు పొందింది. మొదటినుంచి ఒకొకప్పుడు జిగురు ఊరి వస్తుంది వేసవిలో. దీనిని 'రోడనం' అంటారు. ఆ జిగురుతీసి దాచ వచ్చును.

వల్ల పసుపుగా ఒకే విత్తనంతో అంగుళం పొడవుంటాయి. బాటలప్రక్కకు, ఉద్యానాలకు అనువైన నీడనిచ్చే చెట్టిది. దీని అన్నిభాగాలు ఆనేకరీతులలో ఉపయోగపడతాయి. దీనిజిగురు మందుగా వాడుతారు. గింజరినుంచి ప్రసిద్ధమయిన వేప నూనె వస్తుంది. దానివాసన వెల్లుల్లివలె మూటు. టుప్తు చికిత్సకు, చర్మవ్యాధుల చికిత్సకు ఉపయోగపడుతుంది. అంతేకాక సబ్బుల తయారులోనూ వాడుతారు. కుక్కచీరకు పనికివస్తుంది. దీనిగానుగ చక్క (పిండి) మంచి ఎరువుగా పొలాలకు ఉపయోగిస్తుంది. నిమ్మ తెవుళ్ళకూ ఇది నివారహం. దీనికర్ర చాలాపనులకు పనికివస్తుంది. ఎండుటాకులు బట్టలలో, పుస్తకాలలో పెద్దెలలో పెడితే పురుగులు చేరవు. ఆకులను ఉడికించి పుళ్ళకు గాయాలకు కడితే మాసిపోతాయి. పండుం పుల్లలుగాదీసి చిన్న రెమ్మలను వాడవచ్చును. బెంగాలులో వేపచివుల్ల కూరచేసి తింటారు.

కో. ప. నూచనలు : ఇది మొండిచెట్టు. ఎలాంటి నేరియనా ఎంత వాన రేకున్నా తట్టుకోగలదు. ఊరి పెద్దదైపోతే శిఖరంగాఉన్న కొమ్మలన్నీ నరికివేస్తే- దీసెంబరు-జనవరిలో, తర్వాత మార్చిలో కొత్తగా చివురిస్తుంది.

గింజనాటి పెంచవచ్చును. చాలానాల్లు నిలవదు గనుక పండేవి విత్తనాలు తీయ గానే నాటాలి.

తురక వేప

Melia Azedarach Linn.

కుటుంబం :

MELIACEAE

పనదేశంలో వాడుకపేర్లు: హిందీ - *కాతే*, *త్రేకో*, *బాకయి*;

బెంగాలీ - *మహానీమ్*;

మళయాళం - *వాయుంబు*;

మరాఠీ - *వీత్రీ*;

తమిళం - *మలై వేంబు*;

తెలుగు - *తురకవేప*.

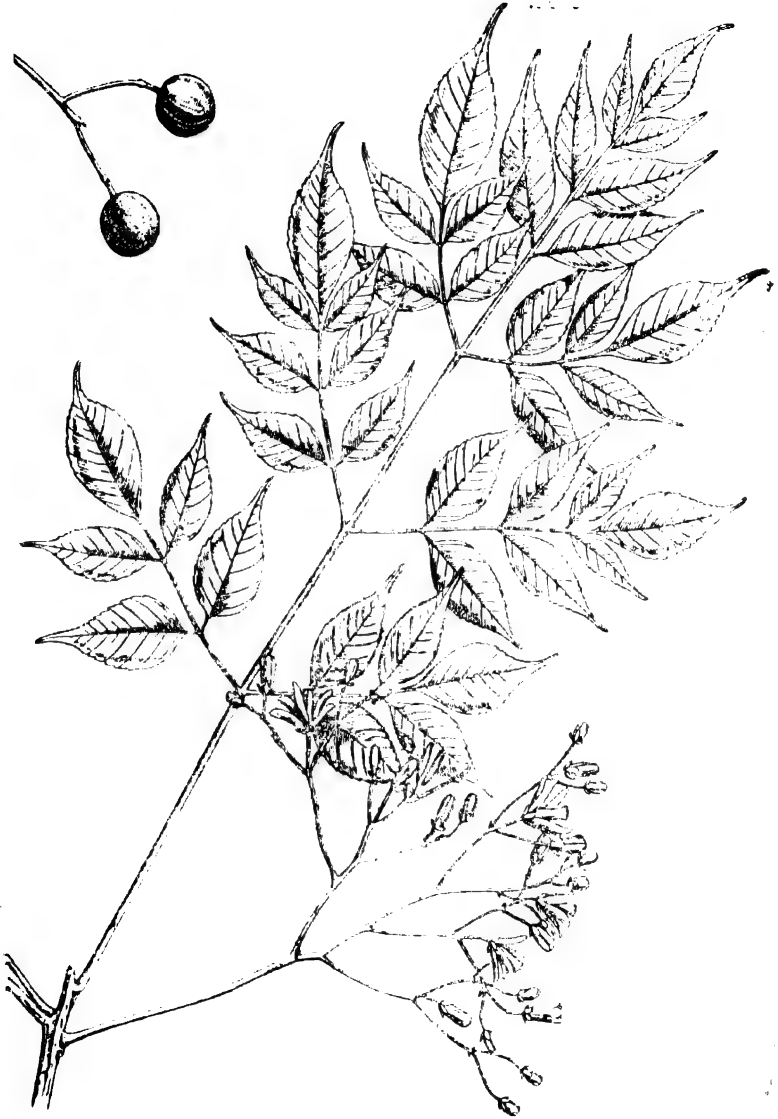
పరిమళం: అనేది గ్రీకులలో 'అప్స'కు పేరు. ఇది దానిలా రేకున్నా వచ్చింది. అలెగ్జాండర్ అన్నది పార్సీలోని అలెగ్జాండర్ అన్న మాటవల్ల వచ్చింది. అంటే స్వతంత్రవృక్షం అని అర్థం.

వర్ణం: హిమాద్రి ఉపప్రాంతాలలో పుట్టింది. బర్మా, చైనా, వర్షియాలలోను వ్యాపించింది. బెంగాలిస్తాన్లో అడవిచెట్టిది. పంజాబులో ముఖ్యంగా పంట బావులక్రింద బహు హెచ్చు. ఇతరరాష్ట్రాలలోను ప్రచురంకావలసిన వృక్ష మిది.

భౌతికత: నమపాళంగా (15-25 అడుగులు) గలగల పెరిగే ఆకులురాల్చే చెట్టిది. మన్నుగా గోధుమరంగుగా ఉండే బెరడు విలువుగా వీరికంటాటాయి. విస్తరించే శీఘరం. వేపచెట్టులాగే ఉంటుంది చూడడానికి.

ఆకులు సంయుక్తం అందంగా ఈకెలా ఉంటాయి. ఒక్కొక్కరెమ్మకూ 5-7 చిన్న ఆకులుంటాయి. ఆవి దీపెంబరు-అనవరినెంట్లో రాలిపోతాయి. మార్చిలో పూలతోపాటు చివుళ్ళు పొడసూపుతాయి.

పనంతంలో (మార్చి-ఏప్రిల్) గుత్తులు గుత్తులుగా మంచి వావనగల మెత్తటి పూలు ఎరుపుకలసిన రేక వీరిరంగుతో పూస్తాయి. తర్వాతి పూతకాలండాకా. ఒక్కొక్కప్పుడు తర్వాతకూడా అవి అలా వ్రేలాడుతూనే ఉంటాయి. మొదట మన్నుగాఉన్నా అవి పండినతర్వాత ముడతలు పడిపోతాయి. ప్రతి పండులోనూ

మరక వేప (Melia Azedarach)

అయిదు గింజలుంటాయి. వాటిమధ్య సరిగ్గా ఓ బొజ్జం నహజంగానే ఉంటుంది. అందువల్ల పూసలుగా అవి బాగా పనికివస్తాయి.

దీవికాయలు విషప్రాయాలు. వాటినుంచి మందులకు పనికివచ్చే మానె తీస్తారు. అకులూ పూలూ ఉడికించి తలమీది చుండుకూ వానికికట్టి చికిత్సచేస్తారు. గింజల నేమో హారాలకూ, జపమాలలకూ వారుతారు. దీవివ్రేళ్లు క్రిమిసంహారణలు.

అందమూ, ఏడా చూచి దీన్ని ముఖ్యంగా పెంచుతారు. ఇది గదిగబా పెరుగు తుంది గనుక ఏడా కావలసినచోట్లకు ఆదర్శప్రాయమైనది. బాటలప్రక్కకు ఇది పనికిరాదు. ఎందుకంటే దీవివ్రేళ్లు పైపైనే ఉండి గట్టిగా గాలి వీచితే ఇది పడి పోతుంది.

కో. ప. సూచనలు : వానకాలం గింజలు నాటి పెంచాలి. కాయ మాగగానే గింజలుతీసి నాటాలి. అవి పాతబడితే మొలకెత్తే అవకాశం తక్కువ. ఇదెంత త్వరగా పెరుగుతుందంటే, ఏడాదీ. ఏజ్వర్లంలో 8-10 అడుగులఎత్తు పెరుగు తుంది. లేతమొక్కలు మంచుకు నిలువలేవు గాన వేసకంటే పెరుగు. దీవి బెరడు మరీ చేదు గనుక ఎలుకలు కొట్టవు. చెద పట్టదు.

మునగచెట్టు

Moringa Oleifera Lam (Syn. *M. Pterygosperma* Lam. and Gaertn.)

కటుకం :

MORINGACEAE

వనదేశంలో వాడుకపేర్లు : హిందీ, బెంగాలీ - సేంజానా;

పైంజాన్ - సుమంత్రా, సోహంత్రా;

మళయాళం - శత్ర, నత్ర;

తమిళం - మొరుంగా;

తెలుగు - మునగ.

మొరింగా ఆన్నది తమిళంలోని పేరుబట్టి వచ్చినది. 40 ఫెరా అంటే లాటిన్ లో మానెకలది. పెరిగోస్పెర్మా అనే గ్రీకుమాటకు అర్థం రెక్కలుగల గింజలు అవి.

వరివ్యాప్తి : పశ్చిమ హిమాలయ ప్రాంతం, బెర్మలకు చెందినది. భారతదేశ మంతటా సర్వసామాన్యంగా కనపడేది.

దావుశాఖలు : సుమారుగా పెరిగి అందంగా ఉంటుంది. ఆకు రాలుస్తుంది. బెరడు గరుగు, బెండలూ ఉంటుంది.

దీని ఆకులు రెమ్మలుగా, మరీ అందులో ఈనెలు, వానికి మరీ చిన్న ఆకులూ ఇలా ఉంటుంది. పిండవరినుంచి ఏప్రెల్ దాకా పూత వడుతుంది. ఆ ముందు కొన్నాళ్లు ఆకు రాలిపోతుంది.

తెల్లటిపూలు తేనెవాసన గలవి పెద్ద గుత్తులుగా ఆకుల ప్రక్కనే పూస్తాయి.

కాయ మూడు పలకలుగా వ్రేలాడుతూ ఎన్నో రెమ్మలుగల గింజలతో ఉంటుంది. పూతవచ్చిన మూఠ్టెల్లకు కాయ పక్వమవుతుంది. వీటిని కూరగా వాడుకుంటారు.

ఎన్నో విధాలుగా ఆకులు విడివడడంవల్ల ముచ్చటగా ఉంటుంది. ఆకు, పూలు, కాయలు కూడా లేతగా ఉన్నప్పుడు కూరచేసికొని తింటారు. దీనినుంచి నూనె (బేన్ ఆయిల్), నారికూర తీస్తారు. బంక (జిగురు) కూడా వస్తుంది. లేతపేళ్ళు దుంపలా వాడుతారు.

కో. వ. సూచనలు : గింజలు నాటిగాని కొమ్మ నరికి నాటిగాని పెంచవచ్చు.

ఇది త్వరిత పెరుగుతుంది. లేతమొక్కలు గట్టిగా ఉండి చేరవేయడం నాటకం సులువవుతుంది. త్వరితగా కావలసినప్పుడు అనుకూలమైన చెట్టు.

జూలైలో గింజలు నాటాలి. ఈ చెట్టు కత్తిరింపులకు తట్టుకొంటుంది. త్వరితగా చివురిస్తూ, వస్తుంది.

మొరంగవేలు (Moringa oleifera)

'లాల్ బాటిల్ బ్రష్'

Callistemon lanceolatus Sweet.

కటుకం :

MYRTACEAE

మామూలు పువ రోశంపేరు : లాల్ బాటిల్ బ్రష్.

వరివ్యాప్తి : పంజాబు, ఉత్తరప్రదేశ్ తోటలలో నర్వసామాన్యంగా కనిపించే చెట్టు.

దూపురేఖలు : ఎప్పుడూ పచ్చగాఉండే అందమైన చెట్టు. కొమ్మలు వ్రేలాడుతూ 'పిపింగ్ విల్లో'లా చిన్న ఆకులగుత్తులతో ఉంటుంది.

ఎర్రవిపూలు పీసాలు రిడిగ్ బ్రష్లాంటి కుచ్చులతో మార్చిలో పూస్తాయి. ఆక్టోబరులో తిరిగి పూస్తుంది. దీని అందిం అంతా అసంఖ్యాకంగావుండే ఎర్రని తేనెరాలవల్ల వస్తుంది. వీటి తేనెరదండాయ అన్నిటిక్కూడీ. కొమ్మలమట్టా, వాటి కొనలవద్ద పైకి పొరుచుకుని వస్తాయి.

సొగసుగా కొమ్మలు వ్రేలుతుండే ఈ చెట్టు బాటలప్రక్కన బహు చక్కగా ఉంటుంది. పూలు పూసేరిక్షణం దీనితీవిలోలో గొప్ప ఆకర్షణ.

దీని పెరుగుదలలో ఓ చిత్రం ఉంది. పూతకాలం ముగియగానే కాయలు తొడిమలను వదిలివేళాక అవే కాయలై అందులోనుంచి విత్తనాలు విండిపోతాయి. తుదకు అవి వగిలి గింజలు నేలమీద రాలిపోతాయి. అక్కడ ఏబురదనేలో ఉంటే అవి మొలకెత్తుతాయి. ఈలోగా పూతపూసేకొమ్మ అతర్వాత కొంత పెరిగి కొమ్మచివర తిరిగి పూతకు సిద్ధమవుతుంది. మరి గతంలోని కాయలేమో గింజలలో, పెరిగినంతదాకా ఉన్నచివరలో అలాగే ఉండిపోతాయి.

శ్రీ. వ. సూచనలు : గింజలు నాచే మామూలుగా దీనిని పెంచుతారు.

ఎర్ర బాటిల్ బ్రష్ (Callistemon lanceolatus)

పిరంగి గుండు చెట్టు

Conrourpita guianensis.

వరుసం :

MYRTACEAE

మామూలు పువ్వుల పేరు : రోసె గోలా R.

పరివ్యాప్తి : దక్షిణ అమెరికాకు చెందినది. తడి వాతావరణం కల భారతదేశ ప్రాంతాల కనబడుతుంది. సిల్వాన్లోనూ ఉంది. బొంబాయి విక్టోరియా గార్డెన్ లోను, బెంగళూరులోను ఈ రకంలో నుంచి చెట్లు కానవస్తాయి.

దాగురేఖలు : ఇదో పిష్టమైన చెట్టు. పెద్దగా, రోజూరంగులో, తెలుపురంగులో ఉండే చిక్కటి పూలు. బయట పచ్చగా, చిత్రంగా ముడుచుకొని మొదలుకే ఉంటాయి. దీనికొమ్మలు చిందరవందరగా ఉంటాయి. గోధుమరంగు కాయలు గోళాల్లాగా మనిషి తలంతేసి పిరంగిగుళ్ళలా ఉంటాయి. ఈ కాయలు పక్వం కావడానికి ఏడాది పడుతుంది. లోపలి దుర్వాసనగల గుట్టలో గింజలు కూర్చుంటాయి.

గయానా ప్రజలు ఈ పళ్ళను తమ దొడ్డిలోని జీవాలకు వేస్తారు. అదవి కోతులకూడా పిటిని ఉంటాయి.

దీని విచిత్రలక్షణం ఏమిటంటే ఏటా పలు మారులు ఆకంఠా రాలిపేసి తిరిగి వారం పది రోజులలో చిగిరిస్తూ ఉంటుంది. పూలు కాండంనుంచి వేరుడుతూ ఎరికల ఉచ్చుల్లా చిత్ర లిఖితంలా ఆ బూడిదరంగు బెరడు మీద ఎర్రటి బారులా కానవస్తాయి. కొమ్మల చివర ముదురాకు పచ్చ ఆకులు గుత్తులుగా కనబడతాయి.

పిరంగి గుండు చెట్టు

శా. ప. సూచనలు : గింజలతో పెంచుతారు. తడిగాలిగల ఉష్ణప్రాంతాలలోనే పెరుగుతుంది. వింతచెట్టుగా రోజులలోను, ఉద్యానాలలోను పెంచదగిన చెట్టు.

జమాన్

Eugenia cuspidata Berg.

తటంబం :

MYRTACEAE

మామూలు మనదేశం పేరు : జమాన్.

యూజీనియా అన్నది ప్రిన్స్ యూజీని ఆఫ్ నవాయ్ వృక్షశాస్త్ర అభిమానిపేర వచ్చినది. అతను 17 వ శతాబ్దివాడు.

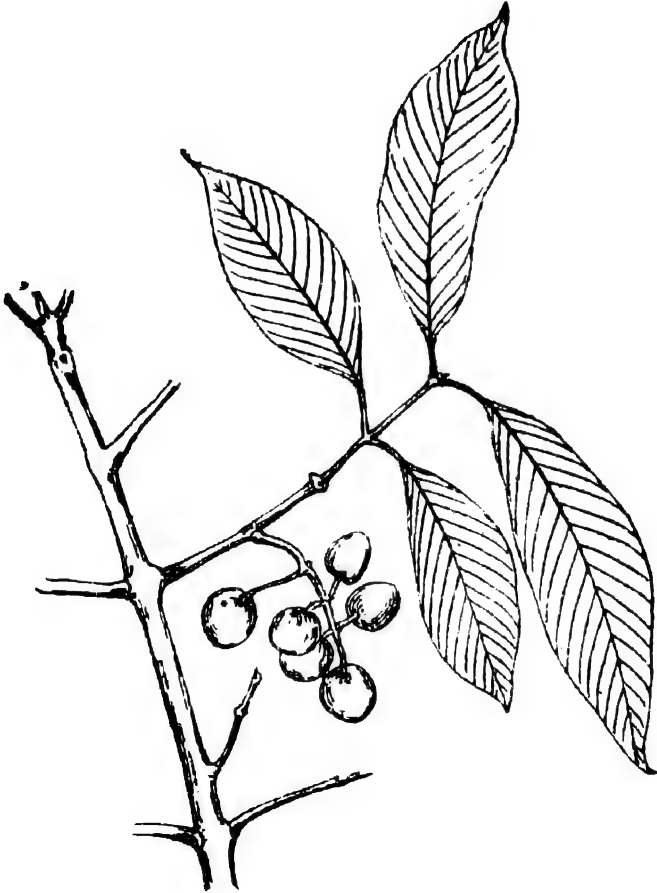
వరివ్యాప్తి : ఉత్తరాదికి సర్వసామాన్యం. న్యూ థిర్లలో బాటలప్రక్క చెట్టుగా వివరీతంగా పెంచారు.

దూపురేఖలు : మధ్యరకం ప్రమాణం. ఎప్పుడూ పచ్చగా ఉంటుంది. విస్తరించే కొమ్మలు, వీడవిచ్చే శిఖరం. పచ్చటి ఆకులు, లేత వసుపు మొదలు. మార్చిలో ఇది కొత్త చివుళ్లు తొడుగుతుంది కవిపించి కవిపించకుండా. అవి లేత పచ్చరంగుతో ఆకర్షకంగా ఉంటాయి.

పళ్ళు పుల్లగా, చిన్నగా నేరేడు వల్ల కంటే తక్కువ గుజ్జితో ఉంటాయి. జ్యూలై ఆగష్టులో ఇవి పండుతాయి.

వట్నూరి బాటలకు చాలా అనువైన చెట్టు. ఆకులురాల్చే పూలచెట్టు వీడంబ, రేం, నీరిసుంకేసుం లాంటివానివి ఇవొకటి అవి ఒకటిగా మార్చిమార్చి నాటికే చాలా అందంగా ఉంటుంది. దీని కర్ర పెరుసు.

కో. వ. నూనలు : గింజ నాటి సులువుగా పెంచవచ్చును. పెరుగుదల అలవ్యం. లేతమొక్కలు మంచుకు తట్టుకోలేవు. దీని అంటుతొక్కడం సులువు. అవి త్వరత్వరగా పెరుగగలవు.

జమన్ (*Eugenia cuspidata*)

నేరేడు చెట్టు

Eugenia jambolana Lam. (Syn. *Syzygium Cumini*)

తమిళం :

MRYTACEAE

విగత వాడుకపేర్లు : జావాన్లమ్, ఇండియన్ ఆర్ పైన్, జంబూర్.

మనదేశం వాడుకపేర్లు : హిందీ - జామన్, జామన్;

బెంగాలీ - కాలాజామ్;

మరాఠీ - జంబూర్;

తమిళం - నావల్;

తెలుగు - నేరేడు, నేరేడు.

యాజ్ఞినియా అన్నది ప్రిన్స్ యాజ్ఞిని ఆఫ్ వెబాయ్ ఆనే 17 వ శతాబ్ది వృక్ష శాస్త్రాధిమానిపేర వచ్చినది. జంబూలానా అన్నది పోర్చుగీసు పేరు. సిజిగియమ్ అన్నది గ్రీకులోని సుజాగోస్ నుంచి వచ్చింది. అంతే జతగా ఉన్నది అని అర్థం.

పరివ్యాప్తి : దేశమంతటా ఉంది (మరీ ఎడారుల్లో తప్ప). బెర్హా, పిలోన్, మలయాలలో వ్యాపించింది. దక్షిణభారతంలో 6000 అడుగుల ఎత్తున ఉన్న ఆర జ్యాలలోనూ పెరుగుతున్నది. బొద్దులు దీనిని పవిత్రంగా భావిస్తారు. వాళ్ళ ఆలయాలవద్ద నాటతారు.

దౌశుశక్తులు : ఎప్పుడూ పచ్చగా ఉండే పెద్దచెట్టు. నల్లటి మొదలు: గుబురు శిఖరం. పచ్చగా మెరిసే రెమ్మలూ ఆకులూ, బెరడు నున్నగా, తేలికగా, గోధుమ రంగులోనో, చిక్కటి బూడిదరంగులోనో ఉంటుంది.

ఆకులు చర్మంలా అభిముఖజంటలుగా ఉంటాయి. ఈనెం ఏర్పాటువల్ల వెలు తురు ముందునుంచినా పై చుక్కలు చుక్కలుగా కనవస్తాయి. జనపరి-పిబ్రవరిలో ఆకు రాలిపోతుంది.

పూలు మాపిన తెలుపులో, వాననగలవై చిన్న కాడలకు గుంపులుగా ఆకుల క్రిందుగా ఉంటాయి. ఆకులు మొలిచేచోట అరుదుగా ఉంటాయి. మార్చినుంచి మే చాకా పూత పడుతుంది.

ವೆರದು ಪಟ್ಟ (Eugenia jambolana)

బ్యాప్-బ్యాల్ దీని వల్లకారం. పట్ల ఉదారంగు. దాదాపు నల్లగా, మన్నగా మెరుస్తూ ఉంటాయి. మాగితే కాస్త పుల్లపుల్లగా, వగరుగా ఉంటాయి.

వీడకోనమూ, వల్లకోనమూ దీనిని ఉద్యానాల్లో పెంచుతారు. ఇక్కడగ్గర వీథుల కట్టా ఇట్టా వెయ్యడానికి ఇది తగదు. ఎందుకంటే దళారుపిల్లలు వళ్ళకోసం దీని కొమ్మలు విరిచివేస్తారు. కర్ర గట్టిది. మన్నిక గలదు. వంటచెరుకుగాను, వ్యవసాయ ప్పనిముట్లకు దీన్ని ఉపయోగిస్తారు. దీని బెరడు (తాటను) కషాయం కాచి వుక్కిరించి నోరు పరిశుభ్రపరచుకోవడానికి వాడుతారు. అప్పుడు తీసిన తాట స్వరసం పిల్లలవిరేచనాలు (అతిసారం) కరుకుంది. అకులను మేతగా పశువులకు వేస్తారు. వాటిని కాచి వండి నూనె తీస్తారుకూడా. ఆ నూనె పచ్చగా ఉంటుంది. దీనిగింజలు మధుమేహానికి మంచి మందు. ఆనవం తయారులోనూ ఈ పళ్ళను ఉపయోగిస్తారు. 'తసార్ పట్ల పురుగులను' ఈ చెట్లమీద పోషిస్తారుకూడా.

కో. ఖ. సూచనలు : వానకారంలో గింజలునాటి పెంచాలి. మొదట పెరుగుదల అలస్యమైనా తర్వాత గరిగడా పెరుగుతుంది. ఈ చెట్టు రేత మొక్కయగ ఉన్నప్పుడు మంచుకు అగవుగానీ తర్వాత గట్టిపడతాయి.

మొదగు (బాడిస) (ERYTHRINA INDICA)

మొదల (BUTEA FRONDOSA)

పరగోగు (LAGERSTROEMIA FLOSREGINAE)

(చూడు పుట 149)

ఓంబం (ANTHOCEPHALUS CADAMBA)

కదంబం

Anthocephalus cadamba Mig. (Syn: *A. indicus* A Rich. *Nauclea Cadamba* Roxb.)

కుటుంబం:

RUBIACEAE

ఇతరమైన వాడుకపేర్లు : కదం

మనదేశం వాడుకపేర్లు : హిందీ, బెంగాలీ, గుజరాతీ, మరాఠీ,

నంస్కృతం - కదంబం;

కన్నడం - కడవాల;

మళయాళం - అత్తబేక;

తమిళం - కదంబ, వెల్లె;

తెలుగు - కదంబము.

పరివ్యాప్తి : మనదేశంలో ఉష్ణప్రాంతాలలో ఉండే చెట్టు. నేపాలముంచి తూర్పున బర్మాదాకా హిమాలయ ఉపప్రాంత భూముల్లోను, దక్షిణాదిలో ఉత్తర నర్కార్లు, పడమటి కనుమలలోను వ్యాపించింది.

దూపురేఖలు : శ్రీ కృష్ణమితో అనుబంధంకన్న చెట్టు. రెండువేలేళ్ళక్రిందట మధుర భరత్ పూర్వ మధ్య బృందావనంలో విస్తారంగా కదంబ వనా దన్నట్లు చెప్తారు. ఇప్పటికీ ఆ అవశేషాలు అక్కడ ఉన్నవి.

అందంగా పెద్దగా ఉంటుంది. ఆకు రాలిపోతుంది. దీనికి నిటారుగాఉండే మొదలు 30 అడుగుల ఎత్తు, 5-7 అడుగుల వ్యాసం కలది. విస్తరించే శీఘ్రం. కొమ్మలు వాలిఉంటాయి. పసుపు గోలలా ఉండే పూలు. మెరుస్తుండే పెద్ద ఆకులు.

ఆకులు 5-8 అంగుళాల పొడవు - బాదామి వాటం. మెరుస్తూ పైన నున్నగా క్రింద నూగుగా ఉంటాయి.

శీర్ష పుష్ప విన్యాసాలు ఏకాంతంగా. కొమ్మచివర గుండ్రంగా 1 లేక $1\frac{1}{2}$ అం. తొడిమలతో ఉంటాయి. రక్షకపత్రావళి కాస్త పొడవుగా లేత ఆకుపచ్చగానో, మిగత తెలుపులోనో ఉంటాయి. లోపల గుండ్రంగా నారింజరంగుతో ఉంటాయి. బ్యాన్ నుంచి ఆగస్టుదాకా వానకాలంలో ఈ చెట్టు పూస్తుంది.

దీని కృత్రిమఫలాలు పెద్దవి. గుణైక్కువ. 2-2½ అం. వ్యాసం - నారింజ రంగు. వానకాలం పోయేటప్పటికి మాగుతాయి. కాస్త వెగటుగా (ఫుల్లగా) ఉన్న సువాసనతో అనేకజీవులకు ఆహారంగా పనికివస్తాయి. గడ్బిలాలు వీనిని తిని అతి సూక్ష్మజీవాలను పెదజల్లేందుకు కారణమవుతాయి.

బంగారు బంతుల్లాంటి పూలకోసం, వాటి సువాసనకోసం ఈ చెట్టును పెంచు తారు. వానకాలంలో పనితలు ఈ కడిమి పూలను తలలో తురుముకుంటారు. ఈ చెట్లను గుంపుగా నాటితే మనోహరంగా ఉంటాయి. దీని పరికలను పెట్టెలు చేయడానికి, తేయాకు వింపడానికి, కర్రను దంతెలు దూలాలకు, పడవలకు, చెక్కడంపనికి, తరిణ పట్టడానికికూడా ఉపయోగిస్తారు. అలాగే దీనిగుడ్డ చౌక రకం కాగితం తయారీకి పనికివస్తుంది. ఆకులు తిండిమూతగా వాడుతారు.

కో. ప. సూచనలు : కాస్త తడి వాతావరణంగల ప్రాంతాలలో అడవులలో పెరుగుతుంది. వీరు నిర్విని నేలలో ఎదుగుతుంది. తొలి 8-8 ఏళ్లలో గరిగడా పెరుగుతుంది. ఇరవై యేళ్లలో పూర్తిగా ఎదుగుతుంది.

ఇప్పచెట్టు

Madhuka Latifolia (Syn. *Bassia latifolia*)

కుటుంబం :

SAPO TACEAE

మనదేశంలో వాడుక పేర్లు : హిందీ, బెంగాలీ, మరాఠీ - మొహ్వా, మహువా;

మళయాళం - ఇల్లవ;

తమిళం - కాబ్ ఇల్లప్పి, ఇల్లపాయ్;

తెలుగు - ఇప్ప.

బాసియా అన్నది ఇటలీలోని బొలోగ్నాలోని 'బొటానికల్ గార్డెన్స్' పర్యవేక్షకుడు పెర్నాండ్ బాసియా స్మృత్యర్థం. లాటిఫోలియా అంటే వెడల్పయిన ఆకులుగలది అని అర్థం.

పరివ్యాప్తి : మధ్యభారతం, ఉత్తరప్రదేశ్, హిమాలయ ఉపగిరిప్రాంతాలలో రవినుంచి కుయోవన్ దాకా వ్యాపించినది. మామిడిచెట్లతోపాటు ఉత్తరప్రదేశ్ లో గ్రామసీమ అంతటా పొడసూపే చెట్టు.

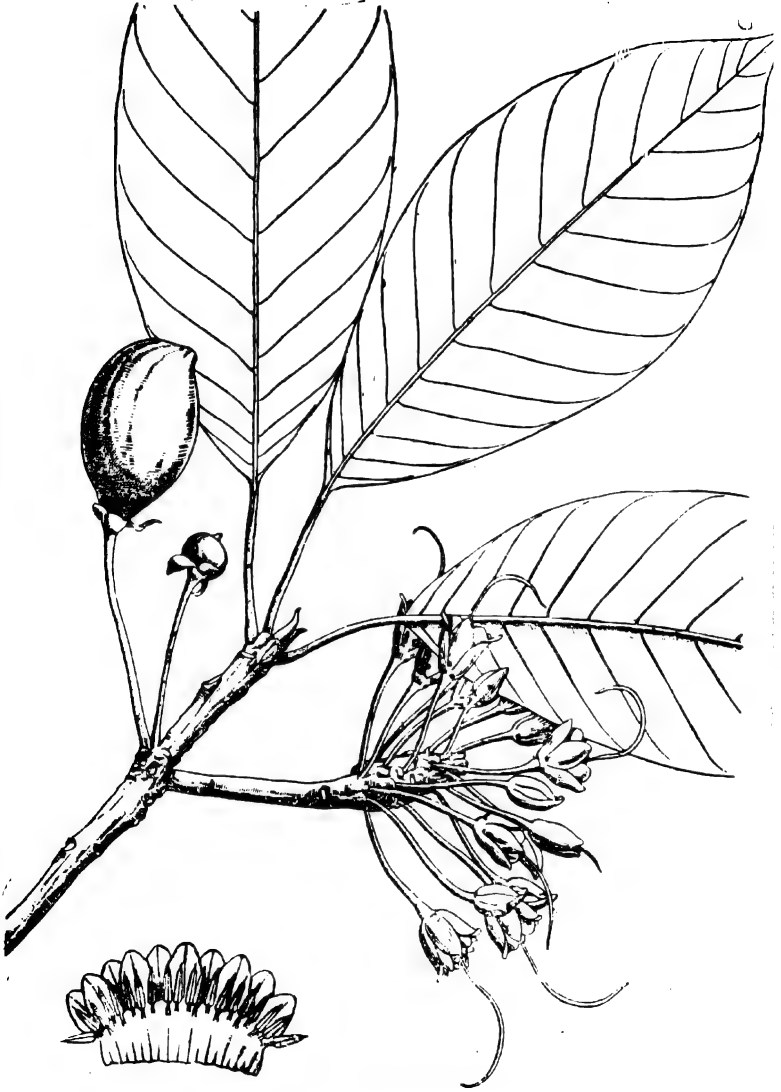
దాని లక్షణాలు : ఆకు రాల్చే పెద్దచెట్టు. ముడతలుపడిన బెరడు బూడిదరంగులో కాస్త గోధుమవర్ణచ్ఛాయలో ఉంటుంది.

ఆకులు కొమ్మలచివర గుత్తులుగా తోళ్లలో ఉంటాయి. చివుళ్లు రాగి రంగులో ఉంటాయి. ఫిబ్రవరి-మార్చిలో సొగసుగా ఉంటాయి.

పూలు మీగడరంగులో అరంగుళం వెడల్పున, లోన నల్ల కింజల్కలతో ఉంటాయి. ఫిబ్రవరినుంచి ఏప్రిల్ దాకా ఆకులు పూర్తిగా రాలినకాలంలో పూత కానవస్తుంది. రాత్రిళ్ళు పూస్తాయి, తెల్లవారేసరికి నేలమీద రాలిపోతాయి.

దీనికాయ పచ్చగా రసంలో ఉంటుంది. జ్యూన్-జ్యూలై లో మాగుతుంది. తినవచ్చును.

ఇది ఆడవిచెట్టు. దీని పూలలోని పోషకపదార్థాలవల్ల పెంతుతుంటారు. ఉత్తర ప్రదేశ్ లో రైతులు ఈ పూలను ప్రదానాహారంగా ఉపయోగిస్తారు. మధ్య భారతం

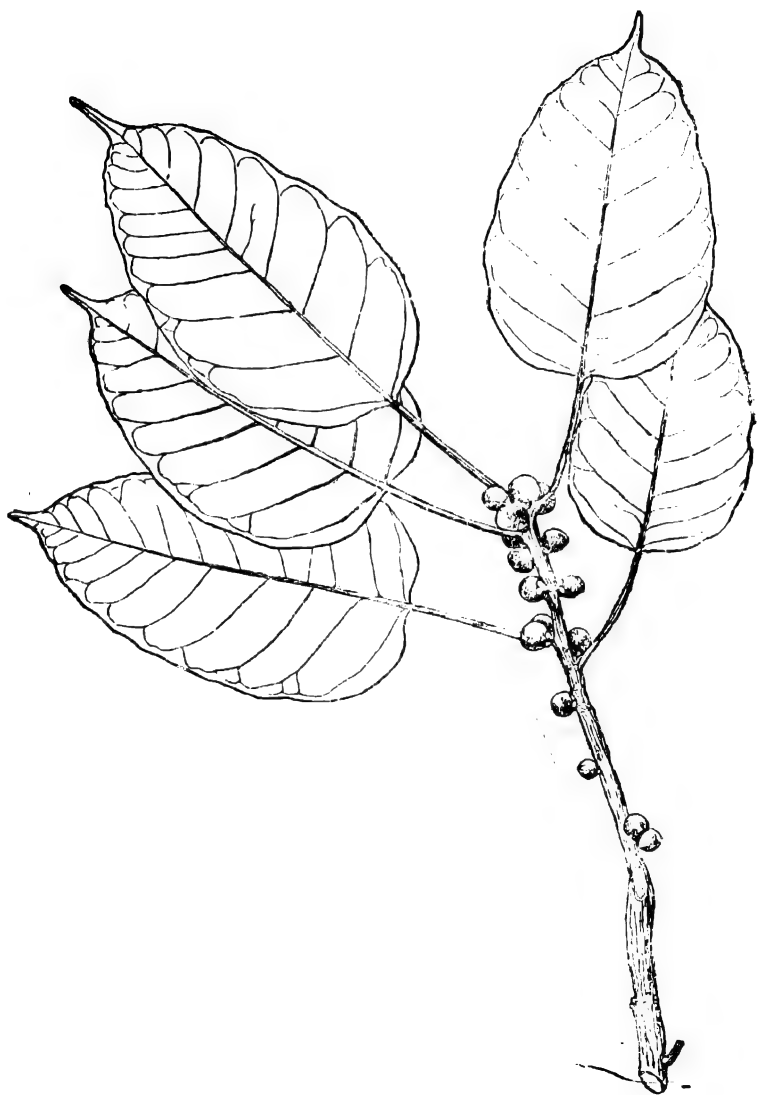
ఇప్పవెట్టు (*Madhuka latifolia*)

లోని గిరిజనులూ తింటారు. మధ్య ప్రాక్ భారతప్రాంతాలలో దీనిని వర్షించే ప్రళంపించే పల్లెపాటు అనేకం వినవస్తాయి.

ఇప్పూలను పచ్చివిగానే తింటారు. వండి తింటారు. ఫలహారాలలో కలిపి వండుతారు. ఇందులోనుంచి మధ్యం తీస్తారుకూడా. గింజలను గానుగాడి నూనె తీస్తారు. నయ్యకి బదులు ఈ నూనె వాడడం కద్దు. అందుకనే దీనిని వెన్న చెట్టు (Butter Tree) అంటారు. ఈ నూనె దీపాలు వెలిగించడానికి ఉపయోగిస్తారు. గానుగ చెక్కను ఎరువుగా వాడుతారు. దీనిబెరడును రంగుల అద్దకంలో వినియోగిస్తారు. పూలు, కాడలు, రెమ్మలు క్రుంచినప్పుడు వచ్చేపాలను కీళ్ళనొప్పులకూ వానికి మండుగా లేపనం చేస్తారు.

కో. ప. సూచనలు : మామూలుగా గింజనాచే పెంచుతారు. లేతమొక్కలను తీసి నాటితే విలవడం కష్టం గనుక బాగా ఎదిగినతర్వాతే తిరిగి నాటుతారు. లేత మొక్కలు బహు నెమ్మదిగా పెరుగుతాయి. మంచురెబ్బకు తాళలేవు. అందుకు రక్షణ అవసరం.

నీడ కావలసిన బాటల వీధులప్రక్క నాటడానికి బహు వసందైన చెట్టు ఇప్ప చెట్టు.

అపేరి (Ficus infectoria)

బస్సేరి

Ficus infectoria Roxb

వరుణం :

URTICACEAE

ఫైకస్ అన్నది ఆత్రికి లాటిన్ పేరు.

వరివ్యాధి : ఉత్తరప్రదేశ్, న్యూ ఢిల్లీలలో విస్తారంగా పెంచుతున్నారు. కాస్త తడి వాతావరణం దీనికి మంచిది.

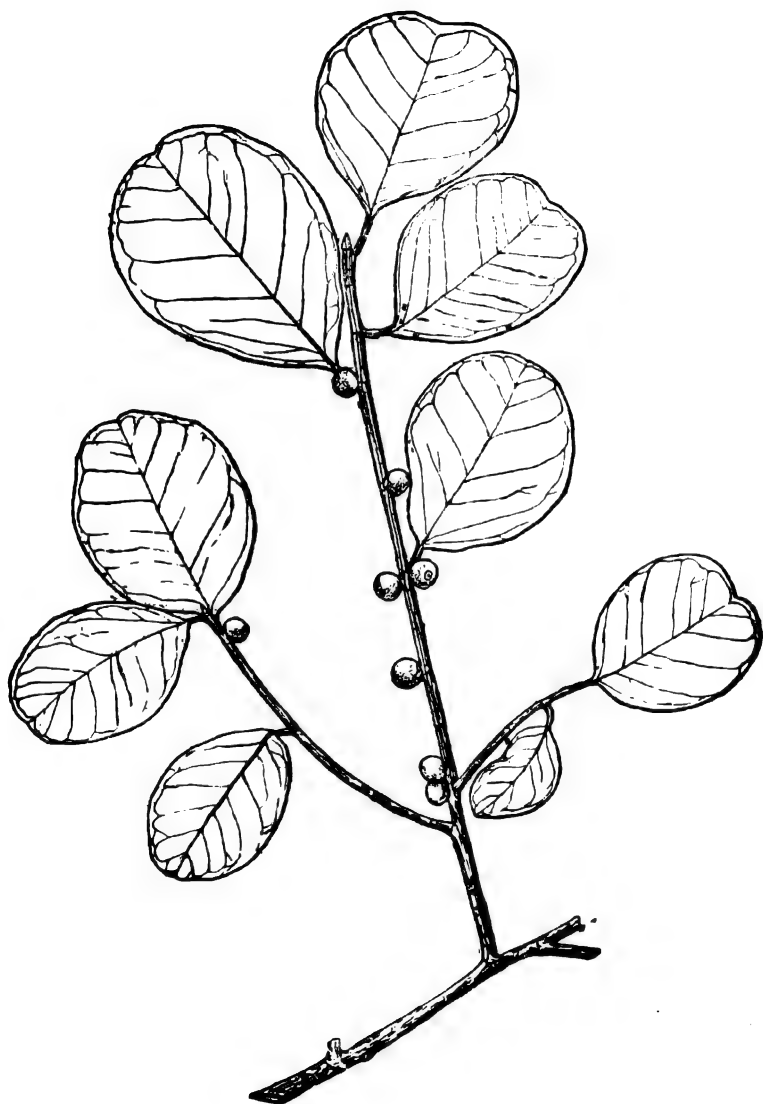
దాళురేఖలు : బాగా పెద్దగా, విస్తరిస్తూ ఎప్పుడూ పచ్చగా ఉంటూ, పొట్టి శిఖరంతో, చిక్కటి నీడలో 30-40 అడుగుల ఎత్తుదాకా పెరిగేచెట్టు. నున్నగా బూడిదరంగుతో ఉండే బెరడు. పైనుంచి క్రిందికి దీని ఉడలు దిగుతుంటాయి. ఏప్రిల్లో లలితంగా, తామ్రవర్ణంతోడి ఆకులతో నిండిఉంటుంది.

ఆకులు అటొకటి ఇటొకటిగా మార్చిమార్చి ఉంటాయి. కొనన కొద్దిమేర కూచిగా ఉంటుంది.

కాయ పండితే తెల్లగా ఉంటుంది.

కర్ర బూడిదరంగుతో కాస్త గట్టిగానే ఉంటుంది. కావి మన్నిక తక్కువ.

కో. వ. సూచనలు : గింజలువల్లి నారుపోసి తీసి నాటవచ్చు. లేదా అంట్లు నాటవచ్చు. కొమ్మయినరికి నాటితే పెరిగినా మరీ ఎత్తు తక్కువగా విస్తరించే శిఖరంతో అందవికారంగా ఉంటుంది. కాబట్టే గింజ నాటేవద్దే మంచిది. నీడ కావలసినచోట వీధిప్రక్కలకు బాగా అనుకూలమైన చెట్టు.

ಕೊಂಕಣದಿ (Ficus religiosa)

కొండ జువ్వీ

Ficus retusa Linn.

కుటుంబం :

URTICACEAE

మనదేశంలో వాడుకపేరు : చిల్టాన్ R.

వరివ్యాపి : న్యూ థిల్లీలో విస్తారంగా ఉంది.

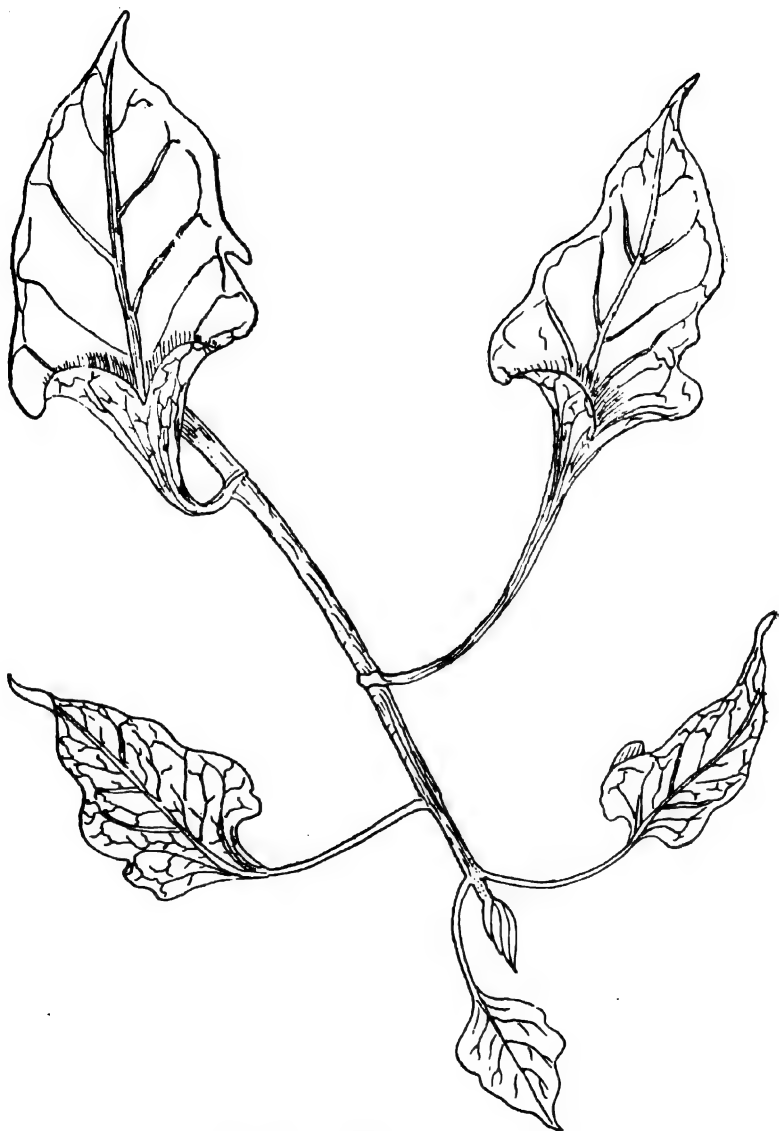
దూపురేఖలు : విస్తరించిన శిఖరంకల పెద్దచెట్టు. గాజులాంటి బెరడు, పచ్చటి ఆకులు, 30-45 అడుగులదాకా ఎత్తు ఎరుగుతుంది. మురిచెట్టంత ఉంటుంది.

ఆకులు ఒకటి ఇటూ ఆపైన ఒకటి అటుగా ఉంటాయి. పిల్లవరినుంచి ఏప్రిల్దాకా పూస్తుంది. కాయలు కొమ్మకు అనుకొని రెండురెండుగా ఉంటాయి. వండితే పసుపురంగు తిరుగుతాయి.

సదా పచ్చగా గొడుగు ఆకారంలో ఉండడం, చిక్కటి నీడ ఇవ్వడం వీని మూలంగా విశాలమైన వీధికి అటూ ఇటూ నాటడానికి అత్యుత్తమంగా ఉంటుంది. కర్ర తేలికగా కాస్త ఎరుపుకలిపిన బూడిదరంగులో ఉంటుంది. కొంచెం గట్టిదే అనవచ్చు. అందంగా రంగువారలతో ఉంటుంది, వంట చెరుకుగానే ఎక్కువగా ఉపయోగిస్తారు.

ఇందులోనే మరోరకం జువ్వీ పెద్దజువ్వీ. *Ficus trisiela* Roxb అన్నది. మహారాష్ట్రంలో ఇది విస్తారంగా ఉంది. స్థానికంగా 'పైపేరి', 'పైపర్' అంటారు. చిన్న రెమ్మల చివర గుంపులుగా కాయలు కాస్తుంది.

పెన్నకొమ్మ చెట్టు (*Ficus religiosa*)

పెన్నదొన్నె చెట్టు

Ficus krikhae

పంటంబం :

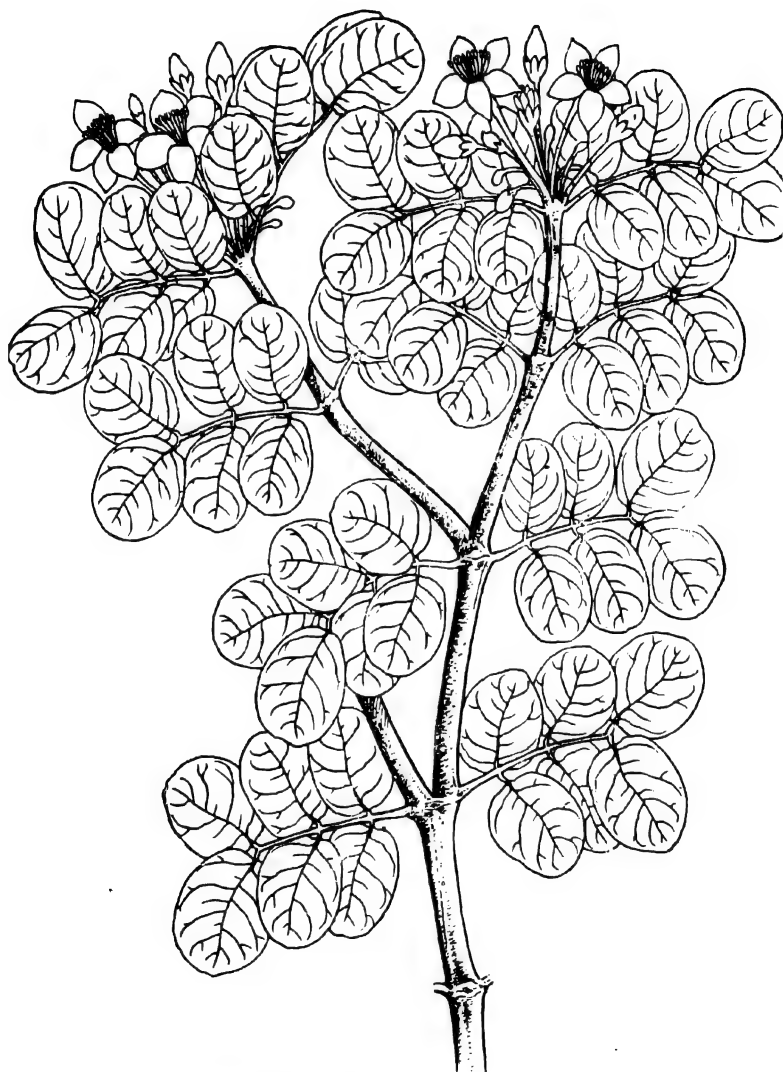
URTICACEAE

మనదేశం వాడుకపేరు : మఖన్ కబోరీ R.

పరివ్యాప్తి : ఉత్తరాది తోటలలో విస్తారం.

దూకురేఖలు : ఇదో చిన్నచెట్టు. మురుచుకున్న ఆకులు మొదట్లో తొడిమదగ్గర కరుచుకొని ఉండి చొప్పల్లా ఉంటాయి. ఒక ప్రాచీనగాథ ప్రకారం వీటిలో కృష్ణుడు పెన్నదాచుకొనేవాడట.

తో. ప. సూచనలు : గింజలునాటి పెంచుతారు. ఒకవిధంగా చిత్రమైన చెట్టు గనక ప్రతి నగరోద్యానంలో తోటలో దీనిని పెంచాలి.

జీవరసం (Guaiacum officinale)

జీవితవృక్షం

Guaiacum officinale Linn.

కుటుంబం :

ZYGOPHYLLACEAE

మిగతవాడుక పేర్లు :

Tree of life, Gum Gualacum;

దీని మెక్సికన్ పేరు హువాకాన్ లోనుంచి వచ్చిన లాటిన్ పేరు గ్వాయికుం. అభిషేకం అంటే వైద్యంలో గుర్తించినవి.

ఈచెట్టు కర్రపేరు లిగ్నం వైటా అంటే జీవితవృక్షం. బ్రెజిల్ ఉద అని కూడా అంటారు.

పరివ్యాప్తి : వెస్ట్ ఇండిస్ లో పుట్టింది. బొంబాయి, మదరాసు, బెంగళూరు, హైదరాబాదులలో ఈ జాతిని మంచి చెట్లున్నవి.

దూళిరేఖలు : పొదలా పెరిగే నదా పచ్చగాఉండే చెట్టు. మొదలు వంకరలుగా ఉంటుంది. తాటమీద నెర్రె లుంటాయి.

ఆకులు గుండ్రంగా చిన్నగా ముదురుపచ్చగా ఉంటాయి. ఒక్కొక్క చిన్న రెమ్మకూ నున్నటి 2, 3 జతల ఆకులు తొడిమలేకుండా ఉంటాయి.

పూలు మెరుపు నీలిరంగులో గుత్తులుగా, మార్చిలో నవంబరులో విరగబూస్తుంటే చెట్టు. ఈ రంగు పాలిపోతుంది. పచ్చటిఆకుల్లో ఇవి బాగా సొగసు విస్తాయి.

కాయలు ఎగుడుదిగుడుగా అణగినట్టు ముందు పచ్చగా మాగినతర్వాత పసుపుగా మారుతుంటాయి.

తాటమీద స్రవించే జిగురుమందులలో వాడుతారు. కర్ర బరువుగా, గట్టిగా, నీటిలో మునిగేదిగా ఉంటుంది. దీనిని నౌకల గదులకూ, పుల్లీలకూ వానికి ఉపయోగిస్తారు. ఉద్యానాలలో తోటలలో అలంకారార్థమే ఎక్కువగా దీనిని పెంచుతారు.

శ్రీ. ప. సూచనలు : గింజలునాచే మామూలుగా పెంచుతారు. పెరుగుదల అలస్యంగా జరుగుతుంది. తడిగాఉన్న వాతావరణంలో బాగా ఎదిగివస్తుంది. నగరోద్యానాలకూ, తోటలకూ ఇది ఉత్తమమైనది.

బంగాళాదుంప చెట్టు

Solanum grandiflorum. Ruiz & Pavon. (Syn. *wrightii* Benth.)

కుటుంబం :

SOLANACEAE

సాశేటియం అంటే లాటిన్‌లో హాయి అని అర్థం. అందువల్ల వచ్చినది సాశేనం. ఈ చెట్టులోని మాదకత ఇందుకు కారణం. చార్లెస్ రైట్ (1811-85) అనే అమెరికన్ వృక్షశాస్త్రజ్ఞుడు హంకాంగులో దీని కనుగొన్నందువల్ల ఆయన పేర రైట్ అంటారు.

వరివ్యాప్తి : దక్షిణ అమెరికానుంచి వచ్చినది (బొరీవియా, పెరూ).

దూపురేఖలు : ఇది పొడ లేక చిన్నచెట్టు. 30-40 అడుగుల ఎత్తుంటుంది నీలిచాయగల ఉదాహులు పూస్తుంది. ఒంటిగానూ, గుత్తులుగానూ ఉంటాయని ఏడాదిపొడవునా ఈ చెట్టు పూస్తుంది. అకు హృదయాకారంలో, గ్రుడ్డు ఆకారంలో కూచిగాఉన్న దళాలుగా చీలి ఉంటుంది. కనుచెదరి పోజేసే పూలకోసం, గుబురు ఆకులతో అలంకారంగా ఉంటుందని దీనిని తోటలలో పెంచుతారు. కాయ గుండ్రంగా 'గాప్' బంతి ప్రమాణంలో ఉంటుంది.

తో. వ. నూచనలు : గింజ నాటిగాని, కొమ్మనరికి నాటిగాని పెంచవచ్చు. కాస్త నీడగాఉన్న తావుల్లో బాగా పెరుగుతుంది. 30 అడుగులపైగా ఎత్తు ఎదుగు తుంది. అయితే పెనుగాలి తాకిడిలేవివోటు, తావుకావాలి దీనికి. ఏడాది పొడవునా పూసే కొద్దిచెట్లలో ఇది ఒకటి. నగరోద్యానాలతోనే కాక, ఇళ్ళ ఆవరణల్లోకూడా పెంచేందుకు ఉత్తమమైన వృక్షం.

తెలుగులో వెలువడిన పుస్తకములు

ఇండియా - దేశము ; ప్రజలు

వెల

రూ. పై.

1. భారతదేశ ఐవిజములు	....	5	75
2. పెంపుడు జంతువులు	....	4	50
3. సామాన్య వృక్షములు	....	4	25
4. వికోబార్ దీవులు	....	5	50
5. జనభా	....	3	75
6. ఉద్యాన వృక్షములు	....	6	00
7. భారతదేశ ఆర్థిక భూగోళము	....	5	25
8. భారతదేశ బౌతిక భూగోళము	....	4	50

జాతీయ జీవిత గ్రంథమాల

9. సముద్రగు పురు	....	1	25
10. శంకరాచార్యులు	....	2	00
11. అహింసాబాయి	....	2	00
12. చంద్రగుప్త మౌర్యుడు	....	1	50
13. సుబ్రహ్మణ్య భారతి	....	2	25
14. గురునానక్	....	2	25
15. త్యాగరాజు	....	1	75
16. రాణీ లక్ష్మీబాయి	....	2	00

ఇతర పుస్తకములు

17. భారతదేశము : నేడు - రేపు	....	0	75
18. కల్కి : లేక నాగరకత భవిష్యత్తు	....	0	75
19. జ్ఞానాముఖి	....	3	75
20. ఏక ప్రపంచము - భారతదేశము	....	0	75
21. జ్యూడీ లక్ష్మి	....	1	50
22. పోతన	....	2	75
23. విజ్ఞానం విశేషాలు	....	1	50
24. నవభారత విద్యా పునర్నిర్మాణము	....	1	25
25. ప్రాకృతిక పరివర్తనలు	....	5	00
26. మహా విప్లవ వీరుడు	....	4	25
27. శాస్త్రవిజ్ఞానము మానవజీవితము	....	2	75

ఆదాన్ - ప్రదాన్

28. పంజాబీ కథలు	3	50
29. చిన్ గర్ వాడి	2	75
30. స్త్రీతిరేఖలు	8	50

తయారీలోనున్న పుస్తకములు

ఇండియా - దేశము ; ప్రజలు

1. పక్షులు
2. సామాన్య భారతీయపక్షులు
3. భారతదేశము - ఒక పర్యావలోకనము
4. భూమి, మన్ను
5. నాణెములు
6. కూరగాయలు
7. మొక్కల తెగుళ్లు
8. బౌషధ భూజములు
9. ఋతుపవనములు
10. పాములు

జాతీయ జీవిత గ్రంథమాల

11. హర్షుడు
12. గురుగోవింద సింగ్
13. స్వామి రామతీర్థ
14. హరినారాయణ ఆస్థే
15. నానా ఫర్షిషీస్
16. ఈశ్వరచంద్ర విద్యాసాగర్
17. సూరదాసు
18. రామానుజాచార్య

ఇతర గ్రంథములు

19. మీరు - మీ దేహస్థితి
20. అంతరిక్షయాత్ర

